

755526

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TDA-TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI

TAHRİR DEFTERLERİNE GÖRE XVI. YÜZYILDA
YANBOLU KAZÂSININ SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Selcen ÖZYURT

Danışman
Doç. Dr. Turan GÖKÇE

İZMİR-2006

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsının Sosyal ve Ekonomik Yapısı” adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Selcen ÖZYURT

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 04/01/2006 tarih ve 1/5 sayılı kararı ile oluşturulan jüri TDAE-Türk Tarihi anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi 920109946 numaralı Selcen ÖZYURT'un "Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı" başlıklı tezini incelemiş ve adayı 21/02/2006 günü saat 10:00'da 60 dakika süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/~~başarısız/düzeltilmesi gerekli~~ olduğuna oybirliğiyle /~~oyçokluğuyla~~ karar vermiştir.

BAŞKAN
Prof. Dr. M. Akif ERDOĞRU

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

ÜYE

Doç. Dr. Turan GÖKÇE (Danışman)

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Vehbi GÜNAY

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

Not: Yüksek Lisans Tezi Savunma Süresi asgari 45 dakika - azami 90 dakikadır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMALAR	VII
ÖNSÖZ	VIII
KAYNAKLAR	1

GİRİŞ

YANBOLU KAZÂSÎ'NİN COĞRAFİ KONUMU, TARİHÇESİ VE İDARİ TAKSİMATI	8
---	---

BİRİNCİ BÖLÜM

KAZÂ MERKEZİ YANBOLU ŞEHİRİ

A. ŞEHRİN FİZİKİ YAPISI, MAHALLELERİ VE NÜFUSU	13
1. Genel Fiziki Yapılanma Özellikleri	13
2. Mahalleler ve Demografik Durumları	14
B. VAKIF KAYITLARINA GÖRE ŞEHRİN FİZİKİ UNSURLARI	21
1. Cami, Mescid ve Zaviyeler	23
2. Diğer Eserler	24
C. ŞEHRİN EKONOMİK YAPISI	24
1. Şehirdeki Ticari Fonksiyonlu Yapılar: Çarşı-Pazar	24
2. Şehrin Ekonomik Bünyesi: Ticaret ve Sanayi	26

İKİNCİ BÖLÜM

YANBOLU KAZASI KIR İSKÂN YERLERİ VE NÜFUSU

A. KIR İSKÂN YERLERİNİN KURULUŞU VE GELİŞMESİNE DAİR BAZI BİLGİLER	28
B. BAŞLICA KIR İSKÂN MERKEZLERİ: KÖY VE KÖY ALTI İSKÂN YERLERİ.....	31
1. Köyler.....	31
2. Mezralar	117
C. YÖRÜKLER	121
D. KIPTİ CEMAATLER	124
E. VOYNUKLAR	126
F. KAZÂNIN GENEL NÜFUS DURUMU	129

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZÂNIN ZİRÂİ BÜNYESİ VE TOPRAK İDARESİ

A. ZİRÂİ BÜNYE	134
1. Alınan Vergilere Göre Yetiştirilen Zirai Mahsuller.....	134
a. Hububat ve Bakliyat.....	134
b. Bağ, Bahçe ve Bostan Mahsulleri	138
2. Hayvancılık	140
3. Değirmenler.....	141
B. TOPRAK İDARESİ.....	142
1. Vakıflar ve Mülkler.....	143
a. Osmanlı Padişahları ve Ailelerine Ait Vakıflar	144
b. Devlet Erkânına Ait Vakıflar	145
c. Amme Vakıflar.....	146

2. Miri Arazi.....	152
a. Haslar	153
b. Zeametler.....	154
c. Tımarlar.....	157
SONUÇ.....	159
BİBLİYOGRAFYA	160
EKLER.....	164
I. Yanbolu Şehrinde Bulunan Osmanlı Devri Türk Eserleri	164
II. 1518 Silistre Livâsı Kanunnâmesi	166
III. 1569 Silistre Livâsı Kanunnâmesi	173
IV. XVI. Yüzyıl Yanbolu Kazâsı Tımarları	180
XVI. yy.da Yanbolu Kazasının Haritası	190

KISALTMALAR

a. g. e.	: Adı geçen eser.
a. g. m.	: Adı geçen makale.
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi.
C.	: Cilt.
ev.	: Çeviren.
MAD.	: Maliyeden Müdevver Defteri.
S.	: Sayı.
s.	: Sayfa.
TD.	: Tapu Defteri
TKGM KKA.	: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuydi Kadime Arşivi.
TTK.	: Türk Tarih Kurumu.
Yay.	: Yayınevi
Yaz.	: Yazan.

ÖNSÖZ

Tahrir defterlerine dayalı bu çalışma ile, Osmanlı Devleti'nin Rumeli Eyaleti'nde bulunan Silistre Sancağına tâbi Yanbolu kazâsının 1454-1603 yılları arasındaki sosyal ve ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın temel kaynaklarını Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi ve Taksim Atatürk Kitaplığı'nda bulunan tahrir defterleri oluşturmaktadır. Bunun yanında maliyeden müdevverler ve mühime defterlerindeki ilgili kayıtlar da dikkate alınmıştır. Bu kapsamda Silistre ve Niğbolu Sancaklarına ait defterler incelenmiş olup, elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Öncelikle Kaynaklar başlığı altında, araştırmada kullanılmış olan tahrir defterleri hakkında bilgi verilmiştir. Giriş bölümü'nde, mevcut bilgiler ölçüsünde Yanbolu'nun kuruluşu, tarihi gelişimi, fethi ve Osmanlı Devleti bünyesinde sahip olduğu idarî yapısına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Birinci bölümde, aynı zamanda kazâ merkezi olan Yanbolu şehrinin 1454, 1530 ve III. Mehmed dönemindeki fiziki unsurları, mahalleleri ve demografik durumları ortaya konulmaya çalışılmış, ayrıca ticari özelliklerine de temas edilmiştir. İkinci bölümde, Yanbolu kazâ dairesindeki kır iskân yerleri incelenmiştir. Bu çerçevede araştırma konusunun zaman dilimine giren tahrir defterlerinde Yanbolu kazâsına tâbi olarak kaydedilmiş bulunan köyler ve mezraalar tespit edilerek demografik ve ekonomik açıdan değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise, kazânın ziraî yapısı ve toprak idaresi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda tahrir defterlerindeki vergi kayıtlarından hareketle kazâyâ tâbi her bir köyde yetiştirilen ziraî mahsuller yanında diğer tarım ve hayvancılık faaliyetleri de tespit edilmeye çalışılmıştır. Toprak idaresi kısmında ise, Osmanlı toprak rejimi çerçevesinde kazâyâ tabi arazinin hangi alanlarda değerlendirildiği ortaya konulmuştur.

Araştırmalarım sırasında, kendilerinden her zaman yararlandığım değerli hocalarım, Prof. Dr. İsmail AKA, Prof. Dr. Tuncer BAYKARA, Prof. Dr. M. Akif ERDOĞRU, Doç. Dr. Mehmet ERSAN, Yrd. Doç. Dr. Vehbi GÜNAY'a; konunun

tespitinden itibaren, desteğini esirgemeyen, danışman hocam Doç. Dr. Turan GÖKÇE'ye; çalışmam boyunca yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Machiel KİEL'e, Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Kuyûd-ı Kadime Arşivi çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Çalışmalarım ve eğitimim süresince, maddi, manevi desteklerini her zaman yanımda hissettiğim, attığım her adımda bana sonuna kadar güvenen ve inanan babam M. Emin ÖZYURT, annem Bahriye ÖZYURT, ablam Ayşe ÖZMEN ve ağabeyim Selçuk ÖZYURT'a teşekkür ederim.

İzmir / 29 Aralık 2005

Selcen ÖZYURT

KAYNAKLAR

SİLİSTRE SANCAĞI TAHRİR DEFTERLERİ

Yanbolu kazâsının XVI. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik yapısını aydınlatmada en önemli kaynağımız tahrir defterleridir. Türk arşivlerinin en önemli hazinelerinden olan bu defterler sayesinde belirli bir zaman diliminde Osmanlı Devleti'nde yaşamış olan vergi nüfusu, sahip oldukları topraklar, vergi yükümlülükleri görülebildiği gibi, ekonomik yapıyı açıklayan tarım, sanayi ve ticari faaliyetleri de izlenebilmektedir¹.

Bir bölgenin fethedilmesini müteakip yapılan tahrir işlemleri genellikle 30–40 yıl aralıklarla veya padişah değişiklikleri olduğunda yapılmaktaydı. Bunun dışında devlet, sahip olduğu kaynakları ve vergi gelirlerini tespit etmek istediğinde de tahrir işlemi tekrar edilmekteydi. Osmanlı Devleti'nin, askerî ve ekonomik durumu hakkında en detaylı bilgileri topladığı tahrirlerin yapılması ve defterlerin düzenlenmesi de ayrı bir öneme sahipti. Zira sayımları yapacak ve kayıtları tutacak kişilerin öncelikle devletin askerî ve idarî merkezi durumunda olan *defterhane*'de yıllarca çalışmış olması, devletin hesap ve kanun işlerini tam anlamıyla bilmesi gerekmekteydi. Devletin vergi gelirlerini tespit ederek kaydeden *Tahrir Komisyonu* gerekli şartları sahip *Tahrir Emni* ve *Kâtipten* oluşurdu. Komisyon, sorumlu olduğu bölgeye gittikten sonra ise ilgili yerde bulunan tımar, vakıf ve mülk sahipleri ile bir araya gelerek mülkler ve gelirleri kaydedilirdi. Ardından padişah haslarının temsilcileri, her türlü görev ve muafiyet sahibi kişiler ellerindeki belgeleri komisyona verirlerdi. Böylece memurlar, devletin sahip olduğu ve tarım yapılan alanları, bu yerlerden elde edilen ürünleri, vergi miktarlarını, vergi vermekle mükellef erkek nüfusu tespit ederlerdi. Resmi evrakların toplanması ve son hallerinin kayıtlara geçmesinin ardından, tahrir heyeti, ellerindeki bilgilere, belgelere uygun olarak her şeyi yerinde görmeye, denetlemeye ve kontrol etmeye başlardı². Görevliler her türlü gelir kaynağını yerinde gördükten sonra, edindikleri bütün bilgiyi mufassal defterlere yazarlardı. Sonra bu gelirler, askeri sınıf mensuplarına maaş

¹ Ö.L. Barkan, “Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinde Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri”, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, C. I, İstanbul, 1940, s.21.

² Ö.L. Barkan, *a.g.e.* s.22.

olarak verilirdi. Tespit edilmiş olan gelir kaynakları has, zeamet ve tımar olarak askeri sınıf mensupları arasında paylaştırılırdı. Bu bölüştürme de icmâl defterlerine kaydedilirdi. Böylece devlet sahip olduğu bütün gelir kaynaklarını bildiği gibi kendisine hizmette bulunanların ücretlerini karşılamış olurdu. Devlet bu uygulama ile asıl vergi kaynağı olan reayayı da bir şekilde koruma altına alırdı. Zirâ tımar sahipleri, reayadan defterde kayıtlı olan miktardan daha fazla vergi alamazdı³.

Sonuç olarak tahrirler, tımar sisteminin uygulandığı bölgelerde, vergi mükelleflerini ve vergiden muaf kişilere ait kişisel bilgileri, o bölgelerden toplanması gereken vergi miktarını, bu vergilerin kimin idaresinde olduğunu gösteren belgelerdir. Nüfus ve vergi miktarları bakımından çeşitli eleştiriler almakla beraber, bu kaynaklar sayesinde geniş zaman dilimleri içerisinde meydana gelmiş olan nüfus ve ekonomik değişiklikleri takip etme olanağı elde edilmektedir⁴.

Yanbolu kazâsının da dâhil olduğu Silistre Sancağı tahrir defterleri üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar sırasıyla şunlardır;

Mufassal Defterler

TAK MCY 089 (1454/1455) : Taksim Atatürk Kitaplığı'nda Muallim Cevdet yazmaları arasında bulunan defter XV. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Söz konusu kaynağa Yanbolu kazâsına tâbi köyler, hane ve vergi miktarları ile beraber kaydedilmiştir. Ayrıca kısa olmakla beraber kazâda bulunan vakıflar da defterde yer almaktadır.

BOA TD 120 (1522/1523) : Başı tam sonu eksik olan defter, Kanunî Sultan Süleyman devrinde hazırlanmıştır. Defter, Rumeli Sancağının çeşitli kazâlarında ikamet etmekte olan kıptiyan cemaatlerini, hanelerini ve vergi miktarlarını kapsamaktadır.

BOA TD 191 (1531/1532): Defterde, Çingene Livası başlığı altında kaydedilmiş olan ve tımara verilmiş Yanbolu köylerinin hâsıl ve nüfusları vardır.

³ Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi C. 1*, İstanbul, 2000, s.174.

⁴ Turan Gökçe, *XVI. ve XVII. yüzyıllarda Lâzkıyye (Denizli) Kazâsı*, Ankara, 2000, s.59.

BOA TD 170 (1531/1532) : Başı tam sonu eksik olan defterde, Çingene Livası'na kaydedilmiş olan ama Yanbolu kazâsına tâbi 4 köy, 2 mezraa hâsılları ve nüfuslarıyla yer almaktadır.

BOA TD 206 (1540/1541): Defterde, Çingene Livasına kayıtlı köylerin hâsıl ve haneleri kayıtlıdır. Yanbolu kazâsına tâbi 5 köy ile 1 mezraa vardır.

BOA TD 299 (1555/1556): Sultan Süleyman devrinde hazırlanmış olan defterde, Çingene Livası başlığı altında ama Yanbolu kazâsına bağlı 6 köy ile 2 mezraa nüfus ve hâsıllarıyla yer almaktadır.

BOA TD 309 (1557/1558): Başı eksik sonu tam olan defter, Rumeli Beylerbeyliğinin farklı sancak ve kazâlarını kapsamaktadır. Defterde, Yanbolu kazâsına tâbi 3 köy ile 2 Yörük cemaat kayıtlıdır.

BOA TD 382: Defterin üzerinde sadece Kanunî Sultan Süleyman'a ait tuğra bulunmaktadır. Defter, Niğbolu Livasının Ohri, Çernovi, Hezargrad, Şumnu, Yanbolu, Yeni Zağra, Eskihisar Zağra nahiyelerinin tımarlarını, köyleriyle, nüfuslarını ve hâsıllarını içermektedir. Niğbolu Livası başlığı altında fakat Yanbolu kazâsına tâbi 33 gayr-i Müslim köy vardır.

BOA TD 439: Başı, sonu eksik ve tarihsiz olan defterde Niğbolu Livasına bağlı köyler hâsıl ve nüfuslarıyla kayıtlıdır. 14 gayr-i Müslim köy ise Yanbolu kazâsına tâbidir.

TKGM KKA TD 42 (1572/1573) : Defterde gelirleri has, tımar ve zeametlere ayrılmış Yanbolu'ya tâbi 21 köy bulunmaktadır. Defter sadece Voynuk köylerini içermektedir.

TKGM KKA TD 58 (1579/1580) : III. Murad devrinde hazırlanmış ve tam olan defterde Yanbolu'ya tâbi 16 gayr-i Müslim köy bulunmaktadır.

TKGM KKA TD 86: Çalışmamızda kullandığımız en geç tarihli defterdir. Üzerinde herhangi bir tarih olmamakla beraber, III. Mehmed'e ait tuğra bulunmaktadır. Yanbolu kazâsına ait en detaylı bilgilerin bulunduğu deftere göre kaza dâiresinde 116 köy ve 13 mezraa ile 1 şehir vardır. Köylerin tamamı hâsıl ve nüfusları ile kaydedilmiştir.

BOA TD 701: III. Mehmed tuğralı söz konusu defter esas olarak Akkirman Livası köylerinin nüfus, hâsıl ve tımarlarını içermektedir. Ancak defterin ilk 34 sayfasında Yanbolu şehrinde ve Saray-ı Atik'te kurulan pazarlara ait kanunnameler vardır.

Evkâf Defterleri

BOA TD 202 (1540/1541): Başı tam sonu eksik olan deftere Rumeli Sancağında bulunan kıptiyan cemaatleri kayıtlıdır. Söz konusu cemaatlerin gelirleri İstanbul'da bulunan çeşitli imarethanelere verilmiştir. İlgili kaynakta, Yanbolu kazâsına tâbi 7 kıpti cemaatin vergi gelirleri ve hane miktarları bulunmaktadır.

BOA TD 306 (1557/1558): Sultan Süleyman devrinde hazırlanmış olan defterde, gelirleri Edirne'de bulunan Sultan Bayezid imaretine bağışlanmış Yanbolu kazâsına tâbi 7 köy ile 3 Yörük cemaati kayıtlıdır.

BOA TD 311 (1557/1558): Defterde gelirleri Sultan Murad evkafına tahsis edilmiş olan köyler yer almaktadır. İlgili kaynağa göre, Yanbolu kâzasından 7 köy ile 9 cemaatin gelirleri bu vakfa aittir.

BOA TD 498 (1570/1571) : Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defterler kataloğunda "*Nefs-i Edirne ile mülhakatında bulunan evkâf-ı hassa ve ammeyi mübeyyin mufassal defter*" olarak kaydedilen defter de Yanbolu kazâsında bulunan ve gelirleri Sultan Bayezid vakfına tevcih edilen cemaatler kayıtlıdır.

BOA TD 542: Katalogda tarihsiz olarak yer alan fakat II. Selim'in tuğrasını taşıyan defterde Akkirman, Silistre Livalarının vakıfları kayıtlıdır. Bu dönemde Yanbolu kazâsına tâbi ve gelirleri çeşitli vakıflara tahsis edilmiş 30 köy bulunmaktadır.

TKGM KKA TD 561 (1569/1570) : İçerik itibariyle BOA TD 542 nolu defter ile aynı özelliklere sahiptir. Köylerin hâsılları ve haneleri karşılaştırıldığı da ise aynı döneme ait farklı defterler olduğu görülmektedir. II. Selim devrine ait olan bu defterde Yanbolu kazâsına bağlı 30 köy yer almaktadır.

TKGM KKA TD 559 (1579/1580) : Sultan III. Murad devrinde hazırlanmış olan defter Niğbolu Sancağını meydana getiren kazâları içermektedir. Defterde Yanbolu Niğbolu Sancağına bağlı olarak kaydedilmiş olup kazâyâ tâbi 6 köy vardır.

BOA TD 979: Üzerinde tarih ve tuğra bulunmayan aynı zamanda bazı bölümleri eksik olan defter, Sultan Bayezid'in Edirne'deki vakıf ve imaretine tahsis edilmiş olan köy ve mezraaları içermektedir. Yanbolu kazâsından da 9 köyün gelirleri ilgili vakfa tevcih edilmiştir. Köylerin sadece vergi miktarları kaydedilmiştir.

İcmâl Defterler

BOA TD 65 (1518/1519) : Silistre kazâsı ve kalelerinin muhafızlarına ait tımar icmâl defteridir. Defterin bazı sayfaları eksik ve okunamaz haldedir. XVI. yüzyıla ait bu ilk kayda göre, Yanbolu kazâsına tâbi köyler, mezraalar hane ve vergi miktarları ile yazılmıştır.

BOA TD 370 (1530) : Başbakanlık Osmanlı Arşivi tarafından tıpkıbasımı da yapılmış olan deftere Rumeli Sancağında bulunan kazâların köy, hane ve vergi miktarları kaydedilmiştir. İlgili kaynağa göre Yanbolu ait bölümde kazâyâ 1 şehir, 95 köy, 33 mezraa tâbidir.

BOA TD 215 (1539/1540): Kanunî Sultan Süleyman devrinde hazırlanmış olan defterde, Silistre, Hırsova, Kiligra, Varna, Prevadi, Yanbolu nahiyelerinin tımarları kayıtlıdır.

BOA TD 467 (1568/1569): II. Selim devrinde hazırlanmış olan deftere Niğbolu Sancağına tâbi tımarlar kaydedilmiştir. Ancak defterin farklı bölümlerinde Yanbolu kazâsına tâbi 7 köyün vergi miktarları yazılmıştır.

BOA TD 475 (1569/1570): Deftere, Akkirman, Silistre Livalarında tımara verilmiş köyler kaydedilmiştir. İlgili kaynağa göre Yanbolu kazâsına 115 köy ile 7 mezraa bağlıdır.

BOA TD 625 (1586/1587): III. Murad devrine ait olan defterde, Niğbolu, Silistre, Çirmen Livalarında bulunan Mihallu'ya tâbi akıncılar kayıtlıdır. İlgili kayda göre, Yanbolu şehrinde Mihallu'ya tabi akıncılar bulunmaktadır.

BOA TD 666: III. Murad'ın tuğrası bulunan defter, Akkirman, Silistre Livalarında bulunan tımarlara ve bunlara bağlı köylerin hâsıllarına sahiptir. Deftere Yanbolu kazâsına 74 köy ile 9 mezraa kaydedilmiştir.

TKGM KKA TD 222: Tarihi kaydedilmemiş olmakla beraber, III. Murad'ın tuğrasını taşıyan deftere, Silistre Sancağı'nda bulunan tımarlar ve köyler hâsıllarıyla kaydedilmiştir. Buna göre Yanbolu kazâsından 59 köy, 8 mezraa tımara verilmiştir.

TKGM KKA TD 226: Tarih ve tuğra bulunmayan kaynak Niğbolu Sancağının tımar defteridir. Ancak defterde Yanbolu kazâsından tımara verilmiş 4 köyün hâsılları bulunmaktadır.

Yörük, Müsellem ve Voynuk Defterleri

BOA MAD 92 (1552/1553): Rumeli Sancağının çeşitli kazâlarında bulunan Voynuklar kaydedilmiştir. Deftere göre, Yanbolu kazâsına tâbi 5 Voynuk köyü vardır.

BOA MAD 546 (1579/1580): Vonyugân Livası'na ait olan deftere göre ilgili tarihler de Yanbolu kazâsına 12 Voynuk köyü kayıtlıdır.

BOA MAD 281: Kataloglara tarihsiz olarak geçmiş olan bu deftere Yanbolu kazâsının 15 köyünde bulunan Voynuklar kaydedilmiştir.

BOA MAD 7652: Tarih ve tuğra bulunmayan deftere göre Yanbolu kazâsına tabi Voynuk köyü sayısı 16'dır.

BOA TD 992: Defterin tarihi ve tuğrası bulunmamakla beraber Rumeli Sancağında bulunan kazâlar ve köylerde bulunan Voynuklar isim isim kaydedilmiştir. İlgili kaynağa göre, Yanbolu kazâsının 6 köyünde Voynuk bulunmaktadır.

BOA TD 222 (1543/1544): Filibe, Edirne ve sair nahiyelerdeki Kocacık Yörüklerinin yamaklık, hizmet ve nüfus bilgilerini içeren defterdir. Söz konusu deftere

göre köy belirtilmeksizin Yanbolu kazâsında bulunan Kocacık Yörükleri isim isim kaydedilmiştir.

BOA TD 223 (1543/1544): Kanunî Sultan Süleyman devrine ait deftere Rumeli Sancağına tâbi 20 kazâda bulunan Naldöken ve Aktav Tatarları kayıtlıdır.

BOA TD 224 (1543/1544): Kanunî Sultan Süleyman döneminde hazırlanmış olan söz konusu defter, Rumeli'nin Üsküb, İştib, Çamurlu, Tatarpazarı, Filibe, Yanbolu, Silistre, Tırnovi nahiyelerinde bulunan Ofçabolu Yörüklerinin eşkinci ve yamaklarını içermektedir.

BOA TD 225 (1551/1552): Defterde Selânik Yörükleri, Tırhala, Çatalca ve Yenişehir'de bulunan Tatarlar ile canbazlar, eşkinciler ve yamaklar isim ve vergileriyle kayıt altına alınmıştır.

BOA TD 354 (1564/1565): Rumeli'nin Üsküb, İştib, Filibe, Tatarpazarı, Yanbolu, Silistre, Tırnovi nahiyelerinde bulunan Ofçabolu Yörüklerinin eşkinci ve yamakları isim ve vergileri ile kaydedilmiştir.

GİRİŞ

YANBOLU KAZÂSININ COĞRAFÎ KONUMU, TARİHÇESİ VE İDARÎ TAKSİMÂTI

Yanbolu kazâsının da dâhil olduğu Silistre'nin kuruluş tarihi tam olarak bilinmemekle beraber, tarihi kaynaklar bu bölgenin MÖ. I. yüzyılda Romalılar tarafından kurulduğunu bildirmektedir. Bölge, Tuna'nın Karadeniz'e döküldüğü delta kısmında yer almaktadır. Jeopolitik konum itibariyle bölge, Orta ve Doğu Avrupa'nın, Karadeniz ve Boğazlar ile birleşerek, Akdeniz ve Asya-Afrika ülkelerine açılan bir kapı niteliğinde olmasından dolayı ekonomik, askeri ve stratejik bir öneme sahiptir⁵.

Osmanlı Devleti'nden öncece Balkanlar, Türk tarihinin ayrılmaz bir parçası durumundadır. Milattan öncelere uzanan Türk akınları sonucu Balkanlara gelen Türk gruplarının bir kısmı yerli Dac, Trak ve Slav halkları ile kaynaşmış bir kısmı da askerî ve idarî egemenlik kurmak suretiyle Balkanlar'da güçlü devletler kurmuşlardır. Bunların arasından, bir Türk boyu olan Kutrigurlar'ın VII. yüzyılda kurmuş oldukları Bulgar Hanlığı unutulmamalıdır⁶. Bulgar Devleti'nin zamanla Bizans hâkimiyeti altına girmesinden sonra buralar birer Bizans eyaleti haline gelmiştir.

Yanbolu kazâsı hakkında ilk bilgiler Bizans devrine aittir. Kaynaklara göre, Yanbolu şehri, Bulgar Hanlığı zamanında *Parostlena* ismini taşımaktadır ve Bulgar Hanlığının başkentidir. Ancak Bizans hâkimiyetinin ardından, şehrin ismi değişmiştir. Meletios'a göre, Bizans hâkimiyeti sırasında bölgede tutmaya çalışan Ruslar ile şiddetli bir savaş meydana gelmiş ve bunun sonunda Bizans İmparatoru Jan İoannes Tzimikes 970 senesinde şehri Ruslardan almış ve buraya Rumca kendi adını (*İyoannispolis*) vermiştir⁷.

⁵ Ahmet Cebeci, *XVI. yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE) Ankara, 1994, s.1.

⁶ H. İnalcık, "*Türkler ve Balkanlar*", *Balkanlar*, Eren yay. İstanbul, 1993, s. 9.

⁷ P.L. Inciciyan- H.D. Andersan, "*Osmanlı Rumelisi'nin Tarih Ve Coğrafyası*", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları*, 4-5 (1975-1976) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, s. 120.

Bulgarlar ve Bizanslıların dışında ise XII. ve XIV. yüzyıllarda Kıpçak-Kumanların bölgede hâkim güç oldukları tarihi kaynaklarca saptanmıştır. Söz konusu coğrafya çeşitli Türk gruplarının hâkimiyeti sonucunda Osmanlı Devleti öncesinde de Türk yerleşim alanı olmuştur⁸.

Balkanlara, Karadeniz'in kuzeyinden gelen Türklerin dışında Anadolu'dan da akınlar olmuştur. Kayıtlara göre, Anadolu'dan Rumeli'ye ilk geçişi, 1261'de Bizans'a sığınan Selçuklu Sultanı İzzeddin Keykavus gerçekleştirmiştir. Akabinde Sarı Saltuk Baba'nın liderliğinde otuz-kırk Türkmen obası İzzeddin Keykavus'un yanına gitmiştir. Bizans imparatorluğu da bu Türkmen grubunu Kuzey Dobruca taraflarına yerleştirmiştir⁹. Bu tarihten sonra Karesioğulları, Aydınogulları ve Osmanogulları farklı zamanlarda Balkanlara geçmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Süleyman Paşa'nın Gelibolu'ya geçmesinden sonra Osmanlı akıncıları, Bulgaristan içlerine doğru fetihlere başladılar¹⁰. Bu fetihler sırasında akıncılar, Romalılar tarafından yaptırılmış ve daha sonra Bizanslılar tarafından da kullanılan yollarda ilerlediler. Bunlar; *Sol Kol* (Via Egnatia), *Orta Kol* (Via Militaris) ve *Sağ Kol* (Kırım-Karadeniz ticaret yolu). Yanbolu'nun da içinde bulunduğu sağ kol, Trakya'dan başlayıp, Kırklareli'nden kuzeye doğru çıkıyor, Edirne'den gelen yolla birleşip Istrancaların ve Balkan dağlarının doğal geçitlerinden geçmek suretiyle Yanbolu, Karın Abad, Pravadi'ye varıyor, oradan ikiye ayrılarak biri Tırnovi ve Niğbolu'ya diğeri Dobruca'ya devam ediyordu. Dobruca'dan gelen yol Tuna'yı geçtikten sonra tekrar ikiye ayrılıyordu. Bundan sonra yolun bir ucu Kırım'a bir ucu da Yaş üzerinden Kuzey Denize kadar gidiyordu¹¹.

Sağ Kolda, yani Balkan yarımadasının doğusundan kuzeydoğu Bulgaristan'a yapılan akınlar Mihal Oğullarının denetiminde bulunuyordu¹².

Yanbolu'nun da içinde bulunduğu bölgenin fethine I. Murad zamanında başlandı. 1362'de Edirne'nin alınmasının ardından, 1367'de Timurtaş Paşa Kızılağaç ve Yanbolu'yu Osmanlı Devleti sınırlarına kattı¹³.

⁸ H. İncalcık, *a.g.m.* s. 9.

⁹ H. İncalcık, *a.g.m.* s. 10.

¹⁰ H. İncalcık, "Rumeli", *MEB, İ.A.*, C.IX. s. 778.

¹¹ Halime Doğru, *XIII.- XIX. Yüzyıllar arasında Rumeli'de Sağ Kolun Siyasi, Sosyal, Ekonomik Görüntüsü ve Kozluca Kazası*, Eskişehir, 2000, s.32.

¹² Halime Doğru, *a.g.e.*, s. 33.

Osmanlı Devleti, Rumeli’de fetihlere başlar başlamaz bir beylerbeylik kuruldu ve Rumeli Eyaletinin teşkilatlanması XV. yüzyıl da tamamlandı¹⁴.

Osmanlı Devleti’nin fethettiği bölgelerde uyguladığı idarî teşkilatlanma klasik olarak, *eyalet, sancak, nahiye, köy ve mezraalardan* ibarettir¹⁵. Sancakların da alt birimlerini oluşturan kazâların başında merkezi yönetim tarafından atanmış hem devletin hem de halkın temsilcisi olan Kadı’lar bulunmaktadır. Kazâ, ticari ve kültürel üstünlüğü ile çevrenin merkezi olmuş bir kasaba veya şehir ile böyle bir merkezi çevrelemiş köylerin meydana getirdiği bir idarî birimdir¹⁶. Bu sebeple kazâların meydana gelişini iktisadi, coğrafi ve sosyal şartlar belirlemektedir. Yanbolu örneğinde olduğu gibi, bu tür kazâlar ve merkezler Osmanlı Devleti’nden önce de buldukları bölgelerin önemli bir merkezi durumundadırlar. Sultan Süleyman döneminde, Silistre Sancağı şu kazâlardan oluşmaktaydı; Silistre, Akkirman, Kili, Ahyolu, Hırsova, Varna, Prevadi, Aydos, Yanbolu, Karın Abad, Rusi Kasrı.

XVI. yüzyıla ait defterlere göre Yanbolu’nun tâbi olduğu Sancak merkezinde değişiklik olmuştur. 1454’den Sultan Süleyman devri ortalarına kadar Silistre Sancağına tâbidir. Tarihi bilinmeyen fakat Sultan Süleyman tuğralı deftere göre Yanbolu kazâsı, Niğbolu Sancağına tâbi olmuştur¹⁷. II. Selim devrinde tekrar Silistre Sancağına bağlı olarak yazılmıştır. III. Murad devrine ait icmâl defterde kazâ Silistre’ye¹⁸, mufassal defterde ise Niğbolu’ya tâbidir¹⁹. Son olarak III. Mehmed devrinde tekrar Silistre Sancağına tâbi kaydedilmiştir²⁰.

Yanbolu kazâsı ile ilgili bir diğer önemli değişiklik kazânın Sultan Süleyman devrinden itibaren iki bölüme ayrılmış olmasıdır. XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Yanbolu şehrinin doğusu Yanbolu kazâsı iken, batısı Nevahi-i Yanbolu kazâsıdır.

¹³ İ.H.Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi, C.I*, Ankara, 1995, s. 170.

¹⁴ Halime Doğru, a.g.e., s. 54.

¹⁵ Orhan Kılıç, “*XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti’nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması*”, *Osmanlı C.V.* s. 89.

¹⁶ Mehmet Ali Ünal, “*Osmanlı Merkezi Otorite ve Taşra Teşkilatı*”, *Osmanlı C.V.* s. 118.

¹⁷ BOA, TD 382.

¹⁸ BOA, TD 475.

¹⁹ TKGK KKA, TD 559.

²⁰ TKGK KKA, TD 86.

Kazâ dairesinde meydana gelmiş olan bu bölünmenin en önemli sebebi, 1540'lı yıllardan itibaren kazâyâ tabi köy sayısında artışın meydana gelmesidir. Fiziki olarak büyüyen Yanbolu'nun idaresini kolaylaştırmak maksadıyla Osmanlı Devleti böyle bir uygulama başlatmıştır. Kazâ dairesinde bulunan eski köylerin kendi içlerinde bölünmesi yanı sıra komşu kazâlara tâbi köylerin Yanbolu'ya dâhil kılınması köyler ve idarî yapı hakkında bilgi edinmeyi zorlaştırmaktadır. 1530 tarihli defterin Yanbolu bölümünde kazâyâ tabi 95 köy ve 33 mezraa bulunmaktadır. Ancak kaynağın bütün bölümleri incelendiğinde, Niğbolu Livası başlığı altında 9 köy, Çingene Livası başlığı altında da 4 köy kaydedilmiştir. Böylece 1530'da kazâyâ tabi köy sayısı 108'e yükselmektedir. Bu kayıt tarzı sonraki devirlerde devam etmiş ve özellikle kazâyâ tâbi gayr-i Müslim köyler başka Livalar altında ancak Yanbolu'ya tabi kaydedilmiştir. Kanuni devrinde kazâyâ tâbi Yasalar köyü daha evvel Rusi Kasrı kazasına, Boğuyan köyü Şumnu'ya tâbidir ve sadece Sultan Süleyman döneminde Yanbolu'ya bağlı yazılmıştır. Bir diğer önemli iskân birimi olan Tatar Dokuz Öyüğü köyü 1569'a kadar Karin Abad kazâsına tâbi iken bu tarihten sonra Yanbolu'ya ait defterlerde yer almıştır. XVI. yüzyılın sonuna kadar kazâ dairesinde bulunmayan birçok köy ise III. Mehmed devrinde Yanbolu'ya tâbi kılınmıştır. Bunun tersi kayıtlarda mevcuttur, özellikle II. Selim ve III. Murad dönemlerine ait icmâl defterlerinde bulunan birçok köy sadece isim ve hâsılıyla Yanbolu'ya bağlı yazılmıştır. Ancak sonraki tarihlerde farklı kazâlara tabi kaydedilmişlerdir. Bu alandaki bir diğer sorun ise, İslimye, Kamene, Çenger, Sekice gibi Yanbolu kazâsının büyük gayr-i Müslim köylerinin defterlerin daima Niğbolu başlığı altında yazılmış olmasıdır.

Sonuç olarak kazânın idarî yapısındaki değişikliğe bağlı olarak ortaya çıkan bu karışıklıklara rağmen, XVI. yüzyıldaki genel durum hakkında bir fikir vermek gerekirse, 1530 tarihli mufassal-icmâl defter ve yüzyılın sonlarına ait mufassal defter yeterli olacaktır. Buna göre, 1530'da kazâ merkezi şehir, 95 köy ve 33 mezraadan ibaret olan kazâ, XVI. asrın sonlarında Yanbolu merkez ile birlikte 116 köy ve 13 mezraadan ibaret bir ünite haline gelmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAZÂ MERKEZİ YANBOLU ŞEHİRİ

Türk şehir tarihi ile ilgili kaynaklara bakıldığında, XI. yüzyıla kadar merkezi öneme sahip yerlere *balık* veya *kend* denilmektedir. *Şehir*, kelimesi Türkçeye XI. yüzyılda girmiş olup halk arasında *şar* şeklinde kullanılmıştır²¹. Bir yerleşim biriminin şehir olarak adlandırılması üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu hususta coğrafyacıların, sosyologların ve ekonomistlerin farklı tarifleri vardır. Coğrafyacılar tanımlarına nüfusu temel alırken, sosyologlar, ilişkileri ve değişimleri, ekonomistler ise üretim biçimlerini esas almışlardır. Coğrafyacıların şehri tanımlamakta kullandıkları en önemli unsur nüfustur. Genel kanaat, az nüfuslu yerlerin köy, orta nüfuslu yerlerin kasaba ve kalabalık nüfuslu olan yerlerin ise şehir olarak adlandırıldığıdır²². Ancak Yanbolu şehrine bakıldığında bu tanıma uymayan dönemler görülmektedir. Zira tahmini olmakla beraber 1530'da Yanbolu şehrinin nüfusu 1.576'dır²³. Buna karşın yine Sultan Süleyman devrinde Yanbolu'ya tâbi bir köy olan İslimye'nin tahmini nüfus miktarı ise 1.355'dir²⁴. XIX. yüzyılda yani Yanbolu'nun kayıtlara kasaba olarak kaydedildiği dönemde ise kazâ merkezinin nüfusu 3000 olarak tespit edilmiştir²⁵. Neticede Yanbolu şehrinin XVI. yüzyılda şehir olmasında nüfus yoğunluğu dışında farklı faktörler bulunmaktadır.

Bunların başında da şehrin sahip olduğu ekonomik özellikler gelmektedir. Osmanlı Devleti idaresinde bulunan şehirler, daha ziyade idarî ve ticari özellikleri ile ön plana çıkmışlardır. Şehir sakinleri de, bahçecilik, meyvecilik gibi ziraî faaliyetler ve hayvancılık ile meşgul olmuşlardır. Ancak bu küçük çaplı üretimler, köylerdeki gibi geçim maksatlı olmamıştır²⁶. Bu tanımlamaya uygun olarak, Yanbolu şehri sahip

²¹ Tuncer Baykara, *Türkiye Selçuklularının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, İstanbul, 2004, s.187.

²² Tuncer Baykara, "Osmanlı Devleti Şehirli Bir Devlet midir?", *Osmanlı*, C. 5. s. 528.

²³ *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 454.

²⁴ BOA, TD 382 s.873.

²⁵ Şemseddin Sami, *Kamusü'l A'lam*, C.IV, İstanbul 1316, s. 4787.

²⁶ Tuncer Baykara, *a.g.m.* s. 528.

olduğu pazarlar, bedestenler ve çarşılar ile bulunduğu bölgenin ticari merkezi durumundadır.

Bunların yanı sıra gerek Yanbolu için olsun gerekse diğer Osmanlı şehirleri için olsun şehrin en önemli özelliği şüphesiz, dâhil olup adını verdiği, üzerinde farklı karakterde, pek çok yerleşim yerinin bulunduğu belirli bir idarî ünitenin merkezini teşkil etmesidir²⁷.

Sonuç olarak şehir, idarî bir teşkilatlanmanın merkezi durumunda olan, bir iskân birimi olarak da, nispeten yoğun bir nüfusa sahip ancak ekonomik olarak, üretmekten daha ziyade bunların ticarî faaliyetlerin yoğun olarak yaşanmasından dolayı da farklı iş dallarının ve iş bölümlerinin ortaya çıktığı, önemli sayıda askeri ve idarî görevlinin bulunduğu, yani ekseriyetle tüketici bir tabakanın yaşadığı bir iskân yeridir²⁸.

Yanbolu şehri hakkında ilk bilgiler 1454 yılına aittir. Bunun dışında Sultan Süleyman ve III. Mehmed dönemlerinde şehrin bilgileri kaydedilmiştir.

A. ŞEHRİN FİZİKİ YAPISI, MAHALLELERİ VE NÜFUSU

1. Genel Fiziki Yapılanma Özellikleri

Tunca nehri kenarında ada benzeri bir burunda kurulmuş olan şehrin kalesi yüksek bir bayır üzerine inşa edilmiştir. Fakat şehrin güçlükle fethedilmesine sebep olmasından dolayı fetihten sonra yıkılmıştır. Şehir genel olarak, Tunca nehri kenarında ve düz alanlarda gelişmiştir. Şehrin yüksek bölümleri daha ziyade bağlar ve bahçeler için kullanılmıştır. XVII. yüzyılın ikinci yarısında şehirde Cuma namazı da kılınan 7 büyük cami ile 8 adet mahalle mescidi vardır ki, Osmanlı şehir mimarisine uygun olarak mahalleler bu mescidler etrafında kurulmuştur. Bütün sokakları taş kaplı olan Yanbolu şehri aynı zamanda Kırım hanlarının da yaz aylarını geçirdikleri bir şehirdi. Bu sebeple

²⁷ Turan Gökçe, *XVI. ve XVII. yüzyıllarda Lâzkıyye (Denizli) Kazâsı*, Ankara, 2000, s.59.

²⁸ Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İzmir, s. 62.

Yanbolu'da biri Kırım Hanlarından Giray Han'a biri de padişaha ait iki yazlık saray bulunmakta idi²⁹.

2. Mahalleler ve Demografik Durumları

Mahalle, *mahal* kökünden türetilmiş olup, başlangıçta konaklama yeri gibi bir anlam ifade ederken, zamanla, bir yerleşim birimi olarak, yoğun bir nüfusun bulunduğu şehir veya bazı büyük köylerin bir parçası, daha doğrusu, onu meydana getiren yerleşim ünitelerinden her birini ifade etmek için kullanılmıştır³⁰. Osmanlı Devleti'nde şehirleri oluşturan mahalleler genellikle bir dinî yapının çevresinde kurulmakta ve gelişmektedir. Mahalle kayıtlarında da görüleceği üzere XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu şehrini meydana getiren 19 mahalleden 13'ü merkezinde bulunan mescidin adıyla anılmıştır. Mahalle adlarına da yansımış olan bu özellik, aynı mescide ibadet eden cemaatin aileleriyle birlikte ikamet ettikleri kesim olarak tanımlanan Osmanlı mahallesinin karakteristik özelliğinin Yanbolu şehrine de yansımış olduğunu göstermektedir.³¹

Osmanlı Devleti döneminde mahalle günümüz anlayışından oldukça farklı bir yapı arz etmektedir. Sosyal dayanışmanın en üst seviyede geliştiği mahallelerde paylaşılan sadece bir sokak değil aynı zamanda hayattır. Mahallede yaşayanlar, aynı ailenin fertleri olabileceği gibi aynı cemaatin veya meslek grubunun üyeleri veya tamamıyla farklı kesimlerden gelen insanlar olabilir. Mevcut farklılıklara rağmen aynı mahallede ikamet eden insanlar, birbirlerinin davranışlarından sorumludur³².

Yanbolu I. Murad devrinde Osmanlı idaresine dâhil edilmiştir. Ancak ilk bilgiler 1454 yılına dayanmaktadır. Fethinden bir asır sonrasına ait olan bu defterde Yanbolu şehri ve kazâyaya bağlı köyler ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir. Şehir hakkında ilk bilgileri içermesine karşın kaydedilme teknikleri bakımından kendisinden sonraki defterlerden farklıdır. Söz konusu defterde şehir halkı mahallelere bölünmeksizin hane

²⁹ Evliya Çelebi *Seyahatnamesi*, yky, s. 60. C. VIII.

³⁰ Şemseddin Samî, *Kâmûsü'l A'lâm*, C. III. İstanbul, 1318, s.2148.

³¹ Özer Ergenç, "Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fizik Yapıya Etkileri" *Birinci Uluslar arası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920) Kongresi Tebliğler*, Ankara 1980, s.104.

³² Özer Ergenç, "Osmanlı Şehirlerindeki Mahallenin İşlevi ve Nitelikleri Üzerine", *Osmanlı Araştırmaları*, C. IV, 1984, s.72.

ve mesleki gruplara göre kaydedilmiştir. Bu sebeple bu deftere ait bilgiler burada ayrı olarak ele alınacaktır.

İlgili kaynağa göre, Yanbolu şehrinde 18 mahalle kayıtlıdır. Bu mahallelerin dışında şehirde ikamet eden herhangi bir cemaat veya mesleki grup bulunmamaktadır.

Şehirde vergi vermekle mükellef haneler;

Tablo 1.1. 1454'de Yanbolu Şehri Nüfus Yapısı

Aktav Yörüklerine tâbi	2 hane, 4 bennak
Bennak	433
Bive	73
Çiftü	52
Has'dan ve gayriden gelmiş	3 hane
Haymana	1 hane
Küreciyan Paşaya bağlı	4 hane, 14 bennak
Naldöken Yörüklerinden	1 hane, 1 bennak
Yeni Tatar	1 hane
Raiyyet-i Zaim	4 hane
TOPLAM	594 hane

Tablo 1.2. Yanbolu Şehrinde Muaf Zümreler

Arabacı	13
Derviş	3
Hasta	7
Fertut	1
Âmâ	3
Hekim	1
İmam	17
Müezzin	14
Kötürüm	7
Araba reisi	6
Hasta	7
Harbende-i zaim	1
Harbende-i ...	2
Naib-i Kadı	1
Azâde Müderris	1
Muaf Müsellem	1
Mekatib	2
Hizmetkâr-ı Ser-asker	1
Veled-i müselleme	1
Veled-i doğancı	1
Tacir	1
Hizmetkâr-ı zaim	1
Muhtesib	1
Hizmetkâr-ı muhtesib	1
Hizmetkâr-ı Kasım Paşa	1
TOPLAM	96

Aynı deftere göre, *Cemaat-i Gebran* başlığı altında 62 nefer kaydedilmiştir. Bunlardan; 11'i hane, 31'i bennak, 4'ü bive, 1'i kötürüm, 1'i yağcı, 14'ü Voynuktur³³.

Sonuç olarak, 1454 tarihinde Yanbolu şehrinde, 690 Müslim hane ile 62 gayr-i Müslim toplam 752 hane bulunmaktadır. Fakat dikkat çeken bir husus ise şehirde mücerredin bulunmaması veya kaydedilmemiş olmasıdır.

XVI. yüzyılda şehrin mahallelerini ve nüfus durumunu ortaya koyan iki defter bilinmektedir. Bunlardan biri, 1530 tarihli icmâl muhasebe defteridir. İkincisi ise, III. Mehmed dönemine (1595–1603) aittir. Buna göre, Yanbolu mahalleleri ve nüfus durumu şöyle idi;

Akçaylı Mahallesi: XVI. yüzyıl boyunca aynı isimle kaydedilmiştir. 1530'da, 1'i imam, 1'i müezzin 27 hane meskûn iken³⁴, III. Mehmed devrinde mahallede 42'si hane, 29'u mücerred olmak üzere yaklaşık 239 kişi bulunmaktadır. Birçok köyden büyük olan mahalle ayrıca *Mescid-i Akçaylı* ismiyle bir vakfa sahiptir³⁵. Mahallede Süleyman Ağa adıyla büyük bir camii bulunmaktadır³⁶.

Atik Mustafa Ağa Camii Mahallesi: III. Mehmed döneminde defterde yer alan mahalle adından da anlaşılacağı üzere aynı isimli caminin etrafında teşekkül etmiştir. Bu dönemde 1'i imam 18'i hane, 7'si mücerred yaklaşık 97 kişi mahallede meskûndur³⁷.

Aydoslu Mahallesi: 1530'da 1'i imam 15 hane ve 2 mücerred bulunmaktadır³⁸. XVI. yüzyılın sonunda ise mahallede 1'i imam 30 hane, 15 mücerred yaklaşık 165 kişi mütemekkindir.

Bahadır Beğ Mahallesi: Sadece 1530 tarihli defterde yer alan mahallede 1'i imam, 1'i müezzin 16 hane ve 6 mücerred yaklaşık 86 kişi bulunmaktadır³⁹.

³³ M.C. Y. O89 v. 111 b.

³⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

³⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 174 b.

³⁶ Ekrem Hakkı Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri, Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, C. IV*, İstanbul, 1981, s. 129.

³⁷ TKGM KKA, TD 86 v.173 b.

³⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

³⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

Bâli Subaşı Camii Mahallesi: III. Mehmed devrinde şehre dâhil olan mahallede 1'i imam 20 hane, 18 mücerred yaklaşık 118 kişi bulunmaktadır⁴⁰.

Cafer Çelebi Mescidi Mahallesi: 1595–1603 tarihlerinden evvel Yanbolu şehrinde bu isimle bir mahalle kayıtlı değildir. Aynı isimli mescid ve vakfa sahip mahalle 29 hane, 19 mücerred yaklaşık 164 kişiden oluşmaktadır⁴¹.

Camii Mahallesi: 1530'da 1'i imam, 1'i müezzin ve 5'i berat sahibi toplam 16 hane yaklaşık 80 kişi bulunmaktadır⁴². Kayıtlara göre, III. Mehmed döneminde şehre bu isimde mahalle kaydedilmemiştir.

Eflâk Şahin Mescidi Mahallesi: III. Mehmed devrinde aynı isimli mescidin etrafında tesis olmuştur. Söz konusu kaynağa göre 26 hane, 25 mücerred, yaklaşık 155 kişilik bir mahalledir⁴³.

Hacı Mustafa Mescidi Mahallesi: XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu şehrinin köklü mahalleleri arasında yer alan ve aynı isimle bir vakfa sahip olan mahallede 1530'da 1'i imam, 1'i müezzin 33 hane kayıtlı iken⁴⁴, XVI. yüzyılın sonunda bu sayı 1'i imam 23 haneye gerilemiştir. Ayrıca 25'de mücerred bulunmaktadır⁴⁵.

Kara Danişmend Mescidi Mahallesi: XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu şehrine bağlı bulunan mahallede 1530'da 1'i imam, 1'i müezzin 13 hane kayıtlı iken⁴⁶, XVI. yüzyılın sonunda hane sayısı 1'i eşkinci, 1'i imam olmak üzere 16'ya yükselirken, 7'de mücerred kaydedilmiştir⁴⁷.

Keşan Mahallesi: XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu şehrine bağlı bir mahalledir. 1530'da 8 hane kayıtlıdır.⁴⁸ III. Mehmed devrinde ise mahallede 1'i imam 11 hane, 6 mücerred yaklaşık 61 kişi bulunmaktadır⁴⁹.

⁴⁰ TKGM KKA, TD 86 v.175 a.

⁴¹ TKGM KKA, TD 86 v.174 b.

⁴² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁴³ TKGM KKA, TD 86 v.175 b.

⁴⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁴⁵ TKGM KKA, TD 86 v.174 a.

⁴⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁴⁷ TKGM KKA, TD 86 v.174 a.

⁴⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁴⁹ TKGM KKA, TD 86 v.175 b.

Sebil İsa Mahallesi: Kanunî döneminde mahallede, 3'ü berat sahibi 23 hane, 8 mücerred yaklaşık 123 kişi meskündür⁵⁰. Ancak bu devirden sonra Yanbolu şehrine bu isimde bir mahalle kaydedilmemiştir.

Şhreküstü Mescidi Mahallesi: 1454'de Yanbolu şehrinin mahalleleri kaydedilmediği için böyle bir mahalle var mıydı bilinmemektedir. Ancak XVI. yüzyıla ait kaynaklarımıza göre Şhreküstü, şehrin eski mahalleleri arasında yer almaktadır. İsmi itibariyle çeşitli araştırmalara konu olan Şhreküstü daha evvelki Türk devletlerinden farklı olarak Osmanlı şehir kültürüne ve yapısına münhasırdır. Zirâ daha evvel de belirtildiği üzere mahalleler genellikle orada oturan ve mahalleye cami, mescid veya mektep yaptıran kişilerin adlarıyla kaydedilmektedir. Fakat Şhreküstü mahallesi bu gelenekten oldukça farklı bir düşünceyle oluşmuştur. Şehirde, Şhreküstü ismiyle bir mahallenin varlığı şehrin geliştiğinin önemli göstergelerinden biridir. Şhreküstü mahallesinin meydana gelmesinde, şehrin fiziki ve yerleşim özellikleri büyük öneme sahiptir. Osmanlı döneminde şehrin merkezi veya çekirdeğini oluşturan bölgenin tamamen iskân edilmesi sonucu yeni bir ev yapabilecek yer bulunmayabilirdi. Fakat bu durum şehrin dışarıdan göç almasına mâni olamazdı. Böyle bir durumda dışarıdan gelenler kendilerine yer bulabilmek maksadıyla merkezden uzak, şehrin ana kitlesinden kopuk, tepeyle veyahut dereler ile ulaşımın nispeten daha zor olduğu bölgelere yerleşmeye mecbur kalmışlardır. Böylece yeni kurulan bu yerler sahip olduğu fiziki özelliklerden dolayı adeta şehre küsmüş gibidir. Zamanla da şehrin büyüyüp gelişmesi ile bu mahalleler de şehrin doğal bir parçası haline gelmişlerdir. Fakat burada asıl üzerinde durulması gereken nokta, Şhreküstü adının, Osmanlı şehirlerinin büyüdüğünün ve geliştiğinin en çarpıcı delili olmasıdır⁵¹.

XVI. yüzyılda Yanbolu şehrinde bulunan Şhreküstü mescidi mahallesi de böyle bir özellik arz etmektedir. Kanunî devrinde mahallede 1'i sahib-i berat 30 hane, 8 mücerred vardır⁵². III. Mehmed devrinde Şhreküstü'de 24 hane, 8 mücerred takriben

⁵⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁵¹ Tuncer Baykara "a.g.m.", s.534.

⁵² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

128 kişi meskûndur. Ayrıca mahalleli 7400 akçe gelire sahip aynı isimli bir vakfa sahiptir⁵³.

Şeyh (Hacı Şeyh Noktacı) Mahallesi: Kanunî devrinde mahallede 3'ü sahib-i berat, 1'i kayyum 11 hane ile 2 mücerred bulunmaktadır⁵⁴. III. Mehmed devrinde ise mahalle "*Hacı Şeyh Noktacı*" ismiyle kaydedilmiştir. Bu dönemde mahallede yaşayanların sayısı 13'ü hane, 8'i mücerred olmak üzere tahmini 73'e yükselmiştir⁵⁵.

Tur Ali Mescidi (Mescid-i Toprak) Mahallesi: Yanbolu şehrinin eski mahallelerinden biridir. Kanunî devrinde Tur Ali'de 1'i imam, 1'i müezzin 26 hane 130 kişi ikamet etmektedir⁵⁶. III. Mehmed devrinde adı *Mahalle-i Mescid-i Turali nam-ı diğer Mescid-i Toprak* olarak değişmiştir. Söz konusu devirde ise mahallede bulunanların sayısı yaklaşık 258'e yükselmiştir. Bunların 48'i hane, 18'i de mücerredir⁵⁷.

Veli Kadı Camii Mahallesi: 1530'da 1'i imam, 1'i müezzin, 1'i sahib-i berat olmak üzere 24 hane ve 5 mücerred bulunmaktadır⁵⁸. XVI. yüzyılda mahallede 1'i imam 40 hane, 18 mücerred yaklaşık 218 kişi mütemekkindir⁵⁹.

Yusufhan Beğ Mescidi Mahallesi: XVI. yüzyıl boyunca defterlerde yer alan mahallede Kanunî devrinde 15 hane, 4 mücerred bulunurken⁶⁰, III. Mehmed devrinde bu miktar 1'i imam 17 hane, 10 mücerred tahmini 100'e yükselmiştir⁶¹.

XVI. yüzyıl boyunca şehri oluşturan mahallelerde sadece Müslim haneler oturmuştur. 1454'de şehirde 64 gayr-i Müslim nefer kaydedilmişken; 1530'da bu miktar 15 nefere gerilemiştir. Şehirdeki mahallelerden ayrı olarak kaydedilen Kalafatçıyân Cemaati, Tunca nehri kenarında meskûn olup sandal ve teknelerin onarımı ile

⁵³ TKGM KKA, TD 86 v.174 a.

⁵⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁵⁵ TKGM KKA, TD 86 v.176 a.

⁵⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v.175 a.

⁵⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁵⁹ TKGM KKA, TD 86 v.173 b.

⁶⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁶¹ TKGM KKA, TD 86 v.175 b.

geçinmiştir⁶². III. Mehmed döneminde ise şehirde sadece 5 haneli Yahudi cemaati bulunmaktadır⁶³.

Evliya Çelebi, XVII. yüzyılın ikinci yarısında Yanbolu şehir merkezinde 17'si Müslüman, 1'i Yahudi, 1'i Rum 19 mahallenin ve 3500 hanenin olduğunu yazmıştır⁶⁴.

Böylece, genel özelliklerine işaret etmek suretiyle şehri teşkil eden mahallelerin durumunu tespit ettikten sonra, Kanunî ve III. Mehmed dönemlerinde şehrin demografik yapısını bir tablo üzerinde değerlendirmek gerekirse şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır;

Tablo 1.3. XVI. Yüzyılda Yanbolu Şehri Nüfus Dağılımı

Mahalle Adı	Hane		Mücerred		Muaf	
	1530	1595-1603	1530	1595-1603	1530	1595-1603
Akçaylı	27	42	-	29	1	1
Aydoslu	16	30	2	15	-	-
Bahadır Beğ	16	-	6	-	2	1
Bâli Subaşı	-	20	-	18	-	-
Cafer Çelebi	-	29	-	19	-	-
Camiî	16	-	-	-	2	-
Eflak Şahin	-	26	-	25	-	-
Hacı Mustafa	33	23	-	25	2	1
Kadı Yakub	25	32	5	14	2	1
Kara Danişmend	13	16	-	7	2	1
Keşan	8	11	-	6	-	1
Mustafa Ağa	-	18	-	7	-	1
Sebil İsa	20	-	8	-	3	-
Şehreküstü	29	24	8	8	1	-
Şeyh	7	-	8	-	7	-
Şeyh Noktacı	-	13	-	8	-	-
Tur Ali	26	48	-	18	2	-
Veli Kadı	23	40	5	18	3	1
Yusufhan Beğ	15	17	4	10	-	1
GayriMüslim	15	5	-	-	-	-
TOPLAM	279	394	46	227	27	10

Bu noktada, gerek şehir ve gerekse kazâya bağlı diğer iskân birimlerinin tahmini nüfusunu tespit edebilmek için izlenecek formülü belirlemek gereklidir. Tahrir defterlerinin tutulma amacı bilindiği üzere nüfus sayımı yapmak değil vergi verenleri

⁶² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451.

⁶³ TKGM KKA, TD 86 v.176 b.

⁶⁴ Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C. VIII. s.60

tespit etmektir. Bu sebeple nüfusun büyük bir bölümünü meydana getiren çocuklar, kadınlar ve askerler vergi vermedikleri için defterlerde yer almamışlardır⁶⁵. Bunun dışında defterlerde vergi vermekle mükellef yetişkinlerin kaydedilmesinde kullanılmış olan *hane* veya *neferin* bir nüfus birimi olarak kaç kişiyi kapsadığına dair açık bir ifade yoktur. Tahrir defterine dayanarak yapılmış olan nüfus tahminlerinde çeşitli yollar kullanılmıştır. Ancak bunların arasında en yaygın olarak Barkan'ın beş katsayısı kullanılmıştır⁶⁶.

Bu itibarla şehrin, ileride de köylerin nüfusları hesaplanırken, bütün bu hususlar dikkate alınmakla beraber, hane kat sayısı olarak, yaygın halde benimsenmiş olan 5 rakamı tercih edilerek ve buna mücerred toplamının da ilavesiyle, nüfus tahmini yapmaya çalışılmıştır. Buna göre, Yanbolu şehrinde 1454'de 752 nefer bulunmaktadır. 1530'da bu miktar 352 nefere gerilemiştir. III. Mehmed devrinde ise 631 nefer kaydedilmiştir.

B. VAKIF KAYITLARINA GÖRE ŞEHRİN FİZİKİ UNSURLARI

Arapça bir kelime olan vakıf, "*durmak, alıkoymak*" anlamına gelmektedir. Kelime terk, emanet, depo etmek anlamına gelse de, halk arasında dini amaçla halkın iâşe ve ibade ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla meydana getirilen bütün faaliyetler ve eserler anlamına gelmektedir⁶⁷. Osmanlı Devleti döneminde Anadolu dışında yapılan fetihlerde vakıf müesseseleri ayrı bir öneme sahiptir. Devlet, Rumeli'de gerçekleştirdiği fetihleri müteakip sistemli bir iskân politikası uygulamış, hâkimiyetini sağladığı bölgelerde terk edilip boşalan köyler ve kasabalara Anadolu'dan Türkler nakledilmiştir. Ancak sadece nüfus kalabalığı ile yetinilmemiş, fethedilen bölgelerin tam anlamıyla birer Türk yurdu haline getirilmesine özen gösterilmiştir. Bu noktada vakıfların önemi daha net anlaşılabilir. Zirâ hayır maksadıyla kurulmuş olan vakıfların yaptırdıkları, cami, mescid, imarethane, hastane, kervansaray, köprü, çeşme, medrese ve

⁶⁵ Mehmet Öz, "*Tahrir Defterlerindeki Sayısal Veriler*", *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*, Ankara, 2003, s. 20.

⁶⁶ Nejat Göyünç, "*Hane*", *DİA, C. VI*.s. 552.

⁶⁷ Bahaeddin Yediyıldız, *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, Ankara, 2003, s.9.

hamam gibi aynı zamanda halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eserler ile Rumeli bir Türk yurdu haline getirilmiştir. Vakıf eserlerinin bir diğer önemi halkın çeşitli ihtiyaçlarının ücretsiz ve devlete yük olmadan karşılanmasıdır.

Gerek Osmanlı Devleti'nden öncede “*gerek Osmanlı döneminde Türk şehirlerinin üç önemli temel ögesi vardı; cami, pazar ve hamam. Cami, dinsel görevlerin yerine getirildiği ve toplumsal ilişkilerin geliştirildiği temel yapıdır. Caminin hemen yanında pazaryerleri ve hanlar yer almaktadır. Aynı dalda üretim yapanlar ve satıcılar bir çarşıda bulunurlar*”⁶⁸. Hamamlarda insanların temizlik ihtiyaçlarına hizmet ettiği gibi, şehir ahalisinin ortak vakit geçirmelerine de vesile olmaktadır.

Şehirler için elzem olan bu eserlerin meydana getirilmesinde ise devlet idaresinden daha ziyade kişilerin kurmuş oldukları vakıflar görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde 1856 yılına kadar belediye teşkilatı bulunmamaktaydı. Devlet bu tür hizmetlerin idamesi için halktan vergi toplamıyordu. Siyasi bir etkinin bulunmamasına karşın bir yerleşim biriminin ihtiyacı olan bütün hizmetler vakıflar tarafından karşılanmıştır⁶⁹.

Yanbolu şehrindeki vakıf eserlerine geçmeden evvel defterlere göre şehirdeki vakıfların sayısal değerlendirilmesini yapacak olursak; şehir sakinleri tarafından kurulmuş olan toplam 166 vakıftan 63'ünün kurucusu kadın 103'ünün erkektir. Bu veriler bize Osmanlı toplumunda kadınların da sosyal yaşamda önemli bir yerleri olduğunu göstermektedir. Bu vakıflardan 151'i cami ve mescid görevlileri ile temizlik ve bakım masrafına, 1'i zaviyeye, 1'i mektebe, 1'i imarete, 1'i köprüye, 2'si avarıza, 2'si fakir ve hastalara, 5'i de lojmana yöneliktir. Akar olarak da 71 dükkân ve arsa, 2 kervansaray, 1 han, 1 hamam, 2 bozahane, 2 değirmen, 2 fırın ve 660.000 akçe nakit para vakfedilmiştir. Yanbolu'daki amme vakıflar miktar ve gelir olarak Silistre Sancağı içerisinde ikinci sırada yer almaktadır⁷⁰.

⁶⁸ Özer Ergenç, “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fizik Yapıya Etkileri”, *I. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071–1920) Kongresi Tebliğler*, Ankara, 1980, s.105

⁶⁹ Bahaeddin Yediyıldız, *XVIII. yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi*, Ankara, s.241.

⁷⁰ Ahmet Cebeci, *XVI. yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları*, (Yayınlaşmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 1994) s.100.

1. Cami, Mescid ve Zaviye

Cami, bir şehirde veya köyde halkı toplayan veya toplanma yeri anlamına geldiği gibi daha ziyade müslümanların ibadet etmek amacıyla meydana getirdiği bir mabedi ifade etmektedir. Mescid ise, daha küçük yerleşim birimleri olan mahallelerde inşa edilmiş ve etrafında yaşayan insanların dini ihtiyaçlarını gidermek maksadıyla yaptıkları daha küçük ölçeklerde yapılmış bir ibadet yeridir⁷¹. Yanbolu şehrinde bulunan camiler şunlardır. *Veli Kadı Camii*, *Atik Mustafa Ağa Camii*, *Bâli Subaşı Camii*⁷², *Ruşen Camii*, *Eski Camii*, *Hacı Yusuf Camii*, *Sofiler Camii*⁷³.

Bu yapılardan en eskisi *Eski Camii* olup Evliya Çelebi'ye göre, ismi bilinmeyen bir Yeniçeri Ağası tarafından inşa edilmiştir⁷⁴. Machiel Kiel'da yapının orta bölümünün 1375–1385 yıllarında⁷⁵, yanlardaki eklerin ise XV. yüzyılda Ebubekir Paşa tarafından yaptırılmış olduğunu yazmıştır⁷⁶. Şehrin bir diğer önemli eseri, 1481'de dönemin ünlü âlimi, Şeyh Mehmed Noktacızâde tarafından yaptırılmış olan *Sofiler Camii*'dir⁷⁷. Kurşun örtülü, tek minareli caminin kitabesinde evliyâ kerametiyle 3 akçeye yapıldığının yazılı olduğu belirtilmiştir⁷⁸.

Mahalle aralarında halkın ibadet ve toplanma maksadıyla yaptırdığı mescidler ise bulunduğu mahallenin adlarıyla kayıtlara geçmiştir. Yanbolu şehrinde toplam 8 adet mescid bulunmaktadır. Bunlar; Mescid-i Karadanişmend, Mescid-i Hacı Mustafa, Mescid-i Cafer Çelebi, Mescid-i Akçaylı, Mescid-i Tur Ali nam-ı diğer Mescid-i Toprak, Mescid-i Yusufhan Beğ, Mescid-i Eflak Şahin, Mescid-i Kadı Yakub⁷⁹. Ayrıca şehirde bir imaret ve bir de zaviye bulunmaktadır.

⁷¹ Turan Gökçe, *a.g.e.* s. 114.

⁷² TKGM KKA, TD 86 v.173 b - v.175 a.

⁷³ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C. VIII. s. 80.

⁷⁴ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C. VIII. s. 81.

⁷⁵ Machiel Kiel, *Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Kentsel Gelişimi Ve Mimari Anıtlar*, Çev. İlknur Kolay, Ankara 2000, s. 94.

⁷⁶ Machiel Kiel, "Some Early Ottoman Monuments in Bulgaria Thrace", *Belleten*, C. XXXVIII, sayı. 152, s. 647.

⁷⁷ Machiel Kiel, *a.g.m.*, s. 98.

⁷⁸ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C. VIII. s. 81.

⁷⁹ TKGM KKA, TD 86 v.174 a, v.174 b, v.175 a, 175 b, v.176 a.

2. Diğer Eserler

Yanbolu şehrinde, devlet adamları ve servet sahibi hayırseverler tarafından yaptırılmış çeşitli vakıf eserleri bulunmaktadır. Bunların başında ise eğitim kurumları yer almaktadır. Şehirde *Yeniçeri Ağası*, *Hacı Yusuf* ve *Noktacı* isimleriyle tespit edilen üç medrese bulunmaktadır. Bunların dışında, Evliya Çelebi'nin de işaret etmiş olduğu üzere, özel olarak Dâr-ül Kura ve Dâr-ül Hadis medreselerine tesadüf edilememektedir⁸⁰. Ayrıca XVIII. yüzyılda şehirde bulunan medreselere iki eğitim kurumu daha eklenmiştir. Bunlar; *Arnavud Mehmed Ağa* ve *Kara Ali Bey* medreseleridir⁸¹.

Bunların dışında, 1434'de II. Murad tarafından yaptırılmış olan “*Eski Hamam*” şehrin eski yapıları arasında yer almaktadır⁸². 1454 tarihli defterde yer alan kayıtlar, Hamam-ı Nev (Yeni Hamam)'ın ilavesiyle şehirdeki hamam sayısının ikiye çıkmış olduğunu göstermektedir⁸³.

Son olarak ortasından Tunca nehri geçen şehirde, I. Murad devrinde yaptırılmış taştan temelli yedişer gözlü ve üzerleri kalın ağaçlar döşeli iki köprünün varlığını da belirtmek gerekir⁸⁴.

C. ŞEHRİN EKONOMİK YAPISI

1. Şehirdeki Ticari Fonksiyonlu Yapılar: Çarşı–Pazar

Yanbolu kazâsının da bulunduğu sağ kol “*Osmanlı Devleti'nin önemli ticari yollarından biriydi. Özellikle İstanbul'a buğday, et, tuz sağlayan merkezlerin ara ve yan yollarla sağ kola bağlanmış olması, buğday ve kesimlik hayvanların kara yoluyla başkente ulaştırılması yolun önemini ve özelliğini arttırıyordu*”⁸⁵. Böylesine önemli bir

⁸⁰ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C. VIII. s.81.

⁸¹ Ekrem Hakkı Ayverdi, *a.g.e*, C. IV, s. 129.

⁸² Hüseyin Memişoğlu, *Bulgaristan'da Türk Kültürü*, Ankara, 1995, s. 65.

⁸³ TKGM KKA, TD 86 v.210 a.

⁸⁴ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C. VIII. s. 82.

⁸⁵ Halime Doğru, *a.g.e.*, s. 33.

ticaret yolu üzerinde bulunan Yanbolu şehri de sahip olduğu pazarla bu ticari ağın bir parçası olmuştur.

XVI. yüzyılın sonlarına kadar şehirde kurulmakta olan pazar hakkında bilgi bulunmamaktadır. III. Mehmed devrinde ise pazardan 22.755 akçe vergi alınmıştır⁸⁶. Fakat bunun dışında pazarın mahiyetiyle ilgili bilgi kaydedilmemiştir. Ancak, yine III. Mehmed dönemine ait Akkirman kâzası mufassal defterin başında “*Kanunname-i Bac-ı Bazar-ı Nefs-i Yanbolu*” ve “*Kanunname-i Bac-ı Bazar-ı Nefs-i Saray-ı Atik*” başlığı altında iki ayrı kanunname bulunmaktadır⁸⁷. Bu noktada belirtilmesi gereken husus şudur; Saray-ı Atik sadece II. Selim devrine ait iki mufassal defterde Yanbolu’ya tâbi gözükmemektedir⁸⁸. Defterlerde yer alan bilgiler dışında da köy ile alaklı malumat bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Yanbolu kazâ dairesinin içerisinde kurulmuş olan her iki pazar hakkında ayrı kanunnameler hazırlanmıştır. Bu kanunnameler ışığında pazarların özellikleri şöyledir;

Yanbolu şehri pazarı kanunnameye göre, beş ana başlık altında incelenebilir. İlk grupta, meyve, sebze, yağ ve bal gibi gıda ürünleri yer almaktadır. Bu ürünlerden kalitesine ve ağırlığına göre, 4 ila 8 akçe vergi alınmaktadır. İkinci gruba ise odun, tahta, demir ve bunlardan yapılmış ev ve el eşyaları girmektedir. Kanunnamede üzerinde en çok durulan konu ise pazardaki hayvan alım satımıdır. Bir diğer grup ise kumaş ve pamuklu tekstil ürünlerinden oluşmaktadır. Kanunnamede yer alan son bilgi ise, Yanbolu pazarının bilinen orta halli bir şehir pazarından daha büyük ve farklı olduğuna dair kanaat uyandıran cariye ve köle alım satımıdır. Pazara gelen bu tür insanları alandan ve satandan ayrı ayrı vergi alınmıştır⁸⁹.

Kanunnameye göre, Cuma günleri kurulan Saray-ı Atik pazarı da, Yanbolu şehri pazarı ile aynı özelliklere sahiptir⁹⁰.

⁸⁶ TKGM KKA, TD 86 v.176 b.

⁸⁷ BOA, TD 701 s.36 – 37.

⁸⁸ TKGM KKA, TD 561- 542.

⁸⁹ BOA, TD 701s. 36.

⁹⁰ BOA, TD 701s. 37.

2. Şehrin Ekonomik Bünyesi: Ticaret ve Sanayi

Yanbolu şehrinin bilinen ilk tahriri Fatih Sultan Mehmed döneminde yapılmıştır. Bu devirde dikkati çeken önemli nokta ise, şehrin daha sonraki devirlerde olmadığı kadar kalabalık olmasıdır. Şehirde bulunan Müslim ve gayr-i Müslim nüfus mesleki özelliklerine göre kaydedilmiş olmalarına karşın ekonomik faaliyetlerine dair bilgiler defterde yer almamaktadır. Şehirdeki üretime dair tek kayıt, Tunca nehri kenarında bulunan 17 adet su değirmendir. Bu dönemde şehir sakinlerinden toplam 36.555 akçe vergi alınmıştır⁹¹.

1530'da Yanbolu şehrinin nüfusu yarı yarıya gerilemiş olmakla birlikte, vergi miktarı 40.798 akçeye çıkmıştır. Fakat hangi faaliyetlerden dolayı bu verginin alındığı belirtilmemiştir⁹².

III. Mehmed devrine ait deftere göre şehirden 45.996 akçe vergi alınmıştır. Bu defter sayesinde şehirdeki üretim alanları görülebilmektedir. Daha evvel de değindiğimiz gibi şehirler için en önemli ekonomik faaliyet sınaî dalları ve ticarettir. Ancak bu az miktarda da olsa tarımsal faaliyetlerin olmayacağı anlamına gelmemektedir. Buna binaen şehir halkı ziraî ürünlerinden toplam 1714 akçe öşür vermiştir. Bunun 398 akçesi bahçelerden, 809 akçesi bağlardandır. Ayrıca hayvancılıktan da 4290 akçe vergi alınmıştır. Sayısı belli olmamakla beraber, Tunca nehri kıyısında bulunan kebe ve su değirmenlerinden de 2520 akçe vergi alınmıştır⁹³.

Şehrinin ticari ve sınaî ürünlerine bakıldığında, yünden ve tiftikten yapılan Yanbolu kebesi Osmanlı ülkesinin dört bir yanında rağbet gören önemli bir tekstil ürünüdür. Şehirle özdeşleşmiş olan bir diğer üretim dalı ise helvacılıktır⁹⁴. Ayrıca birer üretim merkezi olarak şehirde dört tane kiremit, bir adet de kâse fırını ile iki bozahane bulunmaktadır⁹⁵.

⁹¹ M.C. Y. 089 v.111 b.

⁹² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁹³ TKGM KKA, TD 86 v.176 b.

⁹⁴ Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Yky, VIII. s. 83.

⁹⁵ TKGM KKA, TD 86 v.176 b.

Şehirlerin ekonomik anlamda asıl merkezini oluşturan yerler ise şüphesiz bedestenlerdir. Zira bedesten, büyük tüccarların bulunduğu ve transit ticarete konu olan malların alınıp satıldığı kapalı pazaryerleridir⁹⁶. Yanbolu şehrinde, Vezir-i Azam Hadım Ali Paşa tarafından yaptırılmış, beş adet kurşun örtülü kubbesi, dört adet demir kapısı olan ve çevre kazâlarda bulunmayacak kadar büyük bir bedesten vardır. Bu ticari merkezin etrafında bir un hali, biri Tunca nehri kenarında olmak üzere altı tüccar hanı, 280 adet dükkân⁹⁷ ve Sultan Süleyman tarafından yaptırılmış iki kervansaray bulunmaktadır. Yoğun ticari faaliyetlerin yaşandığı şehirde, şehre gelen tüccarların sahip olduğu hayvanların konaklaması için de 5000 katar hayvanın barınabileceği büyüklükte bir ahır vardır⁹⁸.

Sonuç olarak, Yanbolu şehri bulunduğu coğrafyada önemli bir ticarî merkezdir. Sahip olduğu bedesten, hanlar ve dükkânlar ile güçlü ve hareketli bir ekonomiye sahip olmuştur.

⁹⁶ Özer Ergenç, “*a.g.m.*”, s.106.

⁹⁷ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, yky, C. VIII. s. 83.

⁹⁸ TKGM KKA, *TD 86* v.176 b.

İKİNCİ BÖLÜM

YANBOLU KAZÂSI KIR İSKÂN YERLERİ VE NÜFUSU

A. KIR İSKÂN YERLERİNİN KURULUŞ VE GELİŞMESİNE DAİR BAZI BİLGİLER

İskân, sosyal bir varlık olan insanın, hayatını devam ettirmek maksadıyla, barınma, gıda, su gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek imkânlarla sahip olmak amacıyla meydana çıkmıştır. Temelde amaç aynı gereksinimlerin giderilmesi olmakla beraber, iskân farklı zamanlara ve mekânlara bağlı olarak değişiklik göstermiştir⁹⁹. Yanbolu kazâsının XVI. yüzyıldaki yerleşimi *köyler* ve *mezraalar* olmak üzere iki ana başlık altında incelenecektir.

Köy türleri fiziki şartlar ve etnik farklılıklardan dolayı farklı özellikler arz etmektedir. Bu sebeple Osmanlı Devleti'nin tamamı için geçerli olabilecek bir Rumeli veya Anadolu köyünden söz etmek doğru olmayacaktır. Osmanlı devrinde, bir grup insanın belli bir mekânda bir araya gelip oturması o bölgenin köy olarak adlandırılması için yeterli bir kıstas olmamaktadır. Bir yerleşim biriminin köy olarak kabul edilmesinde en önemli ölçüt, Osmanlı idaresince hazırlanan defterlerde belirli bir zaman kayıt edilmiş olmaktır. Söz konusu resmi kayıt işlemidir ki, "*köyün ekili arazisinin ve otlaklarının sınırları ile toplam vergi yükümlülüğünün miktarı (hâsıl) belli bir toprak ve komünal yaşantı birimi olarak tanımlar*". Buna göre, bir yerde çok veya az hanenin bulunması yahut ekilen arazinin büyüklüğü ya da küçüklüğü yerleşim biriminin köy olarak adlandırılmasında kriter değildir. Köy olmanın başlıca şartı, tarım temelli bir yerleşimin devamlılığıdır. Bu sebeple, tahrir emini görevi sırasında, tahrir yaptığı bölgede bulunan su kaynaklarını, otlakları ve köyün sabit sınırlarını belirler hatta köyde

⁹⁹ Turan Gökçe, *XVI. ve XVII. yüzyıllarda Lazkırye (Denizli) Kazâsı*, Ankara, 2000, s.156.

kabri bulunan bir evliyanın bulunup bulunmadığını kontrol eder. Zira bu veriler o bölgede uzun süreli bir iskânın olduğuna dair önemli göstergelerdir¹⁰⁰.

Bu bilgiler ışığında kâzaya tabi köyler incelenirse, Osmanlı Devleti Bulgaristan'da gerçekleştirdiği fetihleri müteakip, Anadolu'dan büyük kitleleri bu bölgelere yerleştirilerek yeni iskân birimlerinin kurulması sağlanmıştır. Sistemli bir iskân politikası çerçevesinde kurulan bu köyler ilk başlarda az sayıda haneler halinde ve kurucusunun adıyla defterlerde yer almıştır¹⁰¹. Yanbolu kâzasına tâbi olan, Abdullah-köy, Alâeddin Temür Hanlı, Bahadırılı, Bâli, Bâli Oğlu, Başlı Mahmud, Bekir-köy, Hacı Umur, Umur Yakub, Harik Mehmed gibi köyler de kurucuların adıyla anılan ve az hanelerle meydana gelmiş ve zamanla büyümüş olan yerlerdir. Ayrıca Saruhanlı, Kastamonu, Muğla, Germiyanlı, Demircili köyleri Anadolu'dan gelmiş olan Yörüklerin kurdukları ve geldikleri yerin adı ile defterlere geçmiş iskân birimleridir. Tahrir defterlerindeki bu ve daha pek çok Türkçe köy ismi, Türklerin büyük kitleler halinde Bulgaristan'a göç edip yerleştiklerini göstermektedir¹⁰².

Ayrıca özellikle XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kâzaya tabi birçok “Mahalle-i...” ibaresiyle başlayan köy kaydedilmiştir. Bu durum, ilgili yerlerde nüfusun arttığını buna paralel yeni iskân birimlerinin açıldığını göstermektedir.

Son olarak, Yanbolu kâzasında gayr-i Müslim köyler sayıca az olmakla beraber köylerde bulunan hane miktarları, müslümanların oluşturduğu köylerden fazladır. Bu durumun sebepleri arasında, gayr-i Müslimleri kontrol altında tutma gayreti olabileceği gibi bu köylerin bazıları belirli hizmetler karşılığında avarız vergisinden muaf tutulmuştur ve gayr-i Müslimlerin bu muafiyetten istifade etme amacı olabilir¹⁰³.

Yanbolu kazâsı dâhilinde bir diğer önemli iskân birimi ise mezraalardır. Tahrir defterlerine göre, mezraa ya da ekinlik sözcüğü dönemsel bir yerleşimi veya terkedilmiş bir köy anlamına geliyordu. Osmanlı rejimine göre bir yerin mezraa olarak

¹⁰⁰ Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, c.1. Eren yay. 2000, s.222.

¹⁰¹ Feridun Emecen, “XVI. Asırda Balkanların Kuzeydoğu Kesiminde İskân Tipleri Ve Özellikleri Hakkında Bazı Notlar”, *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal Ve İktisat Tarihi Kongresi Tebliğler İstanbul, 21–25 Ağustos 1989*, TTK, Ankara, 1990, s. 547.

¹⁰² Hüseyin Memişoğlu, *Bulgaristan'da Türk Kültürü, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay.* Ankara, 1995, s. 35.

¹⁰³ Feridun Emecen, “a.g.m”, s. 550.

kaydedilmesi için, terk edilmiş bir köy kalıntısı, su kaynağı ve mezarlığının bulunması gereklidir¹⁰⁴.

Tahrir defterlerinde mezraalar, genellikle bir köye bağlı olarak kaydedilirdi. Bunun en önemli sebebi, mezraaların, köy ekonomisinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmesidir. Bu yönüyle mezraalar, köy halkı için ek bir arazi ve gelir kaynağı aynı zamanda da köyün fazla nüfusunun yerleşeceği alanlardır¹⁰⁵. Hatta zaman içerisinde, mezraada iskânın tamamlanmasıyla köyler, Aşağı Sekban, Yukarı Sekban gibi aşağı ve yukarı, yeni veya eski olmak suretiyle iki köy haline gelebilmekteydi.

Osmanlı devrinde bir köyün oluşma şartları ve özelliklerini kısaca olsa izah ettikten sonra defterlerden hareketle XV. ve XVI. yüzyıllar boyunca Yanbolu kazâsına bağlı köyler ve bunların gelişimleri incelenecektir.

¹⁰⁴ Halil İnalçık, *a.g.e.*, s. 209.

¹⁰⁵ Halil İnalçık, *a.g.e.*, s. 211.

B. BAŞLICA KIR İSKÂN MERKEZLERİ: KÖY VE KÖY ALTI İSKÂN YERLERİ

a. Köyler

Abdullah-köy (Bıyıklı): 1518 ve 1530'da köyde kayıtlı nüfus yoktur¹⁰⁶. 1539'dan itibaren "*Karye-i Abdullah-köy nam-ı diğ̈er Bıyıklı*" ismiyle defterlerde yer almıştır¹⁰⁷. III. Mehmed devrinde Abdullah-köy'de 15'i Müslim, 4'ü gayr-i Müslim 19 hane ve 5 mücerred yaklaşık 100 kişi bulunmaktadır. Köyde ayrıca iki çiftlik vardır¹⁰⁸.

Vergi kayıtlarına göre, 1518 ve 1530 yıllarında 800 akçe olan hâsıl¹⁰⁹, 1539'da 1446 akçeye, 1543 yılından sonra 6000 akçeye yükselmiştir¹¹⁰. XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren büyüyen köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 506 kile, 3600 akçe öşür vergisi veren Abdullah-köy'de bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık gelirleri de önemli bir yere sahiptir¹¹¹.

Açire: 1454'de köyde çeltik eken, 4'ü bennak 11 hane ile çeltik ekmeyen, 3'ü bennak, 2'si küreci 6 hane, 3 kütürüm ve Aktav Tatarlarından 1'i Yörük 2 hane, toplam 19 hane bulunmaktadır. Fakat köyün vergisi başka köyler ile hesaplanmıştır¹¹².

Ağaçlı (Hasanlar Han-köy): 1539'dan itibaren kazâya tâbi olan köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed dönemine aittir. Bu devirde 7 hane ve 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 36 kişilik küçük bir köydür¹¹³.

Ağaçlı hakkında bilginin tek mufassal defterde bulunmasına karşın, 1539'dan itibaren hazırlanmış olan birçok icmâl defterde hâsılıyla yer almıştır. Köy XVI. yüzyıl

¹⁰⁶ BOA, TD 65 s. 117, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454.

¹⁰⁷ BOA, TD 215 s. 189.

¹⁰⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

¹⁰⁹ BOA, TD 65 s. 117, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454.

¹¹⁰ BOA, TD 215 s. 189, TKGM KKA, TD 222 v. 100 b, BOA, TD 475 s. 202, BOA, TD 666 s. 183, TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

¹¹¹ TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

¹¹² M.C. Y. 089 v. 124 b.

¹¹³ TKGM KKA, TD 86 v. 171 a.

boyunca 6500 akçe vergi vermiştir¹¹⁴. Tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahip olan Ağaçlı 620 kile, 2499 akçe öşür vergisi vermiştir. Az miktarlarda bahçecilik ve meyvecilik gelirlerine sahip olan köyde bir bablık değirmen bulunmaktadır¹¹⁵.

Ahmet Obası: 1569'dan itibaren kazâya bağlı olan köyde XVI. yüzyılın sonlarında 12 hane, 4 mücerred yaklaşık 64 kişi bulunmaktadır¹¹⁶.

Tahrir defterlerine göre, XVI. yüzyıl boyunca 3000 akçe vergi veren köyde tarım en önemli geçim kaynağıdır¹¹⁷. 348 kile, 2186 akçe öşür veren köyün tek hayvancılık faaliyeti arıcılıktır¹¹⁸.

Ak Doğanlar (Kılıç-köy, Salih, Yenice-köy): 1530'da "*Karye-i Ak Doğanlar nam-ı diğer Kılıç-köy*" adıyla Yanbolu'ya tâbi olan köyde 5 hane bulunmaktadır¹¹⁹. 1539 tarihli icmâle "*Karye-i Ak Doğanlar nam-ı diğer Salih*" adıyla kaydedilmiştir¹²⁰.

III. Mehmed döneminde "*Karye-i Ak Doğanlar nam-ı diğer Yenice-köy mahalle-i Kadı-köy*" olarak ismi değişen köy, defterin Nevâhi-i Yanbolu bölümüne fakat Yenice-i Zağra'ya tâbi kaydedilmiştir. XVI. yüzyılın sonunda Ak Doğanlar 50 hane ve 4 mücerredin bulunduğu yaklaşık 254 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir¹²¹.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530'daki 1015 akçelik vergi 1539'da 2265 akçeye, 1543'den itibaren de 3265 akçeye yükselmiştir¹²². Oldukça kalabalık bir köy olmasına karşın sadece 238 kile, 1596 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca az miktar da hayvancılık, meyvecilik ve bahçecilik faaliyetleri vardır¹²³.

Mahalle-i Akçalı: 1543'dan itibaren Yanbolu'ya bağlı olan köy tahrir defterlerine "*Karye-i Mahalle-i Akçalı*" ismiyle kaydedilmiştir¹²⁴. III. Mehmed

¹¹⁴ BOA, TD 215 s. 187, BOA, TD 475 s. 28, TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 666 s. 172, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 171 a.

¹¹⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 171 a.

¹¹⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

¹¹⁷ BOA, TD 475 s. 201, TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

¹¹⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

¹¹⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 457.

¹²⁰ BOA, TD 215 s. 190.

¹²¹ TKGM KKA, TD 86 v. 210 b.

¹²² TKGM KKA, TD 222 v. 99 b, BOA, TD 666 s. 185, TKGM KKA, TD 86 v. 210 b

¹²³ TKGM KKA, TD 86 v. 210 b.

¹²⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 100 b, BOA, TD 475 s. 201.

döneminde 7 hane ve 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 36 kişilik küçük bir iskân yeridir¹²⁵.

XVI. yüzyıl boyunca köyün vergi miktarında düşüş görülmektedir. 1543'deki 1200 akçelik hâsıl 1569'dan itibaren 1000 akçeye gerilemiştir¹²⁶. 143 kile, 833 akçe öşür vergisi dışında çok az miktarlarda bahçecilik ve meyvecilik yapılmıştır¹²⁷.

Ala Dağlı: 1518'de köyde 13'ü Yörük, 1'i yamak, 33 hane ve 5'i Yörük 14 mücerred bulunmaktadır¹²⁸. 1530'da da köyde 33 hane bulunmaktadır fakat bunlardan sadece 1'i Yörük hanedir¹²⁹. III. Mehmed devrinde Ala Dağlı'da 10 hane, 1 mücerred yaklaşık 51 kişi mütemekkindir¹³⁰.

Mevcut vergi kayıtlarına göre, 1518'deki 2561 akçelik hâsıl 1530'da 3955 akçeye yükselmiştir. 1539'da 2170 akçeye¹³¹ gerilemesine karşın 1543'den itibaren 6520 akçe vergi vermiştir¹³². Temel geçim kaynağı tarım olan köy 706 kile, 4647 akçe öşür vergisi vermiştir. Ziraî faaliyetlerin yanı sıra, iki değirmen ve bir sazlığa sahip olan Ala Dağlı'da bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık diğer vergi kalemleridir¹³³.

Alâeddin Temür Hanlu: 1454'de deftere "*Karye-i Alâeddin*" adıyla kaydedilen köyün ismi 1569'da "*Karye-i Alâeddin Temür Hanlu*" olarak değişmiştir¹³⁴. 1454'de köyde, çeltik eken 15 hane ile çeltik ekmeyen, 1'i bennak, 1'i bive, 4'ü Aktav Tatarı toplam 19 hane kayıtlıdır¹³⁵. XVI. yüzyılın sonlarında ise 5 hane ve 2 mücerredin bulunduğu yaklaşık 27 kişilik küçük bir köy haline gelmiştir¹³⁶.

Tahrir defterlerine göre, 1454'de 232 akçe vergi vermiştir. 1569'dan itibaren bu miktar 2000 akçeye yükselmiştir¹³⁷. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 265 kile, 1605

¹²⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 188 b.

¹²⁶ BOA, TD 475 s.201.

¹²⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 188 b.

¹²⁸ BOA, TD 65 s. 118.

¹²⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454.

¹³⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 182 a.

¹³¹ BOA, TD 215 s.185.

¹³² TKGM KKA, TD 222 v. 100, BOA, TD 475 s. 198, TKGM KKA, TD 86 v. 182 a

¹³³ TKGM KKA, TD 86 v. 182 a.

¹³⁴ BOA, TD 475 s. 206.

¹³⁵ M.C. Y. 089 v. 124 a.

¹³⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

¹³⁷ BOA, TD 475 s. 206, TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

akçe öşür vermiştir. Az miktarlarda yapılan bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık diğer gelir kaynaklarıdır¹³⁸.

Alilerlü: Sadece 1454'de Yanbolu kazâsına tâbi olan köyde 1'i haymana, 4'ü bennak, 1'i imam, 2'si müselleme, 1'i bive, 20 hane yaklaşık 100 kişi bulunmaktadır. Bu tarihte Alilerlü 1544 akçe vergi vermiştir¹³⁹.

Arabacı Hızır (Otacılar): 1530'da köyde 7'si Yörük ve küreci 19 hane ve 1 mücerred vardır¹⁴⁰. III. Mehmed döneminde Arabacı Hızır, 16 hane ile 3 mücerredin kayıtlı olduğu tahmini 83 kişilik bir köydür¹⁴¹.

Arabacı Hızır'ın 1530'da 1000 akçe olan hâsılı 1543'den itibaren 8300 akçeye yükselmiştir¹⁴². Ağırlıklı olarak ziraî faaliyetlerin yapıldığı köy, 1046 kile, 6463 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık da yapılmıştır¹⁴³.

Aşağı Sekban: 1539'dan itibaren Yanbolu'ya tâbi olmasına rağmen köy hakkında tek mufassal kayıt 1595–1603 yıllarına aittir. Bu tarihlerde köyde 71 hane, 12 mücerred yaklaşık 367 kişi mütemekkindir. Ayrıca Aşağı Sekban'da üç adet çiftlik bulunmaktadır¹⁴⁴.

Aşağı Sekban'ın 1539'da 6050 akçe olan hâsılı¹⁴⁵, 1543'den itibaren 11.030 akçeye yükselmiştir¹⁴⁶. Köyden 1062 kile, 6798 akçe öşür vergisi alınmıştır. Tarımın dışında bağcılık, bahçecilik ve arıcılık diğer vergi kalemleridir¹⁴⁷.

Avadic (عوادج): Sadece Sultan Süleyman devrinde kazâyâ tâbi olan köyde, 1'i bive 13 hane, 8 mücerred yaklaşık 73 gayr-i Müslim mütemekkindir. 1015 akçe hâsıla sahip olan Avadic 62 kile, 275 akçe öşür vermiştir. Ayrıca köyde bir bablık değirmen vardır¹⁴⁸.

¹³⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

¹³⁹ M.C. Y. 089 v. 119 a.

¹⁴⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 458.

¹⁴¹ TKGM KKA, TD 86 v. 198 a.

¹⁴² TKGM KKA, TD 222 v. 103 b, BOA, TD 475 s. 207, TKGM KKA, TD 86 v. 198 a.

¹⁴³ TKGM KKA, TD 86 v. 198 a.

¹⁴⁴ TKGM KKA, TD 86 v.187 a.

¹⁴⁵ BOA, TD 215 s. 190.

¹⁴⁶ TKGM KKA, TD 222 v. 101 a, BOA, TD 475 s. 199.

¹⁴⁷ TKGM KKA, TD 86 v.187 a.

¹⁴⁸ BOA, TD 382 s. 641.

Azeb (Azeb Obası, Kuyruk, Koştuk, Kusurevan): 1454'de Yanbolu'ya "Karye-i Azeb Obası" adıyla kaydedilmiştir. Bu tarihte köyde 2'si küreci, 2'si bennak, 1'i bive, 1'i Yörük, 9'u tatar toplam 15 hane kayıtlıdır¹⁴⁹. 1518'de "Karye-i Azeb nam-ı diğer Kuyruk"¹⁵⁰, 1530'da "Karye-i Azeb nam-ı diğer Koştuk"¹⁵¹ ve 1543'den sonra "Karye-i Azeb nam-ı diğer Kusurevan"¹⁵² isimleriyle defterlerde yer almıştır. 1518 ve 1530 yıllarında 6 haneli Müslim köyü iken, XVI. yüzyılın sonlarında 7 hane ve 37 mücerredin bulunduğu yaklaşık 72 nüfuslu gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir¹⁵³.

Azeb köyünün hâsılı 1454'de Kongraz köyü ile beraber hesaplanmıştır. 1518 ve 1530 yıllarında 969 akçe vergi vermiştir. 1543'den itibaren vergi miktarı 1395 akçeye yükselmiştir. Köyde ziraat çok azdır. 5 kile, 38 akçe öşür vergisi dışında keten ve kenevir tarım ürünleri arasındadır. Beş bablık iki değirmen ile bir çayıra sahip olan Azeb'de hayvancılık faaliyetleri arıcılık ve domuz yetiştiriciliği ile sınırlıdır¹⁵⁴.

Mahalle-i Bağçelü: 1569'dan¹⁵⁵ itibaren "Karye-i Mahalle-i Bağçelü" ismiyle kazâya tâbi olan köyde XVI. yüzyılın sonunda 3 hane, 3 mücerred tahmini 18 kişi bulunmaktadır¹⁵⁶.

Bağçelü köyünün 500 akçelik hâsılı XVI. yüzyıl boyunca değişmemiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 45 kile, 292 akçe öşür vermiştir. Arıcılık, bahçecilik ve meyvecilik köyün diğer gelirleridir¹⁵⁷.

Bağırhanlı: 1530'da köyde 14'ü yamak ve küreci, 1'i imam 15 hane meskûndur¹⁵⁸. III. Mehmed devrinde nüfusu artan ve çeşitlenen köyde 16'sı Müslim 12'si gayr-i Müslim toplam 38 hane, 2 Müslim mücerred yaklaşık 142 kişi mütemekkindir¹⁵⁹.

¹⁴⁹ M.C. Y. 089 v. 123 a.

¹⁵⁰ BOA, TD 65 s. 113.

¹⁵¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 453.

¹⁵² TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 666 s. 171, TKGM KKA, TD 86 v. 172 b.

¹⁵³ TKGM KKA, TD 86 v. 172 b.

¹⁵⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 172 b.

¹⁵⁵ BOA, TD 475 s. 205.

¹⁵⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 207 b.

¹⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 207 b.

¹⁵⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 457.

¹⁵⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 187 b.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530 yılında köyün vergi geliri Beylüler, Maraş ve Balabanlu mezraalarının hâsıllarıyla birlikte kaydedilmiştir. 1539'daki 5040 akçelik hâsıl¹⁶⁰, 1543'de 6000 akçeye yükselmiştir¹⁶¹. 1569'da ise 5940 akçeye¹⁶² gerilemiştir. 1574'den XVI. yüzyılın sonuna kadar da 6000 akçe vergi vermiştir¹⁶³. Temel geçim kaynağı tarım olan köy, 745 kile, 4617 akçe öşür vermiştir. Bunun dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır¹⁶⁴.

Bahadırlu (Arnavud-köy): 1530'da köyde 17'si gayr-i Müslim, 2'si Müslim 19 hane ve 1 Müslim mücerred bulunmaktadır¹⁶⁵. 1539'dan sonra "*Karye-i Bahadırlu nam-ı diğer Arnavud-köy*" olarak kaydedilmiştir¹⁶⁶. II. Selim devrine ait kayıtlardan ilkinde göre köyde 50 gayr-i Müslim hane, 24 gayr-i Müslim mücerred, 7 Müslim hane, 2 Müslim mücerred mütemekkindir¹⁶⁷. 1569'da ise 67 hane, 8 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 343 kişilik büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir¹⁶⁸.

XVI. yüzyıl boyunca köyün vergi miktarı artmıştır. 1530'da *İsa* mezraasını ziraat amaçlı kullanan köyün hâsılı 1005 akçedir. 1539'da 6202 akçeye, II. Selim devrinde ise 21.069 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 1936 kile, 12.448 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunun dışında hayvancılık bir diğer önemli ekonomik faaliyettir¹⁶⁹.

Balabanlu: Yanbolu kazâsına tâbi Balabanlu ismiyle iki farklı iskân yeri vardır. 1454'de ziraat maksatlı kullanılan bir mezraadır¹⁷⁰. 1518'de de Mümin köyünün ekinliği olarak defterde yer almıştır¹⁷¹. 1530'da Balabanlu'da 7'si yağcı 8 hane mütemekkindir¹⁷². 1539'da ise "*Karye-i Mezraa-i Balabanlu*" adıyla köy haline

¹⁶⁰ BOA, TD 215 s. 187.

¹⁶¹ TKGM KKA, TD 222 v. 100 b.

¹⁶² BOA, TD 475 s.201.

¹⁶³ BOA, TD 666 s. 189, TKGM KKA, TD 86 v. 187 b.

¹⁶⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 187 b.

¹⁶⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 459.

¹⁶⁶ BOA, TD 215 s. 221.

¹⁶⁷ BOA, TD 542 s. 497.

¹⁶⁸ TKGM KKA, TD 561 v. 284 b.

¹⁶⁹ TKGM KKA, TD 561 v. 284 b

¹⁷⁰ M.C. Y. 089 v. 119 a

¹⁷¹ BOA, TD 65 s. 120

¹⁷² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 457.

gelmiştir. Mezraa olduğu dönemlerde hâsılı kaydedilmemiş olan Balabanlu 1539'da 1142 akçe vergi vermiştir¹⁷³.

Balabanlu: Bir diğer Balabanlu köyü ise sadece 1530 yılına ait defterde kayıtlıdır. Buna göre köyde 1'i yamak 4 hane ve 3 mücerred bulunmaktadır. Ayrıca 51 Voynuk ve 101 yamak mütemekkindir. 500 akçe vergi vermiştir¹⁷⁴.

Balatçı: Sadece Sultan Süleyman devrinde Yanbolu kazâsına tâbidir. İlgili dönemde 1'i Müslim, 26'sı gayr-i Müslim 27 hane ile 17 gayr-i Müslim mücerredin mütemekkin olduğu yaklaşık 152 nüfuslu bir iskân yeridir. 4022 akçe vergi veren köyde hayvancılık temel geçim kaynağıdır. Onaltı adet bağa sahip olan Balatçı 186 kile, 898 akçe öşür vergisi vermiştir. Az miktarda da ceviz üretimi yapılmıştır¹⁷⁵.

Bali: Sultan Süleyman devrine ait defterlere göre, 59 hane ve 64 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 359 nüfuslu büyük bir gayr-i Müslim köyüdür. Söz konusu kaynağa göre, 11.737 akçe hâsıla sahip olan Bâli 300 kile, 2021 akçe öşür vergisi vermiştir. Köyün temel geçim kaynağı 3000 akçelik vergisi ile hayvancılıktır¹⁷⁶.

Mahalle-i Bâli Oğlu: 1543'de "*Karye-i Mahalle-i Bâlioğlu*" ismiyle Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiştir¹⁷⁷. III. Mehmed dönemine ait tek mufassal kayağa göre Bâlioğlu 3 hane ve 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 16 kişilik küçük bir yerdir¹⁷⁸.

1543'den XVI. yüzyılın sonuna kadar 500 akçe vergi vermiştir¹⁷⁹. 35 kile, 251 akçe öşür verem köyde az miktarda arıcılık yapılmıştır¹⁸⁰. Bâli ve Bâli Oğlu köyleri Kanuni döneminde kaydedilmiş farklı iskân merkezleridir.

Baş-köy: Sultan Süleyman devrinde köyde 7 gayr-i Müslim hane, 4 gayr-i Müslim mücerred bulunmaktadır¹⁸¹. 1572 yılında ise hane sayısı 5'e gerilerken

¹⁷³ BOA, TD 215 s. 187.

¹⁷⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 457.

¹⁷⁵ BOA, TD 382 s. 639.

¹⁷⁶ BOA, TD 382 s.894.

¹⁷⁷ TKGM KKA, TD 222 v 7 a.

¹⁷⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 169 b.

¹⁷⁹ BOA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 31, TKGM KKA, TD 86 v. 169 b, BOA, TD 619 s. 130, BOA, TD 666 s. 193.

¹⁸⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 169 b.

¹⁸¹ BOA, TD 382 s. 641.

mücerred sayısı 4'dür¹⁸². 1579'da 7 hane ve 9 mücerred kayıtlıdır¹⁸³. Tarihi belli olmayan iki kaynaktan ilkinde göre Baş-köy 18 hane ve 2 mücerredin bulunduğu tahmini 92 nüfuslu bir köydür¹⁸⁴. İkinci kaynağa göre köyde 26'sı yamak 39 Voynuk bulunmaktadır¹⁸⁵.

İlgili vergi kayıtlarına göre, Kanuni devrinde ve 1572'deki 500 akçelik hâsıl 1579'da 856 akçeye yükselmiştir. Tarihi belli olmayan deftere göre köy 2315 akçe vergi vermiştir¹⁸⁶. Baş-köy'den, 27 kile, 155 akçe öşür vergisi alınmıştır. Bunların dışında az miktarlarda üzümçülük, bahçecilik, meyvecilik, küçük-büyük baş hayvancılık ve arıcılık yapılmıştır¹⁸⁷.

Başlu (Leşlü) Mahmud: 1518'de köyde 16 Yörük ve küreci hane kayıtlıdır¹⁸⁸. 1530'da 9'u küreci, 8'i Yörük toplam 20 hane mütemekkindir¹⁸⁹. 1569'dan itibaren defterlerde "*Karye-i Başlu Mahmud ma'a mezraa-i Demirci Mihal*" adıyla yer almıştır¹⁹⁰. 1595–1603 yıllarında Başlu Mahmud'da 19 hane ve 1 mücerred yaklaşık 96 kişi bulunmaktadır. Ayrıca köyde bir adet çiftlik vardır¹⁹¹.

1518 ve 1530 yıllarında hâsılı Toruklu, Bohyalu, Demirci Mihal ve Turcihan köyleri ile hesaplanan Başlu Mahmud'un 1539'daki 4452 akçelik hâsılı, 1569'da 9000 akçeye yükselmiştir¹⁹². Ancak III. Murad devrinden itibaren vergi miktarı 7411 akçeye gerilemiştir¹⁹³. Köy 917 kile, 5742 akçe öşür vergisi vermiştir. Hayvancılığın sadece arıcılıkla sınırlı kaldığı Başlu Mahmud'da on beş bağ ve bir çayır bulunmaktadır¹⁹⁴.

Bekeş (Mekşova) : 1454'de köyde 4'ü küreci, 2'si bennak 9 hane mütemekkindir¹⁹⁵. 1518 tarihli kayıta da yer almasına karşın defterin ilgili bölümünde

¹⁸² TKGM KKA, TD 42 v. 267 b.

¹⁸³ TKGM KKA, TD 58 v. 431 b.

¹⁸⁴ BOA, TD 439 s. 330.

¹⁸⁵ BOA, MAD 281 s. 57.

¹⁸⁶ BOA, TD 439 s. 330.

¹⁸⁷ TKGM KKA, TD 42 v. 267 b.

¹⁸⁸ BOA, TD 65 s. 117.

¹⁸⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 455.

¹⁹⁰ BOA, TD 475 s. 205.

¹⁹¹ TKGM KKA, TD 86 v. 210 a.

¹⁹² BOA, TD 215 s. 185, BOA, TD 475 s. 205.

¹⁹³ BOA, TD 666 s. 194, TKGM KKA, TD 86 v. 210 a.

¹⁹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 210 a.

¹⁹⁵ M.C. Y. 089 v.115 b.

silinmeler meydana geldiğinden sadece adı okunabilmiştir¹⁹⁶ 1530'da ise yağcı, küreci ve Yörüklerden oluşan 6 haneli tahmini 30 nüfuslu küçük bir köydür¹⁹⁷. 1539'da Büyük Saruhanlu köyüne mezraa olarak kaydedilmiştir¹⁹⁸.

Bekir Deresi: İlk olarak 1543'de¹⁹⁹ Yanbolu kazâsına tâbi kaydedilen köyde, XVI. yüzyılın sonunda sadece 3 Müslim hane bulunmaktadır²⁰⁰. Vergi kayıtlarına göre, Bekir Deresi 516 akçe vergi vermiştir²⁰¹. Köy 36 kile, 271 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca az miktarlarda ceviz üretimi ve arıcılık yapılmıştır²⁰².

Bezirgân: 1454'de köyde çeltik eken 1'i bennak 5 hane ile çeltik ekmeyen 1'i Tatar, 2'si küreci, 1'i bive toplam 24 hane tahmini 120 kişi mütemekkindir²⁰³.

Bılañıç (بلاñیچ): Tamamıyla gayr-i Müslim köyü olan Bılañıç'de tarihi belli olmayan vergi kaydına göre 22 hane, 2 mücerred bulunmaktadır²⁰⁴. 1579'da köyde 3 hane, 5 mücerred ile 6 Voynuk yaklaşık 50 kişi meskûndur²⁰⁵.

Tarihsiz tahrir defterine göre köy 4427 akçe vergi vermiştir. Fakat 1579'da bu miktar 398 akçeye gerilemiştir. 238 kile, 2116 akçe öşür veren köyde keten, ceviz, meyve üretimi yapılmıştır. Ayrıca arıcılık ve ipek böcekçiliği de köyün gelirleri arasındadır²⁰⁶.

Bıyıklı (Baytar): 1454'de, 2'si küreci, 1'i tımarcı kardeşi, 1'i Tatar, 6'sı Yörük, 1'i imam toplam 17 hane kayıtlıdır²⁰⁷. 1518'de köyde 7'si küreci ve yamak, 1'i sahib-i berat 10 hane ve 1 mücerred mütemekkindir²⁰⁸. 1530'da Bıyıklı'da 22'si küreci, 5'i Yörük, 1'i imam 30 hane ve 1 mücerred bulunmaktadır²⁰⁹. III. Mehmed devrinde ise

¹⁹⁶ BOA, TD 65 s. 119.

¹⁹⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri 456.

¹⁹⁸ BOA, TD 215 s. 187.

¹⁹⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b.

²⁰⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 194 b.

²⁰¹ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b, BOA, TD 666 s. 192, TKGM KKA, TD 86 v. 194 b.

²⁰² TKGM KKA, TD 86 v. 194 b.

²⁰³ M.C. Y 089 v. 115 a.

²⁰⁴ BOA, TD 439 s. 336.

²⁰⁵ TKGM KKA, TD 58 s. 429 a.

²⁰⁶ BOA, TD 439 s. 336.

²⁰⁷ M.C. Y 089 v. 120 b.

²⁰⁸ BOA, TD 65 s. 117.

²⁰⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 455.

“*Karye-i Mezraa-i Bıyıklu*” adıyla kaydedilen köyde 6 hane, 2 mücerred meskûndur²¹⁰. Tarihi belli olmayan deftere göre ise Bıyıklu, 10 hane ve 14 mücerredin bulunduğu bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir²¹¹.

Mevcut kayıtlara göre, 1454’de 1112 akçe vermiş olmasına rağmen 1518’de hâsılı kaydedilmemiştir. 1530’daki 1318 akçelik hâsıl 1539’dan itibaren ise 1000 akçeye gerilemiştir²¹². Temel geçim kaynağı tarım olan köy 89 kile, 586 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca az miktarlarda arıcılık, bahçecilik ve meyvecilikten de vergi vermiştir²¹³.

Bile Deresi: Köy hakkında kayıtlar iki mufassal defterde bulunmaktadır. Bunlardan ilki Sultan Süleyman devrine aittir. Söz konusu dönemde Bile Deresi 44’ü Müslim, 15’i gayr-i Müslim olmak üzere 59 hane ve 29 mücerredin bulunduğu büyük bir köydür²¹⁴. 1572’de köyde meskûn hane sayısı 83’e yükselirken mücerred sayısı 12’ye gerilemiştir. Bu hanelerden 53’ü eşkinci, ellici ve küreci, 2’si Müslim, 28’i de gayr-i Müslimdir. XVI. yüzyılın sonunda tahmini 427 kişilik nüfusuyla büyük bir köy haline gelmiştir²¹⁵.

Kanuni devrindeki 3103 akçelik hâsıl 1572’de 3200 akçeye yükselmiştir. Köydeki hanelerin askeri ve gayr-i Müslimlerden oluşması sebebiyle tarım yok denecek kadar azdır. Bu derecede büyük bir köy sadece 70 kile, 420 akçe öşür vergisi vermiştir. Keten üretiminin yapıldığı köy ayrıca az miktarlarda tavukçuluk, bağcılık, arıcılık, bahçecilik, meyvecilik, küçük-büyük baş hayvancılık gelirlerine sahiptir²¹⁶.

Bin Koz (Belik Kozcalu) : 1530’da “*Mezraa-i Belik Kozcalu*” adıyla kaydedilmiştir²¹⁷. 1543’den itibaren ise defterlerde “*Karye-i Bin Koz*” ismiyle yer

²¹⁰ TKGK KKA, TD 86 v. 195 b.

²¹¹ BOA, TD 439 s. 322.

²¹² BOA, TD 215 s. 189, BOA, TD 475 s. 202.

²¹³ TKGK KKA, TD 86 v. 195 b.

²¹⁴ BOA, TD 382 s. 630.

²¹⁵ TKGK KKA, TD 42 v. 261 b.

²¹⁶ TKGK KKA, TD 42 v. 261 b.

²¹⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 456.

almıştır²¹⁸. 1595–1603 yılları arasında 9 hane, 2 mücerredin bulunduğu yaklaşık 47 kişilik küçük bir köydür.²¹⁹

Bin Koz köyü, 1530'dan XVI. yüzyılın sonuna kadar 1000 akçe hâsıla sahiptir²²⁰. 63 kile, 368 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca bahçecilik, meyvecilik, arıcılık diğer üretim faaliyetleridir²²¹.

Boğuyan (Tokmaklı): Sultan Süleyman devrine ait defterin Yanbolu bölümünde olan köyün Şumnu kazâsına tabi olduğu yazılmıştır²²². II. Selim devrinde Yanbolu'ya tâbi olmuştur²²³. Kanuni döneminde, köyde 2'si Müslim, 4'ü bive, 28'i gayr-i Müslim 34 hane, 25 gayr-i Müslim mücerred mütemekkindir²²⁴. 1572'de 12 gayr-i Müslim hane ve 6 gayr-i Müslim mücerredin bulunduğu yaklaşık 66 kişilik bir köy haline gelmiştir²²⁵.

Kanuni ve II. Selim devirlerinde 3090 akçe olan hâsıl, 1572'de 1500 akçeye gerilemiştir. 25 kile, 150 akçe öşür vergisi veren köy 300 akçe de hayvancılık vergisi vermiştir. Bunların dışında az miktarlarda meyvecilik, bahçecilik, üzümcülük Boğuyan köyünün gelirleri arasındadır²²⁶.

Bohyalu: 1454'de 14'ü küreci, 22'si Yörük, 1 imam toplam 38 hanelik büyük bir iskân birimi iken²²⁷, 1530'da 2 yamak hanenin bulunduğu küçük bir köy haline gelmiştir.²²⁸ XVI. yüzyılın sonlarında Bohyalu'da 17 hane, 4 mücerred yaklaşık 89 kişi bulunmaktadır²²⁹.

1454'de 3645 akçe vergi vermiştir. 1530'da köyün hâsılı Demirci Mihâl, Başlu Mahmud ve Turcihan köyleri ile beraber hesaplanmıştır. 1539 ve 1569 yıllarında 2788

²¹⁸ TKGM KKA, TD 222 v. 100 b.

²¹⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 203 b.

²²⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 456, TKGM KKA, TD 222 v. 100 b, BOA, TD 215 s. 187, BOA, TD 475 s. 39, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 203 b.

²²¹ TKGM KKA, TD 86 v. 203 b.

²²² BOA, TD 382 s. 632.

²²³ BOA, TD 467 s. 10.

²²⁴ BOA, TD 382 s. 632.

²²⁵ TKGM KKA, TD 42 v. 262 a.

²²⁶ TKGM KKA, TD 42 v. 262 a.

²²⁷ M.C. Y. 089 v. 115 b.

²²⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 455.

²²⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 280 a.

akçe hasıla sahiptir²³⁰. III. Mehmed döneminde ise bu miktar 2200 akçeye gerilemiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 291 kile, 1419 akçe öşür vermiştir. Onaltı adet bağa sahip olan Bohyalu'da bir de çayır bulunmaktadır. Hayvancılık alanında vergi verilebilen tek faaliyet arıcılıktır²³¹.

Bolayırlu: III. Mehmed devrinde Bolayırlu 14 hane ve iki çiftliğin bulunduğu bir Müslim köyü iken²³², tarihi belli olmayan tahrir defterine göre, 12 hanenin kayıtlı olduğu tahmini 60 nüfuslu bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir²³³.

Tarihsiz vergi kaydına göre, köyden 1775 akçe vergi alınmıştır. XVI. yüzyılın sonlarında ise hâsılı 2372 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 358 kile, 1956 akçe öşür vermiştir. Ayrıca az miktarlarda meyvecilik, bahçecilik ve arıcılık yapılmıştır²³⁴.

Botova: Tamamıyla bir gayr-i Müslim köyü olan Botova'da 1572'de 20 hane, 15 mücerred yaklaşık 115 kişi mütemekkindir. 2400 akçe hâsıla sahip olan köy 155 kile, 775 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca keten üretimi, bahçecilik, meyvecilik, üzümçülük, tavukçuluk, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık diğer üretim faaliyetlerindedir²³⁵.

Bozacı: 1530 tarihli defterin "*Liva-i Müselleman*" başlığı altında kaydedilmiş olan köyde 10 hane, 12 mücerred bulunmaktadır²³⁶. 1540'da 2'si yamak, 4'ü bennak, 2'si nim çift, 1'i küreci 29 hane ve 13 mücerred kayıtlıdır²³⁷. 1555'de Bozacı'da 1'i yamak, 9'u bennak 27 hane ve 3 mücerredin tahmini 138 kişi meskûndur²³⁸.

1530'da köyün hâsılı Tugrul, Paşa Halife, Yenice Hamza ve Hamza Viranı köyleri ile beraber hesaplanmıştır. 1540 yılındaki 3796 akçelik hâsıl 1555'de 1685

²³⁰ BOA, TD 215 s. 185, BOA, TD 475 s. 205.

²³¹ TKGM KKA, TD 86 v. 280 a.

²³² TKGM KKA, TD 86 v. 197 b.

²³³ BOA, TD 439 s. 337.

²³⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 197 b.

²³⁵ TKGM KKA, TD 42 v. 270 a.

²³⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 358.

²³⁷ BOA, TD 206 s. 9.

²³⁸ BOA, TD 299 s. 9.

akçeye gerilemiştir. Sadece buğday ve çavdar üreten köy 18 kile, 933 akçe öşür vergisi vermiştir²³⁹.

Budaklu (Mihail): 1454 yılında köyde 3'ü Yörük, 1'i Tatar, 2'si bennak, 2'si bive 26 hane bulunmaktadır²⁴⁰. 1530'da 3'ü Yörük 25 hane, 4 mücerred meskündür²⁴¹. 1557'de hane sayısı 19'a gerilerken mücerred miktarı 13'e yükselmiştir²⁴². II. Selim devrinde köy "*Karye-i Budaklu nam-ı diğer Mihail*" adıyla kaydedilmiştir. 1569'da köyün nüfusu 15 hane, 6 mücerred yaklaşık 81'dir²⁴³.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1454'deki 1767 akçelik vergi, 1530'da 3125 akçeye, 1557'de 3252 akçeye, 1569'da da 17.506 akçeye yükselmiştir²⁴⁴. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 1772 kile, 12.418 akçe öşür vermiştir. Bunun dışında 2000 akçelik çayır geliri, hayvancılık, arıcılık, bahçecilik, meyvecilik köyün diğer vergi kalemleridir²⁴⁵.

Bulduklu: 1454'de 3'ü Tatar, 11'i bennak, 2'si Yörük, 1'i haymana, 3'ü küreci, 1'i imam, 14'ü Orhanlı Yörüklerinden toplam 75 haneli yaklaşık 375 nüfuslu büyük bir köydür²⁴⁶. 1518'de bu miktar, 1'i bennak 44 hane ve 14 mücerrede gerilemiştir²⁴⁷. 1530'da ise hane sayısı 56'ya yükselmiştir²⁴⁸. III. Mehmed döneminde Bulduklu'da 33 hane, 15 mücerred yaklaşık 180 kişi meskündür²⁴⁹.

1454'de 8218 akçe vergi veren Bulduklu'da beş adet değirmen kayıtlıdır. 1518'de "*Resullü nam-ı diğer Karga Yusuf*" mezraasını tarım amaçlı kullanan köy 12.951 akçe vergi vermiştir²⁵⁰. 1530'da ise defterde şöyle bir ifade yer almaktadır; "*Karye-i Bulduklu tâbi-i mezbur, karyenin kurbünde Tuna'nın geçidi bundan evvel merhum Gazi Hüdevendigâr bir gemi vakfedip mezbur karye halkı gemiye hizmet edib ayende ve revendeye hizmet olunub gemi eskidikçe kendi yanlarında yeni yaptıkları*"

²³⁹ BOA, TD 299 s. 9.

²⁴⁰ M.C. Y. 089 v. 117 a.

²⁴¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 458.

²⁴² BOA, TD 306 s.13.

²⁴³ TKGM KKA, TD 561 v. 281 b.

²⁴⁴ BOA, TD 542 s. 490, TKGM KKA, TD 561 v. 281 b.

²⁴⁵ TKGM KKA, TD 561 v. 281 b.

²⁴⁶ M.C. Y. 0 89 v.122 a.

²⁴⁷ BOA, TD 65 s. 114.

²⁴⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 453.

²⁴⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 204 a.

²⁵⁰ BOA, TD 65 s. 114.

sebebden ellerinde Sultan Selim Şah Hazretlerinden muafnameleri olduğu sebebden muaf kaydolundular ber karar-ı sabık avarız-ı divaniyeden muaf olub gemiye hizmet ederler”²⁵¹. 1530’dan XVI. yüzyılın sonuna kadar da 8190 akçe vergi vermiştir²⁵². Temel geçim kaynağı tarım olan köy 771 kile, 5724 akçe öşür vergisi vermiştir. Bahçecilik, meyvecilik, arıcılıktan sonra bir diğer önemli gelir kaynağı beş bablık değirmendir²⁵³.

Büyük Çeltükçi: Sadece 1454’de Yanbolu’ya tâbidir. Söz konusu deftere göre, 19’u bennak, 1’i imam 57 haneli tahmini 285 nüfuslu büyük bir köydür. 394 akçe vergi veren köy halkının tek ziraî faaliyeti çeltik ekimidir²⁵⁴.

Büyük Kadı: 1454’de “Kadı-î Büyük-köy” adıyla kaydedilen köyde 9 çiftli, 1’i bennak, 4’ü küreci, 1’i küreci bennak, 1’i Tatar toplam 17 hane meskûndur²⁵⁵. 1518’de Büyük Kadı’da 1’i küreci, 4’ü bennak 23 hane ve 8 mücerred bulunmaktadır²⁵⁶. 1530’da da 1’i küreci yine 23 hane vardır²⁵⁷. 1595–1603 yılları arasında Büyük Kadı 26 hane, 12 mücerredin bulunduğu yaklaşık 142 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir²⁵⁸.

Vergi kayıtlarına göre, XVI. yüzyıl boyunca “İlbeğlü” mezraasını ziraat amaçlı kullanan köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 1518’deki 3108 akçelik hâsıl 1530’da 3115 akçeye yükselirken, 1539’da 2465 akçeye gerilemiştir²⁵⁹. 1543’den itibaren de 6000 akçe vergi vermiştir²⁶⁰. Büyük Kadı köyü 1020 kile, 3340 akçe öşür vermiştir. Bir adet sazlığa sahip olan köyde bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık diğer gelir kaynaklarıdır²⁶¹.

Büyük Karagöz (Karagöz): 1530’da Karagöz adıyla kaydedilen köye İbrehlü ve Göbek mezraaları tâbidir. Fakat bunun dışında köyün nüfus ve vergi yapısına dair

²⁵¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 453.

²⁵² BOA, TD 215 s. 186, TKGM KKA, TD 86 v. 204 a.

²⁵³ TKGM KKA, TD 86 v. 204 a.

²⁵⁴ M.C. Y. 089 v. 123 b.

²⁵⁵ M.C. Y. 089 v. 117 b.

²⁵⁶ BOA, TD 65 s. 117.

²⁵⁷ BOA, TD 370 s. 455

²⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 192 b.

²⁵⁹ BOA, TD 215 s. 187.

²⁶⁰ TKGM KKA, TD 222 v. 100 b, BOA, TD 475 s. 203, TKGM KKA, TD 86 v. 192 b.

²⁶¹ TKGM KKA, TD 86 v. 192 b.

bilgi bulunmamaktadır²⁶². 1539'da ismi “*Büyük Karagöz*” olmuştur²⁶³. Bunun dışında köy hakkında mufassal bilgiler II. Selim döneminde hazırlanmış olan iki vakıf defterinde bulunmaktadır. İlgili defterlerden ilkinde göre Büyük Karagöz köyüne bağlı *Yukarı Mahallesi* bulunmaktadır. Köy merkezinde 50 hane, 11 mücerred kayıtlıyken, Yukarı Mahallesinde, 30 hane ile 9 mücerred bulunmaktadır²⁶⁴. 1569 tarihli defter de ise her hangi bir mahalle ayrımı yapılmamıştır. Bu kayda göre, köyde 55 hane ile 14 mücerred tahmini 289 kişi meskündür²⁶⁵.

İlgili vergi kayıtlarına göre 1539'daki 8573 akçelik hâsıl, II. Selim döneminde 24.044 akçeye ulaşmıştır. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. Mufassal defterlerin ilkinde göre 2761 kile, 19.542 öşür vergisi verirken ikinci kayıta bu miktar 2357 kile, 10.383 akçeye gerilemiştir. Klasik tarım ürünlerinde ve nüfusta yaşanmış olan düşüşe karşın hâsıl miktarının gerilememesindeki en önemli unsur Büyük Karagöz halkının bahçecilik, meyvecilik ve bağcılık ile uğraşmış olmasıdır. Zira 80 akçelik tapu-yı zemin vergisi son kayıta 1850 akçeye yükselmiştir. Öşr-i Besatin miktarı 65 akçeden 560 akçeye çıkmıştır. Ayrıca küçük-büyük baş hayvancılık vergileri yükselerek 1500 akçe olmuştur²⁶⁶.

Büyük Kavlaklu: 1539'dan²⁶⁷ itibaren kazâyâ tabi olan köyde XVI. yüzyılın sonlarında 13 hane, 5 mücerred yaklaşık 70 kişi ve bir çiftlik bulunmaktadır²⁶⁸.

Büyük Kavlaklu köyü 1539'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar 4000 akçelik vergi gelirini muhafaza etmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 509 kile, 3280 akçe öşür vergisi ödeyen köyün en değerli tarım ürünü ise kilesi 20 akçe olan çeltiktir. Bunların dışında bahçecilik, meyvecilik, arıcılık köyün vergi kalemleri arasındadır²⁶⁹.

Büyük Saruhanlu (Duru Beğlü): 1539'da Bekeş mezraasıyla beraber yazılan ve hakkında bilgi bulunmayan köy²⁷⁰, 1569'dan itibaren “*Karye-i Büyük Saruhanlu*

²⁶² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 459.

²⁶³ BOA, TD 215 s. 223.

²⁶⁴ BOA, TD 542 s. 536.

²⁶⁵ TKGM KKA, TD 561 v. 298 b.

²⁶⁶ TKGM KKA, TD 561 v. 298 b.

²⁶⁷ BOA, TD 215 s. 183.

²⁶⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 186 a.

²⁶⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 186 a.

²⁷⁰ BOA, TD 215 s. 187.

nam-ı diğer Duru Beğli” ismiyle kaydedilmiştir²⁷¹. XVI. yüzyılın sonlarında ise Büyük Saruhanlu 37 hane ve 3 mücerredin bulunduğu yaklaşık 188 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir²⁷².

İlgili kayıtlara göre 1539’da 5072 akçe olan hâsıl, 1569’dan itibaren 4321 akçeye yükselmiştir. Ziraat ağırlıklı bir yapıya sahip olan köy 378 kile, 2479 akçe öşür vermiştir. Ayrıca üç bablık değirmene sahip olan Büyük Saruhanlu’da az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık yapılmıştır²⁷³.

Çayırşar: Yanbolu kazâsına tabi bir cemaat köyü olan Çayırşar, XVI. yüzyılın sonlarında kazâyâ tâbi kaydedilmiştir. III. Mehmed devrinde 20 hane, 3 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 103 kişilik bir köydür. Söz konusu deftere göre, 1251 akçe vergi vermiştir²⁷⁴.

Cennet Oğlu: 1569’dan²⁷⁵ itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed dönemine aittir. Bu devride köyde 8 hane, 3 mücerred tahmini 43 kişi mütemekkindir. 1569’da ki 600 akçelik hâsıl XVI. yüzyılın sonlarında 800 akçeye yükselmiştir. 35 kile, 241 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunun dışında az miktarda arıcılık, meyvecilik, bahçecilik yapılmıştır²⁷⁶.

Çakal Ali: Kanuni devrinde “*Karye-i Çakal Ali hisse-i resm-i duhan Yörükân karye-i mezbur*” ibaresiyle Yanbolu’ya tâbi kaydedilmiştir. Kışı geçirmek maksadıyla köyde bulunan Yörük grubu raiyyet vergisini bölgenin sipahisine vermiştir²⁷⁷. Tarihi tespit edilememiş olan bir diğer deftere göre ise Çakal Ali’de 4 hane 2 mücerred yaklaşık 22 kişi mütemekkindir²⁷⁸. 367 akçe vergi veren köy 33 kile, 233 akçe öşür ve 5 akçe de keten vergisi vermiştir

²⁷¹ BOA, TD 475 s. 52.

²⁷² TKGM KKA, TD 86 v. 204 b.

²⁷³ TKGM KKA, TD 86 v. 204 b.

²⁷⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 206 b.

²⁷⁵ BOA, TD 475 s. 203.

²⁷⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 210 a.

²⁷⁷ BOA, TD 382 s. 634.

²⁷⁸ BOA, TD 439 s. 337.

Çayırılı: 1454'de Çayırılı köyünde 2'si bennak, 4'ü bive 28 hane bulunmaktadır²⁷⁹. 1518'de köye 1'i müselleme, 3'ü bennak 16 hane ve 2 mücerred kaydedilmiştir²⁸⁰. 1530'da 2'si küreci 17 hane, 4 mücerred meskûndur²⁸¹. XVI. yüzyılın sonunda ise Çayırılı'da 6'sı gayr-i Müslim, 8'i Müslim toplam 14 hane, 2 mücerred yaklaşık 72 kişi ve bir çiftlik vardır²⁸².

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1454'deki 4444 akçelik hâsıl 1518 ve 1530'da 1112 akçeye gerilemiştir. 1539'da ise 3070 akçeye yükselmiştir²⁸³. 1543'den XVI. yüzyılın sonuna kadar ise 3687 akçe vergi vermiştir²⁸⁴. Yalnızca tarihi belli olmayan bir icmâl kaydında köyün 8456 akçe vergi verdiği yazılmıştır²⁸⁵. Çayırılı köyü 1042 kile, 2160 akçe öşür vermiştir. Köyün hububat üretiminin oldukça yüksek olmasına karşın akçe olarak değeri düşüktür. Bunun en önemli sebebi ise en çok üretilen buğdayın kile değerinin 1 akçe olmasıdır. Köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, ceviz üretimi yapılmıştır. Bir adet çayıra sahip olan köyün en önemli hayvancılık faaliyeti ise arıcılıktır²⁸⁶.

Çenger: 1530 tarihli Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli defterinin Niğbolu bölümünde yer alan köy Yanbolu'ya tâbidir. Bu tarihte Çenger'de 6'sı Müslim, 51'i gayr-i Müslim toplam 57 hane ile 17 mücerred mütemekkindir²⁸⁷. Kanuni devrine ait bir diğer mufassal deftere göre köyde 3'ü Müslim, 1'i bive olmak üzere 57 hane ve 40 mücerred kayıtlıdır²⁸⁸.

Kanuni döneminde Çenger'in vergi miktarı 7358 akçeden 9716 akçeye yükselmiştir. 240 kile, 1242 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, tavukçuluk ve üzümçülük yapılmıştır. Ayrıca daha ziyade gayr-i

²⁷⁹ M.C. Y. 089 v. 123 b.

²⁸⁰ BOA, TD 65 s. 117.

²⁸¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454.

²⁸² TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

²⁸³ BOA, TD 215 s. 185.

²⁸⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b, BOA, TD 475 s. 39, BOA, TD 666 s. 189, TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

²⁸⁵ BOA, TD 619 s. 130.

²⁸⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

²⁸⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 524.

²⁸⁸ BOA, TD 382 s. 892.

Müslim köylerine mahsus olan keten üretimi, küçük-büyük baş hayvancılıkta Çenger'in diğer önemli gelir kaynakları arasındadır²⁸⁹.

Çerkeşlü: 1454'de 8 haneli küçük bir köydür²⁹⁰. 1530'da hane miktarı 14'e yükselirken, 9'da mücerred kaydedilmiştir²⁹¹. XVI. yüzyılın sonunda 21 hane, 8 mücerredin bulunduğu yaklaşık 113 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir²⁹².

1454 yılında köyde çeltik ekimi yapıldığı belirtilmişken, sonraki kayıtlarda bu tarz bir ayrıma gidilmemiştir. Çerkeşlü köyünün hâsılı 1530–1603 yılları arasında sürekli değişmiştir. 1530'daki 3860 akçelik hâsıl 1539'da 3437 akçeye²⁹³ gerilemiş ardından 1543'de 9000 akçe çıkmıştır²⁹⁴. Fakat 1569'da 6500 akçeye düşmüştür²⁹⁵. XVI. yüzyılın sonlarında ise yeniden 9000 akçe olmuştur. 1004 kile, 6494 akçe öşür veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır²⁹⁶.

Çoban Koca: 1539'dan itibaren Yanbolu kazâsına tâbidir. Ancak köy hakkında tek bilgi III. Mehmed dönemine aittir. Bu devirde köyde 16 hane, 1 mücerred yaklaşık 81 kişi mütemekkindir²⁹⁷.

1539'dan XVI. yüzyılın sonuna kadar 2077 akçe vergi vermiştir²⁹⁸. 245 kile, 1595 akçe öşür veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır²⁹⁹.

Çok Tatar (Hasan Bâli): 1454'de 3'ü bennak, 1'i imam 19 haneli bir köydür³⁰⁰. 1530'da ise Yörük, küreci ve yağcı 7 hanenin bulunduğu bir mezraa haline gelmiştir³⁰¹.

²⁸⁹ BOA, TD 382 s. 892.

²⁹⁰ M.C. Y. 089 v. 124 a.

²⁹¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 457.

²⁹² TKGM KKA, TD 86 v. 189 b.

²⁹³ BOA, TD 215 s. 188.

²⁹⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a.

²⁹⁵ BOA, TD 475 s. 201.

²⁹⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 189 b.

²⁹⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 178 b.

²⁹⁸ BOA, TD 215 s. 8, TKGM KKA, TD 222 v.99 b, BOA, TD 666 s. 179, TKGM KKA, TD 86 v. 178 b.

²⁹⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 178 b.

³⁰⁰ M.C. Y 089 v. 125 b.

³⁰¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 456.

1539'dan sonra “*Karye-i Mezraa-i Çok Tatar*” adıyla tekrar köy olmuştur³⁰². III. Mehmed devrinde, “*Karye-i Çok Tatar nam-ı diğer Hasan Bâli ma'a mezraa-i Kul*” ismiyle deftere kaydedilmiş olan köy Yenice-i Zağra kazâsına tâbidir. Fakat ilgili kaynağın Yanbolu bölümüne yazılmıştır. Bu dönemde 30 hane, 6 mücerredin bulunduğu yaklaşık 156 kişilik bir iskân yeridir³⁰³.

Vergi kayıtlarına göre, 1454'de 4243 akçe vergi verirken, 1530'da hâsılı Çubukçu, Tur Beğlü, Dolulu mezralarıyla beraber hesaplanmıştır. 1539 ve 1569'da 2996 akçe vergi vermiştir. XVI. yüzyıl sonlarında hâsıl 2597 akçeye gerilemiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 229 kile, 1481 akçe öşür vergisi ödemiştir. Ayrıca az miktarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır³⁰⁴.

Çölmek-köy: 1530'da köyde 42 hane, 10 mücerred meskûndur³⁰⁵. 1566–1574 yılları arasını kapsayan kaynaklardan ilkinde göre, hane sayısı 68'e, mücerred miktarı da 23'e çıkmıştır³⁰⁶. 1569'da ise Çölmek-köy'de 45 hane ve 25 mücerred tahmini 250 kişi mütemekkindir³⁰⁷.

Köyün 1530'da 15.228 akçe olan hâsılı, 1539'da 13.984 akçeye gerilemiştir³⁰⁸. Ancak XVI. yüzyılın sonunda 38.060 akçe vergi vermiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan Çölmek-köy 4390 kile, 29.078 akçe öşür vermiştir. Ayrıca bahçecilik, meyvecilik, bağcılık diğer ziraî faaliyetlerdir. Az miktarda da küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır³⁰⁹.

Çötre (Yenice): Yanbolu kazâsının büyük gayr-i Müslim köylerinden biri olan Çötre'de 1530'da 1'i Müslim, 34'ü gayr-i Müslim toplam 35 hane ve 13 mücerred bulunmaktadır³¹⁰. Yine Kanuni devrinde hazırlanmış olan bir diğer mufassal deftere “*Karye-i Çötre nam-ı diğer Yenice*” ismiyle kaydedilmiş ve şöyle bir açıklama kayda geçirilmiştir; “*Mezkûr karye defter-i atikte Çötre ve Yenice deyu iki karye yazılmıştır.*

³⁰² BOA, TD 215 s. 187, BOA, TD 475 s. 52.

³⁰³ TKGM KKA, TD 86 v. 210 b.

³⁰⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 210 b.

³⁰⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 459.

³⁰⁶ BOA, TD 542 s. 532.

³⁰⁷ TKGM KKA, TD 561 v. 296 b.

³⁰⁸ BOA, TD 215 s. 223.

³⁰⁹ TKGM KKA, TD 561 v. 296 b.

³¹⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 524.

Haliya bir yerde mütemekkin olmağın defter-i cedidde bir karye yazıldı.” İki köyün birleştirildiği bu dönemde Çötre, 2’si Müslim, 101’i gayr-i Müslim toplam 103 hane ve 56 gayr-i Müslim mücerredin bulunduğu yaklaşık 566 kişilik büyük köy haline gelmiştir³¹¹.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530’daki 8993 akçelik hâsıl iki köyün birleştirilmesinden sonra 25.667 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan Çötre köyü, 433 kile, 1913 akçe oşür vergisi vermiştir. Üzüm, keten, diğer ziraî ürünlerdir. Küçük-büyük baş hayvancılık, tavukçuluk, domuz yetiştiriciliği ve arıcılık köyün hayvancılık faaliyetleridir. Bunların dışında Çötre’de üç adet değirmen vardır³¹².

Cungaralı: Yanbolu kazâsının büyük cemaatlerinden biri olan ve aynı isimle bir köy olan Cungaralı 1539’dan itibaren Yanbolu kazâsına tâbidir³¹³. II. Selim devrine ait olan mufassal defterlerden ilkinde göre köyde, 1’i doğancı, 1’i yamak 25 hane, 6 mücerred meskûndur³¹⁴. 1569’da Cungaralı’ya, 20 hane ve 5 mücerred tahmini 105 kişi kayıtlıdır³¹⁵.

Mevcut vergi kayıtlarına göre, 1539’daki 1250 akçelik hâsıl II. Selim devrinde 9329 akçeye yükselmiştir. Tarımın temel geçim kaynağı olduğu köyde 990 kile, 6830 akçe oşür vergisi verilmiştir. Bunun dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır³¹⁶.

Değirmen Deresi: Sultan Süleyman döneminde köyde 1’i Müslim 47’si gayr-i Müslim 48 hane ve 39 gayr-i Müslim mücerred bulunmaktadır³¹⁷. 1572’de ise Değirmen Deresi 55’i hane ve 23’ü mücerred yaklaşık 298 kişilik nüfusa sahiptir³¹⁸.

³¹¹ BOA, TD 382 s. 889.

³¹² BOA, TD 382 s. 889.

³¹³ BOA, TD 475 s. 205.

³¹⁴ BOA, TD 542 s. 49.

³¹⁵ TKGM KKA, TD 561 v. 281 a.

³¹⁶ TKGM. KKA. TD 561 v. 281 a.

³¹⁷ BOA, TD 382 s. 631.

³¹⁸ TKGM KKA, TD 42 v. 262 b.

Köyün hâsılı XVI. yüzyıl boyunca 3000 akçedir. 1572’de 23 kile, 115 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunun dışında üzümçülük, meyvecilik, bahçecilik ve keten üretimi yapılmıştır. Ayrıca az miktarda tavukçuluk ve arıcılık vergilerine sahiptir³¹⁹.

Deli Ömer Obası: Köy, yalnızca II. Selim devrinde Yanbolu’ya tâbi yazılmıştır. Bu dönemde hazırlanmış olan iki mufassal defterden ilkinde göre köyde, 5’i eşkinci 8 hane ve 1 mücerred bulunmaktadır³²⁰. 1569’da ise 5 hane ve 2 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 27 kişilik bir köyüdür³²¹.

1566–1574 yıllarını kapsayan defterlere göre 4075 akçe vergi veren Deli Ömer Obası köyünün temel geçim kaynağı tarımdır. 462 kile, 3028 akçe öşür vermiştir. Kile olarak az bir miktar olmasına karşılık akçe değerinin yüksek olmasının en önemli sebebi, kile ücretinin daha pahalı olduğu yulafın yetiştirilmesidir. Hububat vergileri dışında az miktarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık vergileri kaydedilmiştir³²².

Demirci Mihal: 1518’de 8 küreci hane kayıtlıdır³²³. 1530’da da köyde 6’sı Yörük 2’si küreci yine 8 hane yaklaşık 40 kişi mütemekkindir³²⁴. XVI. yüzyılın sonunda ise Başluca Mahmud köyünün ekinliği olmuştur³²⁵.

Demircili: 1518’de köyde 8’i ehl-i berat, 2’si bennak 13 hane, 2’de mücerred bulunmaktadır³²⁶. 1530’da ise hane sayısı 20’ye, mücerred de 4’e yükselmiştir³²⁷. 1595–1603 yıllarında Demircili’de 19 hane ve 4 mücerred yaklaşık 99 kişi meskûndur³²⁸.

Demircili köyünün 1530’daki 1490 akçelik hâsılı 1539’da 3226 akçeye yükselmiştir³²⁹. 1543’den XVI. yüzyılın sonlarına kadar ise 6500 akçe vergi vermiştir³³⁰. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 682 kile, 4695 akçe öşür vergisi

³¹⁹ TKGM KKA, TD 42 v. 262 b.

³²⁰ BOA, TD 542 s. 498.

³²¹ TKGM KKA, TD 561 s. 285 a.

³²² TKGM KKA, TD 561 s. 285 a.

³²³ BOA, TD 65 s. 119.

³²⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 455.

³²⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 210 a.

³²⁶ BOA, TD 65 s.117.

³²⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454.

³²⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 182 a.

³²⁹ BOA, TD 215 s. 185.

³³⁰ TKGM KKA, TD 222 v. 100 a, BOA, TD 475 s. 198, BOA, TD 666 s. 188, TKGM KKA, TD 86 v. 182 a.

vermiştir. Köyde ayrıca çeltik ekimi yapılmıştır. Ayrıca Demircili’de bir adet çayır vardır³³¹.

Derebeğlüler (Beylüler): 1530’da *Beylüler* adıyla kaydedilmiş bir mezraadır. Söz konusu dönemde mezraaya 17 Yörük hane kayıtlıdır³³². 1539’dan itibaren ise “*Karye-i Derebeğlüler*” olarak adı değişmiştir³³³. III. Mehmed devrinde ise 28 hane, 6 mücerredin bulunduğu tahmini 146 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir³³⁴.

1530’da hâsılı Bağırhanlı köyü ile hesaplanmıştır. 1539’da 2861 akçe, 1543 yılında da 4000 akçe vergi vermiştir³³⁵. 1569’da vergi geliri 3861 akçeye düşmüştür³³⁶. III. Murad devrinde bu miktar 9000 akçeye yükselmiştir³³⁷, fakat III. Mehmed devrinde hâsıl tekrar 4000 akçeye gerilemiştir³³⁸. Temel geçim kaynağı tarım olan Derebeğlüler 417 kile, 2555 akçe oşür vergisi vermiştir. Bunun dışında az miktarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık gelirleri vardır. Ayrıca köyde bir bablık değirmen bulunmaktadır³³⁹.

Doğa Tunalı (Doğanlı): 1543’de *Doğanlı*³⁴⁰ adı ile kaydedilmesine karşın III. Mehmed devrinde *Doğa Tunalı* ismiyle deftere yazılmıştır. XVI. yüzyılın sonlarında köyde 8 hane, 3 mücerred yaklaşık 43 kişi mütemekkindir. 2000 akçe hâsıla sahip olan köy 183 kile, 1257 akçe oşür vermiştir. Ayrıca Doğa Tunalı bir bablık değirmene sahiptir³⁴¹.

Doğancı: 1454’de 1’i bennak 7 haneli bir köy iken³⁴², 1530’da terk edilerek Yusufllu köyünün ekinli olmuştur³⁴³. 1569’dan itibaren ise “*Karye-i Mezraa-i Doğancı*”

³³¹ TKGM KKA, TD 86 v. 182 a.

³³² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 457.

³³³ BOA, TD 215 s. 187.

³³⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 188 a.

³³⁵ TKGM KKA, TD 222 v. 100 b.

³³⁶ BOA, TD 475 s. 201.

³³⁷ BOA, TD 666 s. 186.

³³⁸ BOA, TD 666 s. 186, TKGM KKA, TD 86 v. 188 a.

³³⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 188 a.

³⁴⁰ TKGM KKA, TD 222 v. 100 a.

³⁴¹ TKGM KKA, TD 86 v. 170 b.

³⁴² M.C. Y. 089 v.122 a.

³⁴³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 456.

adıyla yeniden köy olmuştur.³⁴⁴ XVI. yüzyıl sonlarında Doğancı'da 5 hane, 1 mücerred yaklaşık 26 kişi meskündür³⁴⁵.

1454'de 192 akçe olan hâsıl, 1569'da 1000 akçeye³⁴⁶, XVI. yüzyılın sonlarında ise 1404 akçeye yükselmiştir. 131 kile, 888 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda arıcılık, meyvecilik ve bahçecilikte yapılmıştır³⁴⁷.

Doğancılu: 1530'da 5 hane, 10 mücerredin bulunduğu küçük bir yerleşim birimi iken³⁴⁸ XVI. yüzyılın sonlarında 25 hane, 12 mücerredin kayıtlı olduğu yaklaşık 132 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir³⁴⁹.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530'daki 1250 akçelik hâsıl 1569'da 8208 akçeye³⁵⁰ III. Mehmed döneminde ise 9269 akçeye yükselmiştir. 1530'dan itibaren hem nüfusu hem de hâsılı artan köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 1271 kile, 8104 akçe öşür vergisi veren Doğancılu az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılıktan da vergi vermiştir³⁵¹.

Doğuşlar: 1539'dan itibaren³⁵² Yanbolu'ya tâbi olan köyde 1569'da 3 hane ve 1 mücerred tahmini 16 kişi bulunmaktadır³⁵³.

XVI. yüzyılın ilk yarısındaki 2503 akçelik hâsıl³⁵⁴, 1569'da 790 akçeye gerilemiştir. 82 kile, 550 akçelik öşür veren köyde ayrıca çok az miktarda arıcılık yapılmıştır³⁵⁵.

Mahalle-i Dokuz Oğullar: 1543'den önce Hacı Umur köyünün bir mahallesi iken, bu tarihten itibaren "*Mahalle-i Dokuz Oğullar*" ismiyle köy olmuştur³⁵⁶. XVI.

³⁴⁴ BOA, TD 475 s. 206, TKGM KKA, TD 86 v. 198 b.

³⁴⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 198 b.

³⁴⁶ BOA, TD 475 s. 206.

³⁴⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 197 a.

³⁴⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 458.

³⁴⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 197 a.

³⁵⁰ BOA, TD 475 s. 206.

³⁵¹ TKGM KKA, TD 86 v. 197 a.

³⁵² BOA, TD 215 s. 222.

³⁵³ TKGM KKA, TD 561 v. 298 a.

³⁵⁴ BOA, TD 215 s. 222.

³⁵⁵ TKGM KKA, TD 561 v. 298 a.

³⁵⁶ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 30, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 171 a, BOA, TD 664 s. 24.

yüzyılın sonlarında köyde 4 hane, 2 mücerred yaklaşık 22 kişi mütemekkindir³⁵⁷. XVI. yüzyıl boyunca 1000 akçe hâsıla sahip olan köy 92 kile, 486 akçe öşür vergisi vermiştir³⁵⁸.

Donuz Pınarı: 1543 ve 1595 yıllarında mezraa iken³⁵⁹ 1569'dan sonra “*Mezraa-i Donuz Pınarı*” adıyla köy haline gelmiştir³⁶⁰. III. Mehmed devrinde 8 hane ve 1 mücerredin mütemekkin olduğu yaklaşık 41 kişilik küçük bir köydür³⁶¹.

Donuz Pınarı'ndan, XVI. yüzyıl boyunca 500 akçe vergi alınmıştır. 18 kile, 114 akçe öşür vermiştir. Az miktarlarda bahçecilik ve meyvecilik yapılmıştır. Ayrıca köyde bir bablık değirmen vardır³⁶².

Döğerli: 1454'de 11'i bennak, 1'i küreci, 1'i bive toplam 44 haneli büyük bir köydür³⁶³. 1539'da ise, “*Mezraa-i Döğerli ma'a mezraa-i Kocaman*” ismiyle kaydedilmiş olan köy bu tarihten sonra kazâya tâbi yazılmamıştır³⁶⁴.

Drağodan (دراغودان): Sultan Süleyman tuğralı mufassal deftere göre köyde, 2'si Müslim, 18'i gayr-i Müslim 20 hane ve 16 gayr-i Müslim mücerred meskündür³⁶⁵. 1572'de 1'i Müslim, 24'ü gayr-i Müslim 25 hane ve 18 gayr-i Müslim mücerred bulunmaktadır³⁶⁶. 1579 tarihinde Drağodan'da 23 hane ile 30 Voynuk vardır³⁶⁷. Tarihi belli olmayan bir diğer kaynağa göre, Drağodan 1'i Müslim 30 hane ve 1'i Müslim 25 mücerredin kayıtlı olduğu tahmini 175 nüfuslu büyük bir iskân birimidir³⁶⁸.

Kanuni devrinde ki 3371 akçelik hâsıl, 1568'de 2571 akçeye gerilemiştir³⁶⁹. 1572'de 5477 akçeye yükselmiştir. 1579'da ise 1268 akçeye düşmüştür. Tarihi belli olmayan bir icmâl kaydına göre köyün hâsılı 4431 akçedir³⁷⁰. 1572'de 249 kile, 1550

³⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 171 a.

³⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 171 a.

³⁵⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 102a, BOA, TD 666 s. 189.

³⁶⁰ BOA, TD 475 s. 39, TKGM KKA, TD 86 v. 180 a, BOA, TD 619 s.130.

³⁶¹ TKGM KKA, TD 86 v. 180 a.

³⁶² TKGM KKA, TD 86 v. 180 a.

³⁶³ M.C. Y. 089, v. 123 a.

³⁶⁴ BOA, TD 215 s. 187.

³⁶⁵ BOA, TD 382 s. 637.

³⁶⁶ TKGM KKA, TD 42 v. 268 b.

³⁶⁷ TKGM KKA, TD 58 v. 432 a.

³⁶⁸ BOA, TD 439 s. 334.

³⁶⁹ BOA, MAD 467 s. 10.

³⁷⁰ BOA, TD 439 s. 334.

akçe öşür vergisi veren köyde üzümcülük, bağcılık, bahçecilik diğer ziraî faaliyetlerdir. Az miktarda da arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve ipek böcekçiliği yapılmıştır³⁷¹.

Emin Şahinlü: Sadece 1454'de Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiş olan köyde ilgili tarihte 4'ü bennak, 1'i bive toplam 30 hane yaklaşık 150 kişi bulunmaktadır. Ayrıca 2554 akçe vergi vermiştir³⁷².

Mahalle-i Erdallu: Germiyanlu köyünden ayrılarak kurulmuş olan Erdallu'da³⁷³, 1595–1603 yıllarında 15 hane, 11 mücerred yaklaşık 86 kişi mütemekkindir³⁷⁴.

Köy, XVI. yüzyıl boyunca 5744 akçe vergi vermiştir³⁷⁵. Oldukça istikrarlı bir yapıya sahip olan Erdallu'nun temel geçim kaynağı tarımdır. 631 kile, 4560 akçe öşür vergisi veren köyde bahçecilik ve meyvecilik dışındaki en önemli gelir kaynağı arıcılıktır³⁷⁶.

Esadlı: 1530'da 13 hane, 2 mücerred tahmini 67 kişinin meskûn olduğu ve 5100 akçe vergi veren bir köydür³⁷⁷. Fakat XVI. yüzyıla ait diğer defterlere göre Esadlı köyü Yanbolu'ya tâbi değildir.

Esedlü (İnelü): 1454'de “*Esad*”³⁷⁸, 1518 ve 1530'da “*Esedlü*”³⁷⁹, 1539'dan XVI. yüzyılın sonuna kadar da “*Esedlü nam-ı diğer İnelü*” adıyla kaydedilmiştir³⁸⁰. 1454'de köyde 3'ü evlad-ı tımarcı, 1'i tımarcı, 1'i Tatar, 9'u küreci, 14'ü Yörük, 2'si imam, 6'sı bennak, toplam 36 hane kayıtlıdır³⁸¹. 1518'de Esedlü'de 7'si Yörük, 2'si küreci 19 hane ve 6 mücerred bulunmaktadır. Bu tarihte *İsmail Fakihlü* ve *Küçük Evrenlü*, köyün ekinliği olarak kullanılmıştır. Ayrıca köyde bir adet çiftlik vardır³⁸².

³⁷¹ TKGM KKA, TD 42 v. 268 b.

³⁷² M.C. Y. 089, v. 120 a.

³⁷³ BOA, TD 619 s. 130.

³⁷⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 202 a.

³⁷⁵ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 202 a.

³⁷⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 202 a.

³⁷⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 459.

³⁷⁸ M.C. Y.089, v. 120 a.

³⁷⁹ BOA, TD 65 s. 113, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 452.

³⁸⁰ BOA, TD 215 s. 8, TKGM KKA, TD 222 v. 100 b, BOA, TD 475 s. 38, BOA, TD 666 s. 192, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

³⁸¹ M.C. Y.089 v. 120 a.

³⁸² BOA, TD 65 s. 113.

1530'da 1'i sahib-i sipah, 2'si Yörük, 1'i imam 9 hane ve 3 mücerred kayıtlıdır³⁸³. III. Mehmed devrinde ise, 1'i eşkinci, 2'si yamak 20 hane ve 1 mücerredin mütemekkin olduğu yaklaşık 115 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir³⁸⁴.

1454'de köyün hâsılı mezraaları olan *İsmail Fakihlü* ve *Küçük Evrenlü* ile beraber hesaplanmıştır. 1539'dan itibaren hâsıl bilgileri müstakil olarak tutulan köy XVI. yüzyıl boyunca 2433 akçe vergi vermiştir³⁸⁵. Temel geçim kaynağı tarım olan Esedlü köyü 311 kile, 1489 akçe oşür vermiştir. Tarımın dışında diğer önemli geçim kaynakları arıcılık, bahçecilik ve meyveciliktir³⁸⁶.

Esirlü: 1518'de köyde 1'i ehl-i berat 23 hane, 9 mücerred bulunmaktadır³⁸⁷. 1530'da 24 hane, 10 mücerred meskündür³⁸⁸. III. Mehmed devrinde ise Esirlü 38 hane ve 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 191 kişilik büyük bir köydür³⁸⁹.

Esirlü köyünün nüfusunda yaşanan büyüme hâsılına da yansımıştır 1518'deki 2828 akçelik hâsıl 1530'da 3139 akçeye yükselmiştir. Ayrıca bu devirde köyde çeltik üretimi yapıldığından Esirlü halkı avarız vergisinden muaf tutulmuştur. 1539'daki 3017 akçelik hâsıl³⁹⁰, 1543'den XVI. yüzyılın sonuna kadar 9000 akçeye yükselmiştir³⁹¹. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 1020 kile, 6920 akçe oşür vergisi vermiştir. Bunun dışında arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık bahçe ve meyvecilik köyün diğer geçim kaynakları arasında sayılmaktadır³⁹².

Esmanlı: 1539'dan itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olmakla birlikte sadece icmâl defterlerine hâsıllarıyla kaydedilmiştir. Buna göre, 1539'da 2916³⁹³ akçelik hâsılı III. Murad döneminde 11.000 akçeye yükselmiştir³⁹⁴.

³⁸³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 452.

³⁸⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

³⁸⁵ BOA, TD 215 s. 8, TKGM KKA, TD 222 v. 100 b, BOA, TD 475 s. 38, BOA, TD 666 s. 192, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

³⁸⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

³⁸⁷ BOA, TD 65 s. 115.

³⁸⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

³⁸⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

³⁹⁰ BOA, TD 215 s. 189.

³⁹¹ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, BOA, TD 666 s. 193, TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

³⁹² TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

³⁹³ BOA, TD 215 s. 185.

³⁹⁴ BOA, TD 666 s. 189.

Evliya Hasan (Evliyacık): 1454'de köyde toplam 24 hane vardır. Bunlar, 2 haymana bennak, 1 imam ile Küreci Paşa raiyyetinden 11 hane, 2 bennak, 1 bive, 1 eşkinci timar, 1 yamak müselleme, 4 hasta tımarcı ile 1 hastadır³⁹⁵. 1530'da ise 19 hane ve 2 mücerred meskûndur³⁹⁶. III. Mehmed devrinde de köyde 18 hane 3 mücerred tahmini 93 kişi bulunmaktadır³⁹⁷.

Söz konusu kayıtlara göre, 1454'deki 1542 akçelik hâsıl 1530'da 2555 akçeye, 1539'da 3506 akçeye³⁹⁸, 1543'den itibaren de 12.136 akçeye yükselmiştir³⁹⁹. Temel geçim kaynağı ziraat olan köy 1626 kile, 10.808 akçe öşür vermiştir. Bunların dışında bahçecilik, meyvecilik, arıcılık köyün diğer önemli gelir kaynaklarıdır⁴⁰⁰.

Evrenlü (Evereslü, Evrenler): 1454'de "Evren" adıyla kaydedilen köyde, 4'ü alefçi, 2'si bive olmak üzere 25 Tatar hane, 1'i küreci, 5'i bennak, 7'si bive 22 gayr-i Müslim hane ile 3 bennak toplam 52 hane yaklaşık 260 kişi bulunmaktadır⁴⁰¹. Fakat 1518 ve 1530 tarihlerinde yerleşimin olmadığı bir mezraa haline gelmiştir⁴⁰². 1539'da tekrar "Evrenler" adıyla köy olmuştur. Ancak mezkûr tarihten itibaren kayıtlarda yer almamıştır⁴⁰³. Evrenlü köyü, 1539 yılında 1539 akçe vergi vermiştir.

Fahreddin: Sadece 1539'da Yanbolu kazâsına tâbi olarak yazılmış olan köy 1516 akçe vergi vermiştir⁴⁰⁴.

Galoşnik (غلوښنيک): Tamamıyla gayr-i Müslim köyü olan Galoşnik'te, Kanuni devrinde 20 hane ve 15 mücerred bulunmaktadır⁴⁰⁵. 1572'de ise 25 hane ve 10 mücerred kayıtlıdır⁴⁰⁶. 1579'da köyde 4 hane, 8 mücerred, 24 Voynuk mütemekkindir⁴⁰⁷. Tarihi

³⁹⁵ M.C. Y. 089 v. 119 a.

³⁹⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

³⁹⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

³⁹⁸ BOA, TD 215 s. 190.

³⁹⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 30, BOA, TD 666 s. 183, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

⁴⁰⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

⁴⁰¹ M.C. Y. 089, v. 125 a.

⁴⁰² BOA, TD 65 s. 118, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁴⁰³ BOA, TD 215 s. 222.

⁴⁰⁴ BOA, TD 215 s. 222.

⁴⁰⁵ BOA, TD 382 s. 627.

⁴⁰⁶ TKGM KKA, TD 42 v. 270 b.

⁴⁰⁷ TKGM KKA, TD 58 v. 429 b.

kaydedilmemiş bir diğer deftere göre ise Galoşnik 1'i Müslim 23 hane ve 4 mücerredin kayıtlı olduğu tahmini 119 nüfuslu büyük bir gayr-i Müslim köyüdür⁴⁰⁸.

İlgili vergi kayıtlarına göre, Kanuni devrindeki 2398 akçelik hâsıl 1572'de 3000 akçeye yükselmiştir. 1579'da ise 575 akçeye gerilemiştir. Galoşnik köyünün ekonomik faaliyetlerinde tarım ve hayvancılık aynı öneme sahiptir. 140 kile, 870 akçe oşür vergisinin yanı sıra keten ve ceviz üretimi, bahçecilik, üzümcülük, meyvecilik köyün diğer ziraî faaliyetleridir. Tavukçuluk, ipek böcekçiliği, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği de köyün önemli vergi kaynaklarıdır⁴⁰⁹.

Gencelü: 1530 ve 1539 tarihlerinde Yanbolu'ya bağlı olan köyde 1530'da 25 hane, 2 mücerred yaklaşık 127 kişi bulunmaktadır. İlgili tarihte 2000 akçe vergi vermiştir⁴¹⁰. 1539'da ise köyün geliri tımar sahipleri arasında hisseli olarak dağıtılmıştır⁴¹¹.

Germiyanlu: XVI. yüzyılın başlarında iskânın olmadığı küçük bir mezraa iken aynı yüzyılın sonunda büyük bir köy haline gelmiştir. 1454, 1518 ve 1530 yıllarında Yitilmişlü köyüne bağlı bir mezraadır⁴¹². Fakat 1530'da, yani mezraa olduğu devirde, Germiyanlu'da 42'si Yörük ve küreci 43 hane ve 1 mücerred meskündür⁴¹³. 1539'dan itibaren de defterlerde köy olarak yer almıştır⁴¹⁴. 1595–1603 yıllarını kapsayan kayıtlara göre Germiyanlu, 48 hane, 9 mücerredin bulunduğu yaklaşık 249 nüfuslu büyük bir yerleşim birimi olmuştur⁴¹⁵.

Germiyanlu 1543'den itibaren vergi vermeye başlamıştır. Söz konusu tarihte 3519 akçe hâsıla sahiptir⁴¹⁶. III. Mehmed devrinde *Sülemiş* mezraasını ziraat maksadıyla kullanan köy 5000 akçe vergi vermiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan Germiyanlu

⁴⁰⁸ BOA, TD 439 s. 333.

⁴⁰⁹ TKGM KKA, TD 42 v. 270 b.

⁴¹⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁴¹¹ BOA, TD 215 s. 192.

⁴¹² M.C. Y 089 v. 115 a, BOA, TD 65 s. 113, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

⁴¹³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453

⁴¹⁴ BOA, TD 215 s. 190, TT 222 v. 7 a, TKGM. KKA. TD 86 v.201 b.

⁴¹⁵ TKGM. KKA. TD 86 v. 201 b.

⁴¹⁶ TKGM. KKA. TD 222 v. 7 a.

473 kile, 3356 akçe öşür vermiştir. Ayrıca az miktarlardaki bahçecilik ve meyvecilik gelirleri yanı sıra arıcılık da bir diğer vergi kalemidir⁴¹⁷.

Geyiklü: III. Mehmed devrine ait mufassal defterde Geyiklü, ilgili kaynağın Yanbolu başlığı altında fakat Yenice-î Zağra'ya tâbi olarak kaydedilmiştir. XVI. yüzyılın sonunda köyde 42 hane, 3 mücerred tahmini 213 kişi ve bir çiftlik bulunmaktadır. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 477 kile, 2700 akçe öşür vermiştir. Ayrıca bahçecilik, meyvecilik, bağcılık ve arıcılık yapılmıştır⁴¹⁸.

Göbek: 1454'de köyde 2'si bennak, 3'ü imam, 1'i bive 53 hane ve 1 fertut bulunmaktadır⁴¹⁹. 1518'de ise köyün nüfusunda ciddi bir gerileme yaşanmış 15 hane, 3 mücerred ayrıca üç çiftlik kaydedilmiştir⁴²⁰. 1530'da 12 hane ve 5 mücerred yazılmıştır⁴²¹. 1557'de ise hane sayısı 16'ya mücerred sayısı da 15'e çıkmıştır⁴²². II. Selim devrine ait iki mufassal defterden ilkinde göre Göbek'de 40 hane, 5 mücerred bulunmaktadır⁴²³. Ancak aynı devrin 1569 tarihli bir diğer defterine göre hane miktarı 22'ye düşmüştür⁴²⁴.

İlgili vergi kayıtlarına göre, nüfustaki hareketlilik köyün üretim ve vergi gelirlerine de aksetmiştir. 1454'de 3479 akçe, 1518 ve 1530 tarihlerinde 3815 akçe, 1557'de 3495 akçe vergi vermiştir. II. Selim devrinde ise Göbek köyü 13.421 akçe ve 12.290 akçe vergi vermiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köyde buğday, arpa, çavdar, mercimek gibi yaygın hububat ürünleri yanı sıra keten ve kendir kabuğundan elde edilmiş olan minder ve saire doldurmaya yarayan *kıtık* üretimi yapılmıştır. Ancak dikkat çeken bir nokta, mevcut kayıtlardan sadece 1557 tarihli olanında kıtık vergisi yazılmıştır⁴²⁵. Bunların dışında özellikle II. Selim devrinde Göbek 1672 kile, 10.538

⁴¹⁷ TKGM KKA, TD 86 v.201 b.

⁴¹⁸ TKGM KKA, TD 86 v.211 a.

⁴¹⁹ M.C. Y. 089, v. 121 a.

⁴²⁰ BOA TD, 65 s. 130.

⁴²¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458.

⁴²² BOA, TD 306 s. 8.

⁴²³ BOA, TD 542 s. 537.

⁴²⁴ TKGM KKA, TD 561 v. 295 a.

⁴²⁵ BOA, TD 306 s. 8.

akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca meyvecilik, bahçecilik, küçük-büyük baş hayvancılık ve arıcılık köyün diğer önemli gelir kaynaklarıdır⁴²⁶.

Gradniç (غراندنيچ): 1572'de köyde 10 hane ve 9 mücerred kayıtlıdır⁴²⁷. 1579'da Gradniç 23 hane ve 17 mücerredin bulunduğu yaklaşık 132 kişilik büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁴²⁸.

1572'deki 1000 akçelik hâsıl XVI. yüzyılın sonlarında 2289 akçeye yükselmiştir. 40 kile, 250 öşür vergisi veren köyde ayrıca üzüm ve keten üretimi de yapılmıştır. Ancak köyün esas ekonomik faaliyetleri hayvancılık alanında yoğunlaşmıştır. Ayrıca Grandniç'te bir babluk değirmen vardır⁴²⁹.

Gümüş (Gümüslü): 1569'da Büyük Saruhanlı köyünden bölünerek kurulmuştur⁴³⁰. 1595–1603 yılları arasında 9 hane ve 1 mücerredin kayıtlı olduğu yaklaşık 46 nüfuslu küçük köydür⁴³¹.

XVI. yüzyılın ikinci yarısına ait kaynaklara göre 751 akçe hâsılsa sahip olan köyün temel geçim kaynağı tarımdır⁴³². 81 kile, 432 akçe öşür vergisi veren Gümüş'de az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmaktadır⁴³³.

Gürgün (Yenice): Kaynaklara göre, sadece II. Selim döneminde Yanbolu'ya tâbidir. Bu devre ait iki defterden ilkinde göre, köyde 19 hane ve 52 mücerred bulunmaktadır⁴³⁴. 1569 tarihli ikinci kayda göre ise 57 haneli tahmini 285 kişilik büyük bir köydür⁴³⁵.

Nüfus itibarıyla büyük bir köy olan Gürgün söz konusu devirde 5024 akçe vergi vermiştir. 535 kile, 3465 akçe öşür vergisi veren köydeki keten, kenevir, bahçe, meyve ve bağ faaliyetleri diğer ziraî gelirler arasındadır⁴³⁶.

⁴²⁶ TKGM KKA, TD 561 v. 295 a.

⁴²⁷ TKGM KKA, TD 42 v. 264 b.

⁴²⁸ TKGM KKA, TD 58 v. 430 b.

⁴²⁹ TKGM KKA, TD 42 v. 264 b.

⁴³⁰ BOA, TD 475 s. 52.

⁴³¹ TKGM KKA, TD 86 v.205 a.

⁴³² BOA, TD 475 s. 52, TKGM KKA, TD 86 v. 205 a.

⁴³³ TKGM KKA, TD 86 v. 205 a.

⁴³⁴ BOA, TD 542 s. 502.

⁴³⁵ TKGM KKA, TD 561 v. 287 b.

⁴³⁶ BOA, TD 542 s. 502, TKGM KKA, TD 561 v. 287 b.

Hacı Hızır (Müderri-köy): 1530'da köyde 8'i Yörük ve küreci 33 hane ve 2 mücerred bulunmaktadır⁴³⁷. II. Selim devrine ait kayıtlardan ilkinde göre hane sayısı 30, mücerred sayısı da 11'dir⁴³⁸. 1569'da Hacı Hızır'da, 31 hane, 9 mücerred yaklaşık 164 kişi meskündür. Ayrıca köyde bir adet *Muhassıl mücerred* vardır⁴³⁹. Muhassıl unvanı Tanzimat fermanından önce vergi tahsil eden kişiler için kullanılmaktaydı⁴⁴⁰. Ancak çalışma dönemimiz olan XVI. yüzyılda tutulmuş olan tahrir defterlerindeki şekliyle *muhassıl* vergi toplayıcı özelliğinden tamamen ayrı bir manada, ilim tahsil edenler için kullanılmıştır⁴⁴¹.

Tahrir defterlerine göre, 1530'daki 3383 akçelik hâsıl 1566–1574 yılları arasında 9906 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 848 kile, 7227 akçe oşür vergisi vermiştir. Ayrıca meyvecilik, bahçecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık köyün diğer vergi kaynakları arasındadır⁴⁴².

Hacı Umur: 1539'dan 1603 yılına kadar Yanbolu'ya tâbi eski bir köydür⁴⁴³. Ancak köy hakkında tek mufassal kayıt 1595–1603 yıllarına aittir. Buna göre Hacı Umur, 10 hane, 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 51 nüfuslu küçük bir köydür⁴⁴⁴.

Mevcut kayıtlara göre, 1539'daki 2746 akçelik hâsıl, 1543 yılından XVI. yüzyılın sonlarına kadar 9150 akçe olmuştur. Nüfus itibariyle oldukça az olmasına karşın vergi miktarının yüksek olmasının en önemli sebebi 1332 kile, 8522 akçe oşür vergisi verilmesidir. Tarımın en önemli geçim kaynağı olduğu köyde az miktarlarda bahçecilik, arıcılık ve küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁴⁴⁵.

Hacılar: 1530'da köyde 6 yamak hane meskündür⁴⁴⁶. 1539'dan XVI. yüzyılın sonuna kadar "*Karye-i Mezraa-i Hacılar*" adıyla defterlerde yer almıştır⁴⁴⁷. III.

⁴³⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁴³⁸ BOA, TD 542 s. 499.

⁴³⁹ TKGM KKA, TD 561 v. 286 a.

⁴⁴⁰ Ferit Develioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, s.670.

⁴⁴¹ Sezai Sevim, "*Tahrir Defterlerindeki Muhassıl Deyimi Üzerine Bazı Bilgiler*", s. 224.

⁴⁴² BOA, TD 542 s. 499, TKGM KKA, TD 561 v.286 a.

⁴⁴³ BOA, TD 215 s. 187, TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 28, BOA, TD 666 s. 193, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 170 a.

⁴⁴⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 170 a.

⁴⁴⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 170 a.

⁴⁴⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁴⁴⁷ BOA, TD 215 s. 186, TKGM KKA, TD 86 v. 204 b.

Mehmed döneminde Hacılar'da 15 hane ve 21 mücerred yaklaşık 96 kişi mütemekkindir⁴⁴⁸.

1530'da köyün hâsılı kaydedilmemesine karşın, 1539'da 4170 akçe⁴⁴⁹, 1595–1603 yılları arasında da 4722 akçe vergi vermiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 464 kile, 3271 akçe öşür vergisi vermiştir. Dört bablık değirmene sahip olan köy az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık gelirlerine sahiptir⁴⁵⁰.

Hamza Viranı: 1530'da “*Müselleman-ı Çingene Livasına*” tâbi olan köyde 22 hane, 12 mücerred kayıtlıdır⁴⁵¹. 1531'de Hamza Viranı'nda, 3'ü bennak, 7'si duhan 33 hane, 17 mücerred ve 1 derviş meskûndür⁴⁵². 1540'da ise 10'u bennak 34 hane ve 9 mücerred ayrıca iki çiftlik bulunmaktadır⁴⁵³. 1555'de ise köyün hane sayısında bir gerileme meydana gelmiş 1'i yamak, 7'si bennak, 3'ü nim çift 28 hane, 4 mücerred tahmini 144 kişi kaydedilmiştir⁴⁵⁴.

Mevcut defterlere göre, 1540'daki 4149 akçelik hâsıl 1555'de 3659 akçeye gerilemiştir. 1540 tarihli vergi kaydına göre 475 kile, 3325 akçe öşür vergisi vermesine karşılık, 1555'de 43 kile, 3010 akçe öşür vergisi vermiştir. Bu derece az miktara karşılık akçe karşılığının yüksek olmasının en önemli sebebi buğdayın kilesinin 15 akçe olmasıdır. Az miktarlarda da bahçecilik ve arıcılıkta köyün gelirleri arasında yer almaktadır⁴⁵⁵.

Harik Mehmed: 1543–1603⁴⁵⁶ yıllarını kapsayan çeşitli icmâl defterlerinde yer alan köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed devrine aittir. XVI. yüzyılın sonlarında Harik Mehmed köyü 11 hane, 6 mücerredin mütemekkin olduğu yaklaşık 61 kişilik bir iskân birimidir⁴⁵⁷.

⁴⁴⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 204 b.

⁴⁴⁹ BOA, TD 215 s. 186.

⁴⁵⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 204 b.

⁴⁵¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 358.

⁴⁵² BOA, TD 170 s.14, BOA, TD 191 s.78.

⁴⁵³ BOA, TD 206 s. 10.

⁴⁵⁴ BOA, TD 299 s. 10.

⁴⁵⁵ BOA, TD 299 s. 10.

⁴⁵⁶ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 28, BOA, TD 666 s. 185, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 168 b.

⁴⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 168 b.

Harik Mehmed köyünün hâsılı XVI. yüzyıl boyunca 4271 akçedir. 614 kile, 3841 akçe öşür vergisi veren köyde tarımın dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁴⁵⁸.

Harik Oğlu (Hızır Beğ, Hisar Beğlü): Kaynaklara göre Harik Mehmed köyünün bir mahallesi iken 1543'den itibaren müstakil bir köy haline gelmiştir⁴⁵⁹. Köy farklı defterlere “*Harik Oğlu nam-ı diğer Hızır Beğ*” ve “*Harik Oğlu nam-ı diğer Hisar Beğlü*” isimleriyle kaydedilmiştir. III. Mehmed devrinde Harik Oğlu'nda 11 hane ve 9 mücerred yaklaşık 64 kişi bulunmaktadır⁴⁶⁰.

XVI. yüzyıl boyunca Harik Oğlu köyü 7000 akçe vergi vermiştir. Ziraat ağırlık bir ekonomiye sahip olan köy 926,5 kile, 6092 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunun dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık faaliyetleri de bulunmaktadır⁴⁶¹.

Hasanca (Haymalar, Hasanlı): 1518 tarihli defterde oluşan silinmeler sebebiyle adı dışındaki bilgiler okunamamıştır⁴⁶². 1530'da mezraa olan Haymalar'da 16'sı Yörük ve yamak 17 hane kayıtlıdır⁴⁶³. 1569'da “*Karye-i Mezraa-i Hasanlı*” adıyla defterde yer almıştır.

İlgili kaynaklara göre, 1530 hâsılı Balabanlu, Hallac Mahmud, Evereslü mezraalarıyla beraber hesaplanmıştır. 1569'da ise 4722 akçe vergi vermiştir⁴⁶⁴.

Havlı: Sadece Sultan Süleyman devrinde Yanbolu kazâsına tâbidir. Tamamıyla gayr-i Müslim köyü olan Havlı'da 1530'da 41 hane, 4 mücerred bulunmaktadır⁴⁶⁵. Yine Kanuni tuğralı bir diğer deftere göre köyde, 1'i bive 45 hane, 41 mücerred yaklaşık 266 kişi mütemekkindir⁴⁶⁶.

⁴⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 168 b.

⁴⁵⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 28, BOA, TD 666 s. 185, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 168 a.

⁴⁶⁰ TKGM KKA, TD 86 s. 168 a.

⁴⁶¹ TKGM KKA, TD 86 s. 168 a.

⁴⁶² BOA, TD 65 s. 118.

⁴⁶³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁴⁶⁴ BOA, TD 475 s. 51.

⁴⁶⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 524.

⁴⁶⁶ BOA, TD 382 s. 891.

Söz konusu dönemde, 6501 akçe hâsıla sahip köy 95 kile, 500 akçe oşür vermiştir. Tarımla alakalı diğer vergiler üzüm, keten, kenevir, bahçe, meyve ve cevizden alınmıştır. Havlı köyünün asıl önemli ekonomik faaliyeti ise hayvancılıktır. Ayrıca köyde bir bablık değirmen vardır⁴⁶⁷.

Hırısca: III. Mehmed devrinde Yanbolu'ya tâbi olan köyde 23'ü Müslim, 37'si gayr-i Müslim toplam 60 hane tahmini 350 kişi mütemekkindir. Söz konusu kaynağa göre 9453 akçe vergi veren köyde buğday, arpa, çavdarın yanı sıra gayr-i Müslimlere mahsus keten, kenevir ve üzüm yetiştiriciliği de görülmektedir. 467 kile, 3276 akçe oşür vergisinin yanı sıra ceviz, bağ, bahçe, meyve gelirleri de kaydedilmiştir. Köyün asıl ekonomik faaliyeti hayvancılıktır. Hırısca köyü üç adet de çayıra sahiptir⁴⁶⁸.

Hızır Fakih (Danışmendlü): 1454'de köyde 1'i küreci, 1'i Tatar, 1'i bive 13 hane mütemekkindir⁴⁶⁹. 1530'da 3'ü yamak ve eşkinci 9 hane ve 2 mücerred bulunmaktadır⁴⁷⁰. 1569'dan itibaren Hızır Fakih yerleşimin olmadığı bir yer haline gelmiştir⁴⁷¹. İlgili vergi kayıtlarına göre, 1454'de 1666 akçe, 1530'da 1515 akçe, 1539'da 2300 akçe⁴⁷² vergi vermiştir. Köy terk edildikten sonra, *Semüz Eyerci* ve *Büyük Kavlaklu* köylüleri tarafında ziraat amaçlı kullanılmıştır ve yetiştirilen tarım ürünlerinden 1576 akçe vergi verilmiştir⁴⁷³.

Hisar Beğ (Çarık-köy): 1454'de köyde 1'i imam, 1'i bennak, 3'ü küreci, 3'ü bive toplam 22 hane meskûndur⁴⁷⁴. 1518'de ise "*Karye-i Hisar Beğ nam-ı diğer Çarık-köy*" ismiyle kaydedilen köyde, 3'ü bennak, 1'i yamak, 1'i sahib-i berat 22 hane ve 4 mücerred bulunmaktadır⁴⁷⁵. 1530'da 1'i sahib-i sipah, 1'i çayır sahibi, 17 hane, 4 mücerred kayıtlıdır⁴⁷⁶. 1555'de ise Hisar Beğ'de 9 hane ve on çiftlik vardır⁴⁷⁷.

⁴⁶⁷ BOA, TD 382 s. 891.

⁴⁶⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 202 b.

⁴⁶⁹ M.C. Y. 089, v. 121 a

⁴⁷⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.455.

⁴⁷¹ BOA, TD 475 s. 50, TKGM KKA, TD 86 v. 199 a.

⁴⁷² BOA, TD 215 s. 186.

⁴⁷³ TKGM KKA, TD 86 v. 199 a.

⁴⁷⁴ M.C. Y. 089 v. 115 v.

⁴⁷⁵ BOA, TD 65 s. 117.

⁴⁷⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁴⁷⁷ BOA, TD 299 s. 74.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1454'deki 2545 akçelik hâsıl 1518'de 3271 akçeye, 1530'da 3276 akçeye ve 1539'da 3567 akçeye⁴⁷⁸ yükselmiştir. Fakat 1555'de 2635 akçeye gerilemiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan Hisar Beğ köyü 20 kile, 1622 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunu dışında köyde bir çayır ve dört bablık değirmen vardır⁴⁷⁹.

Hisar Beğlü: 1530 tarihli defterin “*Liva-i Müselleman-ı Çingene*” başlığı altında yazılmış olan köy Yanbolu'ya tâbidir. 18 hane ve 1 mücerredin bulunduğu Hisar Beğlü 3850 akçe vergi vermiştir⁴⁸⁰.

İbrahimplü (İbrehlü): 1530'da “*İbrehlü*” adıyla Karagöz-köy'üne bağlı bir mezraa iken⁴⁸¹, 1539'da “*İbrahimplü*” adıyla köy olmuştur. II. Selim devrinde köyde 1'i yamak 17 hane ve 4 mücerred bulunmaktadır⁴⁸². 1569'da İbrahimplü'de 18 hane ve 2 mücerred tahmini 92 kişi mütemekkindir⁴⁸³.

İbrahimplü 1539'da 2464 akçe hâsıla sahiptir⁴⁸⁴. 1566–1574 yılları arasında vergi miktarı 7428 akçeden 7518 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. Aynı döneme ait iki defterin ilkinde 827,5 kileden 6065 akçe öşür vergisi ödemiştir. İkinci deftere göre öşür miktarı 953 kileye yükselirken nakdi değeri 4727 akçeye gerilemiştir. Bu farkın en önemli sebebi ise kile başına alınan ücretin düşmesidir. İlk kayıta 1 kile hınta 9 akçe iken, ikincisinde 5 akçedir. Bütün tarım ürünlerinin kile fiyatları bu şekilde gerilediği içinde toplam kile miktarı daha fazla olmasına rağmen öşür vergisi düşmüştür. Öşür vergisindeki gerilemeye rağmen son defterde hâsılın 7518 akçeye yükselmesindeki temel sebep ise meyve, bahçe ve küçük-büyük baş hayvancılık gelirlerindeki artıştır⁴⁸⁵.

⁴⁷⁸ BOA, TD 215 s. 185.

⁴⁷⁹ BOA, TD 299 s. 74.

⁴⁸⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 358.

⁴⁸¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁴⁸² BOA, TD 542 s. 538.

⁴⁸³ TKGM KKA, TD 561 v. 299 a.

⁴⁸⁴ BOA, TD 215 s. 223

⁴⁸⁵ BOA, TD 542 s. 538, TKGM KKA, TD 561 v. 299 a.

İdris: III. Murad döneminde Germiyanlu köyünden bölünerek müstakil bir köy haline gelmiştir⁴⁸⁶. Köy hakkında tek mufassal kayıt ise III. Mehmed devrine aittir. Söz konusu dönemde İdris'te 21 hane, 8 mücerred tahmini 113 kişi mütemekkindir⁴⁸⁷.

XVI. yüzyıl boyunca köy 5000 akçe hâsıla sahiptir. Temel geçim kaynağı tarım olan İdris köyü 528 kile, 3646 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık köyün diğer gelir kaynakları arasındadır⁴⁸⁸.

İlyas Beğlü: 1518'de köyde 126 hane ve 5 mücerredten oluşan Yörük grubu bulunmaktadır⁴⁸⁹. 1530'da 40 hane ve 1 mücerred mütemekkindir⁴⁹⁰. XVI. yüzyılın sonlarında bu miktar 11 hane, 4 mücerred tahmini 59'a gerilemiştir⁴⁹¹.

İlgili vergi kayıtlarına göre 1518'deki 1950 akçelik hâsıl 1530'da 3250 akçeye, 1543 yılında da 3533 akçeye yükselmiştir⁴⁹². 1569'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar da 3523 akçe vergi vermiştir⁴⁹³. Temel geçim kaynağı tarım olan köyden 410 kile, 2640 akçe öşür vergisi alınmıştır. Bunların dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁴⁹⁴.

İne Beğlü: 1454'de, 2'si bennak, 2'si bive, 1'i küreci toplam 14 haneli ve 1294 akçe vergi veren bir köy iken⁴⁹⁵, 1518 ve 1530 tarihlerinde *Büyük Kadı* köyüne bağlı bir mezraa haline gelmiştir⁴⁹⁶.

İN-köy: 1518'de 11 hane ve 3 mücerredten oluşan *Oğul Beğ* cemaatinin meskûn olduğu bir köydür⁴⁹⁷. 1530'da ise köyde iki farklı hane yapılanması dikkati çekmektedir. Bunlar Oğul Beğ cemaatine bağlı 7 hane ve 9 mücerred ile cemaate dâhil

⁴⁸⁶ BOA, TD 619 s.130.

⁴⁸⁷ TKGM KKA, TD 86 v.202 a.

⁴⁸⁸ TKGM KKA, TD 86 v.202 a.

⁴⁸⁹ BOA, TD 65 s. 115.

⁴⁹⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁴⁹¹ TKGM KKA, TD 86 v. 188 b.

⁴⁹² TKGM KKA, TD 222 v. 101 b.

⁴⁹³ BOA, TD 475 s. 201, TKGM KKA, TD 86 v. 188 b.

⁴⁹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 188 b.

⁴⁹⁵ M.C. Y. 089 v.112 b.

⁴⁹⁶ BOA, TD 65 s. 119, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁴⁹⁷ BOA, TD 65 s. 114.

olmayan 15 hanedir⁴⁹⁸. III. Mehmed devrinde İn-köy, 4'ü küreci 30 hane ve 10 mücerredin mütemekkin olduğu yaklaşık 160 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁴⁹⁹.

İn-köy'ün 1518'deki 3264 akçelik hâsılı 1539'da 6347 akçeye⁵⁰⁰, 1569'da 7000 akçeye⁵⁰¹ ve III. Mehmed döneminde 8000 akçeye yükselmiştir. XVI. yüzyıl boyunca istikrarlı bir ekonomik yapı gösteren köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 533 kile, 4977 akçe öşür vergisi vermiştir. Bir çayıra sahip olan köyde az miktarlarda küçük-büyük baş hayvancılıkta yapılmıştır⁵⁰².

İne Hanlu: 1530'da köyde 13 hane, 5 mücerred bulunmaktadır⁵⁰³. 1557'de de 15 hane kaydedilmiştir⁵⁰⁴. 1566–1574 yıllarına ait iki mufassal defterden ilkinde göre köyde 1'i yamak 9 hane, 2 mücerred mütemekkindir⁵⁰⁵. 1569'da İne Hanlu 6 hane, 1 mücerredin kayıtlı olduğu tahmini 31 nüfuslu küçük bir köy haline gelmiştir⁵⁰⁶.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530'daki 1515 akçelik vergi 1539 ve 1557 yıllarında 2734 akçeye yükselmiştir⁵⁰⁷. 1569'da 5259 akçe hâsıla sahip olan İne Hanlu 732 kile, 4190 akçe öşür vergisi vermiştir⁵⁰⁸.

İshaklu (Çivilü): 1454'de “*Karye-i İshak*” adıyla kaydedilen köyde 2'si bennak, 6'sı küreci, 2'si haymana 16 hane ile Aktav Tatarlarına tâbi 1'i bennak 2 hane bulunmaktadır⁵⁰⁹. 1530'da köyün hane miktarı gerilemiş ve 5'i küreci 9 hane kaydedilmiştir⁵¹⁰. 1569'da adı “*İshaklu nam-ı diğer Çivilü*” şeklinde değişmiştir⁵¹¹. XVI. yüzyılın sonlarında köyde 9'u hane 3 mücerred tahmini 48 kişi mütemekkindir⁵¹².

⁴⁹⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

⁴⁹⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 206 a.

⁵⁰⁰ BOA, TD 215 s. 190.

⁵⁰¹ BOA, TD 475 s. 205.

⁵⁰² TKGM KKA, TD 86 v. 206 a.

⁵⁰³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁵⁰⁴ BOA, TD 306 s. 9.

⁵⁰⁵ BOA, TD 542 s. 532.

⁵⁰⁶ TKGM KKA, TD 561 v. 296 a.

⁵⁰⁷ BOA, TD 306 s. 9.

⁵⁰⁸ BOA, TD 542 s. 532.

⁵⁰⁹ M.C. Y. 089 v. 114 a.

⁵¹⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁵¹¹ BOA, TD 475 s. 198.

⁵¹² TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

1454'de 1693 akçe vergi veren İshaklı 1530–1603 yıllarını kapsayan dönemde 4561 akçe vergi vermiştir⁵¹³. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 580 kile, 3925 akçe öşür vergisi veren köyde hayvancılıkla ilgili tek faaliyet arıcılıktır⁵¹⁴.

İslimye (İstone) : 1530–1579 yılları arasında dört defterde köyün bilgileri takip edilebilmektedir. 1530–1557'de köyün adı *İstone* iken Kanuni devrinde ve 1579'da *İslimye* olmuştur. Yanbolu'nun en büyük köyü olan İslimye'nin XVI. yüzyıl boyunca nüfus yapısı şöyledir;

1530'da köyde 14'ü Müslim, 156'sı gayr-i Müslim toplam 170 hane ve 3 Müslim mücerred kayıtlıdır⁵¹⁵. Kanuni devrine ait bir diğer kaynağa göre ise, İstone'de 1'i imam, 1'i müezzin, 1'i veled-i doğancı 41 Müslim hane ve 21 Müslim mücerred kaydedilmiştir. Aynı dönemde gayr-i Müslim hane sayısı 207'ye, mücerred sayısı da 115'e yükselmiştir. Ayrıca defterin hazırlandığı sırada köyde "*Cemaat-i Tüccarân*" ismiyle kaydedilmiş bir grup bulunmaktadır. Edirne şehrinden, Yanbolu şehrine gelmiş olan grubun bu tarihlerde ticaret maksadıyla İslimye'de buldukları yazılmıştır. Bunların da 22'si hane, 2'si mücerreddir⁵¹⁶.

1557'de ise köyün hane miktarındaki artış devam etmiştir. Mezkûr tarihte 10'u nim çift, 35'i bennak, 1'i ehl-i berat 57 Müslim hane ve 10 mücerred kaydedilmiştir. Buna karşın 258 gayr-i Müslim hane vardır. İlgili kaynağa göre köyde 58 başına bulunmaktadır⁵¹⁷.

İslimye'nin son kaydı ise 1579 tarihine aittir. Buna göre köyde, 1'i doğancı, 1'i topçu ve 3'ü imam 60 hane ile 26 mücerred bulunmaktadır. Bir evvelki kayda göre gayr-i Müslim hane sayısı ise 200'e gerilemiş ve 109'da mücerred kaydedilmiştir. Ayrıca köyde bulunan "*Cemaat-i Tüccarân*"dan da 6 hane kaydedilmiştir⁵¹⁸.

XVI. yüzyıl boyunca köyün nüfus gelişimi şu şekildedir; Kanuni devrinde köyde 544 nefer tahmini 2168 kişi bulunmaktadır. 1557'de bu miktar 325 nefer'e gerilemiştir.

⁵¹³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455, BOA, TD 475 s. 198, TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

⁵¹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

⁵¹⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 523.

⁵¹⁶ BOA, TD 382 s. 873.

⁵¹⁷ BOA, TD 311 s. 76.

⁵¹⁸ TKGM KKA, TD 559 v. 18 b.

1579'da yeniden 401 nefere yaklaşık 1465 kişiye yükselmiştir. İslimye'nin nüfus yapısında en değişken unsur gayr-i Müslim mücerred sayısında yaşanan hareketliliklerdir. 1530 ve 1557'de köyde mücerred bulunmamaktadır veya yazılmamıştır. Buna karşın Kanuni döneminde 115, 1579'da 109 mücerred kaydedilmiştir. Ayrıca, 1557'de 58 başına kaydedilmiştir. Fakat bu tarihten sonra köye başına yazılmamıştır.

İslimye (İstone) köyünün ekonomik yapısı ise; 1530'da köy 30.854 akçe vergi vermiştir.

Kanuni dönemine ait bir diğer deftere göre, hâsıl 80.522 akçeye yükselmiştir. Buğday, arpa, keten, kenevir, çavdar, erzen, alef, ceviz üretimi, bahçecilik, meyvecilik başlıca ziraî faaliyetlerdir. Ayrıca her türlü hayvancılığın yapıldığı köyde iki çayır ile bir otlak bulunmaktadır. Bu dönemde yirmi bir karaca, otuz dörtte kebe değirmeni vardır. Ayrıca İslimye köyü bir bozahaneye ve bir manastıra sahiptir⁵¹⁹.

1557'de köyün hâsılında ciddi bir gerileme yaşanmıştır. Bu tarihte köy halkı 65.216 akçe vergi vermiştir. Tarım ve hayvancılıktan alınan bütün vergi miktarlarında düşüş olmuştur.⁵²⁰

1579'da ise hâsılı tekrar 85.705 akçeye yükselmiştir. Köyün ekonomik faaliyetlerinde tarım ve hayvancılığın her kolu görülebilmektedir. Ancak bu dönemde köyde yaygın hububat ekiminden daha ziyade bağcılık ve üzümçülük yoğun olarak yapılmıştır. 200 bahçe ve 300 bağın bulunduğu İslimye köyü, yetiştirilen üzümlerden ve üzümlerin şirasından 27.200 akçe vergi vermiştir. 1579'da köydeki değirmen sayısı da altmışa yükselmiştir. Son olarak İstone'de otuz bir dükkân, bir otlak, bir çayır, bir bozahane, bir şem'hane vardır⁵²¹.

İslimye, XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu kazâsının en büyük köyüdür. Takip eden yüzyıllarda da köy büyümeye devam etmiştir. XIX. yüzyılda ise kazâ merkezi Yanbolu şehrinden, İslimye'ye geçmiştir.

⁵¹⁹ BOA, TD 382 s. 873.

⁵²⁰ BOA, TD 311 s.76.

⁵²¹ TKGM KKA, TD 559 v. 18 b.

İsmail: 1530'da *Rusî Kasrı* kazâsına bağlı bir mezraadır⁵²². 1569'dan itibaren Yanbolu kazâsına tâbi bir köy haline gelmiştir. İsmail, 1569'da 18.711 akçe vergi vermiştir⁵²³.

İsmail Fakihlü (İsmail Kassablu): 1454'de 4'ü Yörtük, 1'i Tatar, 1'i imam, 10 haneli bir köydür⁵²⁴. 1518'de ise *Azeb* köyüne bağlı mezraa haline gelmiştir⁵²⁵. 1530'da da mezraadır fakat 15'i küreci, 1'i sürgün 22 hanenin meskûn olduğu yaklaşık 110 nüfuslu büyük bir iskân yeridir⁵²⁶. 1539'dan itibaren de defterlere köy olarak yazılmıştır⁵²⁷. III. Mehmed devrinde ise "*İsmail Kassablu*" olarak ismi değişen köyde 1'i gayr-i Müslim 13 hane, 1 mücerred tahmini 61 kişi bulunmaktadır⁵²⁸.

Mevcut kayıtlara göre, 1454'de vergisi Esad köyü ile hesaplanan İsmail Fakihlü'nün hâsıl bilgileri köy olduğu 1539'dan itibaren yazılmıştır. 1539'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar da 2155 akçe vergi vermiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan İsmail Fakihlü 258 kile, 1697 akçe öşür vermiştir. Bunun dışında bahçecilik, meyvecilik, arıcılık ve az da olsa küçük-büyük baş hayvancılık köyün diğer gelir kaynaklarıdır⁵²⁹.

İsrail: 1530'da köyde 1'i küreci, 1'i imam toplam 28 hane ve 9 mücerred kayıtlıdır⁵³⁰. XVI. yüzyılın sonlarında İsrail 48 hane ve 3 mücerredin bulunduğu tahmini 243 nüfuslu büyük bir iskân birimi olmuştur. Ayrıca köyde üç çiftlik vardır⁵³¹.

İsrail köyünün 1530'da 6395 akçe olan hâsılı 1539'da 7861 akçeye⁵³², 1543'den sonra ise 11.000 akçeye yükselmiştir⁵³³. 1229 kile, 8486 akçe öşür veren köyde ayrıca bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁵³⁴.

⁵²² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 466.

⁵²³ BOA, TD 475 s. 199.

⁵²⁴ M.C. Y 089 v. 125 b.

⁵²⁵ BOA, TD 65 s. 113.

⁵²⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 466.

⁵²⁷ BOA, TD 215 s. 9, BOA, TD 475 s. 39, BOA, TD 619 s. 130.

⁵²⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 179 b.

⁵²⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 179 b.

⁵³⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁵³¹ TKGM KKA, TD 86 v. 184 a.

⁵³² BOA, TD 215 s. 185.

⁵³³ TKGM KKA, TD 222 v. 101 a. BOA, TD 475 s. 199, BOA, TD 666 s. 188.

⁵³⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 184 a.

İzzeddin: 1530'da 2 hane ve 1 mücerredin bulunduğu ve 938 akçe vergi veren küçük bir köydür⁵³⁵.

Kadı: 1454'de bölgede görevli Kadı'ya timara verilen köy aynı isimle defterde yer almıştır. Mezkûr tarihte Kadı'da, 8'i bennak, 2'si küreci, 1'i imam, 4'ü bive 47 hane ve Kadı raiyyetine tâbi 1'i bennak 2 hane vardır⁵³⁶. 1454'de Kadı köyü tamamıyla bir Müslim köyüdür. Fakat 1530'da 2'si Müslim 50'si gayr-i Müslim toplam 52 hane ve 30 gayr-i Müslim mücerredin kayıtlı olduğu büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁵³⁷. Sultan Süleyman tuğralı bir diğer deftere göre köyde, 1'i Müslim, 52'si gayr-i Müslim 53 hane ve 29 gayr-i Müslim mücerred meskûndur⁵³⁸. 1557'de köyün hane sayısı 76'dır⁵³⁹. 1579 tarihli son kayda göre Kadı, 1'i Müslim 62 hane ile 1'i Müslim 16 mücerredin bulunduğu tahmini 326 kişilik bir köydür. Bu derece büyük bir gayr-i Müslim köyü olması sebebiyle köyde bir adet de manastır bulunmaktadır⁵⁴⁰.

Kadı köyünün ekonomik olarak da gelişmiş olduğu görülmektedir. XVI. yüzyıl boyunca nüfusta yaşanan artış gelirlere de yansımıştır. 1454'deki 4292 akçelik vergi, 1530'da 10.277 akçeye, 1579'da da 14.276 akçeye ulaşmıştır. Kadı köyünde bütün tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Buğday, arpa, çavdar, erzen, alef, meyve, keten, kiraz, fasulye köyün ziraî ürünleridir. Ayrıca köyde bir bablık değirmen vardır⁵⁴¹.

Kâfir Tokatı: 1530'da köyde 8 hane, 1 mücerred ile "*Cemaat-i Müsliman*" başlığı altında 2 hane kayıtlıdır. Ayrıca Kâfir Tokatı köyüne tâbi olan ve ziraat maksatlı kullanılan *Gökçil Alanı* mezraasının da 8'i haymana yürüğü, 13'ü yamak 25 hane ve 2 mücerred bulunmaktadır⁵⁴². Fakat 1569'dan itibaren yerleşimin olmadığı bir mezraa haline gelmiştir⁵⁴³.

⁵³⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458.

⁵³⁶ M.C. Y. 089 v. 116 b.

⁵³⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 523.

⁵³⁸ BOA, TD 382 s. 882.

⁵³⁹ BOA, TD 311 s. 86.

⁵⁴⁰ BOA, TD 559 v. 22 a.

⁵⁴¹ BOA, TD 559 v. 22 a.

⁵⁴² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁵⁴³ BOA, TD 475 s. 199, TKGM KKA, TD 86 v. 208 a.

Kâfir Tokatı, 1530'da 1595 akçe, 1539'da 2782 akçe, XVI. yüzyılın sonlarında ise 2000 akçe vergi vermiştir⁵⁴⁴.

Kaluyan (Kutluca, قالويان): Kanuni devrinde köyde, 1'i Müslim, 12'si gayr-i Müslim toplam 13 hane ve 10 mücerred bulunmaktadır⁵⁴⁵. 1572'de Kaluyan'da 13 hane, 5 mücerred kayıtlıdır⁵⁴⁶. 1579'da Kutluca'da 6 hane, 8 mücerred, 20 Voynuk yaklaşık 98 kişi mütemekkindir⁵⁴⁷.

İlgili vergi kaynaklarına göre, 1566–1572 yılları arasında hâsıl 1325'den, 1700 akçeye yükselmiştir⁵⁴⁸. Fakat 1579'da 719 akçe vergi vermiştir⁵⁴⁹.

Kamene (قامنه): Köy sadece Sultan Süleyman devrinde Yanbolu kazâsına tâbidir. 1530'da köyde 4'ü Müslim, 54'ü gayr-i Müslim toplam 58 hane ile 16 gayr-i Müslim mücerred kaydedilmiştir⁵⁵⁰. Aynı döneme ait ikinci deftere göre, 2'si Müslim, 70'i gayr-i Müslim 72 hane ve 83 gayr-i Müslim mücerredin bulunduğu tahmini 443 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁵⁵¹.

Kamene köyünün 12.376 akçelik hâsılı aynı dönem içerisinde 21.382'ye yükselmiştir. 267 kile, 1165 akçe öşür vermiştir. Köyün asıl geçim kaynağı hayvancılıktır. Ayrıca köyde on dokuz bablık değirmen bulunmaktadır⁵⁵².

Kanonişte (قانونشته): 1572'de köyde 7 hane, 5 mücerred meskûndur⁵⁵³. 1579'da Kanonişte, 23'ü hane, 17'si mücerred, 45'i Voynuk yaklaşık 267 kişilik büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁵⁵⁴.

Kanonişte köyünün, 1572'de 1000 akçe olan hâsılı 1579'da 2323 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı hayvancılık olan köyde küçük-büyük baş hayvancılık, arıcılık ve domuz yetiştiriciliği yapılmıştır. Az miktarda da olsa zirâî

⁵⁴⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 208 a.

⁵⁴⁵ BOA, TD 382 s. 640.

⁵⁴⁶ TKGM KKA, TD 42 v. 296 b.

⁵⁴⁷ TKGM KKA, TD 58 v. 429 b.

⁵⁴⁸ BOA, TD 382 s. 640, TKGM KKA, TD 42 v. 296 b.

⁵⁴⁹ TKGM KKA, TD 58 v. 429 b.

⁵⁵⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 524.

⁵⁵¹ BOA, TD 382 s. 887.

⁵⁵² BOA, TD 382 s. 887.

⁵⁵³ TKGM KKA, TD 42 v. 265 a.

⁵⁵⁴ TKGM KKA, TD 58 v.432 b.

faaliyetlerin olduğu köy 102 kile, 361 akçe öşür vermiştir. Ayrıca üzüm ve keten üretimi, bahçecilik ve meyvecilik de diğeri vergi kalemleri arasındadır.⁵⁵⁵

Kara Eski-köy: Kayıtlarımıza göre, sadece 1454 yılında Yanbolu kazâsına tâbidir. Fakat ilgili tarihte köyde kayıtlı nüfus bulunmamaktadır⁵⁵⁶.

Kara Hisar: 1530'da 22'si küreci ve Yörük toplam 40 hane ve 3 mücerredin bulunduğu yaklaşık 203 kişilik büyük bir köyüdür. Söz konu tarihte 6547 akçe vergi vermiştir⁵⁵⁷.

Kara Kasım: III. Mehmed döneminde "*Karye-i Mezraa-i Kara Kasım*" ismi ile kaydedilen köyde 9 hane, 5 mücerred tahmini 50 kişi bulunmaktadır. XVI. yüzyılın sonlarında 1015 akçe vergi veren köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 59 kile, 405 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca az miktarlarda arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık da yapılmıştır⁵⁵⁸.

Kara Molin (Domir): Yanbolu'ya tâbi ve tamamı gayr-i Müslimlerden oluşan büyük bir iskân yeridir. 1530'da köyde 44 gayr-i Müslim hane kayıtlıdır⁵⁵⁹. Sultan Süleyman tuğralı bir diğeri deftere göre Kara Molin'de 1'i Müslim, 2'si bive 65 hane ve 63 mücerred meskûndur⁵⁶⁰. 1557'de "*Domir nam-ı diğeri Kara Molin*" olarak ismi değışmiş ve 101 hane ile 13 Baştına kaydedilmiştir⁵⁶¹. 1579 tarihli son deftere göre Domir köyünde, 2'si Müslim, 82 hane ve 42 mücerred tahmini 452 kişi mütemekkindir⁵⁶².

XVI. yüzyıl boyunca köyün nüfusunda meydana gelen artış vergi miktarlarına da yansımıştır. 1530'daki 10.241 akçelik hâsıl bir sonraki kayıta 20.634'e yükselmiştir. Fakat 1557 yılında, yani hane sayısının en yüksek olduğu dönemde, hâsıl 18.182 akçeye gerilemiştir. Ancak 1579'da bu miktar 21.804 akçeye yükselmiştir. Buğday, arpa, çavdar, erzen, alef, keten, kiraz üretimi ile meyvecilik, bahçecilik ve bağcılık köyün

⁵⁵⁵ TKGM KKA, TD 42 v. 265 a.

⁵⁵⁶ M.C. Y. 089 v. 121 b.

⁵⁵⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁵⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 195 a.

⁵⁵⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 523.

⁵⁶⁰ BOA, TD 382 s. 880.

⁵⁶¹ BOA, TD 311 s. 81.

⁵⁶² TKGM KKA, TD 559 v. 21 b.

başlıca tarımsal faaliyetleridir. Ancak arıcılık, ipek böcekçiliği, küçük-büyük baş hayvancılık, domuz yetiştiriciliği ile hayvancılık ziraattan daha önemli bir geçim kaynağıdır. Ayrıca köyde on üç bahlık değirmen ile yirmi yedi dükkân vardır⁵⁶³.

Kara Osman (Yazıcı Musa Yüregirlü, Kâtip Musa, Yazıcı-köy) : 1518'de “*Karye-i Kara Osman nam-ı diğer Yazıcı Musa Yüregirlü*” ismiyle kaydedilen köyde 6'sı Yörük ve küreci, 1'i imam, 6'sı bennak toplam 42 hane ve 15 mücerred bulunmaktadır⁵⁶⁴. 1530'da deftere “*Kara Osman*” olarak yazılan köyde sadece bir adet sipahi çiftliği kayıtlıdır⁵⁶⁵. 1539'da köyün adı “*Kara Osman nam-ı diğer Kâtip Musa*”⁵⁶⁶ olmuştur. 1569'dan itibaren ise “*Kara Osman nam-ı diğer Yazıcı-köy*”⁵⁶⁷ ismiyle kaynaklarda yer almıştır. XVI. yüzyılın sonlarında 11 hane ve 1 mücerredin bulunduğu 56 nüfuslu bir köy haline gelmiştir⁵⁶⁸.

İlgili vergi kayıtlarına göre 1518'deki 6425 akçelik hâsıl 1539'da 3070 akçeye gerilemiştir. 1543'den XVI. yüzyılın sonuna kadar da 6070 akçe vergi vermiştir. Kara Osman köyünün temel geçim kaynağı tarımdır. 650 kile, 3000 akçe öşür veren köyde az miktarda hayvancılık, bahçecilik, meyvecilik yapılmıştır⁵⁶⁹.

Kara Sebil: III. Mehmed devrinde Yanbolu'ya tâbi olan köyde 14'ü Müslim, 10'u gayr-i Müslim 24 hane ile 5'i mücerred yaklaşık 125 kişi mütemekkindir. 2386 akçe vergi veren köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 124 kile, 876 akçe öşür vergisi veren köyde ayrıca keten, kenevir, ayva, armut, ceviz üretimi ile arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği yapılmıştır⁵⁷⁰.

Kara Şahin: 1572'de 6 hane ve 5 mücerredin bulunduğu tahmini 35 nüfuslu küçük bir gayr-i Müslim köyüdür⁵⁷¹. Tarihi belli olmayan bir diğer kaynağa göre Kara Şahin köyünde 13 hane yaklaşık 65 kişi kayıtlıdır⁵⁷². 1572'de 1000 akçe vergi veren köyün asıl geçim kaynağı hayvancılıktır. Bunun dışında 70 kile, 390 akçe öşür vergisi

⁵⁶³ TKGM KKA, TD 559 v. 21 b.

⁵⁶⁴ BOA, TD 65 s. 113.

⁵⁶⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁵⁶⁶ BOA, TD 215 s. 9.

⁵⁶⁷ BOA, TD 475 s. 39, BOA, TD 666 s. 191.

⁵⁶⁸ TKGM KKA, TD 86 v.179 a.

⁵⁶⁹ TKGM KKA, TD 86 v.179 a.

⁵⁷⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 180 b.

⁵⁷¹ TKGM KKA, TD 42 v. 264 a.

⁵⁷² BOA, TD 439 s. 329.

vermiştir. Ayrıca Kara Şahin’de keten ve üzüm üretimi yapılmıştır⁵⁷³. Tarihsiz deftere göre ise köyün üretimi ve vergi miktarı artmıştır. Buna göre, 1661 akçe hâsıla sahip olan köy 86 kile, 721 akçe öşür vermiştir.

Karaca Göz (Hoca Bekir): 1539’dan itibaren Yanbolu’ya tâbidir⁵⁷⁴. Fakat köy III. Mehmed devrine kadar sadece icmâl defterlerinde hâsılıyla yer almıştır. XVI. yüzyılın sonlarında Karaca Göz’de kayıtlı nüfus olmamasına rağmen, deftere köy olarak yazılmıştır⁵⁷⁵.

İlgili kaynaklara göre 1539’daki 1261 akçelik hâsıl 1569’dan XVI. yüzyılın sonuna kadar 2110 akçe olmuştur⁵⁷⁶. Köyden 205,5 kile, 1476 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve ceviz üretimi vardır⁵⁷⁷.

Karaca Murad: 1454’de köyde 22’si küreci, 7’si bennak, 4’ü Yörük toplam 40 hane bulunmaktadır⁵⁷⁸. 1530’da ise hane sayısı yine 40 olmakla beraber hanelerden 22’si Yörük ve kürecidir ayrıca 3’de mücerred meskûndur⁵⁷⁹. XVI. yüzyılın sonlarında 39 hane ve 13 mücerredin bulunduğu yaklaşık 208 kişilik büyük bir köydür⁵⁸⁰.

Karaca Murad’ın 1454’deki 4233 akçelik vergisi, 1518’de 6547 akçeye, XVI. yüzyılın sonlarında da 18.820 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 2455 kile, 16.334 akçe öşür vergisi vermiştir. Ayrıca dört adet bağ ile bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık diğer gelir kaynaklarıdır⁵⁸¹.

Karaca Oğulları: İlk olarak 1543’de⁵⁸² Yanbolu kazâsına tâbi olan ve aynı isimli cemaat mensuplarının bulunduğu köyde XVI. yüzyılın sonlarında 9 hane, 5 mücerred tahmini 50 kişi mütemekkindir⁵⁸³.

⁵⁷³ TKGM KKA, TD 42 v. 264 a.

⁵⁷⁴ BOA, TD 215 s. 185.

⁵⁷⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 173 a.

⁵⁷⁶ BOA, TD 215 s. 185, BOA, TD 475 s. 28, TKGM KKA, TD 222 v. 100 a, BOA, TD 619 s. 130, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 666 s. 191, TKGM KKA, TD 86 v. 173 a.

⁵⁷⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 173 a.

⁵⁷⁸ M.C. Y. 089 v. 116 a.

⁵⁷⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁵⁸⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 202 a.

⁵⁸¹ TKGM KKA, TD 86 v. 202 a.

⁵⁸² TKGM KKA, TD 222 v. 101 b.

⁵⁸³ TKGM KKA, TD 86 v. 199 a.

XVI. yüzyıl boyunca 1402 akçe vergi vermiştir. 146 kile, 845 akçe öşür veren Karaca Oğulları'nda az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁵⁸⁴.

Karga Yusuf: Sadece 1530'da Yanbolu kazâsına tâbidir. İlgili kaynağa göre köyde 4 hane vardır ve hâsılı *Maraşlar, Hacılar ve Kölemen* köyleri ile beraber hesaplanmıştır⁵⁸⁵.

Karagöz-köy (Konraz): 1454'de "*Kongraz*" adı ile kaydedilmiştir⁵⁸⁶. 1518 ve 1530 tarihlerinde "*Karagöz-köy*" ismiyle defterlerde yer almıştır⁵⁸⁷. 1539'dan XVI. yüzyıl sonuna kadar da köyün adı "*Karagöz nam-ı diğer Kongraz*" olmuştur⁵⁸⁸. 1454'de Kongraz'da 6'sı küreci, 1'i bennak, 1'i imam 12 hane bulunmaktadır⁵⁸⁹. 1518'de 15'i Yörük, 4'ü bennak, 1'i sahib-i berat toplam 32 hane ve 3 mücerred kaydedilmiştir⁵⁹⁰. 1530'da köyde 15'i Yörük, küreci, yağcı, 4'ü sahib-i sipah, 1'i imam 36 hane ve 3 mücerred mütemekkindir⁵⁹¹. III. Mehmed devrinde Karagöz, 1'i imam 44 hane ve 6 mücerredin bulunduğu yaklaşık 226 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir. Ayrıca bu dönemde köyde on çiftlik vardır⁵⁹².

1454'de köyün hâsılı *Azad Obası* köyü ile beraber hesaplanmıştır. 1530'da 4038 akçe vergi vermiştir. 1539'da Karagöz-köyü'nün hâsılı 5282 akçeye, 1569'dan itibaren de 7000 akçeye yükselmiştir⁵⁹³. Köyün temel geçim kaynağı ziraattır. 648 kile, 4294 akçe öşür veren köyde bağcılık, bahçecilik, meyvecilik, arıcılık diğer vergi kalemleridir⁵⁹⁴.

Kara Hisarlı: 1530'da 3'ü küreci, 1'i yamak, 22 hane ve 4 mücerred meskündür⁵⁹⁵. XVI. yüzyılın sonlarında Kara Hisarlı'da 33 hane, 18 mücerred tahmini 183 kişi mütemekkindir. Ayrıca köyde iki adet çiftlik vardır⁵⁹⁶.

⁵⁸⁴ BOA, TD 666 s. 191, TKGM KKA, TD 86 v. 199 a.

⁵⁸⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁵⁸⁶ M.C. Y. 089 v.123 a.

⁵⁸⁷ BOA, TD 65 s. 121, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

⁵⁸⁸ BOA, TD 215 s. 191, BOA, TD 475 s. 199, TKGM KKA, TD 86 v. 183 b.

⁵⁸⁹ M.C. Y. 089, v.123 a.

⁵⁹⁰ BOA, TD 65 s. 121.

⁵⁹¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

⁵⁹² TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

⁵⁹³ BOA, TD 215 s. 191, BOA, TD 475 s. 199.

⁵⁹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 183 b.

⁵⁹⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

İlgili kayıtlara göre 1530–1539⁵⁹⁷ arasında hâsıl 1418 akçeden 5400 akçeye yükselmiştir. 1569’dan, XVI. yüzyılın sonlarına kadar da 10.293 akçe vergi vermiştir⁵⁹⁸. 2164 kile, 8712 akçe öşür vergisi veren köyün diğer ekonomik faaliyetleri bahçecilik, meyvecilik, arıcılık ve az miktarda hayvancılıktır⁵⁹⁹.

Karesilü: 1454’de çeltik eken 1’i bive 15 hane bulunurken⁶⁰⁰, 1518’de köy mezraa olarak kullanılmıştır⁶⁰¹. 1530’da ise 2 hanenin bulunduğu küçük bir iskân birimidir⁶⁰². Tarihi belli olmayan bir diğer defterde ise “*Karye-i Karesilü ma’a Cemaati Gebran*” adı ile gayr-i Müslimlerin yerleştiği bir köy haline gelmiştir. Fakat hane sayısı belirtilmemiştir⁶⁰³.

Karesilü, 1454’de 214 akçe hâsıla sahiptir. 1530’da bu miktar 200 akçeye gerilemiştir. 1543 ve 1569 tarihlerinde ise 2386 akçe vergi vermiştir⁶⁰⁴.

Karguna: 1518’de köyde 12 hane, 5 mücerred bulunmaktadır⁶⁰⁵. 1530’da 9’u sahib-i sipah, 3’ü Yörük, 12’si gayr-i Müslim toplam 46 hane ve 9 mücerredin bulunduğu tahmini 239 nüfuslu büyük bir yerleşim birimi olmuştur⁶⁰⁶. 1552’den itibaren Karguna bir Voynuk köyü haline gelmiştir. Söz konusu devirde köyde 18’i yamak 36 Voynuk bulunmaktadır⁶⁰⁷. 1579’da 20’si yamak 30 Voynuk kayıtlıdır⁶⁰⁸. Tarihi belli olmayan defterlere göre Karguna’da, 40’ı yamak 60 Voynuk vardır⁶⁰⁹.

1518 ve 1530’da 5135 akçe olan hâsıl, 1539’da 4834 akçeye gerilemiştir⁶¹⁰. Tarihi belli olmayan ve 1569 tarihli defterlere göre, köy 9834 akçe vergi vermiştir⁶¹¹.

⁵⁹⁶ TKGM KKA, TD 86 v.173 a.

⁵⁹⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454, BOA, TD 215 s. 189.

⁵⁹⁸ BOA, TD 475 s. 30, BOA, TD 664 s. 24, BOA, TD 666 s. 187, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 173 a.

⁵⁹⁹ TKGM KKA, TD 86 v.173 a.

⁶⁰⁰ M.C. Y. O89 v. 125 b.

⁶⁰¹ BOA, TD 65 s. 113.

⁶⁰² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁶⁰³ BOA, TD 619 s. 130.

⁶⁰⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, BOA, TD 475 s. 38, BOA, TD 619 s. 130.

⁶⁰⁵ BOA, TD 65 s. 113.

⁶⁰⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁶⁰⁷ BOA, MAD 92 s. 241.

⁶⁰⁸ BOA, MAD 546 s. 132.

⁶⁰⁹ BOA, MAD 281 s. 51, BOA MAD 7652 s.102, BOA, MAD 992 s. 369.

⁶¹⁰ BOA, TD 215 s. 8.

⁶¹¹ BOA, TD 475 s. 38, BOA, TD 619 s. 130.

Karınca Viranı: 1518'de *Maraş* köyü halkı tarafından ziraat maksatlı kullanılan bir mezraadır⁶¹². 1530'da köy olarak kaydedilmesine karşın kayıtlı nüfus yoktur⁶¹³. II. Selim döneminde Karınca Viranı'nda, 1'i yamak 13 hane, 4 mücerred ve bir çiftlik kayıtlıdır.⁶¹⁴

1518'de hâsılı *Maraş* köyü ile hesaplanmıştır. 1530'da ise üretilen tarım ürünlerinden 1000 akçe vergi alınmıştır. Bu tarihten sonra köyün hâsılında artış meydana gelmiştir. 1539'da 3440 akçe⁶¹⁵. 1569'da 4300 akçe vergi vermiştir⁶¹⁶ Son olarak II. Selim döneminde bu miktar 5177 akçeye çıkmıştır. 556,5 kile, 3860 akçe öşür vergisi vermiştir. Bahçecilik, meyvecilik, küçük-büyük baş hayvancılık ve arıcılık köyün diğer geçim kaynaklarıdır⁶¹⁷.

Kassablu: 1454 senesine ait deftere, daha sonraki tarihlerde ayrı bir iskân birimi olan *Azeb* ile beraber yazılmıştır. Söz konusu kaynağa göre tamamıyla bir gayr-i Müslim köyü olan Kassablu'da 3'ü bennak, 1'i bive 10 hane mütemekkindir. 1518'de *Azeb*'den ayrılan Kassablu, 3'ü sahib-i berat, 5'i bennak 13 hane ve 5 mücerredin bulunduğu bir Müslim köyü haline gelmiştir⁶¹⁸. 1530'da ise köy "*Karye-i Kassablu*" ve "*Karye-i Kassablu-i diğer*" olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu tarihte Kassablu köyünde 4 hane ve 3 mücerred kayıtlıdır⁶¹⁹. XVI. yüzyılın sonlarında 18 hane ve 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 91 kişilik köydür⁶²⁰.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1454'de 2443 akçe, 1518'de 7115 akçe, 1530'da ise 700 akçe vergi vermiştir. Bu miktar 1543'de 9000 akçe yükselmiştir⁶²¹. Fakat 1569'da 6000 akçeye gerilemiştir⁶²². XVI. yüzyılın sonlarında ise köy 8800 akçe hâsıla sahiptir⁶²³. 901 kile, 5984 akçe öşür veren Kassablu'nun temel geçim kaynağı tarımdır.

⁶¹² BOA, TD 65 s. 114.

⁶¹³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁶¹⁴ BOA, TD 542 s. 539.

⁶¹⁵ BOA, TD 215 s.222.

⁶¹⁶ BOA, TD 475 s. 58.

⁶¹⁷ BOA, TD 542 s. 539, TKGM KKA, TD 561 v. 300 a.

⁶¹⁸ BOA, TD 65 s. 118.

⁶¹⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458.

⁶²⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 190 a.

⁶²¹ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a.

⁶²² BOA, TD 475 s. 201.

⁶²³ TKGM KKA, TD 86 v. 190 a.

Bir çayırın bulunduğu köyde az miktarlarda arıcılık, bahçecilik, meyvecilik ve ceviz üretimi yapılmıştır⁶²⁴.

Kassablu-i diger: Sadece 1530'da Yanbolu'ya tâbidir. Bu tarihte 14 hane ve 5 mücerredin bulunduğu tahmini 70 nüfuslu ve 7105 akçe vergi veren bir köydür⁶²⁵.

Kastamonu: 1518 tarihli defterde yer almasına karşın köyde kayıtlı nüfus yoktur⁶²⁶. 1530'da Kastamonu'da 10 hane, 1 mücerred ayrıca bir çiftlik bulunmaktadır⁶²⁷. III. Mehmed döneminde ise, 10'u Müslim, 23'ü gayr-i Müslim toplam 33 haneli tahmini 165 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁶²⁸.

1518'de yerleşimin olmadığı köyden 200 akçelik "Resm-i Yava ve Beyt-ül mal" vergisi alınmıştır. 1530'da 1000 akçe vergi vermiştir. 1539'da vergi geliri 962 akçeye düşmüştür⁶²⁹. 1543'den XVI. yüzyılın sonlarına kadar da 3492 akçe hâsıla sahip olmuştur⁶³⁰. Kastamonu köyünün temel geçim kaynağı tarımdır. 202 kile, 1218 akçe oşür vergisi ödemiştir. Arıcılık, bağcılık, bahçecilik ve meyvecilik köyün diğer önemli geçim kaynaklarıdır⁶³¹.

Mahalle-i Kaşıkçı Oğulları: 1569'dan itibaren tımara verilmek üzere defterlere kaydedilmiştir⁶³². III. Mehmed devrinde Kaşıkçı Oğulları, 4 hane ve 3 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 23 nüfuslu küçük bir iskân yeridir⁶³³.

1569'dan XVI. yüzyılın sonuna kadar köyün hâsılı 1400 akçedir⁶³⁴. Temel geçim kaynağı tarımdır. 171 kile, 1154 akçe oşür vergisi veren Kaşıkçı Oğulları'nda az miktarlar bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁶³⁵.

Katubunşa (قاتوبونشا) : Sadece Sultan Süleyman döneminde Yanbolu'ya tâbi olan Katubunşa 11 hane ve 2 mücerredin bulunduğu tahmini 57 nüfuslu bir gayr-i

⁶²⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 190 a.

⁶²⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458.

⁶²⁶ BOA, TD 65 s. 120.

⁶²⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁶²⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 193 b.

⁶²⁹ BOA, TD 215 s. 188.

⁶³⁰ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b, BOA, TD 666 s. 190, TKGM KKA, TD 86 v. 193 b.

⁶³¹ TKGM KKA, TD 86 v.193 b.

⁶³² BOA, TD 475 s. 204.

⁶³³ TKGM KKA, TD 86 v. 194 a.

⁶³⁴ BOA, TD 475 s. 204, TKGM KKA, TD 86 v. 194 a.

⁶³⁵ TKGM KKA, TD 86 s. 194 a.

Müslim köyüdür. Hâsılı 992 akçedir. 50 kile, 253 akçe öşür vermiştir. Ayrıca üzümçülük, bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği köyün gelir kaynakları arasındadır⁶³⁶.

Kavaklu (Mihail): 1543'den⁶³⁷ itibaren Yanbolu'ya tâbi olan köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed devrine aittir. XVI. yüzyılın sonlarında Kavaklu'da 10 hane, 5 mücerred tahmini 55 kişi bulunmaktadır. 8230 akçe vergi veren köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 1141 kile, 7053 akçe öşür vermiştir. Hayvancılıkla ilgili tek vergi kovan öşürüdür. Ayrıca köyde bir bablık değirmen vardır⁶³⁸.

Kavlaklu: XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu kazâ dairesinde, Kavlaklu adıyla kaydedilmiş birden fazla köye rastlanmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür;

Büyük Kavlaklu (Sığırlı): İlk olarak 1454'de Yanbolu'ya "*Büyük Kavlaklu*" adıyla kaydedilen köyde, çeltik eken 1'i bennak 3 hane, çeltik ekmeyen, 1'i imam, 1'i âmâ toplam 15 hane bulunmaktadır⁶³⁹. 1518'de bu miktar 3'ü yamak, 2'si bennak toplam 10 hane ve 1 mücerrede gerilemiştir⁶⁴⁰. 1530'da köyde, 6'sı sahib-i sipah, 1'i Yörük, 16 hane, 1 mücerred meskûndur⁶⁴¹. 1539'dan itibaren köyün adı "*Büyük Kavlaklu nam-ı diğer Sığırlı*" olmuştur⁶⁴². III. Mehmed devrinde Büyük Kavlaklu'da 13 hane, 5 mücerred yaklaşık 70 kişi ve bir çiftlik kayıtlıdır⁶⁴³.

1453'deki 1963 akçelik vergi 1518'de 11.319'a yükselmiştir. 1530'da ise 500 akçeye gerilemiştir. 1539'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar da 4000 akçe vergi vermiştir. 509 kile, 3280 akçe öşür vergisi ödeyen köyün en değerli tarım ürünü ise kilesi 20 akçe olan çeltiktir. Bunların dışında bahçecilik, meyvecilik, arıcılık köyün vergi kalemleri arasındadır⁶⁴⁴.

⁶³⁶ BOA, TD 382 s. 625.

⁶³⁷ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a.

⁶³⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 169 b.

⁶³⁹ MC. Y. 089 v. 124 b.

⁶⁴⁰ BOA, TD 65 s. 117.

⁶⁴¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458.

⁶⁴² BOA, TD 215 s. 185.

⁶⁴³ TKGM KKA, TD 86 v. 186 a.

⁶⁴⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 186 a.

Mezraa-i Kavlaklu: 1569'dan⁶⁴⁵ XVI. yüzyılın sonuna kadar ziraat amaçlı kullanılan mezraadan 200 kile, 1390 akçe öşür vergisi alınmıştır⁶⁴⁶.

Küçük Kavlaklu: Bir diğer Kavlaklu köyü olan Küçük Kavlaklu'da 1530'da 3'ü Yörük 8 hane bulunmaktadır⁶⁴⁷. III. Mehmed döneminde deftere "*Küçük Kavlaklu, Müslüman Kavlaklu ile mahlût otururlar*" şeklinde kaydolunan köyde 4 hane, 3 mücerred yaklaşık 23 kişi mütemekkindir⁶⁴⁸.

1518'deki 4220 akçelik hâsıl 1539'da 1220 akçeye gerilemiştir⁶⁴⁹. 1569'da 3000 akçeye aynı yüzyılın sonunda da 4350 akçeye yükselmiştir. Köyün geçim kaynağı tarımdır. 567 kile, 3579 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarda bahçecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁶⁵⁰.

Kavlaklu-yı Müslim: XVI. yüzyılın sonunda Yanbolu'ya tâbi olmuştur. III. Mehmed döneminde Küçük Kavlaklu ve Kavlaklu-yı Müslim köylerinin sakinleri beraber yazılmışlardır. Kavlaklu-yı Müslim'de 51'i Müslim, 5'i kıpti toplam 56 hane ile 1 mücerred tahmini 281 kişi mütemekkindir. Köyde ayrıca bir çiftlik vardır. Kavlaklu-yı Müslim köyünün hâsılı 4350 akçedir. 370 kile, 2620 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarda bahçecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁶⁵¹.

Kavurçili: Sadece 1454'de Yanbolu'ya tâbidir. 2'si bennak, 1'i imam, 1'i küreci toplam 26 haneli yaklaşık 130 nüfuslu büyük bir Türk köyüdür⁶⁵².

Kemal Viranı (Boriliva, Ahirhanlu): 1530'da mezraadır⁶⁵³. 1543'de "*Kemal Viranı nam-ı diğer Boriliva ma'a mezraa-i Kavak Suyu*" ismi ile köy olmuştur⁶⁵⁴. 1569'dan itibaren "*Karye-i Kemal Viranı nam-ı diğer Ahirhanlu ma'a mezraa-i Kavak*

⁶⁴⁵ BOA, TD 475 s. 38.

⁶⁴⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 186 a.

⁶⁴⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁶⁴⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 185 b.

⁶⁴⁹ BOA, TD 215 s. 193.

⁶⁵⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 185 b.

⁶⁵¹ TKGM KKA, TD 86 v. 185 b.

⁶⁵² M.C. Y. 089 v. 123 b.

⁶⁵³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁶⁵⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 101 a.

suyu” olarak ismi deęişmiştir⁶⁵⁵. XVI. yüzyılın sonlarında 54 hane ve 15 mücerredin meskûn olduğu tahmini 230 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁶⁵⁶.

Kemal Viranı, 1543’den XVI. yüzyılın sonlarına kadar 8200 akçe hâsıla sahiptir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 910 kile, 5690 akçe öşür vermiştir. Ayrıca az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve ceviz üretimi yapılmıştır⁶⁵⁷.

Keremeddin (Çağrganlu): 1530’da 8 hane ve 2 mücerredin bulunduğu bir mezraadır⁶⁵⁸. 1539’da köy olarak kaydedilmiştir⁶⁵⁹. II. Selim dönemine ait ilk deftere göre köyde 2’si yamak 20 hane ve 6 mücerred meskûndur. Ayrıca köyde bir çiftlik vardır⁶⁶⁰. 1569’da Keremeddin’de 12’si eşkinci ve yamak 15 hane ve 3’ü eşkinci 6 mücerred yaklaşık 81 kişi mütemekkindir⁶⁶¹.

İlgili vergi kayıtlarına göre 1530’da 790 akçe olan hâsıl 1539’da 1466 akçeye, II. Selim devrinde de 4198 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 649 kile, 3582 akçe öşür veren köyde bahçecilik, meyvecilik, arıcılık ve az miktarlarda küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁶⁶².

Ketenlük: Kanuni devrinde köye 3’ü bive, 50 hane ve 32 mücerred kaydedilmiştir⁶⁶³. 1557 yılında hane sayısı 66’ya yükselmiştir⁶⁶⁴. 1579’da 50 hane ve 37 mücerredin bulunduğu yaklaşık 287 nüfuslu büyük bir gayr-i Müslim köyüdür⁶⁶⁵.

Ketenlük, XVI. yüzyıl boyunca 6518 akçe vergi vermiştir. Köyde tarım yapılmakla beraber temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Tavukçuluk, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz üretiminden alınan vergiler köyün hâsılnda ağırlıklıdır. Ayrıca köyde bir adet değirmen vardır⁶⁶⁶.

⁶⁵⁵ BOA, TD 475 s. 199.

⁶⁵⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 185 a.

⁶⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 185 a.

⁶⁵⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 460.

⁶⁵⁹ BOA, TD 215 s. 222.

⁶⁶⁰ BOA, TD 542 s. 500.

⁶⁶¹ TKGM KKA, TD 561 v. 286 b.

⁶⁶² TKGM KKA, TD 561 v. 286 b.

⁶⁶³ BOA, TD 382 s. 885.

⁶⁶⁴ BOA, TD 311 s. 91.

⁶⁶⁵ TKGM KKA, TD 559 v. 23 a.

⁶⁶⁶ TKGM KKA, TD 559 v. 23 a.

Kırca: Sadece Kanuni devrinde Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiş bir *Derbend* köyüdür. Bu dönemde Kırca, 90'ı derbendci, 54'ü de derbendci olmayan toplam 144 hane ve 160 mücerred tahmini 880 kişilik nüfusa sahiptir⁶⁶⁷.

Kırca köyünün vergi miktarları ve ürünleri hesaplanırken derbendci haneler ile derbendci olmayan hanelerin bilgileri farklı toplanmıştır. Derbendci hane 12 akçe ispenç verirken normal hane 25 akçe ispenç vermiştir. Tarım ürünlerinde de farklılık görülmektedir. Derbendci haneler görevleri sebebiyle tarım ile fazla uğraşmamışlar ve sadece 900 akçe öşür vermişlerdir. Derbendci olmayanlar ise 1420 akçe öşür vergisi ödemişlerdir. Diğer geçim kaynakları arasında arıcılık, domuz yetiştiriciliği ve küçük-büyük baş hayvancılık bulunmaktadır. Köyün bir diğer önemli ekonomik faaliyeti ise değirmenciliktir. Kırca'da toplam yirmi babluk değirmen vardır⁶⁶⁸.

Kırızlu: Sadece 1454'de Yanbolu'ya tâbidir. İlgili deftere göre, köy halkının bir kısmı *Kavlaklu* köyünde mütemekkindir. Bunun dışında Kırızlu'da 3 gayr-i Müslim hane bulunmaktadır. 74 akçe ispenç vergisi vermişlerdir⁶⁶⁹.

Kırtojayan (قيرتوڭايان) Yanbolu kazâsının gayr-i Müslim köylerinden biridir. Kanuni devrinde 6 hane, 9 mücerred bulunmaktadır⁶⁷⁰. 1572'de 9 hane, 6 mücerred kayıtlıdır⁶⁷¹. 1579'da 16 hane, 55 Voynuk ve 11 mücerredin bulunduğu yaklaşık 256 nüfuslu büyük bir yerleşim birimi haline gelmiştir⁶⁷².

1520–1572 yılları arasında köyün hâsılı 1100 akçe iken 1579'da nüfus artışına paralel hâsılda artmış ve vergi miktarı 1689 akçeye ulaşmıştır. İlk kayıtlara göre köyün temel geçim kaynağı tarımdır. Ancak XVI. yüzyılın sonlarına doğru tarım üretiminde ciddi düşüş yaşanmıştır. Kanuni devrinde 425 kile öşrü vergisi verirken, 1572'de bu miktar 75 kileye gerilemiştir. Bunların dışında arıcılık ve küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁶⁷³.

⁶⁶⁷ BOA, TD 382 s. 624.

⁶⁶⁸ BOA, TD 382 s. 624.

⁶⁶⁹ M.C. Y. 089 v. 124 b.

⁶⁷⁰ BOA, TD 382 s. 642.

⁶⁷¹ TKGM KKA, TD 42 v. 265 b.

⁶⁷² TKGM KKA, TD 58 v. 432 a.

⁶⁷³ TKGM KKA, TD 42 v. 265 b.

Koçuçor (Koliçeçor-Kılıçhor, قوچوچور): 1530'da "Koliçeçor"da 79 gayr-i Müslimin hane bulunmaktadır⁶⁷⁴. Sultan Süleyman devrinde adı "Koçuçor" olarak değişen köyde 2'si Müslim, 66'sı gayr-i Müslim 68 hane ve 41 mücerred meskündür⁶⁷⁵. 1557'de "Kılıçhor" ismiyle deftere kaydedilmiş olan köyde 100 hane mütemekkindir⁶⁷⁶. 1579'da Koçuçor, 80 hane ve 30 mücerredin meskûn olduğu tahmini 430 nüfuslu büyük bir gayr-i Müslim köydür⁶⁷⁷.

Köyün hâsılı da nüfusuna oranla artış göstermiştir. Kanuni döneminde, 21.698 akçe olan vergi miktarı, 1579'da 23.524 akçeye çıkmıştır. Köyde bütün tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Buğday, arpa, çavdar, erzen, alef, keten, kenevir, kiraz, fasulye köyün ziraî ürünleridir. Küçük-büyük baş hayvancılık, tavukçuluk, arıcılık, domuz yetiştiriciliği köyün hayvancılık vergileridir. Ayrıca köyde üç bablık değirmen vardır⁶⁷⁸.

Kokon (قوكون) : 1454'de köyde toplam 28 hane kayıtlıdır. Bunlardan 13'ü Müslim, 1'i müselleme ve 1'i Müslim bive, 4'ü gayr-i Müslim, 4'ü gayr-i Müslim bennak, 3'ü gayr-i Müslim bive ile 1 alefçidir⁶⁷⁹. 1530'da Kokon'da 14 Müslim hane ile 2 Müslim mücerred kayıtlıdır⁶⁸⁰. Kukorevan hakkında son kayıtlar II. Selim dönemine ait iki defterdedir. Bu defterlerden ilkinde köyde 5 Müslim hane, 5 mücerred ve *Cemaat-i Kıptiyan* başlığı altında 8 hane ile 3 mücerred bulunmaktadır⁶⁸¹. 1569'da kıptiyan cemaatine bağlı 21 hane, 4 mücerred ile 9 Müslim hane, 3 mücerred meskündür⁶⁸². II. Selim devrinden itibaren köy 157 kişilik nüfusıyla gayr-i Müslimlerin yoğunlukta olduğu büyük bir iskân birimi haline gelmiştir.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1454'deki 2817 akçelik hâsıl, 1518'de 1130 akçeye gerilemiştir. Ancak köyün vergi miktarı 1539'da 2421 akçeye, II. Selim devrinde de 2520 akçeye yükselmiştir. Defterlerde dikkati çeken önemli bir nokta köyün 130 kile

⁶⁷⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 523.

⁶⁷⁵ BOA, TD 382 s. 883.

⁶⁷⁶ BOA, TD 311 s. 88.

⁶⁷⁷ TKGM KKA, TD 559 v. 22 b.

⁶⁷⁸ TKGM KKA, TD 559 v. 22 b.

⁶⁷⁹ M.C. Y. 089 v. 114 b.

⁶⁸⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁶⁸¹ BOA, TD 542 s. 496.

⁶⁸² TKGM KKA, TD 561 v. 284 a.

yani 170 akçe öşür vergisi vermesidir⁶⁸³. Bu da kile başına 1,3 akçe gibi çok düşük bir meblağa denk gelmektedir. Diğer ürünlerin kile değerlerinde bir farklılık yokken en çok üretilen buğdayın kile fiyatının düşüklüğüne dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bahçe ve meyveciliğin yanında küçük-büyük baş hayvancılık ile arıcılık köyün gelirleri arasındadır. II. Selim devrine ait kayıtlardan ilkinde göre köyde altı bablık değirmen ile yedi çayır vardır. Fakat 1569'da değirmen sayısı üçe, çayır miktarı da beşe gerilemiştir⁶⁸⁴.

Kölemen: 1530'da 18 hane kayıtlıdır⁶⁸⁵. 1569'da 7'si yamak, 2'si küreci, 1'i eşkinci, 1'i malûl toplam 47 hane ve 25 mücerredin bulunduğu yaklaşık 260 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁶⁸⁶.

1530'da köyün hâsılı *Maraşlar, Hacılar, Karga Yusuf* köyleri ile beraber hesaplanmıştır. 1539'daki 6874 akçelik hâsıl⁶⁸⁷, 1569'da 18.655 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarımdır. 1780 kile, 13.500 akçelik öşürün yanı sıra bahçecilik, meyvecilik, bağcılık, küçük-büyük baş hayvancılık köyün diğer vergi kalemleridir⁶⁸⁸.

Mahalle-i Köse Yusuf: İlk olarak 1543'de Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiştir⁶⁸⁹. XVI. yüzyılın sonlarında ismi "*Karye-i Mahalle-i Köse Yusuf*" olarak değişmiştir. Bu dönemde köyde 20 hane, 1 mücerred tahmini 101 kişi mütemekkindir⁶⁹⁰. Nüfus olarak büyük olmasına karşın hâsılı 1500 akçedir. 99 kile, 632 akçe öşür vermiştir. Ayrıca Köse Yusuf'ta üç bablık değirmen kayıtlıdır⁶⁹¹.

Kulağuzlu: 1454'de 2'si bive 8 hane bulunmaktadır⁶⁹². 1530'da Yörük, küreci, ekşicilerden müteşekkil 8 hane kaydedilmiştir⁶⁹³. 1557'de köyde 2'si bennak 20 hane

⁶⁸³ BOA, TD 542 s. 496.

⁶⁸⁴ BOA, TD 542 s. 496, TKGM KKA, TD 561 v. 284 a.

⁶⁸⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁶⁸⁶ TKGM KKA, TD 561 v. 297 a.

⁶⁸⁷ BOA, TD 215 s. 222.

⁶⁸⁸ TKGM KKA, TD 561 v. 297 a.

⁶⁸⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 103 a.

⁶⁹⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 194 b.

⁶⁹¹ TKGM KKA, TD 86 v. 194 b.

⁶⁹² M.C. Y. 089 v. 115 a.

⁶⁹³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

mütemekkindir⁶⁹⁴. XVI. yüzyılın sonlarında 14 hane ve 3 mücerredin bulunduğu yaklaşık 73 kişilik orta ölçekli bir köy haline gelmiştir⁶⁹⁵.

Kulağuzlu köyünün 1454'deki 1119 akçelik hâsılı, 1530'da 2728 akçeye yükselmiştir. 1539 yılında ise 2077 akçeye gerilemiştir⁶⁹⁶. 1569'da 4000 akçeye çıkmıştır⁶⁹⁷. 1577–1603 yılları arasında ise 5500 akçe vergi vermiştir⁶⁹⁸. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 695 kile, 4290 akçe oşür yanı sıra köyün vergileri arasında bahçecilik, meyvecilik, çayır ve kovan gelirleri de yer almaktadır⁶⁹⁹.

Kulfallu: 1530'da köyde 17 hane, 14 mücerred ayrıca dört çiftlik bulunmaktadır⁷⁰⁰. 1557'de hane sayısı 42'ye yükselmiştir⁷⁰¹. II. Selim dönemine ait iki defterden ilkinde göre, Kulfallu'da 1'i imam, 1'i yamak, 1'i sipahi 28 hane ve 9 mücerred meskûndur⁷⁰². 1569'da ise nüfus 20 hane, 9 mücerred yaklaşık 109'a gerilemiştir⁷⁰³.

XVI. yüzyıl boyunca vergi geliri artan Kulfallu, 1518'de 4025 akçe, 1557'de 4307 akçe, II. Selim devrinde ise 12.384 akçe vergi vermiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. Buğday, arpa, çavdar, mercimek, alef, erzen gibi tarım ürünlerinin yanı sıra minder veya yastık içi doldurmak üzere keten ve kendir kabuğu olan kıtık'ta ziraat ürünleri arasındadır⁷⁰⁴.

Kulaklı: 1530'da 3'ü küreci, 3'ü yamak, 13 hane ve 1 mücerredin meskûn olduğu tahmini 66 nüfuslu orta ölçekli köydür. İlgili deftere göre 1138 akçe vergi vermiştir⁷⁰⁵. 1539'da bu miktar 4370 akçeye yükselmiştir⁷⁰⁶.

Kulura (İbrahim-köy): 1454'de 2'si Müslim, 2'si Müslim bennak, 15'i gayr-i Müslim bennak, 4'ü bive 38'i gayr-i Müslim toplam 61 hanenin bulunduğu bir

⁶⁹⁴ BOA, TD 309 s. 44.

⁶⁹⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 191 b.

⁶⁹⁶ BOA, TD 215 s. 188.

⁶⁹⁷ BOA, TD 475 s. 202.

⁶⁹⁸ BOA, TD 309 s. 44, TKGM KKA, TD 86 v. 191 b.

⁶⁹⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 191 b.

⁷⁰⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁷⁰¹ BOA, TD 306 s. 8.

⁷⁰² BOA, TD 542 s. 530.

⁷⁰³ TKGM KKA, TD 561 v. 295 a.

⁷⁰⁴ BOA, TD 306 s. 8.

⁷⁰⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁷⁰⁶ BOA, TD 215 s. 222.

köydür⁷⁰⁷. 1530'da Kulura'da 14 hane, 4 mücerredin yanı sıra kışlamak amacıyla köyde bulunan çingene cemaatine bağlı 37'si Müslim, 5'i gayr-i Müslim 42 hane ve 13 mücerred kayıtlıdır⁷⁰⁸. 1557'de köyde 3'ü Müslim, 30'u gayr-i Müslim toplam 33 hane ile 3 mücerred mütemekkindir. Ayrıca bu tarihte köyde iki farklı gayr-i Müslim çingene grubu vardır. İlki 6 hane ve 2 mücerredten müteşekkildir. Köy merkezinde oturan bu cemaate mensup kişilerin sadece ispenç ve öşür vergisi ile mükellef oldukları yazılmıştır. Bir diğer çingene grubu ise, 10 hane ve 6 mücerredten oluşmaktadır. Bu cemaate tâbi olanlar köyün sınırında iskân etmektedir⁷⁰⁹. II. Selim devrine ait defterlerden ilkinde göre İbrahim-köy'de 27'si kıptiyan cemaatine bağlı toplam 66 hane ile 22 mücerred kayıtlıdır⁷¹⁰. 1569'da ise Kulura, 19 hane ve 1 mücerredin bulunduğu bir çingene köyü haline gelmiştir⁷¹¹.

İlgili kayıtlara göre, 1454'deki 1612 akçelik vergi, 1530'da 5100 akçeye, 1539'da 5132 akçeye⁷¹², 1557'de 5136 akçeye, II. Selim döneminde 23.307 akçeye yükselmiştir. 2152 kile, 17.418 akçe öşür vergisi veren köyde ayrıca keten ve kenevir üretimi ile bahçecilik, meyvecilik yapılmıştır. Kulura köyünde küçük-büyük baş hayvancılığın ve domuz üretiminin yapıldığı da vergi kayıtlarında anlaşılmaktadır. Ayrıca 1454'de bir adet olan değirmen sayısı 1557'den itibaren beşe yükselmiştir⁷¹³.

Kuyumcu (Çubukcu): 1530'da Bekeş köyü halkı tarafından ziraat maksatlı kullanılan bir mezraadır⁷¹⁴. Ancak XVI. yüzyılın sonlarında Kuyumcu 14 hane ve 14 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 84 nüfuslu büyük bir iskân birimi haline gelmiştir⁷¹⁵.

Mezraa olarak kaydedildiği 1530'da hâsılı *Bekeş köyü, Dolulu, Çok Tatar, Tur Beglü* mezraalarıyla beraber hesaplanmıştır. 1569'dan XVI. yüzyılın sonuna kadar da 500 akçe vergi vermiştir. Köyün nüfusu yüksek olmakla beraber hâsılı oldukça

⁷⁰⁷ M.C. Y. 089 v. 117 a.

⁷⁰⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁷⁰⁹ BOA, TD 306 s. 14.

⁷¹⁰ BOA, TD 542 s. 488.

⁷¹¹ TKGM KKA, TD 561 v. 280 b.

⁷¹² BOA, TD 215 s. 221.

⁷¹³ TKGM KKA, TD 561 v. 280 b.

⁷¹⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁷¹⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 205 a.

düşüktür. 7 kile, 46 akçe öşür veren köyde 4 akçelik kovan vergisi, 6 akçelik bahçe ve meyve vergileri kayıtlıdır⁷¹⁶.

Küçük Arukanlu: 1539 tarihli icmâl defterine tımara verilmek üzere kaydedilmiştir. 1053 akçe vergi vermiştir⁷¹⁷.

Küçük Evrenlü: 1518'de Esedlü köyüne tâbi ziraat amaçlı kullanılan bir mezraadır⁷¹⁸. 1530'da da mezraa olarak kaydedilen Küçük Evrenlü'de 7'si Yörtük ve yağıcı 9 hane, 2 mücerred bulunmaktadır⁷¹⁹. 1569'dan itibaren defterlerde "*Karye-i Mezraa-i Küçük Evrenlü*" adıyla yer almıştır⁷²⁰. XVI. yüzyılın sonlarında 8 hane ve 1 mücerredin meskûn olduğu 41 nüfuslu küçük bir köydür⁷²¹.

Küçük Evrenlü'nün 1518 ve 1530'da hâsılı *İsmail Fakihlü* mezraası ve *Karesilü* köyü ile beraber hesaplanmıştır. 1543'de mezraanın hâsılı 340 akçe iken köy olarak kaydının yapıldığı 1569'da hâsılı 300 akçeye gerilemiştir. III. Mehmed döneminde tekrar 340 akçe vergi vermiştir. Küçük Evrenlü 17 kile, 99 akçe öşür vermiştir. Çok az miktarlarda meyvecilik, bahçecilik, arıcılık yapılmıştır⁷²².

Küçük Kadı: 1518'de 2'si yamak ve küreci 11 hane ve 2 mücerred kayıtlıdır⁷²³. 1530'da 1'i yamak, 1'i küreci, 12 hane, 3 mücerredin meskûn olduğu tahmini 63 nüfuslu orta ölçekli bir köydür⁷²⁴. Söz konusu dönemlerde köyün nüfusunda her hangi bir gayr-i Müslim unsur bulunmazken III. Mehmed döneminde Küçük Kadı, 30'u gayr-i Müslim ve 3'ü Müslim 33 hane tahmini 165 kişilik büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁷²⁵.

İlgili kayıtlara göre 1518 ve 1530'da 1519 akçe vergi vermiştir. 1539'da 1316 akçeye⁷²⁶ gerilemiş olsa da 1569'dan itibaren 2881 akçe hâsıl kaydedilmiştir⁷²⁷. Köyün

⁷¹⁶ BOA, TD 475 s. 53, TKGK KKA, TD 86 v. 205 a.

⁷¹⁷ BOA, TD 215 s. 188.

⁷¹⁸ BOA, TD 65 s. 113.

⁷¹⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁷²⁰ BOA, TD 475 s. 39.

⁷²¹ TKGK KKA, TD 86 v. 180 b.

⁷²² TKGK KKA, TD 86 v. 180 b.

⁷²³ BOA, TD 65 s. 120.

⁷²⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁷²⁵ TKGK KKA, TD 86 v. 199 a.

⁷²⁶ BOA, TD 215 s. 186.

⁷²⁷ BOA, TD 475 s. 50, TKGK KKA, TD 86 v. 199 a.

temel geçim kaynağı tarımdır. 152 kile, 1176 akçe öşür vergisi veren köyde keten ve kenevir üretimi yapılmıştır. Bunların yanı sıra az miktarda bahçecilik, meyvecilik, küçük-büyük baş hayvancılık gelirlerine sahiptir⁷²⁸.

Küçük Karagöz: 1530'da Çölmek köyüne tâbi mezraadır⁷²⁹. II. Selim döneminde 11 haneli yaklaşık 55 nüfuslu bir köy haline gelmiştir⁷³⁰.

İlgili kaynaklara göre, 1530'da hâsılı Çölmek köyü ile hesaplanmış olan Küçük Karagöz 1539'da 1686 akçe⁷³¹, 1569'da da 2868 akçe vergi vermiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 300 kile, 2202 akçe öşür veren köyde bahçecilik, meyvecilik, arıcılık ve az miktarda küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁷³².

Küçük Saruhanlu (Karacalu, Kara Hamzalı): 1543'de "*Küçük Saruhanlu nam-ı diğer Karacalu*" ismiyle Yanbolu'ya tâbidir⁷³³. 1569'dan itibaren adı "*Küçük Saruhanlu nam-ı diğer Kara Hamzalı*" olarak değişmiştir⁷³⁴. III. Mehmed dönemine göre köyde, 5 hane, 1 mücerred tahmini 21 kişi mütemekkindir⁷³⁵.

Küçük Saruhanlu, XVI. yüzyıl boyunca 1500 akçe vergi vermiştir. 166 kile, 1044 akçe öşür vergisi dışında en önemli ekonomik faaliyeti arıcılıktır⁷³⁶.

Ladinik (لدينك): Tamamıyla gayr-i Müslim köyü olan Ladinik'de Kanuni devrinde 18 hane, 6 mücerred bulunmaktadır⁷³⁷. 1572'de hane sayısı 20'ye yükselirken mücerred miktarı aynı kalmıştır⁷³⁸. 1579'da Ladinik, 14'ü hane, 9'u mücerred, 36'sı Voynuk yaklaşık 259 kişinin mütemekkin olduğu büyük bir köy haline gelmiştir⁷³⁹.

Kanuni devrindeki kayıtlara göre 1000 akçe olan hâsıl, 1572'de 1500 akçeye 1579'da 2840 akçeye yükselmiştir. Voynuk köyü olan Ladinik bu özelliğinden dolayı birçok vergiden de muafır. Bu sebeple köy sadece 17 kile öşür vergisi vermiştir. Bunun

⁷²⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 199 a.

⁷²⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁷³⁰ TKGM KKA, TD 561 v. 297 b.

⁷³¹ BOA, TD 215 s. 222.

⁷³² TKGM KKA, TD 561 v. 297 b.

⁷³³ TKGM KKA, TD 222 v. 99 b.

⁷³⁴ BOA, TD 475 s. 198, TKGM KKA, TD 86 v. 207 b.

⁷³⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 207 b.

⁷³⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 207 b.

⁷³⁷ BOA, TD 382 s. 629.

⁷³⁸ TKGM KKA, TD 42 v. 267 a.

⁷³⁹ TKGM KKA, TD 58 v. 430 a.

dışında az miktarlarda üzümculük, keten üretimi, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği yapılmıştır⁷⁴⁰.

Mahvilli: Sadece 1454'de Yanbolu kazâsına tabi olan köyde, 3'ü bennak, 4'ü bive toplam 28 hane yaklaşık 140 kişi mütemekkindir⁷⁴¹.

Mansurlu: 1454'de köyde, 4'ü bennak, 11'i Yörük, 2'si küreci, 2'si bive, 1'i imam toplam 33 hane ile 2 hasta müsellemler, 1 münazaalu bulunmaktadır⁷⁴². 1530'da 19'u küreci ve yamak 27 hane ile 3 mücerred kayıtlıdır⁷⁴³. III. Mehmed devrinde 28 hane ve 5 mücerredin bulunduğu yaklaşık 145 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir⁷⁴⁴.

İlgili kayıtlara göre, 1539'da 5395 akçe olan hâsıl⁷⁴⁵, 1543'den itibaren 6256 akçedir⁷⁴⁶. Mansurlu köyünün temel geçim kaynağı tarımdır. 548 kile, 3667 akçe öşür vergisi veren köyde bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır. Bunların yanı sıra Mansurlu üç adet çayıra sahiptir⁷⁴⁷.

Maraş: 1530'da köyün adı defterde, "*Mezraa-i Cüneyd sabıka Osman çiftliğüne zamime olunmuş imiş, Karahisar ile Maraş nam karye arasında imiş şimdiki halde Edirne kadısı Bâli Bey'e verilip elinde olan Berat-ı Hümayun getirip ibraz ettiğinden defter-i cedide kaydolundu.*"⁷⁴⁸, bilgisi içinde geçmiştir. 1539'dan itibaren de icmâl defterlerde yer alan köy hakkında tek mufassal bilgi III. Mehmed dönemine aittir. İlgili kaynağa göre Maraş 7'si Müslim, 13'ü gayr-i Müslim toplam 20 hane ve 5 gayr-i Müslim mücerredin kayıtlı olduğu yaklaşık 105 nüfuslu büyük bir köydür⁷⁴⁹. 1539'da 2759 akçe olan hâsıl⁷⁵⁰, 1543'den itibaren 2783 akçeye yükselmiştir⁷⁵¹. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 197,5 kile, 1157 akçe öşür vermiştir. Bunu dışında bağcılık,

⁷⁴⁰ TKGM KKA, TD 42 v. 267 a.

⁷⁴¹ M.C. Y 089 v. 113 a.

⁷⁴² M.C. Y 089 v. 120 a.

⁷⁴³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁷⁴⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 186 b.

⁷⁴⁵ BOA, TD 215 s. 188.

⁷⁴⁶ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, BOA, TD 475 s. 199, TKGM KKA, TD 86 v. 186 b.

⁷⁴⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 186 b.

⁷⁴⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁷⁴⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

⁷⁵⁰ BOA, TD 215 s. 187.

⁷⁵¹ BOA, TD 475 s. 39, TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

meyvecilik ve arıcılık faaliyetlerinden de vergi veren Maraş bir çayıra ve altı bablık değirmene sahiptir⁷⁵².

Maraş Viranı: 1539'dan itibaren Yanbolu kazâsına tabi olan köyün tek mufassal kaydı XVI. yüzyılın son defterinde yer almaktadır. Söz konusu dönemde Maraş Viranı'nın da 22'si Müslim, 8'i gayr-i Müslim 30 hane ve 8'i Müslim 16 mücerred tahmini 166 kişi bulunmaktadır⁷⁵³. 1539'da ki 3283 akçelik hâsıl⁷⁵⁴ XVI. yüzyılın sonlarında 2700 akçeye gerilemiştir. Ziraî ürünlerinden 286 kile, 1618 akçe öşür vermiştir. Köydeki tek hayvancılık faaliyeti ise arıcılıktır⁷⁵⁵.

Margübe: III. Mehmed devrinde Yanbolu'ya tâbi olmuştur. 1595–1603 yılları arasını kapsayan mufassal kayda göre Margübe köyü dini ve mesleki özelliklerine göre dört mahalleye ayrılmıştır. Bunlardan ilki “*Mahalle-i Mescid-i Karagöz Beg*”dir. Bu mahallede 14 hane, 1 mücerred meskûndur. İkincisi “*Mahalle-i Mescidi Yağan*”dır. Burada da 12 hane, 1 mücerredin kayıtlıdır. Üçüncüsü, 24 gayr-i Müslim hane ve 8 gayr-i Müslim mücerredden oluşan “*Cemaat-i Gebran*”dır. Son olarak da 13 hane ve 8 mücerrede sahip “*Voynuk Cemaati*”dir. Margübe toplam 62 hane ve 20 mücerredin bulunduğu yaklaşık 330 kişilik büyük bir köydür.

Bu dönemde 9834 akçe hâsıla sahip olan köyün vergi dağılımında bostan ve çayır vergileri ağırlıklıdır. Margübe'de on dört bostan, dört bahçe, yirmi çayır vardır. 263 kile, 1477 akçe öşür vergisi dışında köy keten ve kenevir üretiminden de vergi vermiştir⁷⁵⁶.

Marun (Papas-köy): 1572'de 8 hane ve 12 mücerredin yaşadığı yaklaşık 52 nüfuslu orta ölçekli bir gayr-i Müslim köyüdür. 800 akçe hâsıla sahip Marun, 28 kile, 157 akçe öşür vermiştir. Ayrıca köyde az miktarlarda keten üretimi, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği de yapılmıştır⁷⁵⁷.

⁷⁵² TKGM KKA, TD 86 v. 179 a.

⁷⁵³ TKGM KKA, TD 86 v.187 b.

⁷⁵⁴ BOA, TD 215 s. 8.

⁷⁵⁵ TKGM KKA, TD 86 v.187 b.

⁷⁵⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 177 a.

⁷⁵⁷ TKGM KKA, TD 42 v. 265 a.

Mahalle-i Mehmed: 1543'den itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan köyde, XVI. yüzyılın sonlarında 7 hane, 2 mücerred yaklaşık 37 kişi meskûndur⁷⁵⁸.

Mehmed köyü XVI. yüzyıl boyunca 1000 akçe vergi vermiştir⁷⁵⁹. Tarım temel geçim kaynağıdır. 98 kile, 613 akçe öşür vergisi veren köy az miktarda bahçecilik ve arıcılık gelirlerine sahiptir⁷⁶⁰.

Mirgi Yolu: Sultan Süleyman döneminde köyde 5'i Müslim, 22'si gayr-i Müslim, 1'i bive toplam 28 hane ve 5 Müslim mücerred bulunmaktadır⁷⁶¹. Tarihi belli olmayan bir mufassal deftere göre, Mirgiyolu'nda 1'i Müslim 31 hane, 2 mücerred meskûndur⁷⁶². 1579'da ise köyde, 20'si yamak 30 Voynuk vardır⁷⁶³.

Kanuni devrindeki 4100 akçelik hâsıl, tarihi belli olmayan kayıta 2130 akçeye gerilemiştir. Hayvancılık ağırlık bir ekonomiye sahip olan köy 186 kile, 1345 akçe öşür vermiştir. Ayrıca üzümçülük, bahçecilik, meyvecilik, bağcılık, ceviz ve rezene üretimleri de diğer ziraî faaliyetlerdir⁷⁶⁴. Bunların dışında, tarihi belli olmayan deftere göre köy halkı 40 kile 980 akçe öşür vergisi vermiştir. Kile olarak oldukça az miktarda olmasına karşılık akçe olarak bu kadar yüksek bir meblağa sahip olmasının temel sebebi alef ve erzen'in kilesinin 50 akçe olmasıdır.

Misklü Karı (Hızır Oğlu): 1530'da 3 hanenin bulunduğu küçük bir mezraadır⁷⁶⁵. 1543'den itibaren "*Karye-i Misklü Karı nam-ı diğer Hızır Oğlu ma'a mezraa-i Osman Gölü*" ismi ile defterlerde yer almıştır⁷⁶⁶. XVI. yüzyılın solarında köyde 17 hane, 1 mücerred tahmini 86 kişi meskûndur⁷⁶⁷.

1530'daki 600 akçelik vergi 1543'den itibaren 3779 akçeye yükselmiştir Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 342 kile, 2228 akçe öşür vergisi veren köyde ayrıca

⁷⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁷⁵⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 103 a, BOA, TD 475 s. 202, TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁷⁶⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁷⁶¹ BOA TD 382 s. 633.

⁷⁶² BOA TD 439 s. 331.

⁷⁶³ BOA MAD 546 s. 125.

⁷⁶⁴ BOA TD 382 s. 633.

⁷⁶⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁷⁶⁶ TKGM KKA TD 222 v. 99 b, TKGM KKA TD 86 v. 212 b.

⁷⁶⁷ TKGM KKA TD v. 212 b.

bahçecilik, meyvecilik ve ceviz üretimi yapılmıştır. Misklü Karı köyünde sekiz babluk değirmen vardır⁷⁶⁸.

Modon (مدون): Sultan Süleyman devrinde köyde 18 hane, 12 mücerred kayıtlıdır⁷⁶⁹. 1579'da Modon 44 hane ve 32 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 252 kişilik büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁷⁷⁰.

İlgili vergi kayıtlarına göre, Kanuni devrindeki 1696 akçelik hâsıl 1579'da 4405 akçeye yükselmiştir. Köyün vergi kayıtları incelendiğinde 105 kile, 433 akçe oşür vergisi verdiği bunun yanı sıra üzüm yetiştiriciliğinin yapıldığı görülmektedir. Az miktarda tavukçuluk, küçük-büyük baş hayvancılık faaliyetleri vardır⁷⁷¹. Ayrıca keten üretiminin yapıldığı Modon'da bir babluk karaca değirmeni vardır⁷⁷².

Muğla: 1539'dan itibaren Yanbolu'ya tâbidir⁷⁷³. 1557'de Muğla'da 3'ü Müslim 19'u gayr-i Müslim 21 hane ile 7 mücerred mütemekkindir⁷⁷⁴. II. Selim devrine ait ilk kayda göre köyde 7'si Müslim, 41'i gayr-i Müslim 48 hane ile 10'u gayr-i Müslim, 3'ü Müslim 13 mücerred, ayrıca üç çiftlik vardır⁷⁷⁵. 1569'da ise köyün nüfusu 45 hane tahmini 225'e gerilemiştir. Muğla'da ayrıca iki adet çiftlik kayıtlıdır⁷⁷⁶.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1539 ve 1557'de ki 4702 akçelik hâsıl, II. Selim döneminde 13.851 akçeye ve 1569'da 13.980 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 1352 kile, 8780 akçe oşür vergisi yanı sıra bahçecilik, meyvecilik, keten ve kenevir vergileri de kaydedilmiştir. Muğla köyünün asıl önemli ekonomik faaliyeti ise hayvancılıktır⁷⁷⁷.

⁷⁶⁸ TKGM KKA TD 86 v. 212 b.

⁷⁶⁹ BOA TD 382 s. 634.

⁷⁷⁰ TKGM KKA TD 58 v. 431 a.

⁷⁷¹ BOA TD 382 s. 634.

⁷⁷² BOA TD 439 s. 337.

⁷⁷³ BOA TD 215 s. 221.

⁷⁷⁴ BOA TD 306 s. 12.

⁷⁷⁵ TKGM KKA, TD 542 s. 489.

⁷⁷⁶ TKGM KKA, TD 561 v. 281 a.

⁷⁷⁷ TKGM KKA, TD 561 v. 281 a.

Murad Oğulları: 1569'da aynı isimli cemaat tarafından İlyas Bey köyünden bölünerek kurulmuş olan köy sadece bu tarihte Yanbolu kazâsına tâbidir. Köyün 1400 akçelik vergi miktarı dışında bir bilgi bulunmamaktadır⁷⁷⁸.

Musa Hocalu: Köyün ilk kaydı 1518 yılına aittir. Fakat köyde kayıtlı nüfus yoktur⁷⁷⁹. 1530'da 27'si Yörük ve yağcı, 1'i mazul sipah toplam 29 haneli yaklaşık 145 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁷⁸⁰.

Musa Hocalu'nun 1530'daki 4287 akçelik vergisi, 1539'da 5395 akçeye yükselmiştir⁷⁸¹. Ancak köyün son kaydı olan 1569'da bu miktar 5000 akçeye gerilemiştir⁷⁸².

Mümin (Armağancı): 1518'de 1'i imam 9 hanenin yaşadığı küçük bir Türk köydür. Ancak bu tarihte Mümin köyüne bağlı 6 adet mezraa bulunmaktadır. Bunlar, *Balabanlu, Orucoğlu, Hallac Mahmud, Tunalar, Evrenlü* ve ismi okunamayan bir mezraadır⁷⁸³. 1530'da köyün hane miktarı değişmemiştir. Fakat söz konusu mezraalardan hiç biri köye tâbi değildir⁷⁸⁴. 1539'da deftere "*Mümin nam-ı diğer Armağancı ma'a mezraa-i Tunalar oğlu Ali*" adıyla kaydedilmiştir⁷⁸⁵. 1569'dan sonrada ismi "*Mümin nam-ı diğer Armağancı ma'a Cemaat-i Çalık Seydi*" olarak değişmiştir⁷⁸⁶. III. Mehmed dönemine ait son kaynağa göre köyde, 4 hane, 2 mücerred ile köye adını veren Yörük Çalık Seydi cemaatine bağlı 10 hane, 3 mücerred toplam 75 kişi meskûndur⁷⁸⁷.

Mümin köyünün, 1518'de 8481 akçe olan hâsılı 1539'da 6235 akçeye gerilemiştir. 1569'dan itibaren ise 12.500 akçe vergi vermiştir. Köyün temel geçim

⁷⁷⁸ BOA TD 475 s. 201.

⁷⁷⁹ BOA, TD 65 s. 121.

⁷⁸⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁷⁸¹ BOA, TD 215 s. 188.

⁷⁸² BOA, TD 475 s. 206.

⁷⁸³ BOA, TD 65 s. 120.

⁷⁸⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁷⁸⁵ BOA, TD 215 s. 188.

⁷⁸⁶ BOA, TD 475 s.28, TKGM KKA, TD 86 v. 170 a, BOA, TD 664 s. 24.

⁷⁸⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 170 a.

kaynağı tarımdır. 1422 kile 9784 akçe öşür vergisi yanında kovan öşürü ve iki babluk değirmenin 60 akçelik gelirleri de kayıtlarda yer almıştır⁷⁸⁸.

Novasil (نواسيل): Kanuni devrinden itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan köyde ilgili dönemde, 33 hane, 15 mücerred bulunmaktadır⁷⁸⁹. 1572'de 23 gayr-i Müslim hane ve 4 mücerred kayıtlıdır⁷⁹⁰. 1579'da Novasil'de 27 hane, 20 mücerred yaklaşık 155 kişi mütemekkindir⁷⁹¹.

Novasil köyünün XVI. yüzyılın ilk yarısında hâsılı 2600 akçedir⁷⁹². 1572'den itibaren de 2951 akçe vergi vermiştir. 141 kile, 920 akçe öşür vermiştir. Diğer ziraf faaliyetler arasında üzümculük ve keten üretimi yer almaktadır. Ayrıca tavukçuluk, küçük-büyük baş hayvan ve domuz üretimi hayvancılık vergileri arasındadır. Son olarak köyde üç babluk değirmen vardır⁷⁹³.

Odyakan: Aynı isimli cemaat mensuplarının kurduğu köy, 1569'dan⁷⁹⁴ itibaren Yanbolu kazâsına tâbidir. III. Mehmed devrinde Odyakan 11 hane ve 2 mücerredin bulunduğu tahmini 57 kişilik orta ölçekli bir köydür⁷⁹⁵.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1569'da 990 akçe olan hâsıl XVI. yüzyılın sonlarında 3000 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 2515 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁷⁹⁶.

Mahalle-i Orhanlar: 1543'den itibaren kazâya tâbi olan köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed devrine aittir. Söz konusu dönemde 5 haneli tahmini 25 nüfuslu küçük bir köydür⁷⁹⁷. Orhanlar XVI. yüzyıl boyunca 500 akçe vergi vermiştir⁷⁹⁸. 29 kile, 236 akçe öşür veren köyde az miktarda arıcılık, bahçecilik ve meyvecilik yapılmıştır⁷⁹⁹.

⁷⁸⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 170 a.

⁷⁸⁹ BOA, TD 382 s. 635.

⁷⁹⁰ TKGM KKA, TD 42 v. 267 a.

⁷⁹¹ TKGM KKA, TD 58 v. 237 b.

⁷⁹² BOA TD 382 s. 635, TKGM KKA, TD 42 v. 267 a.

⁷⁹³ TKGM KKA, TD 42 v. 267 a.

⁷⁹⁴ BOA, TD 475 s. 207.

⁷⁹⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 196 b.

⁷⁹⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 196 s. B.

⁷⁹⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 207 a.

⁷⁹⁸ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b, BOA, TD 475 s. 205, TKGM KKA, TD 86 v. v. 207 a.

⁷⁹⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 207 a.

Orta-köy: 1530'da köyde Çingene cemaatine bağlı, 1 bive 13 hane meskündür⁸⁰⁰. Kanuni devrine ait bir başka deftere göre, Orta-köy 6 hane ve 5 mücerredin yaşadığı küçük bir köy haline gelmiştir⁸⁰¹. 1572'de hane ve mücerred sayısı değişmemiştir⁸⁰². 1579'da 7 hane, 3 mücerred yaklaşık 38 kişi köyde mütemekkindir⁸⁰³. Orta-köy 1530, 1572 ve 1579 yıllarında köy olarak kaydedilirken, 1543 ve 1569'da yerleşimin olmadığı mezraa olarak defterlerde yer almıştır⁸⁰⁴. Son olarak tarihi belli olmamakla beraber, Orta-köy'de 49 Voynuk vardır⁸⁰⁵.

Orta-köy'ün hâsılı oldukça dalgalı bir yapıya sahiptir. 1530'da 20.198 akçe olan hâsıl, 1539'da 3630 akçeye ve 1543'de 341 akçeye gerilemiştir⁸⁰⁶. 1568'de 481 akçeye yükselmişken⁸⁰⁷, 1569'da yeniden 340 akçeye düşmüştür⁸⁰⁸. 1572'de ise 500 akçeye vergi vermiştir. Söz konusu kaynağa göre 13 kile, 75 akçe öşür veren köyde az miktarlarda üzümçülük, tavukçuluk, küçük-büyük baş hayvancılık gelirleri de vardır.

Ortaklar: 1518'de köyde 5'i bennak, 1'i ehl-i berat, 6'sı yamak ve Yörük 15 hane ile 1 mücerred kayıtlıdır⁸⁰⁹. 1530'da köyde bir çiftlik ile 6'sı Yörük, 11 hane ve 1 mücerred bulunmaktadır⁸¹⁰. Ortaklar, XVI. yüzyılın sonlarında 10 hane ve 4 mücerred tahmini 54 kişilik nüfusa sahiptir⁸¹¹.

Tahrir defterlerine göre, XVI. yüzyılın ilk yarısındaki 1285 akçelik hâsıl önce 1680 akçeye sonrada 2269 akçeye yükselmiştir⁸¹². Ancak 1569'dan itibaren 1807 akçeye gerilemiştir⁸¹³. 62 kile, 378 akçe öşür vergisi veren köyün ayrıca ceviz üretiminden ve sekiz babluk dört değirmeninden de vergi alınmıştır⁸¹⁴.

⁸⁰⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁸⁰¹ BOA, TD 382 s. 636.

⁸⁰² TKGM KKA, TD 42 v. 268 b.

⁸⁰³ TKGM KKA, TD 58 v. 431 b.

⁸⁰⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, BOA, TD 475 s. 39.

⁸⁰⁵ BOA, MAD 281 s. 62, BOA, MAD 7652 s. 103.

⁸⁰⁶ TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, BOA, TD 215 s. 8.

⁸⁰⁷ BOA, TD 467 s. 10.

⁸⁰⁸ BOA, TD 475 s. 39.

⁸⁰⁹ BOA, TD 65 s. 115.

⁸¹⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454.

⁸¹¹ TKGM KKA, TD 86 v. 196 a.

⁸¹² BOA, TD 65 s. 115, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri s. 454, BOA, TD 215 s.186.

⁸¹³ BOA, TD 475 s. 206.

⁸¹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 196 a.

Oruchanlu: İlk olarak 1518 yılında kaydedilmiş olmakla beraber defterdeki silinmeler yüzünden köy hakkında bilgiler okunamamıştır⁸¹⁵. 1530'da Oruchanlu'da 9'u yamak ve küreci 13 hane, 1 mücerred meskûndur⁸¹⁶. 1595–1603 yıllarında 24 hane ve 4 mücerredin bulunduğu yaklaşık 124 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir⁸¹⁷.

Oruchanlu'nun 1530'daki 864 akçelik hâsılı, 1569'da 5124 akçeye⁸¹⁸, XVI. yüzyılın sonlarında da 5167 akçeye yükselmiştir. 673 kile, 4352 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunların yanı sıra bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık köyün diğer ekonomik faaliyetleridir⁸¹⁹.

Paşa Yiğitlü: 1454'de köy halkı çeltik eken ve ekmeyen olmak üzere iki grupta kaydedilmiştir. 1'i bennak 4 hane çeltik ekimi yaparken, 3'ü bive, 1'i imam, 2'si bennak 14 hanede çeltik ekmeyenler olarak deftere yazılmıştır. Bu tarihte Paşa Yiğitlü 18 haneli tahmini 90 kişilik büyük bir köydür⁸²⁰. 1530'da ise yerleşimin olmadığı bir mezraa haline gelmiştir⁸²¹.

Peskendava (پسکندوا): 1530'da köyde 13 hane ve 3 mücerred bulunmaktadır⁸²². 1579'da sadece 2 gayr-i Müslim hane kaydedilmiştir⁸²³. XVI. yüzyılın sonlarında 20 gayr-i Müslim hanenin olduğu tahmini 100 kişilik büyük bir köydür⁸²⁴. Tarihi belli olmayan Voynuk defterlerine göre Peskendava'da 18'i yamak, 27 Voynuk vardır⁸²⁵.

İlgili kayıtlara göre, 1530'da *Selim Viranı* mezraasını ziraat maksatlı kullanan köy 4220 akçe vergi vermiştir. Fakat 1539'dan itibaren köyün hâsılında gerileme meydana gelmiştir. 1539'daki 4100 akçelik vergi⁸²⁶, 1579'da 208 akçe olmuştur⁸²⁷. 401

⁸¹⁵ BOA, TD 65 s. 104.

⁸¹⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁸¹⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 208 b.

⁸¹⁸ BOA, TD 475 s. 206.

⁸¹⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 208 b.

⁸²⁰ M.C. Y. 089 v. 124 a.

⁸²¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 365.

⁸²² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁸²³ TKGM KKA, TD 58 v. 431 a.

⁸²⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 191 a.

⁸²⁵ BOA, MAD 281 s.149, BOA, MAD 7652 s. 104, BOA, MAD 992 s.371.

⁸²⁶ BOA, TD 215 s. 191, TKGM KKA, TD 86 v. 191 a.

⁸²⁷ TKGM KKA, TD 58 v. 431 a.

kile, 2480 akçe öşür vermiştir. Köyde ayrıca keten ve kenevir, bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük–büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği yapılmıştır⁸²⁸.

Mahalle-i Pir Fakih: 1569'dan⁸²⁹ itibaren kazâya tâbi olan köyde, XVI. yüzyılın sonunda 11 hane, 3 mücerredin yaklaşık 58 kişi mütemekkindir. 833 akçe hâsıla sahip Pir Fakih köyü, 68 kile, 446 akçe öşür vergisi ve az miktarda kovan öşrü vermiştir⁸³⁰.

Polatlı: 1530'da 2'si küreci ve yamak 4 hane ile 1 mücerredin bulunduğu 21 nüfuslu küçük bir köydür. Ayrıca mezkûr tarihte köyde bir çiftlik vardır⁸³¹. 1530'da 3200 akçe olan hâsıl 1569'da 3500'e yükselmiştir⁸³².

Polotnic (بولوتنج): 1577'de 1'i Müslim, 28'i gayr-i Müslim 29 hane ve 13 gayr-i Müslim mücerredin kayıtlı olduğu tahmini 153 nüfuslu büyük bir köydür. 3500 akçe hâsıla sahip olan Polotnic, 300 kile, 1920 akçe öşür vermiştir. Bağcılık, keten, kenevir, ceviz ve üzüm üretimi diğer ziraî faaliyetlerdir⁸³³.

Mahalle-i Rahmanlu: 1569'dan⁸³⁴ itibaren kazâ dairesinde bulunan köyde, XVI. yüzyılın sonunda 15 hane, 1 mücerred tahmini 76 kişi mütemekkindir⁸³⁵.

XVI. yüzyıl boyunca 2000 akçe vergi veren Rahmanlu'nun temel geçim kaynağı tarımdır. 176 kile, 1271 akçe öşür vergisi veren köyün diğer gelir kaynakları arasında bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yer almaktadır⁸³⁶.

Resullü (Karga Yusuf): 1518'de köyde, 1'i bennak, 44 hane ve 14 mücerred meskündür⁸³⁷. 1530'da Karga Yusuf'ta, 6'sı Yörük, 50 hane, 14 mücerred bulunmaktadır. Nüfus açısından kalabalık bir yer olmasına rağmen ilgili deftere mezraa olarak yazılmıştır⁸³⁸. 1595–1603 yıllarında tekrar köy olarak kaydedilen Resullü'de, 18

⁸²⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 191 a.

⁸²⁹ BOA, TD 475 s. 206.

⁸³⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 196 a.

⁸³¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458.

⁸³² BOA, TD 475 s. 207.

⁸³³ TKGM KKA, TD 42 v. 269 b.

⁸³⁴ BOA, TD 475 s. 199.

⁸³⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 184 a.

⁸³⁶ TKGM KKA, TD -86 v. 184 a.

⁸³⁷ BOA, TD 65 s. 114.

⁸³⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

hane ve 2 mücerredten oluşan *İncik Sarı* Yörtük cemaati ile 41 gayr-i Müslim hane, 1 mücerred mütemekkindir. XVI. yüzyılın başında Müslim köyü iken aynı yüzyılın sonunda toplam 59 haneli, tahmini 296 nüfuslu ve gayr-i Müslimlerin yoğunlukta olduğu bir iskân yeri olmuştur⁸³⁹.

İlgili kayıtlara göre 1518'de ki 2003 akçelik hâsıl 1530'da, yani mezraa olduğu dönemde, 1000 akçelik sazlık geliriyle beraber 13.951 akçeye yükselmiştir. 1539'da 1824 akçe vergi veren köyün hâsılı, 1569'dan itibaren 4468 akçe olmuştur⁸⁴⁰. 270 kile, 1770 akçe öşür veren köyde ayrıca altı bablık değirmen vardır⁸⁴¹.

Sağarlar: Sadece 1543'de Yanbolu kazâsına tâbi kaydedilen ve Sağarlar cemaati tarafından kurulmuş olan köy 1251 akçe vergi vermiştir⁸⁴².

Saray-ı Atik: II. Selim devrine ait defterlerden ilkine göre köyde 182 hane ve 85 mücerred kayıtlıdır. Bu hanelerden 105 kıpti, 46'sı gayr-i Müslim, 31'i Müslimdir⁸⁴³. 1569'da ise köy; "*Nefs-i Saray-ı Atik*" ismiyle kaydedilmiştir. Ancak, defterler incelendiğinde neden şehir olduğuna dair ayırt edici bir bilgi yazılmamıştır. Saray-ı Atik'in en büyük önemi, kazâ dairesinde kurulan pazarlardan birine sahiplik etmesidir. 1569'da köyün nüfusunda bir düşüş meydana gelmiş ve 164 hane ile 28 mücerred yazılmıştır. Bu hanelerden; 34'ü Müslim, 55'i kıpti, 70'i gayri Müslimdir. Sadece II. Selim döneminde Yanbolu'ya tâbi olan Saray-ı Atik tahmini 1045 kişilik nüfusuyla, İslimye'den sonra kazânın bir diğer büyük köyüdür⁸⁴⁴.

Saray-ı Atik köyünü hâsılı 14.660 akçedir. Vergi miktarının yüksek olmasına karşın köyün tarım ve hayvancılık faaliyetleri çok düşüktür. Sadece 21 kile öşür vergisi vermiştir. Buna rağmen hâsılın yüksek olmasının sebebi, 28.546 akçelik pazar vergisi ile toplanan ispençe ve cizye vergileridir.

⁸³⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 203 b.

⁸⁴⁰ BOA, TD 215 s. 186, BOA, TD 475 s. 51.

⁸⁴¹ TKGM KKA, TD 86 v. 203 b.

⁸⁴² TKGM KKA, TD 222 v. 101 b.

⁸⁴³ BOA, TD 542 s. 492.

⁸⁴⁴ TKGM KKA, TD 561 v.282 b.

Saraylı: 1530'da köyde 6'sı Müslim, 1'i küreci, 5'i gayr-i Müslim toplam 12 hane ve 1 mücerred bulunmaktadır.⁸⁴⁵ XVI. yüzyılın sonunda ise, tek edilerek mezraa haline gelmiştir⁸⁴⁶.

1530'da Saraylı ve Kavlaklı köylerinin hâsılları beraber hesaplanmıştır. XVI. yüzyılın sonlarında tarım amaçlı kullanılan mezraadan 1000 akçe öşür vergisi alınmıştır⁸⁴⁷.

Sarı Hoca: 1543'den⁸⁴⁸ itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olmakla beraber köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed dönemine aittir. Bu devirde Sarı Hoca 27 hane ve 9 mücerredin bulunduğu tahmini 144 nüfuslu büyük bir iskân birimidir⁸⁴⁹.

Sarı Hoca köyü, 1543'den XVI. yüzyılın sonlarına kadar 1500 akçe vergi vermiştir⁸⁵⁰. Sadece tarihi belli olmayan bir icmâl defterinde 2077 akçe vergi verdiği yazılmıştır. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 101 kile, 759 akçe öşür veren köyün diğer gelir kaynakları bahçecilik, meyvecilik ve küçük-büyük baş hayvancılıktır⁸⁵¹.

Saru Beğlü (Emin Beğ): İlk kaydı 1454 yılına ait olan köyde 11'i küreci, 1'i küreci bennak, 4'ü Yörük, 1'i Yörük bennak, 6'sı bennak toplam 25 hane kayıtlıdır⁸⁵². 1530'da 17'si yamak ve küreci 28 hane, 1 mücerred ile *Cin Kokna* cemaatine bağlı yamak ve küreci 14 hane bulunmaktadır. Kanuni devrinde tahmini 211 nüfuslu büyük bir iskân yeri olmasına karşın⁸⁵³, III. Mehmed döneminde köyün nüfusunda ciddi bir gerileme yaşanmıştır. XVI. yüzyılın sonlarında 17 hane ve 4 mücerredin bulunduğu yaklaşık 89 nüfuslu bir köy haline gelmiştir⁸⁵⁴.

Köyün müstakil vergi kayıtları 1530'dan itibaren tutulmuştur. 1530'daki 5217 akçelik vergi 1539'da 4619 akçeye⁸⁵⁵, 1543'de 1991 akçeye gerilemiştir⁸⁵⁶. III.

⁸⁴⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁸⁴⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 194 a.

⁸⁴⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 194 a.

⁸⁴⁸ TKGM KKA, TD 222 v. 103 a.

⁸⁴⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁸⁵⁰ TKGM KKA, TD 222 v. 103 a, BOA, TD 475 s. 203, TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁸⁵¹ TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁸⁵² M.C. Y. 089 v. 118 a.

⁸⁵³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁸⁵⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 178 b.

⁸⁵⁵ BOA, TD 215 s. 8.

⁸⁵⁶ BOA, TD 475 s. 38.

Mehmed devrinde ise 9612 akçeye yükselmiştir⁸⁵⁷. Saru Beğlü'nün temel geçim kaynağı tarımdır. 1070 kile, 6390 akçe öşür vergisi veren Emin Beğlü'de az miktarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır. Köyde bir adette çayır vardır⁸⁵⁸.

Saru İvaz: 1518'de 5'i küreci, 1'i yamak, 13 hane ve 2 mücerred meskûndur⁸⁵⁹. 1530'da köyde 1'i imam 14 hane, 2 mücerred ve bir çiftlik bulunmaktadır⁸⁶⁰. Ancak XVI. yüzyılın sonunda Saru İvaz 21 hanenin kayıtlı olduğu tahmini 101 nüfuslu büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁸⁶¹.

1518 ve 1530'daki 811 akçelik hâsıl 1539'da 652 akçeye gerilemiştir⁸⁶². 1569'dan itibaren de 1529 akçe vergi vermiştir⁸⁶³. 55 kile, 390 akçe öşür veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, keten ve kenevir üretimi vardır. Bir adet çayıra sahip olan Saru İvaz'da arıcılık, domuz yetiştiriciliği ve küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁸⁶⁴.

Sekban Bahşi (Topça): 1454'de köy 4'ü küreci, 7'si çiftli, 4'ü bennak 1'i canbaz toplam 16 haneye sahiptir⁸⁶⁵. 1530'da Sekban Bahşi'de 4'ü küreci 14 hane ve 5 mücerred meskûndur⁸⁶⁶. 1569'dan itibaren "*Sekban Bahşi nam-ı diğer Topça*" ismiyle kaydedilmiştir⁸⁶⁷. III. Mehmed döneminde 33 hane ve 5 mücerredin bulunduğu tahmini 170 nüfuslu büyük bir iskân yeri olmuştur⁸⁶⁸.

İlgili kayıtlara göre, 1454'deki 1747 akçelik vergi, 1530'da 3000 akçeye, 1539'da 3800 akçeye⁸⁶⁹, 1543'de 5500 akçeye yükselmiş⁸⁷⁰, 1569'da ise 4000 akçeye gerilemiştir⁸⁷¹. XVI. yüzyılın sonunda köy 5500 vergi vermiştir. Köyün temel geçim

⁸⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 178 b, BOA, TD 619 s. 130.

⁸⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 178 b.

⁸⁵⁹ BOA, TD 65 s. 118.

⁸⁶⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁸⁶¹ TKGM KKA, TD 86 v. 181 b.

⁸⁶² BOA, TD 215 s. 186.

⁸⁶³ BOA, TD 475 s. 50, TKGM KKA, TD 86 v. 181 b.

⁸⁶⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 181 b.

⁸⁶⁵ M.C. Y. 089 v. 121 b.

⁸⁶⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 457.

⁸⁶⁷ BOA, TD 475 s. 199.

⁸⁶⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 206 b.

⁸⁶⁹ BOA, TD 215 s. 192.

⁸⁷⁰ TKGM KKA, TD 222 v. 100 a.

⁸⁷¹ BOA, TD 475 s. 199.

kaynağı ise tarımdır. 550 kile, 3645 akçe öşür vergisi yanı sıra bahçecilik, meyvecilik ve az miktarda arıcılık köyün diğer gelir kaynakları arasındadır⁸⁷².

Sekbanlar (Sekbanlu) : 1518'de 1'i yamak, 1'i ehl-i berat 18 hane ve 12 mücerred meskündür⁸⁷³. 1530'da *Sekbanlu* adıyla kaydedilen köyde 5'i Yörtük, 1'i yamak, 1'i sahib-i berat 23 hane ve 12 mücerred tahmini 127 kişi mütemekkindir⁸⁷⁴.

1518'de *Murad Oğlu* mezraasını tarım için kullanan köyün 7161 akçelik hâsılı *Sekban-ı diğer* köyü ile beraber yazılmıştır. 1530'da ise *Kırca Oğlu* mezraasını ziraat amaçlı işleyen Sekbanlar'ın hâsılı değişmemiştir.

Sekban-ı Diğer: 1518'de Sekbanlar köyünün bölünmesiyle meydana gelmiştir. Söz konusu tarihte Sekban-ı Diğer'de 2'si ehl-i berat 19 hane, 8 mücerred meskündür⁸⁷⁵. 1530'da ise 31'i sahib-i sipah toplam 43 hane ve 8 mücerredin bulunduğu yaklaşık 223 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁸⁷⁶. 1518'de bir adet çayıra sahip olan köyün hâsılı 1518 ve 1530'da *Sekbanlar (Sekbanlu)* köyünün hâsılı ile hesaplanmıştır.

Sekice (Yenice) : 1530 tarihli Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli defterinde Yanbolu'ya tâbi aynı isimle iki köy bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan Sekice 119 haneli büyük bir gayr-i Müslim köyüdür⁸⁷⁷. Yine Sultan Süleyman döneminde köyde 6'sı Müslim, 143'ü gayr-i Müslim toplam 149 hane ile 105 mücerred mütemekkindir⁸⁷⁸. 1557'de ise Yenice'ye *Nikola* ve *Papas* isimlerinde iki mahalle kaydedilmiştir. Bu mahallelerde 38'i baştina, 218 hane meskündür. Mahallelerden ayrı olarak köyde 5 Müslim hane vardır⁸⁷⁹. 1579 yılına ait son deftere göre köyde 4'ü Müslim 184 hane, 5'i Müslim 72 mücerred tahmini 992 kişi mütemekkindir⁸⁸⁰.

İlgili kayıtlara göre, 1530'daki 19.109 akçelik hâsıl Kanuni devrine ait bir diğer deftere göre 35.103 akçeye yükselmiştir. 1557'de 28.994 akçeye gerilemesine karşın,

⁸⁷² TKGM KKA, TD 86 v. 206 b.

⁸⁷³ BOA, TD 65 s. 115.

⁸⁷⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

⁸⁷⁵ BOA, TD 65 s. 115.

⁸⁷⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

⁸⁷⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.523.

⁸⁷⁸ BOA, TD 382 s. 878.

⁸⁷⁹ BOA, TD 311 s. 83.

⁸⁸⁰ TKGM KKA, TD 559 s. 20a.

1579'da 38.600 akçeye çıkmıştır. 467 kile öşür vergisi veren köyde bahçecilik, meyvecilik, bağcılık, keten ve kenevir üretimi diğer önemli ziraî faaliyetlerdir. Küçük-büyük baş hayvancılık, arıcılık, ipek böcekçiliği, domuz yetiştiriciliği Yenice köyünün hayvancılık vergileri arasındadır. Bunların dışında köy on bab değirmene sahiptir⁸⁸¹.

Sekice (Yenice): Bir diğer Sekice köyünde 1530'da 5'i Müslim, 77'si gayr-i Müslim 82 hane ile 3'ü Müslim 16 mücerred bulunmaktadır. Bu dönemde 12.045 akçe vergi vermiştir⁸⁸². Bu tarihten sonra ise Çötre köyü ile birleştirilmiştir.

Semüz Eyerci: 1454 tarihli kayda göre köyde 3'ü bennak, 4'ü yağcı, 4'ü küreci, 1'i Yörük toplam 27 hane kayıtlıdır⁸⁸³. 1518'de bu miktar 5'i yağcı ve küreci, 1'i müselleme, 1'i imam 11 haneye gerilemiştir⁸⁸⁴. 1530'da 5'i yağcı ve küreci, 1'i müselleme, 1'i imam 12 hane ve 5 mücerred mütemekkindir⁸⁸⁵. XVI. yüzyılın sonlarında Semüz Eyerci 22 hane ve 3 mücerredin meskûn olduğu tahmini 113 nüfuslu büyük bir köydür⁸⁸⁶.

1454'de 147 akçe vergi veren köyün temel geçim kaynağı çeltik üretimidir. 1518'den itibaren ise köyde çeltik ekimi yapılmamıştır. Bunun dışında 1518'deki 1381 akçelik hâsıl 1539'da 1794 akçeye⁸⁸⁷, 1569'dan itibaren de 1991 akçeye yükselmiştir⁸⁸⁸. Semüz Eyerci köyünden 142 kile, 930 akçe öşür vergisi, az miktarda sebze, meyve, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve sazlık vergileri alınmıştır⁸⁸⁹.

Seydi Oğlu: 1539'dan itibaren⁸⁹⁰ Yanbolu kazâsına tâbi olan köy hakkına mufassal kayıtlar II. Selim devrine ait iki defterde bulunmaktadır. Söz konusu defterlerden ilkinde göre köyde, 6'sı yamak 23 hane ve 1 mücerred bulunmaktadır⁸⁹¹.

⁸⁸¹ TKGM KKA, TD 559 s. 20 a.

⁸⁸² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 524.

⁸⁸³ M.C. Y. 089 v. 124 a.

⁸⁸⁴ BOA, TD 65 s.119.

⁸⁸⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

⁸⁸⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

⁸⁸⁷ BOA, TD 215 s.192.

⁸⁸⁸ TKGM KKA, TD 222 v. 99 b, BOA, TD 475 s. 198, TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

⁸⁸⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 182 b.

⁸⁹⁰ BOA, TD 215 s. 223.

⁸⁹¹ BOA, TD 542 s. 538.

1569'da ise Seydi Oğlu'nun nüfusu 2'si yamak, 1'i eşkinci 18 hane ve 5 mücerred tahmini 95'e gerilemiştir⁸⁹².

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1539'daki 2382 akçelik hâsıl, II. Selim devrinde önce 7309 akçeye ardından da 8309 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 1051 kile, 6609 akçe öşür veren Seydi Oğlu köyü az miktarlarda arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık gelirlerine sahiptir.

Sidlerak (سدلراق): Kanuni döneminden itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan köyde ilgili dönemde, 1'i şerif, 1'i veled-i şerif, 22'si Müslim, 2'si gayr-i Müslim toplam 24 hane ve 23 mücerred bulunmaktadır⁸⁹³. 1572'de ise 2'si gayr-i Müslim, 15'i Müslim 17 hane ve 14 mücerred kayıtlıdır⁸⁹⁴. Tarihi belli olmayan bir diğer deftere göre Sidlerak 13'ü Müslim, 10'u gayr-i Müslim 23 haneli tahmini 116 nüfuslu bir köydür⁸⁹⁵.

Kanuni ve II. Selim dönemlerindeki 1530 akçelik hâsıl 1572'de 2000 akçeye, tarihi belli olmayan kaynağa göre de 2519 akçeye yükselmiştir⁸⁹⁶. 127 kile, 940 akçe öşür veren köyde üzümçülük, bahçecilik, meyvecilik, küçük-büyük baş hayvancılık, tavukçuluk, arıcılık diğer gelir kaynaklarıdır⁸⁹⁷.

Sulca (سولج): 1518'de köyde 7'si Müslim, 1'i bive 10'u gayr-i Müslim toplam 18 hane ile 2 mücerred mütemekkindir⁸⁹⁸. 1530'da Sulca'da 10'u gayr-i Müslim, 4'ü Müslim 14 hane ile 3 mücerred tahmini 73 kişi bulunmaktadır⁸⁹⁹. XVI. yüzyıl boyunca 1540 akçe vergi vermiştir⁹⁰⁰.

Sungurca Viranı (Ayu Pınarı): İlk olarak 1543'de Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiştir⁹⁰¹. 1557'de *Sungurca Pınarı* Yörüklerinden 4 hanenin bulunduğu ve aynı isimle anılan küçük bir iskân yeridir⁹⁰². III. Mehmed devrinde ise küçük bir Yörük köyü

⁸⁹² TKGM KKA, TD 561 v. 299 b.

⁸⁹³ BOA, TD 382 s. 638.

⁸⁹⁴ TKGM KKA, TD 42 v. 269 a.

⁸⁹⁵ BOA, TD 439 s. 332.

⁸⁹⁶ BOA, TD 382 s. 638, BOA, TD 467 s. 10.

⁸⁹⁷ BOA, TD 439 s. 332.

⁸⁹⁸ BOA, TD 65 s. 113.

⁸⁹⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁹⁰⁰ BOA, TD 65 s.113, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452, BOA, TD 215 s. 6, BOA, TD 475 s. 39.

⁹⁰¹ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b.

⁹⁰² BOA, TD 311 s.93.

olmaktan çıkmış ve 18 hane, 3 mücerredin bulunduğu tahmini 93 nüfuslu büyük bir iskân haline gelmiştir⁹⁰³.

1543'den XVI. yüzyılın sonlarına kadar köyün hâsılı 2054 akçedir⁹⁰⁴. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 193 kile, 1192 akçe öşür vermiştir. Ayrıca az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, cevizcilik, arıcılık ve hayvancılık gelirlerine sahiptir⁹⁰⁵.

Süle Beğ: 1539'da "*Karye-i Yusufhan Beğ nam-ı diger Süle Beğ*"⁹⁰⁶ ismiyle kaydedilmiştir. Ancak II. Selim devrinden itibaren Yusufhan Beğ ve Süle Beğ olmak üzere ayrı iki köy haline gelmişlerdir⁹⁰⁷. II. Selim devrine ait kayıtlardan ilkinde göre köyde, 13'ü yamak, 1'i sipahi, 1'i sipahi veled, 1'i ehl-i berat toplam 31 hane ile 3'ü yamak 8 mücerred meskündür⁹⁰⁸. 1569'da Süle Beğ'de, 1'i eşkinci, 1'i yamak, 27 hane, 4 mücerred tahmini 139 kişi bulunmaktadır. Köyde ayrıca bir çiftlik vardır⁹⁰⁹.

Mevcut vergi kayıtlarından anlaşıldığı üzere 1539'da verdiği 10.602 akçelik vergi⁹¹⁰, II. Selim devrinde 10.419 akçeye gerilemiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 1142 kile, 7478 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁹¹¹.

Şabanlu: 1530'da köyde, 6 hane, 2 mücerred bulunmaktadır⁹¹². III. Mehmed döneminde Şabanlu'da 8 hane, 1 mücerred tahmini 41 kişi mütemekkindir⁹¹³.

İlgili vergi kayıtlarına göre 1530'da 808 akçe hâsıla sahipken bu miktar 1543'de 2200 akçeye⁹¹⁴, XVI. yüzyılın sonlarında ise 5500 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan Şabanlu köyü 672 kile, 3710 akçe öşür vermiştir. Bunların dışında bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık gelirleri de kaydedilmiştir⁹¹⁵.

⁹⁰³ TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

⁹⁰⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b, BOA, TD 475 s. 201, TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

⁹⁰⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 189 a.

⁹⁰⁶ BOA, TD 215 s.221.

⁹⁰⁷ BOA, TD 542 s. 496, TKGM KKA, TD 561 v. 284 a.

⁹⁰⁸ BOA, TD 542 s.496.

⁹⁰⁹ TKGM KKA, TD 561 v. 284 a.

⁹¹⁰ BOA, TD 215 s. 221.

⁹¹¹ BOA, TD 542 s.496, TKGM KKA, TD 561 s. 284 a.

⁹¹² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.458.

⁹¹³ TKGM KKA, TD 86 v. 197 b.

⁹¹⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 103 b.

⁹¹⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 197 b.

Şahin: Sultan Süleyman devrinde köyde, 1'i bive 11 hane ve 6 mücerred bulunmaktadır⁹¹⁶. Tarihi belli olmayan bir diğer mufassal kayda göre Şahin 13 haneli tahmini 65 nüfuslu orta ölçekli bir gayr-i Müslim köyüdür⁹¹⁷.

Şahin köyünün Kanuni döneminde ki 1000 akçelik hâsılı tarihsiz kayda göre 1661 akçeye yükselmiştir. 86 kile, 721 akçe öşür veren köyde az miktarlarda keten, kenevir, meyve ve ceviz üretimi vardır. Ayrıca küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği köyünün ekonomik faaliyetleri arasındadır⁹¹⁸.

Şahincelü: 1543'den itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan ve aynı isimli cemaate bağlı hanelerin oturduğu köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed dönemine aittir⁹¹⁹. İlgili devride 8 hane, 2 mücerredin bulunduğu yaklaşık 42 nüfuslu bir iskân yeridir. XVI. yüzyıl boyunca 3368 akçe vergi veren Şahincelü'nün temel geçim kaynağı tarımdır. 420 kile 2969 akçe öşür veren köyde az miktarlarda da bahçecilik, meyvecilik, arıcılık yapılmıştır⁹²⁰.

Şeyh Pınarı: III. Mehmed döneminde Yanbolu'ya tâbi kaydedilen köyde Evronoz cemaatine bağlı 10 hane dışında, 17 hane ve 2 mücerred kayıtlıdır. Söz konusu dönemde Şeyh Pınarı toplam 27 haneli tahmini 137 nüfuslu büyük bir köydür. Ziraî faaliyetlerin ağırlıkta olduğu köy 4500 akçe hâsıla sahiptir. 530 kile, 3441 akçe öşür vergisi dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılıktan da vergi vermiştir⁹²¹.

Taraş: 1518 ve 1530 tarihlerine köyde, 15 hane ve 12 mücerred kayıtlıdır⁹²². II. Selim devrinde Taraş, 10 hane ve 4 mücerredin bulunduğu tahmini 54 nüfuslu bir iskân birimidir⁹²³.

1518'den itibaren Taraş, *Nakkaş* ve *Taraş* mezraalarını ziraat amaçlı kullanmıştır. 1518 ve 1530'da 1755 akçe olan hâsılı II. Selim döneminde 12.073 akçeye

⁹¹⁶ BOA, TD 382 s.632.

⁹¹⁷ BOA, TD 439 s. 328.

⁹¹⁸ BOA, TD 439 s. 328.

⁹¹⁹ TKGM KKA, TD 222 v. 7 b, BOA, TD 475 s. 30, TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

⁹²⁰ TKGM KKA, TD 86 s. 172 a.

⁹²¹ TKGM KKA, TD 86 s. 195 a.

⁹²² BOA, TD 65 114, BOA, TD 370 s.452.

⁹²³ TKGM KKA, TD 561 s. 297 b.

yükselmiştir. 1353 kile, 7727 akçe öşür vermiş olan köyde ayrıca bahçecilik, meyvecilik, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık yapılmıştır⁹²⁴

Taraşlar: 1530'da 8 haneli küçük bir iskân yeridir. Köyün hâsılı *Kölemen, Hacılar, Karga Yusuf* köyleri ile beraber hesaplanmıştır⁹²⁵.

Taraşlar: 1530'da *Küçük Karagöz, Çömlek-köy, Doğuşlar* köylerinin ekinliği iken⁹²⁶, 1539'dan itibaren 3416 akçe vergi veren müstakil bir köy haline gelmiştir⁹²⁷. Fakat ilgili tarihten sonra Yanbolu'ya tâbi değildir.

Tatarlar: 1454'de 15 haneli tahmini 75 nüfuslu ve 477 akçe vergi veren bir köydür⁹²⁸. 1518 ve 1530 yıllarında ise *Musa Hocalu* köyüne tâbi mezraa olarak kaydedilmiştir⁹²⁹.

Tatar Dokuz Öyüğü (Mahalle-i Hızır): 1530–1569 tarihleri arasında Karın Abâd kazâsına tâbi iken, 1569'dan itibaren Yanbolu kazâ dairesine dâhil edilmiştir⁹³⁰. III. Mehmed döneminde 9 hane ve 1 mücerredin bulunduğu tahmini 46 nüfuslu küçük bir iskân birimdir. Köyde ayrıca bir çiftlik vardır⁹³¹.

Tatar Dokuz Öyüğü köyü 1569'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar 800 akçe vergi vermiştir. 56 kile, 393 akçe öşür veren köy az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık ve çayır gelirlerine sahiptir⁹³².

Tavşan Depesi: 1530'da 11'i Yörük ve yağcı 12 hane, 1 mücerred ayrıca bir çiftlik kayıtlıdır⁹³³. 1595–1603 yılları arasında 13 hane ve 1 mücerred tahmini 61 kişi köyde mütemekkindir. Söz konusu tarihlerde Tavşan Depesi'nde ayrıca iki çiftlik vardır⁹³⁴.

⁹²⁴ TKGM KKA, TD 561 v. 297 b.

⁹²⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.456.

⁹²⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.459.

⁹²⁷ BOA, TD 215 s.222.

⁹²⁸ M.C. Y. 089 v. 117 b.

⁹²⁹ BOA, TD 65 s. 121, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁹³⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 462, BOA, TD 475 s. 203.

⁹³¹ TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁹³² TKGM KKA, TD 86 v. 192 a.

⁹³³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

⁹³⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 192 b.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530'da ki 1785 akçelik hâsıl 1539'da 1844 akçeye⁹³⁵, 1543 yılında itibaren 5900 akçeye yükselmiştir⁹³⁶. 780 kile, 5142 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır. Ayrıca 120 akçelik gelire sahip iki bablık değirmen bulunmaktadır⁹³⁷.

Mahalle-i Tavşan Depesi: 1543'den itibaren defterlerde yer alan köy *Tavşan Depesi* köyünden bölünerek kurulmuştur⁹³⁸. 1595–1603 yıllarında köyde 5 hane tahmini 25 kişi bulunmaktadır⁹³⁹. XVI. yüzyıl boyunca 593 akçe hâsıla sahip olan Tavşan Depesi 33 kile, 235 akçe öşür vergisi vermiştir⁹⁴⁰

Tavuşlu (Çeltükçi): 1530'da köyde 2'si imam 20 hane ve 6 mücerred bulunmaktadır⁹⁴¹. III. Mehmed devrinde Tavuşlu 18 hane ve 4 mücerredin bulunduğu tahmini 94 nüfuslu büyük köydür⁹⁴².

1530'da köy, çeltik üretimi dolayısıyla vergilerden muaftır. 1539'da ise *Abdullah* mezraasını ziraat amaçlı kullanan Tavuşlu, 267 akçe vergi vermiştir⁹⁴³. XVI. yüzyılın ilk yarısında 2500 akçe olan hâsıl⁹⁴⁴, 1569'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar 13.066 akçedir⁹⁴⁵. Tavuşlu 1297 kile, 9148 akçe öşür vergi dışında 26 kile, 1550 akçe çeltik öşrü vermiştir. Beş bablık çeltik değirmeni bulunan köyün arıcılık, bahçecilik, meyvecilik faaliyetleri de vergilendirilmiştir⁹⁴⁶.

Tenzene (تنزنه): 1572'de 9 hane ve 7 mücerredin bulunduğu yaklaşık 43 nüfuslu küçük bir gayr-i Müslim köyüdür. İlgili vergi kaydına göre, 900 akçe hâsıla sahip olan Tenzene 30 kile, 170 kile öşür vermiştir. Az miktarda keten ve üzüm üretimi yapılan

⁹³⁵ BOA, TD 215 s. 191.

⁹³⁶ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b, BOA, TD 475 s. 203, TKGM KKA, TD 86 v. 192 b.

⁹³⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 192 b.

⁹³⁸ TKGM KKA, TD 222 v. 101 b.

⁹³⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 195 a.

⁹⁴⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 195 a.

⁹⁴¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 454.

⁹⁴² TKGM KKA, TD 86 v. 169 a.

⁹⁴³ BOA, TD 215 s. 185.

⁹⁴⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 619 s.131, BOA, TD 666 s.125.

⁹⁴⁵ BOA, TD 475 s. 28, TKGM KKA, TD 86 v. 169 a.

⁹⁴⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 169 a.

köyde tavukçuluk, arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği diğer gelir kaynaklarıdır⁹⁴⁷.

Tirekepoli (ترکوپولی): 1572’de köyde, 19 hane, 18 mücerred bulunmaktadır⁹⁴⁸. 1579’da ise 9 hane ve 10 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 55 nüfuslu orta ölçekli bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir⁹⁴⁹.

İlgili defterlere göre, 1572’de 4245 akçe vergi vermiştir. Köyün gelirlerinde tarım ürünleri ağırlıklıdır. 230 kile, 1470 akçe oşür veren köyde ketencilik, üzümçülük, bahçecilik, meyvecilik ve ceviz üretimi yapılmıştır. Az miktarlarda yapılan tavukçuluk, küçük-büyük baş hayvancılık ve domuzculuktan da vergi alınmıştır. Ancak 1579 tarihli deftere göre, Tirekopoli köyünün hâsılı 1033 akçeye gerilemiştir⁹⁵⁰.

Tokat-ı Müslim: 1530’da 5’i Yörük ve yağcı, 1’i imam 29 hane ve 11 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 156 nüfuslu büyük bir iskân birimidir. İlgili tarihte 4070 akçe hâsıla sahiptir⁹⁵¹. 1569’da ise 6707 akçe vergi vermiştir⁹⁵².

Tuğrul (Koçmar): 1530’da “*Liva-i Müselleân-ı Çingane*” başlığı altında Yanbolu kazâsına tâbi olarak kaydedilen köyde, 18 hane 6 mücerred kayıtlıdır⁹⁵³. 1531’de, 1’i imam, 1’i ehl-i berat, 1’i bennak, 1’i veled-i yuvacı, 6’sı duhan, 24 hane ve 11 mücerred bulunmaktadır⁹⁵⁴. 1540 yılında da 2’si yamak, 1’i imam, 7’si bennak, yine, 24 hane ve 12 mücerred meskûndur⁹⁵⁵. 1555 senesine ait deftere göre Tuğrul köyünde, 1’i küreci, 1’i yamak, 7’si bennak, 2’si nim çift, 1’i duhan 26 hane ve 1 mücerred ayrıca bir çiftlik vardır⁹⁵⁶. III. Mehmed döneminde “*Karye-i Mezraa-i Tuğrul ma’a mahalle-i Ömerce nam-ı diğer Koçmar*” olarak adı değişmiştir. Söz konusu dönemde Tuğrul 34

⁹⁴⁷ TKGM KKA, TD 42 v. 267 b.

⁹⁴⁸ TKGM KKA, TD 42 v.268 b.

⁹⁴⁹ TKGM KKA, TD 58 v. 430 b.

⁹⁵⁰ TKGM KKA, TD 58 v. 430 b.

⁹⁵¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 452.

⁹⁵² BOA, TD 475 s. 38.

⁹⁵³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 358.

⁹⁵⁴ BOA, TD 170 s.14.

⁹⁵⁵ BOA, TD 206 s. 8.

⁹⁵⁶ BOA, TD 299 s. 8.

hane, 4 mücerredin meskûn olduğu tahmini 174 kişilik büyük bir köy haline gelmiştir⁹⁵⁷.

İlgili kayıtlara göre, 1540'da 3145 akçe olan hâsıl, 1555'de 3073 akçeye ve XVI. yüzyılın sonlarında 2254 akçeye gerilemiştir. 172 kile, 1172 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarda arıcılık yapılmıştır. Köy, birer sazlık ve çayıra sahiptir⁹⁵⁸.

Tunalar: 1518'de Mümin köyüne bağlı bir mezraadır⁹⁵⁹. 1539'dan itibaren köy olarak kaydedilmiştir⁹⁶⁰. Tunalar köyünün, 1539'daki 1560 akçelik hâsılı⁹⁶¹, 1543'de 3000 akçeye yükselmiştir⁹⁶². 1569'da ise 2500 akçeye gerilemiştir⁹⁶³.

Mahalle-i Tur Bâli Veled-i Hızır: 1543'den itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan köyde XVI. yüzyılın sonlarında 19 hane, 5 mücerred tahmini 100 kişi bulunmaktadır⁹⁶⁴.

Tur Bâli köyünün, 1543'de 1990 akçe olan hâsılı, 1569'da 1809 akçeye gerilemiştir⁹⁶⁵. III. Mehmed döneminde tekrar 1990 akçe vergi vermiştir. 185 kile, 1313 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık yapılmıştır⁹⁶⁶.

Mahalle-i Umur Yakub (Umur Bin Yakub): 1569'da "*Karye-i Mahalle-i Umur*"⁹⁶⁷ olarak kaydedilmiştir. III. Mehmed devrinde ise, "*Karye-i Mahalle-i Umur Bin Yakub*" olarak ismi değişmiştir. Söz konusu dönemde, 7 haneli yaklaşık 35 kişilik küçük köydür. 721 akçe hâsıla sahip Umur Yakub, 73 kile, 407 akçe öşür vermiştir. Köy halkı ayrıca az miktarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılıkla ilgilenmiştir⁹⁶⁸.

⁹⁵⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 211 a.

⁹⁵⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 211 a.

⁹⁵⁹ BOA, TD 65 s. 120.

⁹⁶⁰ BOA, TD 215 s. 201, TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, BOA, TD 475 s.189.

⁹⁶¹ BOA, TD 215 s. 201.

⁹⁶² TKGM KKA, TD 222 v. 102 a.

⁹⁶³ BOA, TD 475 s.189.

⁹⁶⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 196 b.

⁹⁶⁵ BOA, TD 475 s. 205.

⁹⁶⁶ TKGM KKA, TD 86 s. 196 b.

⁹⁶⁷ BOA, TD 475 s. 202.

⁹⁶⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 190 b.

Veli Bâli (Veli Bin Bâyezid): III. Murat devrinde “*Karye-i Mahalle-i Veli Bâli*”⁹⁶⁹ ismiyle kaydedilmiş olmasına karşın 1569’dan itibaren “*Karye-i Mahalle-i Veli Bâyezid*” adıyla defterlerde yer almıştır⁹⁷⁰. III. Mehmed döneminde köy, 9 hane ve 2 mücerred tahmini 47 kişilik nüfusa sahiptir. XVI. yüzyıl boyunca 1000 akçe vergi veren köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 70 kile, 550 akçe öşür veren Veli Bâli köyünde az miktarlarda arıcılık, meyvecilik, bahçecilik yapılmıştır⁹⁷¹.

Viçera: Yanbolu kazâsının derbendci köylerinden birdir. Tamamıyla gayri-Müslim köyü olan Viçera’da 1572’de 1’i Müslim 157 hane ve 1’i Müslim 71 mücerred tahmini 856 kişi bulunmaktadır. Diğer derbendci köylerinde olduğu gibi köyün gelir hesabı yapılırken askeri görevi olan haneler ile görevli olmayan hanelerin üretimleri ve vergileri ayrı ayrı hesaplanmıştır. 12.000 akçe hâsıla sahip olan Viçera’da derbendci haneler 180 kile, 1230 akçe öşür verirken, derbendci olmayan haneler 137 kile, 801 akçe öşür vergisi vermiştir. Bunların dışında küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği yapılan köyde yirmi bablık değirmen vardır⁹⁷². Tarihsiz bir diğer deftere göre ise köyde yine 90’ı derbendci, 126 hane ve 75 mücerred tahmini 705 kişi mütemekkindir. Nüfusu ve hâsılı gerileyen köy 10.235 akçe vergi vermiştir. Söz konusu kaynağa göre köyün değirmen sayısı otuza çıkmıştır⁹⁷³.

Yahşilü (Yahşi Fakih): 1454’de köyde 14’ü Yörtük, 2’si bennak, 1’i bive 21 hane bulunmaktadır⁹⁷⁴. 1543’den itibaren köye *Odul* ve *Tursun* isimlerinde iki mahalle kaydedilmiştir⁹⁷⁵. XVI. yüzyılın sonlarında da Yahşilü’de 21 hane, 11 mücerred yaklaşık 116 kişi mütemekkindir⁹⁷⁶.

⁹⁶⁹ BOA, TD 666 s. 194.

⁹⁷⁰ BOA, TD 475 s. 205.

⁹⁷¹ TKGM KKA, TD 86 v. 207 a.

⁹⁷² TKGM KKA, TD 42 v. 265 b.

⁹⁷³ BOA, TD 439 s. 320.

⁹⁷⁴ M.C. Y. 089 v. 123 b.

⁹⁷⁵ TKGM KKA, TD 222 v. 7 a, BOA, TD 475 s. 31, BOA, TD 619 s. 130, BOA, TD 664 s.24, BOA, TD 666 s.194, TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

⁹⁷⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

Yahşili köyünün, 1453'deki 132 akçelik vergisi, XVI. yüzyıl boyunca 3032 akçe olmuştur. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 260 kile, 1923 akçe öşür veren Yahşi Fakih'de az miktarda bahçecilik ve meyvecilik yapılmıştır⁹⁷⁷.

Yeni-köy: İlk olarak 1539'da⁹⁷⁸ kaydedilmesine karşın köy hakkında mufassal bilgiler 1595–1603 yıllarına aittir. Söz konusu dönemde 13 hanenin bulunduğu yaklaşık 65 nüfuslu orta ölçekli gayr-i Müslim köyüdür⁹⁷⁹.

Yeni-köy, 1539'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar 4686 akçe vergi vermiştir⁹⁸⁰. 405 kile, 2700 akçe öşür vergisi veren köyde ayrıca bahçecilik, meyvecilik, keten ve kenevir üretimi yapılmıştır. Küçük-büyük baş hayvancılık ve domuz yetiştiriciliği Yeni-köy'ün diğer gelir kaynaklarıdır⁹⁸¹.

Yenice-yi Hamza: 1540'da Hamza Viranı köyünden bölünerek köy haline gelen Yenice-i Hamza'da, 5'i bennak, 3'ü küreci, 1'i duhan toplam 21 hane ve 9 mücerred bulunmaktadır⁹⁸². Fakat 1555'de köyün nüfusu 4'ü bennak 11 hane, 2 mücerred yaklaşık 57'ye gerilemiştir⁹⁸³.

İlgili kaynaklara göre, 1540'daki 1589 akçelik hâsıl 1555'de 928 akçeye gerilemiştir. Temel geçimi ziraat olan köy, 23 kile, 632 akçe öşür vermiştir. Bunun dışında köy az miktarda arıcılık ve bahçecilik faaliyetlerine sahiptir⁹⁸⁴.

Yerkesiği: 1530'da 3 hane ve 1 mücerredin bulunduğu yaklaşık 16 kişilik küçük bir köydür⁹⁸⁵. Fakat 1569'dan sonra köy terk edilerek mezraa haline gelmiştir⁹⁸⁶. 1530'da 200 akçe olan hâsıl, 1569'da 500, XVI. yüzyılın sonlarında ise 700 akçeye yükselmiştir⁹⁸⁷.

⁹⁷⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 172 a.

⁹⁷⁸ BOA, TD 215 s. 9.

⁹⁷⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 181 a.

⁹⁸⁰ BOA, TD 215 s. 9, TKGM KKA, TD 222 v. 102 a, TKGM KKA, TD 86 v. 181 a.

⁹⁸¹ TKGM KKA, TD 86 v. 181 a.

⁹⁸² BOA, TD 206 s. 11.

⁹⁸³ BOA, TD 299 s. 11.

⁹⁸⁴ BOA, TD 299 s. 11.

⁹⁸⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.458.

⁹⁸⁶ BOA, TD 475 s. 209, TKGM KKA, TD 86 v. 198 a.

⁹⁸⁷ TKGM KKA, TD 86 v. 194 b.

Yerlüce: 1530'da 1'i ehl-i berat 15 hane ve 6 mücerred bulunmaktadır⁹⁸⁸. 1557'de hane sayısı 11'e gerilerken mücerred sayısı 7'ye yükselmiştir⁹⁸⁹. 1566–1574 yıllarını kapsayan kayıtlardan ilkinde göre köyde 13 hane, 8 mücerred⁹⁹⁰, ikinci deftere göre de 12 hane, 5 mücerred tahmini 65 kişi meskündür⁹⁹¹.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530'da 2000 akçe olan hâsıl 1557'de 2043 akçeye, II. Selim devrinde 8186 akçeye yükselmiştir. Temel geçim kaynağı tarım olan köy 681 kile, 4569 akçe öşür vermiştir. Yerlüce köyünde küçük-büyük baş hayvancılık gelirleri önemli bir paya sahiptir. Bunların dışında az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik ve arıcılık yapılmıştır⁹⁹².

Yesirna (يسيرنا): Kanuni döneminde 13 hane ve 4 mücerredin bulunduğu yaklaşık 69 nüfuslu orta ölçekli bir gayr-i Müslim köyüdür. Bu devirde, 723 akçe hâsıla sahip olan köy 15 kile, 56 akçe öşür vermiştir. Ayrıca az miktarlarda keten ve üzüm üretimi vardır. Köyün hayvancılık faaliyetleri de oldukça azdır⁹⁹³.

Yılanlı Sekban Bahşi: Sadece XVI. yüzyılın sonlarında Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiştir. 7 hane, 1 mücerredin meskûn olduğu yaklaşık 36 kişilik küçük bir köydür. 2500 akçe hâsıla sahip olan köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 234 kile, 1682 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık yapılmıştır⁹⁹⁴.

Yitilmişli: 1454'de 3'ü bennak, 3'ü Yörük, 3'ü bive, 2'si yamak müsellemler 14 haneli orta ölçekli bir yerleşim birimidir⁹⁹⁵. 1518'de 43'ü Yörük ve küreci, 52 hane ve 4 mücerredin bulunduğu yaklaşık 264 nüfuslu büyük bir köy haline gelmiştir⁹⁹⁶. 1530'da ise Yitilmişli köyünün nüfusunda ciddi bir gerileme yaşanmış, 1'i küreci 9 hane ve 1 mücerred kaydedilmiştir⁹⁹⁷. XVI. yüzyılın sonlarında tekrar bir büyüyen Yitilmişli 16

⁹⁸⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

⁹⁸⁹ BOA, TD 306 s. 9.

⁹⁹⁰ BOA, TD 542 s. 531.

⁹⁹¹ TKGM KKA, TD 561 v. 295 b.

⁹⁹² TKGM KKA, TD 561 v. 295 b.

⁹⁹³ BOA, TD 382 s. 629.

⁹⁹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 210 a.

⁹⁹⁵ M.C. Y. 089 v. 120 a.

⁹⁹⁶ BOA, TD 65 s. 113.

⁹⁹⁷ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 453.

hane ve 5 mücerredin bulunduğu yaklaşık 85 nüfuslu bir iskân birimidir Ayrıca bu dönemde köyde bir çiftlik vardır⁹⁹⁸.

1454'de *Germiyanlu* mezraasını ziraat amaçlı kullanan köyün hâsılı *Mansurlu* köyü ile beraber hesaplanmıştır. 1518 ve 1530'da ise *Germiyanlu ve Yitilmişli* mezraalarını tarım maksatlı işleyen köy 6037 akçe vergi vermiştir. 1539'da hâsıl 1561 akçeye gerilemiştir⁹⁹⁹. Fakat 1569'da vergi miktarı önce 2000 akçeye¹⁰⁰⁰, 1595–1603 yıllarında ise 4000 akçeye yükselmiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 460 kile, 3190 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık yapılmıştır¹⁰⁰¹.

Yonuk: Yanbolu kazâsının gayr-i Müslim köyleri arasında yer alan Yonuk köyünün tek mufassal kaydı Sultan Süleyman devrine aittir. Bu devride köyde her türlü vergiden muaf *Raiyyet-i Medine-i Münevvere* başlığı altında kaydedilmiş 8 hane, bunların dışında 21 gayr-i Müslim hane, 15 mücerred tahmini 145 kişi mütemekkindir¹⁰⁰². Bunun dışında 1579'da Yonuk köyünde 42 Voynuk ikamet etmektedir¹⁰⁰³.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1405 akçe hâsıla sahip olan köy 21 kile, 115 akçe öşür vermiştir. Keten ve üzümçülük de diğer ziraî faaliyetleridir. Arıcılık, küçük-büyük baş hayvancılık Yonuk köyünün hayvancılık gelirleri arasındadır¹⁰⁰⁴.

Yukarı Müsellem: 1518'de köyde 4'ü Yörük, 1'i bennak, 27 hane, 11 mücerred bulunmaktadır¹⁰⁰⁵. XVI. yüzyılın sonlarında, 11 hane, 5 mücerredin meskûn olduğu 60 kişilik orta ölçekli bir köy haline gelmiştir¹⁰⁰⁶.

Yukarı Müsellem köyünün, 1518'de 4070 akçe olan hâsılı, 1539'dan XVI. yüzyılın sonlarına kadar 6707 akçedir¹⁰⁰⁷. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 715

⁹⁹⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 209 a.

⁹⁹⁹ BOA, TD 215 s. 187.

¹⁰⁰⁰ BOA, TD 475 s.207.

¹⁰⁰¹ TKGM KKA, TD 86 v. 209 a.

¹⁰⁰² BOA, TD 382 s. 636.

¹⁰⁰³ BOA, MAD 546 s. 132, BOA, MAD 281 s. 57.

¹⁰⁰⁴ BOA, TD 382 s. 636.

¹⁰⁰⁵ BOA, TD 65 s. 113.

¹⁰⁰⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 178 a.

kile, 4740 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik yapılmıştır. En önemli hayvancılık faaliyeti arıcılıktır. Köy ayrıca bir bablık değirmen sahiptir¹⁰⁰⁸.

Yukarı Sekban: 1539'dan itibaren Yanbolu kazâsına tâbidir¹⁰⁰⁹. Sekban-ı Diğer köyü gibi Sekbanlu köyünün büyümesi üzerine kurulmuştur. III. Mehmed devrinde, Yukarı Sekban 50 hane ve 12 mücerredin bulunduğu tahmini 262 nüfuslu büyüen bir köydür¹⁰¹⁰.

Tarım temelli bir ekonomiye sahip olan köy, 1539'da 4980 akçe, 1543'den XVI. yüzyılın sonu kadar da 5711 akçe vergi vermiştir¹⁰¹¹. Defterde meydana gelen silinmeler sebebiyle köyün ziraî faaliyetleri ve vergi miktarları okunamamıştır¹⁰¹².

Mahalle-i Yusuf: 1569'da "*Karye-i Mahalle-i Yusuf*"¹⁰¹³ adı ile kaydedilen köy hakkında tek mufassal kayıt III. Mehmed dönemine aittir. İlgili devirde köyde 63 hane tahmini 315 kişi mütemeekkindir¹⁰¹⁴.

Yusuf köyünün nüfusu hayli yüksek olmasına karşın hâsılı XVI. yüzyıl boyunca 1250 akçedir. 11 kile, 71 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda keten üretimi, arıcılık, bahçecilik ve meyvecilik yapılmıştır¹⁰¹⁵.

Yusufhan Beğ (İsa Beğ): 1530'da köyde 1'i imam, 1'i müezzin 34 hane, 6 mücerred ile Gılman-ı Ali Paşa raiyetinden 21 hane ve 3 mücerred toplam 55 hane ve 9 mücerred bulunmaktadır¹⁰¹⁶. 1530 ve 1539 tarihlerinde "*Yusufhan Beğ nam-ı diğer Süle Beğ*" adıyla kaydedilmiştir¹⁰¹⁷. Ancak II. Selim devrinde, Süle Beğ müstakil bir köy haline gelmiştir ve köyün adı "*Yusufhan Beğ nam-ı diğer İsa Beğ*" olarak değişmiştir. İlgili dönemde köyün adı ile beraber hane yapısı da değişmiştir. Zira II. Selim dönemine

¹⁰⁰⁷ BOA, TD 215 s. 8, TKGM KKA, TD 222 v. 99 b, BOA, TD 619 s. 130, TKGM KKA, TD 86 v. 178 a.

¹⁰⁰⁸ TKGM KKA, TD 86 v. 178 a.

¹⁰⁰⁹ BOA, TD 215 s. 190.

¹⁰¹⁰ TKGM KKA, TD 86 v. 184 b.

¹⁰¹¹ TKGM KKA, TD 222 v. 101 a, TKGM KKA, TD 86 v. 184 b.

¹⁰¹² TKGM KKA, TD 86 v. 184 b.

¹⁰¹³ BOA, TD 475 s. 205.

¹⁰¹⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 206 a.

¹⁰¹⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 206 a.

¹⁰¹⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 459.

¹⁰¹⁷ BOA, TD 215 s. 221.

ait iki defterden ilkinine göre köyde, 10'u Müslim, 67'si gayr-i Müslim 77 hane, 21 mücerred kayıtlıdır¹⁰¹⁸. 1569'da Yusufhan Beğ'de, 5'i Müslim 52'si gayr-i Müslim 57 hane, 2 mücerred tahmini 287 kişi bulunmaktadır¹⁰¹⁹. XVI. yüzyılın başında tamamıyla Müslim köyü iken aynı yüzyılın ikinci yarısında büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir.

İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530'da 5240 akçe olan hâsıl 1539'da 10.602 akçeye, II. Selim devrinde de 23.532 akçeye yükselmiştir. Köy 2180 kile, 14.130 akçelik öşür dışında, 3015 akçe hayvancılık, arıcılık, meyvecilik, bahçecilik vergilerini vermiştir¹⁰²⁰.

Yusuflu: 1530'da köyde 2'si yamak, 12 hane, 4 mücerred ayrıca iki çiftlik kayıtlıdır¹⁰²¹. III. Mehmed devrinde Yusuflu'da, 28 hane ve 4 mücerred tahmini 144 kişi meskündür¹⁰²².

1530'da *Doğancı* mezraasını ziraat amaçlı kullanan köyün hâsılı 2529 akçedir. 1539'da *Kağancı* mezraasını işleyen Yusuflu 3000 akçe vergi vermiştir¹⁰²³ 1569 yılında köyün hâsılı 6500 akçeye yükselmiştir¹⁰²⁴. Fakat XVI. yüzyılın sonlarında bu miktar 4200 akçeye gerilemiştir. Köyün temel geçim kaynağı tarımdır. 466 kile, 3294 akçe öşür vergisi veren köyde az miktarlarda bahçecilik, meyvecilik, arıcılık yapılmıştır¹⁰²⁵.

Yutak (يوتق): 1454'de köyde, 4'ü küreci, 1'i haymana, 1'i alefçi, 1'i imam, 1'i bennak toplam 41 hane bulunmaktadır¹⁰²⁶. Kanuni devrinde hazırlanmış olan Voynuk defterinde göre köyde 30 Voynuk kayıtlıdır¹⁰²⁷. 1579'da ise Yutak 34 hane ve 18 mücerredin bulunduğu yaklaşık 188 nüfuslu büyük bir gayr-i Müslim köyü haline gelmiştir¹⁰²⁸. Mevcut kayıtlara göre, 1454'deki 1591 akçelik hâsıl 1568'de 1405 akçeye

¹⁰¹⁸ BOA, TD 542 s. 494.

¹⁰¹⁹ TKGM KKA, TD 561 v. 283 b.

¹⁰²⁰ TKGM KKA, TD 561 v. 283 b.

¹⁰²¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

¹⁰²² TKGM KKA, TD 86 v. 209 a.

¹⁰²³ BOA, TD 215 s. 188.

¹⁰²⁴ BOA, TD 475 s. 206.

¹⁰²⁵ TKGM KKA, TD 86 v. 209 a.

¹⁰²⁶ M.C. Y. 089, v. 122 a.

¹⁰²⁷ BOA, MAD 92 v.240 b.

¹⁰²⁸ TKGM KKA, TD 58 v. 430 a.

gerilemiştir¹⁰²⁹. 1579'da ise 3121 akçe vergi vermiştir. Fakat tarım ve hayvancılık faaliyetleri hakkında bilgi kaydedilmemiştir.

b. Mezralar

Cüneyd: 1530'dan 1569'a kadar mezraa olarak kaydedilen Cüneyd, Maraş ile Kara Hisar köylüleri tarafından ziraat amaçlı kullanılmıştır¹⁰³⁰. İlgili vergi kayıtlarına göre, 1530 tarihinde bir grup yörüğün kışlamak amacıyla bulunduğu mezraadan 700 akçe duhan vergisi alınmıştır¹⁰³¹.

Dolulu: 1530'da Bekeş köyüne bağlı ve ziraat amaçlı kullanılmış olan mezraanın hâsılı söz konusu köyle beraber hesaplanmıştır¹⁰³².

Donalar: 1530'da Mümin köyüne bağlı 5 Yörük hane ve 1 imamın bulunduğu yaklaşık 31 haneli mezraadır. Hâsılı köy ile beraber hesaplanmıştır¹⁰³³.

Evren-köy: III. Mehmed devrinde Yanbolu şehri sakinleri ve Karguna köyü halkı tarafında tarım amaçlı kullanılmıştır. Söz konusu dönemde mezraadan 341 akçe vergi alınmıştır¹⁰³⁴.

Hacı Balabanlu: 1530'da Mümin köyüne komşu olan mezraada 6 Yörük hane kayıtlıdır. İlgili tarihte hâsılı Mümin köyü ile beraber hesaplanmıştır¹⁰³⁵.

Hallac Mahmud: 1518 ve 1530 yıllarında Mümin köyüne tâbidir¹⁰³⁶.

Hasan Özü: 1555'de Kara Ağaç zemini ve Tuğrul köyünden bölünerek ziraat maksadıyla kullanılmıştır¹⁰³⁷.

¹⁰²⁹ BOA, TD 467 s. 10.

¹⁰³⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.457, BOA, TD 215 s. 9, TKGM KKA, TD 222 v. 99 b, BOA, TD 475 s. 38.

¹⁰³¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.457.

¹⁰³² 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.456.

¹⁰³³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.455.

¹⁰³⁴ TKGM KKA, TD 86 v. 181 a.

¹⁰³⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.455.

¹⁰³⁶ BOA, TD 65 s.120, 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

¹⁰³⁷ BOA, TD 299 s. 12.

Haymalar: 1518'de *Hasanca*¹⁰³⁸ ismiyle defterde yer almasına karşın 1530'da *Haymalar* olarak adı değişmiştir.1530'da yamak ve Yörük 17 hane yaklaşık 85 kişi mezraada mütemekkindir. Mezraanın hâsılı Mümin köyü ile beraber hesaplanmıştır¹⁰³⁹.

Hayreddin: 1539'da 448 akçelik hâsıla sahip bir mezraadır¹⁰⁴⁰.

İne Han: 1530'da Bekeş köyü tarafında ziraat maksatlı kullanılmıştır¹⁰⁴¹.

İsa İli: XVI yüzyılın sonlarında Yanbolu'ya kaydedilmiş olan mezraa Muhiddin köyü halkı tarafından tarım maksatlı kullanılmıştır¹⁰⁴².

Kara Murad: 1555'de Tuğrul köyünün topraklarından bölünmüş ve mezraa olarak kaydedilmiştir¹⁰⁴³.

Kara Ağaç: 1539'da 1255 akçe hâsıla sahip bir köydür¹⁰⁴⁴. 1569'da ise terk edilerek mezraa olmuştur¹⁰⁴⁵.

Kara Danişmendlü: 1530–1569 yılları arasında ziraat amaçlı kullanılan mezraada geliri vakfa verilmiş olan beş bablık değirmen bulunmaktadır¹⁰⁴⁶.

Kaya Öyüğü: 1569'dan itibaren Yanbolu kazâsına tâbi olan mezraada yetiştirilen ürünlerden 120 kile, 770 akçe vergi alınmıştır¹⁰⁴⁷.

Koçi Sofi: 1530'da Yanbolu'ya tâbi kaydedilmiştir¹⁰⁴⁸

Murad Oğlu: 1518'de Sekbanlar köyüne mezraa olarak kaydedilmiştir¹⁰⁴⁹. Hâsılı da Sekbanlar köyü ile beraber hesaplanmıştır.

Nakkaş: 1518 ve 1530'da Maraş köyüne bağlı bir mezraadır¹⁰⁵⁰. Hâsılı da bu köy ile hesaplanmıştır.

¹⁰³⁸ BOA, TD 65 s. 118.

¹⁰³⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

¹⁰⁴⁰ BOA, TD 215 s.223.

¹⁰⁴¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.456.

¹⁰⁴² TKGM KKA, TD 86 v. 181 a.

¹⁰⁴³ BOA, TD 299 s. 12.

¹⁰⁴⁴ BOA, TD 215 s. 189.

¹⁰⁴⁵ BOA, TD 475 s. 207.

¹⁰⁴⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 451, BOA, TD 542 s. 501, TKGM KKA, TD 561 v. 287 a.

¹⁰⁴⁷ BOA, TD 475 s. 52, TKGM KKA, TD 86 v. 205 b.

¹⁰⁴⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

¹⁰⁴⁹ BOA, TD 65 s.115.

Oruchan Oğlu: 1518'de ve 1530'da Mümin köyüne mezraa olarak kaydedilmiřtir¹⁰⁵¹.

Osmanlu: 1518'de Musa Hocalu köyüne tâbi bir mezraadır¹⁰⁵².

Pařa Halife: 1530'da *Müselleman-ı Ćingene Livası* başlığı altında ama Yanbolu'ya tâbi kaydedilen mezraada 17 hane bulunmaktadır¹⁰⁵³. 1531'da 19 hane kayıtlıyken¹⁰⁵⁴ 1540'da bu miktar 8 haneye gerilemiřtir¹⁰⁵⁵. 1555'de ise köyde 4' bennak 8 hane, 4 mücerred tahmini 44 kiři meskndur¹⁰⁵⁶. İlgili kayıtlara göre Pařa Halife mezraasının temel geĉim kaynağı tarımdır. 1531'da Pařa Halife mezraasının hâsılı 11.483 akĉe gibi oldukĉa yüksek olmasına karşın 1540'da 1326 akĉeye, 1555'de ise 1022 akĉeye gerilemiştir. Pařa Halife, 1530–1555 yılları arasında köyler kadar gelire sahip olmasına rağmen defterlere mezraa olarak kaydedilmiştir.

Pınarca: 1530'da Yanbolu'ya tâbi mezraadır¹⁰⁵⁷.

Ruslar: II. Selim devrinde Yanbolu şehri ve Süle Beg köyü halkları tarafından ziraat amaĉla kullanılan mezraadan 1754 akĉe vergi alınmıřtır¹⁰⁵⁸.

Slemen: 1530'da Mansurlu köyüne bađlıdır¹⁰⁵⁹.

şeyh Viranı: 1530'da Peskendava köyünün ekinliđidir¹⁰⁶⁰.

Tatar Ahmed: 1530'da köy olarak kaydedilmesine karşın kayıtlı nüfus bulunmamaktadır¹⁰⁶¹. 1569'dan itibaren de mezraa olarak defterlerde yer almıřtır¹⁰⁶².

¹⁰⁵⁰ BOA, TD 65 s. 114, *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 452.

¹⁰⁵¹ BOA, TD 65 s. 120, *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 455.

¹⁰⁵² BOA, TD 65 s. 121.

¹⁰⁵³ *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 358.

¹⁰⁵⁴ BOA, TD 191 s. 80, BOA, TD 170 s. 16.

¹⁰⁵⁵ BOA, TD 206 s. 12.

¹⁰⁵⁶ BOA, TD 299 s. 11.

¹⁰⁵⁷ *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 455.

¹⁰⁵⁸ BOA, TD 542 s. 501, TKGM KKA, TD561 v. 287 a.

¹⁰⁵⁹ *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 456.

¹⁰⁶⁰ *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 456.

¹⁰⁶¹ *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri*, s. 458.

¹⁰⁶² BOA, TD 475 s. 207, TKGM KKA, TD 86 v. 198 a.

İlgili kaynaklara göre mezraadan 1530'da 92 akçe, 1569'da 110, III. Mehmed devrinde de 200 akçe vergi alınmıştır¹⁰⁶³.

Toruklu: 1518'de Demirci Mihal, Başlu Mahmud, Turcihan köylüleri tarafından ziraat maksatlı kullanılmıştır ve hâsılı bu köyler ile hesaplanmıştır¹⁰⁶⁴. 1530'da ise Leşlü Mahmud köyüne bağlı olarak yazılmıştır¹⁰⁶⁵. XVI. yüzyılın sonlarında da mezraadan 1599 akçe vergi alınmıştır¹⁰⁶⁶.

Tunalar Oğlu: 1539'da Mümin köyüne bağlıdır¹⁰⁶⁷.

Tur Beğlü: 1530'da 11 küreci ve yağcı hanenin meskûn olduğu yaklaşık 55 nüfuslu mezraa 9131akçe vergi vermiştir¹⁰⁶⁸.

Tur Cihan: İlk olarak 1518'de mezraa olarak kaydedilmiştir¹⁰⁶⁹. 1530'da deftere köy olarak kaydedilen Tur Cihan'da 13 hane ve 1 mücerred bulunmaktadır¹⁰⁷⁰. Ancak 1539'dan itibaren mezraa haline gelmiştir¹⁰⁷¹.

İlgili vergi kayıtlarına göre, mezraa olarak kaydedildiği 1539 tarihindeki 2640 akçelik hâsıl, 1569'da 3301 akçeye yükselmiştir. III. Mehmed devrinde ise Hisar Beğlü ve Bağıranganlu köylüleri tarafından ziraat maksatlı kullanılan mezraadan 360 kile, 2210 akçe oşür vergisi alınmıştır¹⁰⁷².

Turfallu: 1539'da 338 akçelik hâsılı ile Yanbolu'ya tâbi mezraadır¹⁰⁷³.

Yumurca: 1543'de 2000 akçe hâsıla sahiptir¹⁰⁷⁴.

¹⁰⁶³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 458, BOA, TD 475 s. 207, TKGM KKA, TD 86 v. 198 a.

¹⁰⁶⁴ BOA, TD 65 s. 119.

¹⁰⁶⁵ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

¹⁰⁶⁶ TKGM KKA, TD 86 v. 197 a.

¹⁰⁶⁷ BOA, TD 215 s. 187.

¹⁰⁶⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 456.

¹⁰⁶⁹ BOA, TD 65 s. 119.

¹⁰⁷⁰ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s. 455.

¹⁰⁷¹ BOA, TD 215 s. 185, BOA, TD 475 s. 205, TKGM KKA, TD 86 v. 195 b.

¹⁰⁷² TKGM KKA, TD 86 v. 195 b.

¹⁰⁷³ BOA, TD 215 s. 189.

¹⁰⁷⁴ TKGM KKA, TD 222 v. 101 a.

C. YÖRÜKLER

Yörükler, Kızılırmak'tan Adalar ve Marmara denizi kıyılarına kadar uzanan bölge ile Rumeli'de bulunan Türk gruplarını kapsamaktadır¹⁰⁷⁵. Yörüklerin Rumeli'ye sistemli olarak yerleştirilmesi hakkında genel kanaat I. Bayezid dönemidir¹⁰⁷⁶. Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda ilerlemesi ve tutunmasındaki en önemli unsurların başında Yörüklerin yeni ele geçirilen bölgelere yerleştirilmesidir. İskânlar neticesinde Yörükler XV. yüzyıldan itibaren askeri ve stratejik görevlerde önemli roller almaya başlamışlardır. Buna paralel olarak bunları askeri bir teşkilata bağlamak, kendilerine özel kanunların meydana getirilmesine yol açmıştır¹⁰⁷⁷.

Kanunnamelere göre, Yörüklerin görevleri şunlardır;

1. Boş arazilerin iskâna açılması.
2. Cami ve mescidlerin tamiri.
3. Derbencilik hizmeti vermek.
4. Kale ve hisar muhafızlığı.
5. Kalelerin bakım ve onarımı.
6. Madenlerin işletilmesi.
7. Menzillere zahire toplanması.
8. Ordu için at yetiştirilmesi ve eğitimi.
9. Pirinç yetiştirilmesi.
10. Sahillere yerleştirilip gemi malzemesinin temini ve yapımı.
11. Sefer sırasında askeri malzemenin temini ve yapımı.
12. Sefer sırasında askeri malzeme ve toprakların nakliyesi.
13. Suyollarının, kanallarının bakımı ve tamiri.
14. Yeni bir kalenin inşa edilmesi.
15. Yolların emniyeti, tamiri ve bakımı.

¹⁰⁷⁵ Mehmet İnbası, "XVI-XVII. Yüzyıllarda Bulgaristan'daki Yörük Yerleşmeleri" *Osmangazi Üniversitesi Uluslar arası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Bulgar İlişkileri Bildiriler*, Eskişehir 2004, s.171.

¹⁰⁷⁶ M.Tayyib Gökbilgin, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar Ve Evlâd-ı Fâtihan*, İstanbul, 1957, s. 13.

¹⁰⁷⁷ M.Tayyib Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 9.

16. Ok ve yay imalatı¹⁰⁷⁸.

Tahrir defterlerine göre Yanbolu kazâsındaki Yörükler dört ana gruba ayrılmıştır.

- a. Naldöken Yörükleri.
- b. Selanik Yörükleri.
- c. Kocacık Yörükleri.
- d. Ofçabolu Yörükleri.

a. *Naldöken Yörükleri*: XV. yüzyılın ilk yarısında Yanbolu civarında görülen Naldöken Yörükleri zamanla Eskizağra, Filibe ve Sofya olmak üzere bütün Bulgaristan'a yayılmışlardır. Yanbolu kazâsın da 1544'de 7 Ocak, 1566'da 8 Ocak, 1574'de 8 Ocak, 1585'de 10 Ocak ve 1597'de 10 Ocak vardır¹⁰⁷⁹.

b. *Selanik Yörükleri*: Rumeli Sancağında Yörüklerin en yoğun iskan edildiği bölge Selanik ve havalisidir. Makedonya'nın güneyi ile Yunanistan'da bulunmalarına karşın Bulgaristan'ın çeşitli bölgelerine de yerleşmişlerdir. Buna göre 1544'de Yanbolu'da 1 Ocak Selanik yörüğü kaydedilmiştir¹⁰⁸⁰.

c. *Kocacık Yörükleri*: Yörük teşkilatlarının kendilerine ait en önemli özelliklerinden biriside Yörüklerin, ya buldukları yerin veya geldikleri yerin adını almaları veyahut liderlerinin ismi ile anılmalarıdır. Söz konusu Yörük grubu da liderleri Koca Hamza adıyla kayıtlarda yer almıştır. Fakat zamanla defterlere *Kocacık Yörükleri* olarak yazılmışlardır. Kocacık Yörüklerinin ilk iskân yerleri Yanbolu kazâsının Çölmek köyüdür. İlgili köyde Yeniçeri Ayanından Mustafa Bey'e ait arazide meskûndurlar. Kayıtlarımıza göre, Yanbolu kazâsının çeşitli köylerinde 1543'de 21 Ocak, 1584'de de 30 Ocak bulunmaktadır¹⁰⁸¹.

¹⁰⁷⁸ Mehmet İnbaşı, *a.g.m.*, s.174

¹⁰⁷⁹ M. Tayyib Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 56.

¹⁰⁸⁰ M. Tayyib Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 74

¹⁰⁸¹ M. Tayyib Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 56.

d. *Ofçabolu Yörükleri*: Coğrafi olarak, Ofçabolu, Üsküp ile İştib arasında düz bir sahadır. Buldukları yerin ismi ile anılan Ofçabolu Yörüklerinden 1544 ve 1566 yıllarında 4'er ocak Yanbolu kazâsındadır¹⁰⁸².

Kaynaklara göre, Yanbolu kazâsında tamamıyla Yörüklerden müteşekkil köyler de bulunmaktadır. Bunlara Kır-İskân bölümünde yer verilmiştir. Ancak bunların dışında defterlere göre farklı tarihlerde köylere tâbi olarak veya olmayarak çeşitli Yörük cemaatleri bulunmaktadır. Tahrir defterlerine göre Yanbolu'da bulunan Yörük cemaatleri şunlardır;

Abdullah Cemaati: 1568–1570 yıllarında “*Cemaat-i Abdullah veled-i Tursun*” ismi ile kaydedilen 34 haneden müteşekkil yaklaşık 170 nüfuslu Yörük cemaatidir. 1570’de 9231 akçe vergi vermiştir¹⁰⁸³.

Arpacı Oğlu Cemaati: 1557’de Tavuşlu köyünde mütemekkin olan cemaat, 2 hane 3 mücerred yaklaşık 13 kişiden oluşmaktadır¹⁰⁸⁴.

Kara Musa Cemaati: 1557 tarihli kayda göre, cemaate 2 nefer kaydedilmiştir¹⁰⁸⁵.

Kavaklu: Aynı isimle bir köy olmakla beraber, 1557’de deftere “*Cemaat-i Yörükân-ı Kavaklu*” adıyla kaydedilmiştir. Cemaat Yanbolu kazâsına Yenice-i Kara Aağaç nahiyesinden gelmiştir. Kavaklu cemaatine 23 hane ve 13 mücerred tâbidir¹⁰⁸⁶.

Koca Paşalı: 1540’da Tokat köyünde mütemekkin 69 haneli büyük bir Yörük cemaattir. İlgili kaynağa göre, 1932 akçe vergi vermiştir¹⁰⁸⁷.

Mihail: 1557’de cemaate 12 nefer kayıtlıdır¹⁰⁸⁸.

Rüstem Veled-i Süleyman: 1557 tarihli deftere göre, söz konusu tarihten evvel Gümülcine kazâsında bulunan Yörük cemaati, ilgili tarihte Kemal Viranı köyünde

¹⁰⁸² M. Tayyib Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 78.

¹⁰⁸³ BOA, TD 470 s. 7, BOA, TD 498 s.6.

¹⁰⁸⁴ BOA, TD 306 s. 11.

¹⁰⁸⁵ BOA, TD 311 s. 93.

¹⁰⁸⁶ BOA, TD 306 s. 11.

¹⁰⁸⁷ BOA, TD 202 s. 75.

¹⁰⁸⁸ BOA, TD 311 s. 93.

mütemekkindir. 41 neferden oluşan tahmini 205 nüfuslu büyük bir Yörük grubudur. Kemal Viranı köyünde bağcılıkla geçimlerini sağlamışlardır¹⁰⁸⁹.

Yusufhan: 1557'de Tur Cihan köyünde mütemekkin 5 hane, 9 mücerreden oluşan Yörük cemaatidir¹⁰⁹⁰.

Bunların dışında 1557'de Yanbolu kazâsının İslimye köyünde kayıtlı 8 Yörük cemaati vardır. Bunlar; Ala Dağlı, Kefelü, Küçük Evrenlü, Hoş Viranı, Ayu Pınarı, Bin Koz, Serpece¹⁰⁹¹.

D. KIPTİ CEMAATLER

XVI. yüzyılda Yanbolu kazâ dairesinde bulunan bir diğer nüfus grubu ise Kıpti (Çingene) cemaatlerdir. 1522, 1540, 1568 ve 1570 tarihli defterlerde yer alan bu cemaatler genellikle köylerden bağımsız ve cemaat liderinin adlarıyla yazılmışlardır. Kalabalık hanelerden meydana gelen bu cemaatlere hem Müslim hemde gayr-i Müslimler çingeneler bir arada yazılmışlardır. Bunlar;

Ayoş Cemaati: 1522'de cemaate 51 gayr-i Müslim, 1 Müslim hane bağlıdır. Tahmini 260 kişilik Ayoş cemaati 1547 akçe vergi vermiştir¹⁰⁹².

Duna Cemaati: 1522'de 36'sı Müslim, 88'i gayr-i Müslim toplam 124 haneye sahiptir¹⁰⁹³. 1568–1570 yıllarında ise İbrahim Beğ köyünde meskûn olan cemaatte 26'sı Müslim 130'u gayr-i Müslim toplam 156 kıpti hane yaklaşık 780 kişi bulunmaktadır¹⁰⁹⁴. İlgili kayıtlara göre, 1522'deki 3936 akçelik vergi 1568'de 850 akçeye gerilemiştir.

Fakih Hızır: 1522'de Tokat köyünde oturan cemaate 50'si Müslim, 46'sı gayr-i Müslim toplam 96 hane tahmini 480 kişi tâbidir¹⁰⁹⁵. 1522'de ve 1540'da¹⁰⁹⁶ 3439 akçe vergi vermiştir.

¹⁰⁸⁹ BOA, TD 311 s. 93.

¹⁰⁹⁰ BOA, TD 306 s. 11.

¹⁰⁹¹ BOA, TD 311 s. 77.

¹⁰⁹² BOA, TD 120 s. 65.

¹⁰⁹³ BOA, TD 120 s. 57.

¹⁰⁹⁴ BOA, TD 470 s. 7, BOA, TD 498 s. 6.

¹⁰⁹⁵ BOA, TD 120 s. 60.

¹⁰⁹⁶ BOA, TD 202 s. 82.

İsmail: Nüfus miktarı belirtilmeksizin kaydedilen kıpti cemaati 1568–1570 yıllarında 150 akçe vergi vermiştir¹⁰⁹⁷.

Kasır: Kıpti cemaatidir, fakat nüfus bilgileri yazılmamıştır. 1568 – 1570 yıllarında 189 akçe vergi vermiştir¹⁰⁹⁸.

Mirdu Veled-i İbrahim: 1540'da 71 haneli yaklaşık 355 kişilik cemaattir. 2201 akçe vergi vermişlerdir¹⁰⁹⁹.

Nikola Veled-i Agur: 1540'da 55 haneden oluşan tahmini 275 nüfuslu bir cemaattir. 1620 akçe vergi vermiştir¹¹⁰⁰.

Saru Vasi: 1522'de 21'i Müslim, 57'si gayr-i Müslim toplam 78 haneli yaklaşık 390 nüfuslu bir cemaattir. 2355 akçe vergi vermiştir¹¹⁰¹.

Semir Koca: 1568–1570'da 47 haneli yaklaşık 235 nüfuslu 1550 akçe vergi veren bir kıpti cemaatidir¹¹⁰².

Totoş: 1522'de 10'u Müslim, 46'sı gayr-i Müslim toplam 56 haneden müteşekkil tahmini 280 kişilik bir cemaattir. 1741 akçe vergi vermiştir¹¹⁰³.

Tur Ali: Kayıtlara ilk olarak 1522 tarihinde geçen cemaatte 45'i Müslim, 3'ü bive, 1'i ser cemaat, 1'i kethüda olmak üzere 78'si gayr-i Müslim toplam 123 hane bulunmaktadır¹¹⁰⁴. 1540'da deftere "*Cemaat-i Tur Ali veled-i Hüseyin ma'a Veled-i Baştokor*" ismiyle kaydedilmiş olan cemaat 128 haneye sahiptir. Bu hanelerden 81'i Müslim, 47'si gayr-i Müslimdir¹¹⁰⁵.

Yanoş Birader-i Noga: Defterin gayr-i Müslim cemaat başlığı altında kaydedilmiş olan grup müslüman olmuş çingene cemaattir. 1540'da cemaate 50 hane tahmini 250 kişi bağlıdır¹¹⁰⁶.

¹⁰⁹⁷ BOA, TD 470 s. 7 BOA, TD 498 s. 6.

¹⁰⁹⁸ BOA TD 470 s. 7, BOA TD 498 s. 6.

¹⁰⁹⁹ BOA, TD 202 s. 71.

¹¹⁰⁰ BOA, TD 202 s. 75.

¹¹⁰¹ BOA, TD 120 s. 57.

¹¹⁰² BOA, TD 470 s. 7, BOA, TD 498 s. 6.

¹¹⁰³ BOA, TD 120 s. 64.

¹¹⁰⁴ BOA, TD 120 s. 60.

¹¹⁰⁵ BOA, TD 202 s. 75.

¹¹⁰⁶ BOA, TD 202 s. 70.

Yorgi Veled-i Batur: 1540'da 10'u Müslim, 1'i bive, 50'si gayr-i Müslim toplam 61 haneden oluşan yaklaşık 305 nüfuslu bir cemaattir. Söz konusu kaynağa göre 1830 akçe vergi vermişlerdir¹¹⁰⁷.

Yunus Veled-i Doğan ma'a Yasur Veled-i Düşur: 1540'da 22'si Müslim, 18'i gayr-i Müslim toplam 40 haneden oluşan tahmini 200 nüfuslu bir cemaattir. 1174 akçe vergi vermişlerdir¹¹⁰⁸.

E. VOYNUKLAR

Çalışmanın bu bölümünde Yanbolu kazâsına bağlı köylerde bulunan Voynuklara ve Voynukların meskûn olduğu köylere yer verilecektir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bulgaristan denince akla gelen en önemli teşkilatların başında kuşkusuz Voynuklar gelmektedir.

Voynuk, Slavca kökenli bir kelime olup, asker anlamına gelmektedir¹¹⁰⁹. Osmanlı Devleti hâkimiyetinden önce de Bulgaristan'da küçük bir asil sınıf mensupları olan "voyni", veya "voynici" olarak adlandırılan askerler aynı zamanda kendilerine ait küçük toprak parçalarını da işlerlerdi. Türk hâkimiyetinden sonra durumlarında bir değişiklik olmamış ve Osmanlı ordusuna gerekli devirlerde hizmet etmişlerdir¹¹¹⁰. I. Murad döneminde, Timurtaş Paşanın çalışmaları ile düzenli bir teşkilat haline getirilmiş ve sahip oldukları özellikler doğrultusunda Osmanlı ordusu için çalışmışlardır¹¹¹¹. Voynuklar'ın en önemli vazifeleri, padişaha, saraya, orduya ait her türlü binek hayvanın bakımlarını sağlamak, ordunun kullandığı, malzemelerin taşınması ve korunmasıdır¹¹¹². Devlete sundukları bu hizmet karşılığında da avarız vergisi, cizye ve örfî vergilerin tümünden muaf olmuşlardır¹¹¹³.

Voynuklar ile alakalı bir diğer özellik ise baştinalar'dır. Baştina, Balkanlar'da görülen özel bir toprak idare sistemidir. Slavca kökenli bir kelime olup Türkçe de

¹¹⁰⁷ BOA, TD 202 s. 74.

¹¹⁰⁸ BOA, TD 202 s. 76.

¹¹⁰⁹ R, Murphery, "Woynuk", *EJ, C. XI.*, s.214.

¹¹¹⁰ Halil İncalcık, *Fatih Devri Üzerine tetkikler ve Vesikalar*, Ankara, 1954, s.173.

¹¹¹¹ Yavuz Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, Ankara, 1989, s. 8

¹¹¹² Yavuz Ercan, *a.g.e.*, s. 28.

¹¹¹³ İ.H.Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, Ankara, 1945, s. 503.

miras anlamına gelmektedir. Uygulamanın kökeni Bosna'ya dayanmaktadır. Krala yararlı hizmetlerde bulunanlara mülk olarak verilen topraklardır. Bizans devrinde de devam etmiş olan uygulamaya göre, bu tarz topraklara sahip olan kişiler, asilzade olup her türlü vergiden muaf tutulmuşlardır. Osmanlı Devleti hâkimiyetinden sonra ise, devlet bu tarz baştinalara el koymamış ve onların mülkiyet hakkını koruma altına almıştır. Devlet bu topraklardan tapu resmi almamış, sadece topraktan elde edilen ürünlerden ve yetiştirilen hayvanlardan vergi almıştır. Düzenlenen hukuki yapı sayesinde baştinaların statüsünü, müslümanların elinde olan çiftliklerle eşit hale getirmiştir¹¹¹⁴.

XVI. yüzyıla ait Tahrir ve Maliyeden Müdevver defterlerinde Voynukların meskûn oldukları köyler ve bu köyler de kaç voynuğun olduğunu tespit edilebilmektedir. Voynuklar defterlere 1 Voynuk ve 2 Yamaktan oluşan *Ocak*'lar halinde kaydedilmişlerdir. Voynuk o tarihte hizmete gidecek asker anlamında olup, Yamak'lar da bir sonraki yıl için sıraya girmiş olan askerdir¹¹¹⁵. Böylece köyde yazılı olan her ocaktan sadece 1 Voynuk göreve giderdi.

1552–1580 yılları arasında hazırlanmış olan çeşitli defterlere göre kâzada bulunan Voynuk köyleri ve miktarları şöyledir;

¹¹¹⁴ *İslam Ansiklopedisi*, Diyanet İşleri Bakanlığı, Ankara, C.V. s.137.

¹¹¹⁵ Yavuz Ercan, *a.g.e.*, s. 70.

Tablo 2.1. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsındaki Voynuklar Ve Voynuk Köyleri

DEFTERLER	BOA-MAD-92			BOA-MAD-281			BOA-MAD-546			BOA-MAD-7652			BOA-TD-992		
	Ocak	Voynuk	Yamak	Ocak	Voynuk	Yamak	Ocak	Voynuk	Yamak	Ocak	Voynuk	Yamak	Ocak	Voynuk	Yamak
Bas-köy	-	-	-	13	13	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bıranıç	-	-	-	-	-	-	2	2	4	1	1	2	-	-	-
Çenger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Dragodan	-	-	-	6	6	12	6	6	12	2	2	4	4	4	8
Galosnik	-	-	-	3	3	6	3	3	6	-	-	-	-	-	-
Havlı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
İbrahim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	-	-	-
Kaluyandul	-	-	-	4	4	8	4	4	8	1	1	2	-	-	-
Kanonışte	7	7	14	-	-	-	9	9	18	1	1	2	1	1	2
Karguna	9	9	18	10	10	20	10	10	20	-	-	-	10	10	20
Karun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	23	46	-	-	-
Kırtıoyanı	-	-	-	11	11	22	11	11	22	-	-	-	-	-	-
Kozıulu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Ladinik	-	-	-	12	12	24	12	12	24	-	-	-	-	-	-
Mirgiyolu	3	3	6	10	10	20	10	10	20	-	-	-	-	-	-
Modon	-	-	-	12	12	24	-	-	-	2	2	4	-	-	-
Novasil	-	-	-	19	19	38	19	19	38	1	1	2	-	-	-
Orta-köy	-	-	-	6	6	12	-	-	-	7	7	14	-	-	-
Peskendav	2	2	4	6	6	12	-	-	-	1	1	2	2	2	4
Tırekopoli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Tokat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Yılıma	-	-	-	7	7	14	7	7	14	-	-	-	-	-	-
Yonuk	-	-	-	12	12	24	2	2	4	-	-	-	-	-	-
Yutak	10	10	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11	22
Zırvayonı	26	26	52	-	-	-	-	-	-	3	3	6	38	38	76
TOPLAM	54	54	114	131	131	262	95	95	190	49	49	98	66	66	132

F. KAZÂNIN GENEL NÜFUS DURUMU

Yanbolu kazâsının XVI. yüzyılını araştırmada kullanılan ve 1454–1603 yıllarını kapsayan kaynaklara göre kazâyâ toplam 240 köy tâbidir. Kaynaklar incelendiğinde;

Sultan Süleyman devrinde (1520–1566) hazırlanmış olan mufassal ve icmal defterlerden 1530 tarihli muhasebe defterine göre, Yanbolu başlığı altında 1 şehir, 95 köy ve 33 mezraa kayıtlıdır. Ancak defterin farklı bölümleri incelendiğinde Niğbolu ve Çingene Livalarında da kazâyâ tâbi köylerin olduğu tespit edilmiştir. Bu itibarla 1530'da köy sayısı 108'e yükselmiştir. Kanuni devrinde hazırlanmış bütün icmâl ve vakıf-mufassal defterler incelendiğinde Yanbolu'ya tâbi köy sayısı 181'dir.

II. Selim devrine (1566–1574) ait iki adet vakıf-mufassal ve bir adet icmâl defter vardır. İcmâl defterinde yer alan köylerle beraber söz konusu yıllarında kazâ dairesinde 119 köy vardır. Fakat bu köylerden sadece 30'u vakıf-mufassal defterde yer almıştır. Bu itibarla söz konusu devir ile alakalı bir nüfus tahmini yapılamamaktadır.

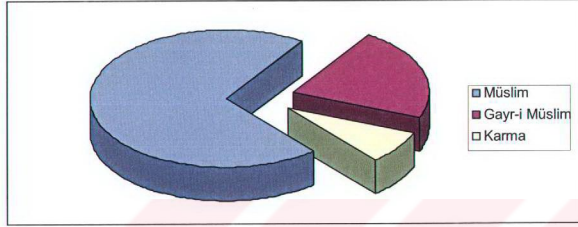
III. Murad dönemi (1574–1595) kaynaklar açısından sorunlu bir devirdir. Bu döneme ait iki vakıf-mufassal defterde sadece 20 köyün bilgisi mevcuttur. Söz konusu köyler kaynakların Niğbolu Livası bölümünde yer alıp Yanbolu'ya tâbi oldukları yazılmıştır.

Son olarak, III. Mehmed devrine (1595–1603) ait mufassal defter kazânın bir diğer önemli tam mufassal kaynağıdır. İlgili kaynağa göre Yanbolu'ya 1 şehir, 116 köy bağlıdır.

Özetle, 1453'den 1603 yılına kadar geçen zaman içerisinde, toplamda 240 köyün bazıları sadece bir veya iki defterde Yanbolu'ya tâbi olup bir daha kaynaklarda yer almamıştır. Bazıları ise, yalnızca isim ve hâsılı ile kaydedilmiştir. XVI. yüzyılda kazânın genel nüfus durumunu belirlemekte ise kullanacağımız kaynaklar 1530 tarihli muhasebe defteri ile III. Mehmed tuğralı tam mufassal defterdir.

Kazâyâ tâbi köylerin, 169'unda müslimler, 52'sinde gayr-i müslimler, 19'unda ise hem müslim hem gayr-i müslim haneler oturmuştur.

52 gayr-i müslim köyün 43'ü ilk yazıldıklarından son kayıtlarına kadar tamamıyla gayr-i müslim hanelerin oluşturduğu iskân birimleridir. 12 köy ise 1518 ve 1530 tarihlerinde müslimlerin bulunduğu yerler iken, III Mehmed devrinde tamamıyla gayr-i müslimlerin yerleştiği köyler haline gelmiştir.

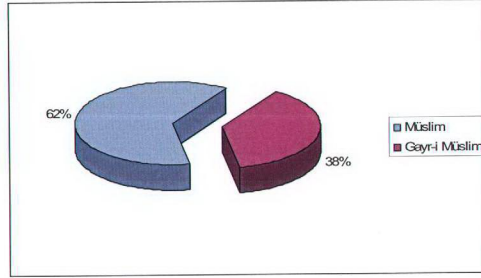
Şekil 2.1. Yanbolu Kazâsına Tâbi Köylerin Dağılımı

1530'da Yanbolu kazâ dairesinde toplam; 2635 nefer kayıtlıdır. Neferlerden 2283'ü köylerde otururken iken, 352'si Yanbolu şehrinde meskündür. Kayıtlı neferlerin hane, mücerred ve muaf dağılımı şöyledir;

Tablo 2.1. 1530'da kazâ dahilindeki nefer dağılımı

Zümreler	Hane	Mücerred	Muaf	Nefer	Nüfus (Hanex5+mücerred)
Müslim	1243	468	27	1738	6818
Gayr-i müslim	822	75	-	897	4185
Toplam	2065	543	27	2635	11.003

Elde edilen veriler doğrultusunda kazâ dairesindeki müslim ve gayr-i müslim nüfusun oranına bakıldığında, nüfusun %62'sini müslimler, % 38'ini de gayr-i müslimler oluşturmaktadır.

Şekil 2.2. 1530'da Yanbolu Kazasında Nüfus Oranı

Fakat 1530 tarihli muhasebe defteri dışında, yine Kanuni döneminde hazırlanmış olan ancak sadece Sultan Süleyman'ın tuğrasını taşıyan bir diğer vakıf-mufassal defterde¹¹¹⁶, 1530'da kazâya tâbi olmayan 19 adet köy vardır. Bu köyler; Avodic, Balatçı, Bali, Baş-köy, Bile Deresi, Değirmen Deresi, Drağodan, Galoşnik, Kaluyan, Katubunşa, Ketenlik, Kırca, Kırtoşyan, Ladinik, Modon, Novasil, Sidlerak, Şahin ve Yesima'dır. İlgili köylerde toplam 1054 nefer kayıtlı olup bunlardan 525'i gayr-i müslim hane, 71'i müslim hane, 23'ü müslim mücerred, 435'i de gayr-i müslim mücerredir.

Kaynaklara göre, kazâya bağlı olan gayr-i müslim köyler farklı tarihlerde hazırlanmış olan vakıf-mufassal defterlerde yer almaktadır. Bu sebeple, gayr-i müslim nüfus ile müslim nüfusun tamamını bir arada göstermek mümkün olamamıştır. Aynı kayıt tarzı, III. Murad ve II. Selim devirlerinde de devam etmiştir. III. Murad dönemine ait vakıf-mufassal deftere göre de Yanbolu'ya 20 gayr-i müslim köy tâbidir. Bu köylerde toplam 1406 nefer vardır. Bunlardan 884'ü gayr-i müslim hane, 65'i müslim hane, 430'u gayr-i müslim mücerred ve 27'si müslim mücerredir.

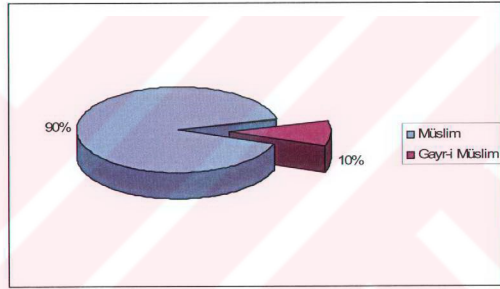
III. Mehmed dönemine ait defter, kazâda padişah hassına ayrılmış olan 116 köy ile şehrin nüfus bilgilerine sahiptir. Bu defterde de kazâya tâbi büyük gayr-i müslim köyler bulunmamaktadır. XVI. yüzyılın sonunda kazâ dairesinde toplam, 3461 nefer

¹¹¹⁶ BOA, TD 382.

kayıtlı olup bunlardan 641'i şehirde, 2820'si de köylerde meskündür. Kayıtlı neferlerin hane, mücerred ve muaf dağılımı şöyledir;

Tablo 2.2. III. Mehmed döneminde kazâ dahilindeki nefer dağılımı

Zümreler	Hane	Mücerred	Muaf	Nefer	Nüfus (Hanex5+mücerred)
Müslim	2459	665	10	3134	13.010
Gayr-i müslim	260	67	-	327	1367
Toplam	2719	631	10	3461	14.377

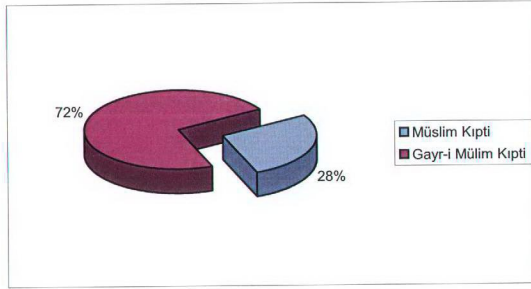

Şekil 2.3. III. Mehmed döneminde Yanbolu Kazâsında Nüfus Oranı

Elde edilen veriye göre, 1530'daki 1738 adet müslim nefer sayısı XVI. yüzyılın sonlarında %80 artarak 3134'e ulaşmıştır.

Buna karşılık, Kanuni ve III. Murad devri kayıtlarına göre de gayr-i müslim nüfusunda da artış meydana gelmiştir. Sultan Süleyman döneminde 910 olan gayr-i müslim nefer miktarı III. Murad devrinde %44'lük bir artışla 1314 nefere ulaşmıştır.

Yanbolu kazâ dairesinde bulunan diğer nüfus grupları ise kıpti cemaatlerdir. Sultan Süleyman devrinde Yanbolu sınırları dâhilinde, 14 kıpti cemaat vardır. Bu cemaatlere toplam 800 nefer kaydedilmiş olup bunun 221'i müslim, 579'u gayr-i müslim hanedir. Dikkat çeken husus ise, bu cemaatlerde hiç mücerredin olmaması veya kaydedilmemesidir.

Şekil 2.4. Sultan Süleyman Devrinde Kazâda Kayıtlı Kıptiler

Tahrirlerin yapılış amacı bir nüfus sayımı olmayıp, vergi mükelleflerinin, vergiden muaf kişilerin ve alınacak vergi miktarının tespiti idi. Bu itibarla, vergi vermekten kaçanlar olduğu gibi, vergiye esas olan ama aynı zamanda bir maliye terimi özelliği de taşıyan *hane*'nin kaç kişilik bir aileyi ifade ettiği de tartışmalıdır¹¹¹⁷. Bütün bu hususlarla beraber, kayıtlardaki farklılıkların dikkate alınması suretiyle 1530'dan itibaren XVI. yüzyıl boyunca kazâ nüfusunun arttığı tespit edilmiştir.

¹¹¹⁷ Nejat Göyünç, "*Hane*", *DİA*, s. 552.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZÂNIN ZİRAÎ BÜNYESİ VE TOPRAK İDARESİ

A. ZİRAÎ BÜNYE

1. Alınan Vergilere Göre Yetiştirilen Zirai Mahsuller

a. Hububat ve Bakliyat

Yanbolu kazâsının 1454–1603 yıllarını kapsayan kayıtları incelediğinde kazânın tarım faaliyetleri net olarak takip edilememektedir. Bu noktada kayıtlardaki en önemli problem şudur; Sultan Süleyman dönemine ait 1530 tarihli defterde¹¹¹⁸ kazâya bağlı köylerin sadece hâsılları kaydedilmiş olup yetiştirilen ürünlerin miktarları ve türleri hakkında bilgi verilmemiştir. Aynı döneme ait bir diğer mufassal defterde ise, sadece 41 köyde yetiştirilen ürünler ve miktarlar kayıt altına alınmıştır¹¹¹⁹. Bu sebeple Kanuni devri defterlerinden, Yanbolu kazâsının tamamına dair veri elde edilememektedir. II. Selim dönemine ait iki mufassal defterde ise yalnız 30 köyün ürün ve vergileri kayıtlıdır. III. Murad devrine ait bir diğer iki mufassal defterde de 26 gayr-i Müslim köyün bilgileri vardır. Son olarak III. Mehmed döneminde de Yanbolu kazâsına tâbi 116 köyün zirai mahsulleri yazılmıştır.

Sonuç olarak elde ettiğimiz sayısal veriler ile Yanbolu kazâsındaki zirai faaliyetleri bütün devirleri kapsayacak bir şekilde takip edememekteyiz. Müslim köyler hakkında bilgiyi II. Selim ve III. Mehmed devri defterlerden, gayr-i Müslim köylerinin bilgilerini de Sultan Süleyman ve III. Murad dönemlerine ait tahrir defterlerinden elde etmekteyiz.

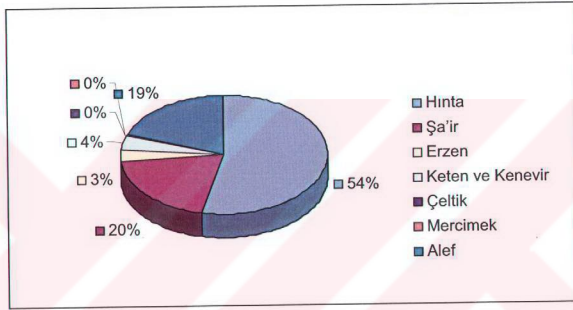
Yanbolu kazâsına tâbi toprakların büyük bir bölümü kayıtlara tımar olarak yazılmıştır. Bu da söz konusu arazilerde ekilecek ürünlerin devletin kontrolünde olduğu

¹¹¹⁸ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.421.

¹¹¹⁹ BOA, TD 382.

anlamına gelmektedir. Ürünlerin yetiştirilme dağılımına baktığımızda da bu net bir şekilde görülmektedir.

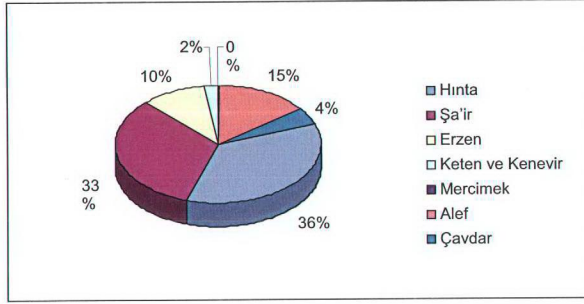
Köylerde en çok yetiştirilen ürünler buğday ve arpa'dır. Bunları dışında çavdar, hayvanların yem ihtiyacında kullanılmış olan, alef, erzen üretimi yapılmıştır. Ayrıca az miktarlarda mercimek ve fasulye yetiştirilmiştir. Son olarak, kile değeri daha yüksek olan ve çok az yetiştirilen çeltik, keten ve kenevir Yanbolu kazâsının zirai mahsulleri arasındadır. Söz konusu ürünlerin, köylere ve dönemlere göre dağılımını şöyledir;

Şekil 3.1. Kanuni Devrinde Yanbolu Kazâsındaki Zirai Ürünler

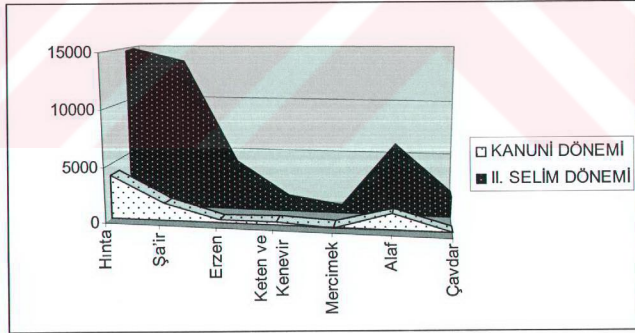
Bu tablo az önce belirtildiği üzere Kanuni dönemindeki 38 gayr-i Müslim ve 3 Müslim köyünün zirai faaliyetlerini yansıtmaktadır. Buğday ve arpa ağırlıklı olmakla beraber % 4 gibi az miktarda keten ve kenevir üretimi vardır.

II. Selim dönemine ait iki mufassal deftere göre ise kazâ dâhilindeki üretim tablosu ise şöyledir;

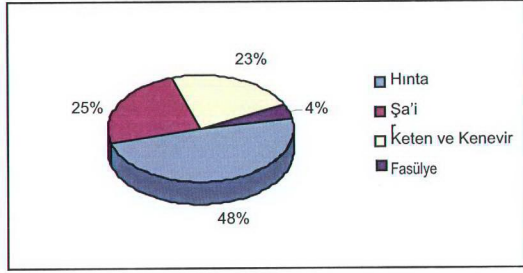
Şekil 3.2. II. Selim Devrinde Yanbolu Kazâsındaki Ziraî Ürünler

İlgili tabloya göre, özellikle şa'ir, erzen, alef ürünlerinde ciddi artışlar gözlenmektedir. Ayrıca bu dönemde çavdar ekiminin olduğunu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi ise, Müslim köylerinin bu dönem defterlerde yer almamasıdır. İlerleyen tablolarda da daha net görüleceği üzere, Müslimler hububat ekiminde gayr-i Müslimlere göre daha ileridedir.

Şekil 3.3. Kanuni ve II. Selim Dönemleri Ziraî Ürün Karşılaştırmaları

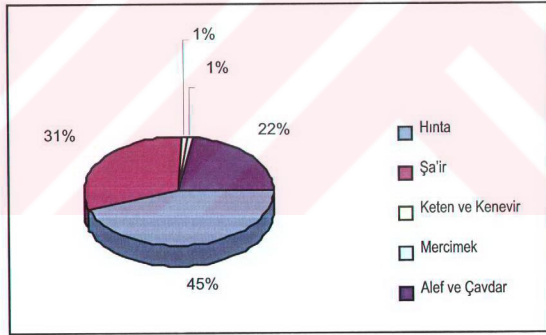
III. Murat dönemi üretim dağılımına bakıldığında yine tamamıyla gayr-i Müslimlerin ziraî faaliyetleri görülmektedir;

Şekil 3.4. III. Murad Devrinde Yanbolu Kazâsındaki Ziraî Ürünler

Söz konusu dönemde gayr-i Müslim köylerinde özellikle keten ve kenevir üretiminin arttığı farkedilmektedir.

Son olarak Yanbolu kazâsının en tafsilatlı kaydı olan III. Mehmed devrine ait kayda göre Müslim köylerin üretim faaliyetleri şöyledir;

Şekil 3.5. III. Mehmed Devrinde Yanbolu Kazâsındaki Ziraî Ürünler

Dönemlere göre, XVI. yüzyıl boyunca Yanbolu kazâsında yetiştirilen ürünlerin belirtilmesinin ardından üzerinde durulması gereken en önemli nokta, Müslim ve gayr-i Müslim köylerin genel üretimdeki paylarıdır. Defterler incelendiğinde çok ciddi farklılıklar görülmektedir. Maddî değerleri ve kullanım sahaları açısından kıymetli olan çeltik, keten, kenevir ve mercimek üretimi belli bir disiplin ve kontrol altında sürdürülmüştür.

Bunların başında gelen çeltik üretimi ayrı bir öneme sahiptir. 1454’de Yanbolu kazâsındaki köylerin bazılarında sadece çeltik ekimi yapılmıştır. Köylerdeki haneler çeltik eken ve ekmeyen olarak ayrılmıştır. Ancak 1518’den itibaren böyle bir ayrım olmamıştır ve çeltik üretiminde ciddi bir gerileme meydana gelmiştir. XVI. yüzyıl boyunca çeltik üretimi en fazla III. Mehmed döneminde yapılmıştır.

Bir diğer kıymetli ürün ise, keten ve kenevirdir. Çeltiğin sadece Müslim köylerinde ekilmiş olmasına karşın, keten ve kenevir de yalnızca gayr-i Müslim köylerinde yetiştirilmiştir. Mercimek ise, hem Müslim hem de gayr-i Müslim köylerinde yetiştirilmiştir. Fakat oldukça az miktardadır.

Öşür vergisinin 1/8 oranında alınmasından hareketle tahmini olarak Yanbolu kazâsında yetiştirilen ürün miktarları şöyledir;

Tablo 3.1. XVI Yüzyılda Yanbolu Kazâsının Ziraî Faaliyetleri

Ürünler (kile)	KANUNİ	II. SELİM	III. MURAD	III. MEHMED
Hinta	31.664	117.920	14.952	135.800
Şa’ir	11.920	108.744	7616	92.704
Erzen	1176	33.232	-	42.888
Keten-Kenevir	2256	7632	7016	3360
Mercimek	192	1232	24	3288
Alef	11.352	48.968	-	42.372
Çavdar	-	14.448	-	456
Çeltik	-	-	-	57
TOPLAM	58.560	332.176	29.603	320.868

b. Bağ, Bahçe ve Bostan Mahsulleri

Osmanlı Devleti toprak idare sisteminde, tımara verilmiş olan arazilerde devletin belirtmiş olduğu ürünler yetiştirilmekteydi. Ancak bunun dışında kalan arazilerde bağ, bahçe, bostan olarak kaydedilmiş olan yerler, özel mülk olarak kabul edilmekteydi. Devlet buralardan sadece yetiştirilen ürünlerin vergilerini toplamaktaydı. Osmanlı Devleti’nin toprak tasarruf ilkesine göre de mümkün mertebe topraklarda hububat gibi

halkın ve ordunun öncelikli gıda ihtiyacı olan ürünlerin yetiştirilmesi teşvik edilirdi. Bu ilke doğrultusunda Yanbolu kazasında bağ, bahçe ve bostan miktarları oldukça azdır.

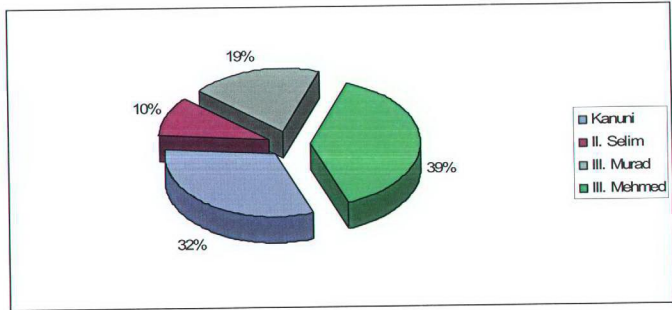
Yanbolu kazasında XVI. yüzyıl boyunca toplam 441 bağ, bahçe ve bostan kaydedilmiştir. Bu topraklarda yetiştirilen ürünler ve akçe olarak vergi miktarları şöyledir;

Tablo 3.2. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazası Bahçe, Meyve Ürünleri

DÖNEMLER	Resm-i Dönüm	Öşr-i Meyve	Öşr-i Kiraz	Öşr-i Ceviz	Haveng-i Engür
Kanuni	1098	2318	1535	1344	2107
II. Selim	2076	588	-	-	-
III. Murad	1224	1357	-	567	1902
III. Mehmed	749	7044	-	2455	-
TOPLAM	5147	11.307	1535	4366	4009

Resm-i dönüm başlığı altında kaydedilmiş olan vergi hakkında detaylı bir bilgi yazılmamış olmakla beraber, çeşitli sebze ve meyveleri ihtiva ettiğini tahmin ettiğimizden dolayı bu topraklardan nakdi olarak alınan vergiyi buraya aktarmaya uygun gördük. Bunun dışında, yetiştirilen ürünlerden kirazdan sadece Kanuni devrinde vergi alınmıştır. Gayr-i Müslim köylerde yetiştirilen kirazın bir daha üretimi yapılmamış mıdır? Yoksa bir daha kirazdan vergi alınmamış mıdır? Bununla alakalı bir bilgi kayıtlı değildir. Ayrıca, yine bir üzüm vergisi olan *Haveng-i Engür* gayr-i Müslimlere mahsus bir ziraat faaliyetidir.

Bağ ve bahçe faaliyetlerinden elde edilen gelirleri dönemlere göre incelersek;

Şekil 3.6. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazasının Bahçe Ve Meyve Gelirleri Dağılımı

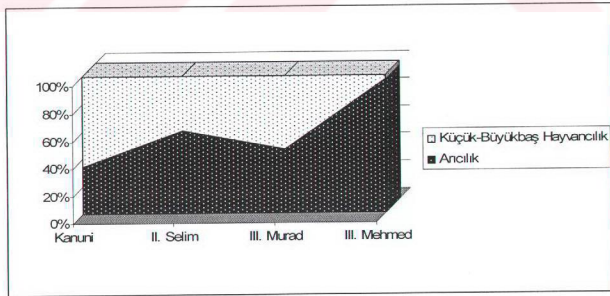
2. Hayvancılık

Rumeli'de küçükbaş hayvan yetiştirmek gelenekselleşmiş iş kolları arasında sayılıyordu. Özellikle Bulgarlar bu konuda söz sahibi olmuşlardır. Bazı Bulgar köylerinde koyun yetiştirmek tarım kadar önemli bir geçim kaynağı sayılıyordu¹¹²⁰. Yanbolu kazasının özellikle gayr-i Müslim köylerinde de temel geçim kaynağı küçük-büyükbaş hayvan yetiştiriciliğidir. Ayrıca, sadece gayr-i Müslimlerden alınan *makiyan* (tavuk) vergisine göre gayr-i Müslim iskân yerleri önemli birere kanatlı hayvan yetiştirme merkezleri durumundadır.

Kazâ dâhilinde yapılmış olan bir diğer önemli hayvancılık faaliyeti ise, arıcılıktır. Bütün köylerden alınmış olan kovan öşrüne göre, arıcılık Müslim köylerinde daha yoğun bir şekilde yapılmıştır.

Tablo 3.3. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsında Hayvancılık Gelirleri

Dönemler	Arıcılık	Küçük-Büyükbaş Hayvancılık	Tavukçuluk
Kanuni	6235	11.970	1278
II. Selim	10.682	7095	-
III. Murad	2656	3096	1110
III. Mehmed	16.979	520	-
TOPLAM	36.552	22.681	2388

Şekil 3.7. XVI. yy.da Yanbolu Kazâsının Hayvancılık Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Grafiği

¹¹²⁰ Halime Doğru, XIII.- XIX. Yüzyıllar Arasında Rumeli'de Sağ Kolun Siyasi, Ekonomik Görüntüsü ve Kozluca Kazâsı, Eskişehir, 2000, s.214.

3. Değirmenler

Değirmenler, ziraî ekonominin hâkim olduğu kır kesiminin hemen hemen yeğâne sınaî teşekküller olarak oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple tahrir defterlerinde, her bir köyde bulunan değirmen adedi kaydedilmiştir¹¹²¹.

Tunca nehri kenarında kurulmuş olan Yanbolu kazâsı sahip olduğu coğrafi şartların imkânlarından olabildiğince istifade etmiştir. Ziraî faaliyetlerin sonucu elde edilen buğdayın kullanılabilir hale gelmesindeki en önemli yerlerden biri olan değirmenler özellikle gayr-i Müslim köylerde daha yoğunluktur. Köylere göre değirmenlerin dağılımı şöyledir;

Tablo 3.4. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsında Değirmenler

KÖY	DEğİRMEN ADEDİ	KÖY	DEğİRMEN ADEDİ
Aladağlu	4	Ketenlük	1
Arıklar	8	Kılıçhor	3
Avodic	1	Kırca	20
Azeb	10	Kokurevan	6
Çötre	28	Köseyusuf	3
Derebeğlülür	1	Kulura	55
Göbek	1	Maraş	7
Gradniç	1	Novasil	3
İslimye	38	Tavaslu	7
Kadı	1	Tavşandepesi	2
Kara Molin	13	Viçera	20
Kavaklu	2		

Toplam	235
--------	-----

¹¹²¹ Turan Gökçe, *XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda Lazkıyye (Denizli) Kazâsı*, Ankara 2000, s. 383.

B. TOPRAK İDARESİ

Osmanlı iktisat sisteminin oluşmasında, ilkeler ve kurumlar açısından İslam ekonomisinin büyük bir önemi vardır¹¹²². Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve idari hayatının en önemli kolu olan toprak ve arazi işletmesini belirleyen İslam arazi rejimine göre topraklar üç ana bölüme ayrılmaktaydı. Bunlar; öşri, haracı ve arz-ı memleket olan topraklardır. Bunlardan öşri topraklar, fetih sırasında Müslümanlara verilen, haracı topraklar, o bölgenin yerli ahalisi elinde bırakılan gerçek mülk topraklardır. Arz-ı memleket olan son kısım topraklar ise, çıplak mülkiyeti devlete ait olan ancak tayin edilmiş olan harac-ı mukaseme ve harac-ı muvazzafa'yı ödemek suretiyle reayaya kullanmak amacıyla verilmiş olan topraklardır¹¹²³. Bu sistemin Osmanlı Devleti'nde uygulaması da bu yönde işlemiş ve Osmanlı toprak rejiminde topraklar mirî, vakıf ve mülk olarak tasnif edilmiştir. Mirî arazi mülkiyeti devlete ait olan ve belirli kanunlar ve nizamlar çerçevesinde reyanın kullandığı arazilerdir. Osmanlı ülkesinin büyük bir kısmında olduğu gibi Yanbolu kazasına kayıtlı köyler ve araziler çoğunlukla mirî arazidir. Gelirlerine göre de bölgede görevli asker ve yöneticilere teveih edilmiştir. Belirli şartlar dâhilinde reaya tarafından ziraat maksatlı kullanılan mirî arazilerin dışında mülk ve vakıf topraklar bulunmaktadır. Osmanlı Devleti'nde bütün topraklar hükümdarın tasarrufu altında bulunmaktaydı. Ancak bazı durumlarda sultan bu arazilerdeki kullanım hakkını devretmektedir. İşte bu devretme ile mülk ve vakıf araziler ortaya çıkmıştır.

Osmanlı toprak rejiminin temeli olan tımar sistemi bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nden evvel Anadolu Selçukluları ve Büyük Selçuklularda *ıktâ* adı ile uygulanmıştır. “*Ulaştırma imkânlarının sınırlı, mali bürokratik organizasyon, metot ve vasıtaların yetersiz olduğu ve milli hâsılının çok küçük bir bölümünün nakdi mübadeleye katıldığı ziraî bir ekonomide, büyük bir devleti ayakta tutabilmenin başarılı bir yolu olarak beliren tımar sistemi, Osmanlı mali metotlarına ait merhalelerin ilki ve en mühimi olmuştur. Büyük bir kısmı aynen mahsul olarak toplanmakta olan vergi*

¹¹²² Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi 1300–1600 c. 1*, Çev. Halil Berktaş, Eren yay. İstanbul, 2000, s. 180.

¹¹²³ Turan Gökçe, *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Lazkiye (Denizli) Kazası*, Ankara, 2000, s. 391.

gelirlerinin nakli, paraya çevrilmesi, merkezi bir devlet hazinesi halinde toplanarak oradan vazifelilere dağıtılmasının güçlüğü karşısında, bir kısım asker ve memurlara, muayyen bölgelerden kendi nam ve hesaplarına tahsili yetkisi ile birlikte vergi kaynaklarının tahsis edilmesi demek olan tımar sistemi önemli bir mali çözüm tarzını ediyordu”¹¹²⁴. Tımar sisteminde, dağıtılan arazi ile bu arazi üzerinde yaşayan halkın sahibi yine padişaktır. Dirlik sahibi halktan ancak miktar ve türleri kanunlarla belirlenmiş olan bir kısım vergi gelirini toplama hakkına sahipti. Bu yetkiyi daha çok vergi almak maksadıyla kullananların ellerinden dirlikleri alınmaktaydı¹¹²⁵.

Tımar rejimi, Osmanlı maliyesinin temelini oluşturmaktaydı. Bu sistem sayesinde, devlet hazinesinden para çıkartmadan askerlerinin ve memurlarının maaşlarını ödemekteydi. Ayrıca yine bu rejim vasıtasıyla büyük bir orduya sahip olmaktaydı. Buna karşın, devlet koyduğu kanunlarla reayasının sipahi karşısında ezilmesine mani olmuştur.

Tımar rejiminin Yanbolu kazâsındaki uygulamasına baktığımızda ise, 1530’da Yanbolu kazâsının toplam hâsılı, 308.838 akçedir. Bunun % 78’ini teşkil eden 241.912 akçelik kısmı has, zeamet ve tımara tahsis edilmiş olup, % 22’si vakfa aittir¹¹²⁶. Üzerinde durulacağı üzere devlet topraklarının miri olmasına önem göstermiştir. Buraya kadar genel olarak açıklamaya çalıştığımız toprak idaresi ve tımar rejimini ardından kazâ arazisinin % 22’sini teşkil eden vakıf ve mülk topraklar ile %78’ini kapsayan miri arazinin incelenmesine geçebiliriz.

a. Vakıf ve Mülkler

Daha evvel de işaret olunduğu üzere, padişahın ve devletin olan arazilerin belirli şartlar altında kişilere verilmesi yoluyla oluşan topraklardır. Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren sultanlar daha çok üst düzey devlet görevlilerinin dini vakıf kurabilmeleri için toprak tevcih ediyorlardı. En gözde temlik türlerinden biri de, fethedilen yerlerde Türk yerleşimini sağlayan Derviş Zaviye’lerinin kurucularına

¹¹²⁴ Mehmet Genç, “Osmanlı Maliyesinde Malikâne Sistemi”, *Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Metinler/Tartışmalar*, Hacettepe yay. Ankara, 1975, s.237.

¹¹²⁵ Ö.L.Barkan, “Tımar”, *M.E.B.İ.A.*, s. 294.

¹¹²⁶ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.42.

yapılan bağışlardı. İmparatorluğun ilk üç yüz yılında Sultanlar, sık sık geniş araziler vererek büyük vakıfların kurulmasını sağlamışlardır. Terk edilmiş veya çorak toprakları tarıma açıp canlandırmak için gerekli sermayeye sahip olan yöneticilere “ölü” araziden yapılan temlikler ile yeni gelir kaynaklarının yaratılması ve aynı zamanda önemli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sağlanmıştır¹¹²⁷.

Mülk arazi üç şekilde meydana gelebilirdi. Sultanın, yararlılığını gördüğü kişiye toprak temlik etmesi ile oluşan mülkler. Bu yöntem daha ziyade yeni fethedilmiş olan bir yerin iskâna açılması maksadıyla kullanılmaktaydı. Bir diğer mülk arazi çeşidi ise Balkanlarda sıkça görülen Baştinalardır¹¹²⁸. Ancak devletin askeri ve ekonomik anlamda en önemli gelir kaynağı olan ziraatın miri topraklarda devlet kontrolüyle yapılmasından dolayı devlet, ülke genelindeki arazilerin mümkün mertebe mirî olmasını tercih etmekteydi.

Öte yandan, Osmanlı Devleti mülk ve vakıf olarak verdiği topraklar sayesinde vakıf müessesesinin gelişmesini, Osmanlı Devleti idaresi altında olan bölgelerin birer Türk yurdu olmasını sağlamıştır. Yanbolu şehri ve kazâsı da bunun önemli örneklerinden biridir.

Bu çerçevede Yanbolu kazasında kurulmuş vakıfları üç ana grupta inceleyebiliriz. Bunlar;

- a. Osmanlı padişahları ve ailelerine ait vakıflar
- b. Devlet erkânına ait vakıflar
- c. Amme vakıflar

a. Osmanlı Padişahları Ve Ailelerine Ait Vakıflar

Yanbolu kazasına ait çeşitli mufassal defterlerde yer alan bu vakıfların bir kısmı İstanbul'da olup bazıları da Yanbolu'nun çeşitli köylerinde bulunan ibadethaneler ve hayratlardır.

¹¹²⁷ Halil İncalcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi 1300–1600 C. 1*, Çev. Halil Bertay, Eren yay. İstanbul, 2000, s. 168.

¹¹²⁸ Halil İncalcık, *a.g.e.* s. 185.

Evkaf-ı Sultan Bayezid: Yanbolu ve İstanbul'daki hayratı için Yanbolu ve Nevahi-i Yanbolu kazâlarından toplam 8 köy¹¹²⁹ ve kazâ dâhilinde bulunan Kıptiyan Cemaatlerinin gelirleri¹¹³⁰.

Evkaf-ı İmaret-i Merhum Sultan Murad Han: Diğer Osmanlı şehirlerinde ve Yanbolu'da bulunan hayratları için Yanbolu'ya tâbi köyler.

Vakf-ı Camii: Kanuni Sultan Süleyman'ın Yanbolu'ya tâbi Sekban köyünde yaptırmış olduğu Caminin idamesi için Yanbolu şehrinde 1 hamam, 1 bozahane, 1 kervansaray inşa ettirmiş ve bunların 10.332 akçelik yıllık gelirlerini bu camiye vakfetmiştir¹¹³¹.

Kanuni Sultan Süleyman Han'ın Validesi Hafsa Sultan: Yanbolu şehri içindeki hayratı için Saray-ı Amire köyünün 14.460 akçelik hâsılını vakfetmiştir. Ayrıca Valide Sultanın delaletiyle Saray-ı Amire'den ref' olunan konargöçer Yörüklerden bir kısmının Kutup Dağından ormanın bir kısmını tarlaya çevirdikleri ve hükm-i şerif ile Bekçi köy adı verilen bu köyün 5.024 akçelik gelirinin de Valide Sultan vakfına eklendiği kayıtlıdır¹¹³².

Meczûbe Hatun (Kırım hanlarından Saadet Giray han'ın validesi): Yanbolu'daki hayratı için 30.000 akçe nakit vakfedilmiştir¹¹³³.

b. Devlet Erkânına Ait Vakıflar

Vakf-ı Ali Paşa: 1530'da ve II. Selim devrine ait mufassal defterlerde adı geçen paşanın kurduğu bir vakıftır. Sultan Süleyman devrinde Yusufhan Beğ, Kokon, Bahadırlu köyleriyle Emirkoşu ve Göbek mezralarının 20.110 akçelik hâsılları vakfa verilmiştir. II. Selim devrinde ise Evkaf-ı merhum Ali Paşa olarak kaydedilen vakfa önce 11 köy sonrada 5 köyün geliri ayrılmıştır.

¹¹²⁹ TKGM KKA, TD 86 v. 174.

¹¹³⁰ BOA, TD 120 s. 57-64.

¹¹³¹ Ahmet Cebeci, *XVI. yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 1994) s.100.

¹¹³² TKGM KKA, TD 561 v. 288 a.

¹¹³³ TKGM KKA, TD 561 v. 288 b.

Evkaf-ı merhum Mustafa Ağa: Yeniçeri Ağası olan Mustafa Ağa'nın vakfına II. Selim devrinden itibaren 6 köyün 72.354 akçelik vergi geliri verilmiştir.

Evkaf-ı merhum İsmail Ağa: II. Selim devrinden itibaren kayıtlarda yer alan vakfa Yanbolu'dan 5 köyün 62.981 akçelik geliri tevcih edilmiştir.

c. Amme Vakıflar

Çalışmamızın en önemli bölümünü oluşturan amme vakıflar ile kaza dairesindeki vakıf faaliyetleri görülebilmektedir. Bu bölüme kadar olan vakıflar, merkezi başka şehirlerde olan ve kazaya tabi köylerin gelirlerinin aktarıldığı büyük vakıflardır. Amme vakıfları ise, yerli halktan varlıklı kişilerin maaşları karşılığı kendilerine verilen köy hâsıllarının, bahçelerin, bağların veya sahibi oldukları dükkânların, evlerin hayır maksatlı kullanılması amacıyla kurulmuş vakıflardır. Amme vakıfları hakkında ilk bilgiler 1454 yılına aittir. Bunlar;

Vakf-ı Müderris: Yanbolu şehrinde bulunan vakfa Fakih Hızır isimli köyün 2449 akçelik geliri tevcih edilmiştir. Ayrıca Kadı köyünün halkı söz konusu köyün sınırında tarımla meşgul olmaktadır. Bunun karşılığında da ürünlerinden elde edilen gelirin 1823 akçelik bölümünü vakfa vermişlerdir. Bütün bunlarla vakfin toplam geliri 4272 akçedir¹¹³⁴. XVI. yüzyıl boyunca da varlığını korumuştur.

Vakf-ı Alâeddin Fakih: 550 akçe gelire sahiptir¹¹³⁵.

Vakf-ı Keremeddin: 1454'den 1603 yılına kadar varlığını kesintisiz sürdürebilmiş bir vakıftır. Aynı isimli bir köyün vergi gelirlerine sahip olan vakfin 1454'de geliri 652 akçedir¹¹³⁶. III. Mehmed devrinde ise vakıf ve köy, yolculara ve tüccarlara çeşitli hizmetler vermiştir. Bunun karşılığında da avarız vergisinden muaf tutulmuştur¹¹³⁷

¹¹³⁴ M.C. Y 089 v. 126 b.

¹¹³⁵ M.C. Y 089 v. 126 b.

¹¹³⁶ M.C. Y 089 v. 127 a.

¹¹³⁷ TKGMM KKA, TD 86 v. 154.

Vakf-ı Yitilmiş birâder-i Alâeddin: Danişmend köyünün 42 akçelik geliri vakfa tevcih edilmiştir¹¹³⁸.

Vakf-ı Karınca Viranı: 1454'de 6 hanenin verdiği 222 akçelik gelire sahiptir. Kurucusu veya haneler hakkında bir bilgi bulunmamaktadır¹¹³⁹. 1518'den itibaren defterlerde, Yanbolu kazasına tâbi bu isimde bir köy kayıtlıdır. II. Selime dönemine kadar Amme vakfı iken İlgili devirden itibaren köyün gelirleri Sultan Bayezid'in vakfına devredilmiştir.

Vakf-ı Hamam-ı Köhne: Yanbolu şehrinde bulunan hamamın adı dışında, bir bilgi kaydedilmemiştir¹¹⁴⁰.

Vakf-ı İmarat: Hamam-ı Nev'in (Yeni Hamam) 12.555 akçelik geliri vakfin kullanımına aittir¹¹⁴¹.

Vakf-ı Veli Kadı: Yanbolu şehrinde bulunan vakfa 14 dükkân ve 4 bahlık değirmenin 410 akçelik geliri verilmiştir¹¹⁴².

Evkaf-ı merhum Hacı Hızır: Yanbolu'ya tâbi aynı isimli Hacı Hızır köyünün 9905 akçelik geliri vakfa tahsis edilmiştir¹¹⁴³.

1454 yılına ait vakıf kayıtlarından sonra, 1530, II. Selim ve III. Mehmed dönemlerinde Yanbolu kazasında bulunan amme vakıfları ve gelirleri şöyledir;

¹¹³⁸ M.C. Y 089 v. 127 a

¹¹³⁹ M.C. Y 089 v. 128 a.

¹¹⁴⁰ M.C. Y 089 v. 126 a.

¹¹⁴¹ M.C. Y 089 v. 127 a.

¹¹⁴² M.C. Y 089 v. 127 a.

¹¹⁴³ M.C. Y 089 v. 127 a.

Tablo 3.5. XVI. Yüzyılda Yanbolu Şehrinde Amme Vakıfları

Vakf-ı merhum Bâli Subaşı	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı merhum Hasan Atik Bâli Subaşı	Kiralık dükkân Bozhane geliri	4000
	Vakf-ı Ayşe	-	800
	Vakf-ı Ayşe Hatun	-	1200
	Vakf-ı Hasibe Hatun	-	1500
	Vakf-ı merhum Ayşe Hatun	-	2000
	Vakf-ı Mehmed Beğ	-	600
	Vakf-ı Hacı İne Beğ bin Murad	-	700
Vakf-ı Mescid-i Akçaylı	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı Şahin Beğ	-	4500
	Vakf-ı (?)	-	5000
	Vakf-ı Amavud Hamza	-	500
	Vakf-ı merhum Remzi	-	1000
	Vakf-ı Arab Hacı Ali	-	500
Evkaf-ı Mescid-i merhum Aydoslu	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı Ayşe Hatun	-	3000
	Vakf-ı merhum Halil Şerif	-	5000
	Vakf-ı Mahmud	-	1000
Evkaf-ı Mescid-i Cafer Çelebi	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı merhum...	-	5000
	Vakf-ı Hamine Hatun	-	10.000
	Vakf-ı merhum Rabia Hatun	-	4000
	Vakf-ı merhum Hacı Ahmed	-	10.000
Vakf-ı Camii Şerif merhum Mustafa Ağa	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı merhum Yusuf bin Abdullah	Hamam Pir Musa	44.544
	Vakf-ı merhum Sarı Bâli	-	5000
	Vakf-ı Ömer Kadı	-	5000
	Vakf-ı merhum Bâli Hatun	-	5000
	Vakf-ı merhum Kâtip Hüseyin	-	5000
	Vakf-ı merhum Uzun Ali	-	4000
	Vakf-ı merhum Hacı Nasarlık	13 adet kiralık dükkân Muka'ata-i zemin	7000
	Vakf-ı merhum Üveys Bey	Muka'ata	10.000
	Vakf-ı merhum Mehmed Çelebi bin Bâli Subaşı	-	20.000
Vakf-ı Mahalle-i Şehreküstü	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı Abdullah Beğ Hasan Musa Kadı	-	5000
	Vakf-ı Bayezid Yörükân Ahmed	-	500
	Vakf-ı merhum Musa	-	1000
	Vakf-ı Şeyh Sarac	-	950
Evkaf-ı Veli Kadı	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı Veli Kadı	Dükkânlar	702
	Vakf-ı merhum Çelebi	-	60
	Vakf-ı Hamza Beğ	-	
	Vakf-ı Akile Alâ Hatun	-	2000
	Vakf-ı Hacı Ali	-	600
	Vakf-ı Veli Kadı	Dükkânlar	702

Tablo 3.5. (Devamı)

Evkaf- î Mescid-i merhum Hacı Mustafa	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
		Vakf-ı Ali	-
	Vakf-ı Riyahû Hatun	Kiralık dükkân	72
	Vakf-ı Seyha Hatun	Kiralık dükkân	500
	Vakf-ı Yusufhan	-	1000
	Vakf-ı Şeyh Sarac	-	700
	Vakf-ı Sarı Merdik	Kiralık dükkân	116
	Vakf-ı Hasan bin Derviş	-	200
Evkaf- î Mescid Toprak nam-ı diğer Turali	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı merhum... Hatun	-	2000
	Vakf-ı merhum... Hatun	-	1000
	Vakf-ı Mustafa	-	1000
	Vakf-ı Mehmed	-	1000
	Vakf-ı Tâki Hatun	-	1000
	Vakf-ı Havlen Ali	-	500
	Vakf-ı Amavud Yusuf	-	500
	Vakf-ı Karaca Musa	-	250
	Vakf-ı Ataka Hatun	-	500
	Vakf-ı Şeyh Sarac	-	1100
Evkaf- î Mescid-i Yusufhan Beğ	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsıl
	Vakf-ı Musa Halit	-	2000
	Vakf-ı Mümin Yakub Mehmed	-	72
	Vakf-ı Çelebi	-	700
	Vakf-ı merhum Ser Hatun	-	50
	Vakf-ı merhum Mümine Hatun	-	200
	Vakf-ı merhum Yusufhan Beğ	Mukaata-i zemin ve dekakin	60

Tablo 3.6. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazasında Amme Vakıfları

Evkaf-ı Hacı merhum Nafiz Azad	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsil
	Vakf-ı merhum mezbur	Kiralık bahçe Kiralık dükkân	4600 116 4716
	Vakf-ı merhum Dehriroz Hatun	-	2000
	Vakf-ı Şeyh Sarac	-	1150
	Vakf-ı Hacı	Kiralık dükkân Mukaata	771
	Vakf-ı Hacı Serin Karagöz	Kiralık dükkân	180
Evkaf-ı Mescid-i merhum Karagöz	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsil
	Vakf-ı Mehmed Çelebi bin Abdullah	-	1000
Evkaf-ı Mescid ma'a Zaviye		-	3000
Evkaf-ı Mescid Kassab Yakub	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsil
	Vakf-ı Hacı Müselleh	-	3000
	Vakf-ı Hacı Karagöz	-	3000
	Vakf-ı merhum veled-i...	-	500
	Vakf-ı merhum Hacı Ömer	-	4100
	Vakf-ı merhum... Hatun	-	5300
	Vakf-ı merhum...	-	500
	Vakf-ı merhum Hasibe Hatun	-	3600
	Vakf-ı Âmine Hatun	-	500
	Vakf-ı merhum Naile Hatun	-	4400
	Vakf-ı Sami Sarac	-	144
	Vakf-ı merhum Zeyneb Hatun	-	2000
	Vakf-ı...	-	500
	Vakf-ı Hatice Hatun	-	500
	Vakf-ı merhum Talin Çelebi	-	300
Evkaf-ı Nefs-i Yanbolu	Vakfın Adı	Vakfa Verilen Yerler	Hâsil
	Vakf-ı merhum Gedik Mustafa	Kiralık dükkân	1760
	Vakf-ı merhum Serayidar Ali Beğ	-	3550
	Vakf-ı merhum...	-	2400
	Vakf-ı merhum Samed	-	1500
	Vakf-ı merhum Mustafa	-	1000
	Vakf-ı merhum Ak Hatun	-	1500
	Vakf-ı Mehmed Çelebi bin Musa ağa	-	3760
	Vakf-ı İshak Beğ	Kiralık dükkânlar	1550
	Vakf-ı Çelebi	-	1450
	Vakf-ı merhum Ali paşa	Kiralık dükkânlar ve mukaata-i zemin	12392
	Vakf-ı merhum Hâkim Mehmed	Mukaata	7300
	Vakf-ı merhum Murad han	Mukaata	6000
	Vakf-ı merhum Hacı Ömer birader-i Mustafa	Kiralık dükkân	1000
	Vakf-ı merhum Yusuf Ahmed birader-i Mustafa	Kiralık dükkân	1000
	Vakf-ı merhum Makbule Hatun	-	1500
	Vakf-ı merhum Rabia Hatun	-	500
	Vakf-ı merhum Emine Hatun	-	500
	Vakf-ı merhum Mesdume Hatun	-	3750

Tablo 3.7. II. Selim Devri Vakıf Köyleri ve Gelirleri

Evkaf-ı Merhum Sultan Bayezid Han	K-i Budaklı	3215
	K-i Göbek	3815
	K-i Kulfal	4025
	K-i Yerlüce	2000
	K-i İne Hanlı	1515
	K-i Karınca Viranı	1000
	K-i Kul	5100
	K-i Esadlı M-i Karadanişmend	5100
Hâsıl		51.540
Vakf-ı İmaret-i Merhum Sultan Bayezid	K-i Havlı	6501
	K-i Çenger	7358
Hâsıl		13.859
Vakf-ı Ali Paşa	K-i Yusufhan Beğ	5240
	K-i Kokon	1130
	K-i Bahadırlu ve M-i İsa Beğ	1005
Hâsıl		35.093
Vakf-ı Müderris	K-i Hacı Hızır n.d. Müderris	3383
Vakf-ı Hadım İsmail Beğ	K-i Karagöz	13740
	M-i Göbek	
	M-i İbrehlû	
Vakf-ı Camii' Yanbolu	K-i Çömlek	15.228
	M-i Kölemen	
	M-i Maraş	
	M-i Küçük Karagöz	
Vakf-ı Keremeddin	M-i Keremeddin	790
Vakf-ı Seyyid Hamid Veled-i Ramazan	M-i Muhiddin	650
Vakf-ı Camii' Yanbolu	K-i Çömlek	15.228
	M-i Kölemen	
	M-i Maraş	
	M-i Küçük Karagöz	
Vakf-ı Keremeddin	M-i Keremeddin	790
Vakf-ı Seyyid Hamid Veled-i Ramazan	M-i Muhiddin	650
Vakf-ı İmaret-i Sultan Murad	K-i İslimye	30.854
	K-i Sekice (Yenice)	19.109
	K-i Karamolin	10.241
	K-i Kadı	10.227
Evkaf-ı Merhum Sultan Bayezid	k-i Kul n.d. İbrahim Köy	23.307
	K-i Muğla	14.028
	K-i Komena	12.376
	K-i Budaklı	17.506
	K-i Cunganalı	9329
	K-i Kulfallu	12.384
	K-i Göbek	13.421
	K-i Yerlüce	8186
	K-i İne Hanlı	5259
	K-i Budaklı	17.506
Hâsıl		288.630

Tablo 3.7. (Devamı)

Evkaf-ı Valide-i Sultan Süleyman	Nefs-i Saray-i Amire	14.660
Evkaf-ı Merhum Ali Paşa	K-i Yusufhan Beğ	23.577
	K-i Süle Beğ	10.419
	K-i Kokon	2520
	K-i Bahadırlu	21.069
	K-i Deli Ömer Obası	4075
Hâsıl		61.660
Evkaf-ı Hacı Hızır	K-i Hacı Hızır	10.406
Evkaf-ı Amme-i Müteferrika	K-i Keremeddin n.d. Çağıranlı	4198
	K-i İzzeddin	3092
	M-i Ruslar	1754
	K-i Gürgün	5024
	K-i Karınca Viranı	5177
Hâsıl		19.245
Evkaf-ı Merhum Mustafa Ağa	K-i Çömlek köy	38.060
	K-i Kölemen	18.745
	K-i Küçük Karagöz	2686
	K-i Taraşlar	12.073
	K-i Doğuşlar	790
Hâsıl		34.294
Evkaf-ı Merhum İsmail Ağa	K-i Büyük Karagöz	24.044
	K-i Göbek	18.023
	K-i İbrahimi	7428
	K-i Seydioğlu	8309
Hâsıl		57.804

2. Miri Arazi

Bir önceki bölümde de belirtildiği üzere tımar rejiminin ve ekonomik sistemin temeli sayılan miri arazi kendi içinde farklı kategorilere ayrılırdı. Bunlar;

- *Tapulu Arazi*; Çıplak mülkiyeti devlete ait olan bu topraklar belirli bir sözleşme ve arazi kanunları çerçevesinde reaya tarafından ziraat amaçlı kullanılmıştır. Tapu sözleşmesi doğrudan doğruya köylüyle bağlanan bir çeşit sürekli icar akdiydi. Bu sözleşme ile köylü, toprağın tasarruf ve yararlanma hakkı elde eder ve öldüğünde bu haklar yine kanunlarda belirlenmiş şartlar dâhilinde erkek mirasçılara geçerdi. Tapu, Osmanlı tarımsal ekonomi ve

maliyesi yâda çift-hane dediğimiz sistemin temeliydi. Bu tür topraklar tasarruf sahibince satılamaz, ipotek edilemez yâda bağışlanamazdı. Tasarruf hakları, tasarruf sahibince bir devlet temsilcisinin gözetimi ve izniyle devir veya ferağ olabilirdi¹¹⁴⁴.

• *Mukataalı Arazi*: Köylülerin dışında herhangi bir kimse tarafından kiralamak suretiyle kullanılabilen topraklardır. Toprağı kiralayan kişinin toprağı bizzat ekip biçmesi veya bazı kişisel hizmetlerde bulunması gerekmezdi. Hatta araziyi bir üçüncü kişiye de kiralayabilirdi. Bu akdi yapan kişinin en önemli yükümlülüğü devletle yaptığı sözleşme gereği kira bedelini ödemektir¹¹⁴⁵.

Toprak rejiminin temelini oluşturan ve mülkiyeti devlete ait olup belirli bir görev ve mükellefiyet karşılığında devletin tevcih ettiği dirlikler üç ana gruba ayrılmaktaydı;

1. Haslar (Havas-ı Hümayûn): Yıllık vergi geliri 100.000 akçeden fazla olan ve sultana, vezirlere, beylere ve ümeraya tevcih edilen dirlikler.

2. Zeâmet: Taşradaki tımarlı ordusunun komutanlarına (subaşı, zaimlere) tahsis edilen ve yıllık gelirleri 20.000 ila 100.000 akçe olan dirlikler.

3. Tımar: En fazla 20.000 akçe gelire sahip ve taşra süvarisine tahsis edilen dirlikler.

Vazifesi devam ettiği müddetçe bu görevi karşılığında kendisine tahsis edilen vergi kaynağını elinde bulunduracak olan tımar sahibi parçası olduğu vergi kaynağının bakımı, güvenliği ile doğrudan doğruya alakadar olduğu için reyayı koruması, bir aracı olmayacağı için verginin kolay ve doğru bir şekilde toplanması bu sistemin temel hedefleridir¹¹⁴⁶.

a. Haslar

Kaynaklarımıza göre, 1530'da Yanbolu kazâsının vergi gelirinin %25'ine tekabül eden 77.781 akçelik bölümü haslara ayrılmıştır. Toplam 1 şehir ve 11 köy ve 2 mezraa has'a tevcih edilmiştir.

¹¹⁴⁴ Halil İncılık, *a.g.e.* s. 180.

¹¹⁴⁵ Halil İncılık, *a.g.e.* s. 181.

¹¹⁴⁶ Mehmet Genç, "*a.g.m.*", s. 295.

Tablo 3.8. 1530'da Yanbolu Kazâsı Hasları

Hassa sahibi	Vazifesi	Kazâdan Tahsis Olunan Gelir Türü	Hâsıl
İskender Çelebi	Defterdar-ı Hazine-i Amire	1 şehir, 8 köy, 2 mezraa	66.662
-	Mir-liva	3 köy	11.119

II. Selim döneminde ise, kazâdan 52.952 akçelik vergi gelirine sahip 1 şehir, 14 köy ve 3 mezraa Ahmed Paşa hassına ayrılmıştır¹¹⁴⁷.

III. Murad dönemi mufassal kayda göre sadece Bile Deresi köyü padişah hassına yazılmıştır¹¹⁴⁸.

III. Mehmed döneminde ise, vakıf köyleri hariç kazânın şehir merkezi ve köylerinin bütün köylerinin gelirleri padişah hassına ayrılmıştır.

Kanuni döneminde sadece ileri düzeyde memurlara kazâdan has verilmiş iken, III. Mehmed döneminde kazânın tamamı padişah hassı olmuştur. Ancak elde ettiğimiz verilerde dikkatimizi çeken en önemli husus şudur. Kaynaklarımıza göre, Hass olacak yerlerin gelirlerinin yıllık 100.000 akçe ve üzerinde olması gerekmektedir. Fakat görüldüğü üzere ilgili has'ların gelirler 100.000 akçenin altındadır. Ancak defterlere Hass-i İskender Çelebi, Hass-i Mir-liva, Hassa-i Ahmed Paşa olarak kaydedilmiştir.

b. Zeâmetler

Yıllık geliri 20.000–100.000 arasında değişen zeâmetler devletin yüksek dereceli memurlarına verilmekteydi. 1530'da 58 köy, 23 mezraa toplam 152.268 akçelik vergi geliri zeamete ayrılmıştır. Buda kazâ gelirinin % 63'üne tekabül etmektedir¹¹⁴⁹.

Kanuni dönemine ait bir diğer icmâl deftere göre ise kazâdaki zeamet gelirleri 23 köy, 4 mezraa 73.536 akçeye gerilemiştir¹¹⁵⁰. İlgili kaynağa göre kazâdaki zeametler şunlardır;

¹¹⁴⁷ BOA, TD 475.

¹¹⁴⁸ TKGM KKA, TD 42.

¹¹⁴⁹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.42.

¹¹⁵⁰ BOA, TD 215.

Tablo 3.9. 1539'da Zeamete Verilen Köyler Ve Gelirleri

Zeâmet Sahibi	Köyler	Hâsılları
Aynalı Beğ	K-i Başlı Mahmud	4452
	K-i Esmanlı	2916
	K-i Bohyalu	2788
	M-i Tur Cihan	2640
Toman Bay	K-i Tavil nam-ı diger Çeltükçi ma'a mezraa-i Abdullah	267
	K-i İsrail	7861
	K-i İlyas Beğ	1990
	K-i Karaca göz nam-ı diger Hoca Bekir	1261
	K-i Kavaklı	2643
	K-i Çayırılı	3070
	K-i Demircilü	3226
	K-i Hisar Beğlü nam-ı diger Çarık	3567
	K-i Aladağlı	2170
	K-i Kâfir Tokatı ma'a mezraa-i Gökçil Alanı	2782
Cihangir Sultan	K-i Bulduklu	8190
	K-i Mezraa-i Hacılar	4170
	K-i Rasullü	1824
	K-i Hızır Fakih nam-ı diger Danişmendlü	2300
	K-i Küçük Kadı köy	1316
	K-i Saru ivaz	652
Receb Çelebi Reis-ül Küttab-ı Divan-ı Âli	K-i Artuklar	2269
Kasım an Çavuşan-ı Degah-ı Âli	K-i Büyük Saruhanlı ma'a mezraa-i Bekeş	5072
	K-i Mezraa-i Dögerli ma'a mezraa-i Kocaman"	2254
	K-i Mezraa-i Çok Tatar ma'a mezraa-i Suluyud mezraa-i Kuyumcu"	2996
	M-i Kara öyük	860
TOPLAM	23 köy, 4 mezraa	73.536

II. Selim döneminde ise, kazâ dâhilinden zeamete verilen köy sayısı 12'ye mezraa sayısı da 2'ye gerilemiştir¹¹⁵¹.

¹¹⁵¹ BOA, TD 475.

Tablo 3.10. 1569'da Yanbolu Kazâsında Zeamete Verilen Köyler ve Gelirleri

Zeamet Sahibi	Köyler	Hâsılları
Ali	K-i Aladağlı	6520
	K-i Demircilü	6500
	K-i İshaklı	4561
Mehmed	K-i Semüz Eyercü	1991
	K-i Kaviaklı nam-ı diger Mihail Beğ	3000
	K-i Küçük Saruhanlı nam-ı diger Kara Hamzalı	1500
Ahmed bin İbrahim Silahdaran	K-i Karagöz nam-ı diger Kongraz ma'a Mahalle-i Mustafa	7000
	K-i Sekban Bahşi nam-ı diger Topçu	4000
	K-i Mahalle-i Rahmanlı	2000
Mehmed Müteferrika	K-i İsrail	11000
	K-i Yukarı Sekban	5711
	M-i Tokat-ı Kâfir	2000
Miri Çavuş an Çavuşan-ı Dergâh-ı Ali	K-i Kemal Viranı nam-ı diger Ahirhanlı ma'a mezraa-i Kuyu Suyulud	8000
Toplam	12 köy, 2 mezraa	63.783

III. Murad döneminde ise zeâmete verilen topraklar da gerileme devam etmiştir. Bu dönemde 34.800 akçelik hâsıla sahip sadece 10 köy zeamete verilmiştir¹¹⁵².

Tablo 3.11. 1572'de Kazâda Zeamete Verilen Köyler ve Gelirleri

Zeâmet Sahibi	Köyler	Hâsılları
Hüseyin Çavuş Çavuşan-ı Dergâh-ı Âli	K-i Galoştık	3000
Ferruh Kethuda-i Müteferrika Dergâh-ı Âli	K-i Gradiç	1000
	K-i Kırtoyjani	11000
	K-i Kononışte	1000
Ali	K-i Marun nam-ı diger Papas köy	800
Ömer Kâtip-i Dergah-ı Âli	K-i Viçera Derbend-i kadim	12000
İne Han	K-i Novaçil	2600
Divane Kurt	K-i Ladinik	1500
	K-i Tenzene	900
Osman Katib-i Defter Dergâh-ı Âli	K-i Baş köy	500
	K-i Orta köy	500
Toplam	10 köy	34.800

¹¹⁵² TKGM KKA TD 42

III. Mehmed döneminde ise, daha evvel belirttiğimiz üzere kazânın bütün köyleri padişah hassına ayrılmıştır.

c. Tımarlar

Bu bölümde 1530, 1539, 1569, 1572 tarihli kayıtlara göre kazâda tımara ayrılan köyler ve gelirleri değerlendirilecektir. Ancak söz konusu bilgiler büyük bir yekûn tuttıkları için bu bölümde dönemsel değerlendirmeler yapılacaktır. Listelere ekler bölümünde yer verilecektir.

1530'da Yanbolu kazâsı gelirlerinin % 4'üne tekabül eden 11.863 akçesi tımara ayrılmıştır. Bu dönemde 11 köy tımara verilmiştir¹¹⁵³.

Ancak yine Kanuni dönemine ait bir icmâl kaydına göre bu oranda ciddi bir artış yaşanmıştır. İlgili kaynağa göre Yanbolu kazâsının toplam 43 köyü, 7 mezraası tımara verilmiştir. Söz konusu köylerden 5'i hisseli olarak tımardır. Bu da 134.751 akçelik bir değere sahiptir¹¹⁵⁴.

1569'da tımara verilen köy sayısı 50'ye yükselirken bunların 18'i hisseli tımardır. Ayrıca 3 mezraa tımara verilmiştir. Bu dönemde tımara ayrılan köylerin vergi miktarları 184.590'a yükselmiştir¹¹⁵⁵.

1572 tarihli son kaynağımız sadece gayr-i Müslim köylerinin kayıtlı olduğu bir defterdir. Bu sebeple tam bir değerlendirme imkânı vermemekle beraber ilgili deftere de burada yer vereceğiz. Deftere göre 8 köy tımara verilmiştir. Bu köylerin toplam vergi gelirleri 25.822 akçedir¹¹⁵⁶.

Sonuç olarak, kazâ dâhilinde kayıtlı miri arazilerin büyük bölümü Kanuni ve II. Selim dönemlerinde tımara verilmiştir. Ancak daha evvelde belirttiğimiz itibaren, III. Mehmed devrinde kazânın bütün Müslim köyleri ve şehri padişah hassına kaydedilmiştir. Son olarak elde ettiğimiz verileri tablo halinde değerlendirecek olursak;

¹¹⁵³ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defteri, s.42.

¹¹⁵⁴ BOA, TD 215.

¹¹⁵⁵ BOA, TD 475.

¹¹⁵⁶ TKGM KKA, TD 42.

Tablo 3.12. XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsıdna Miri Araziye Olan Köyler

Dönemler	1530		1539		1569		III. Murad	
	Köy	Mezraa	Köy	Mezraa	Köy	Mezraa	Köy	Mezraa
Timarlar	11	-	-	-	-	-	-	-
Has	53	23	23	4	12	2	10	-
Zeamet	11	-	43	7	50	3	-	-
Toplam	75	23	66	11	62	5	10	-

SONUÇ

Bulgar krallığı döneminde devlete başkentlik yapmış olan, Bizans devrinde de, imparatorun adı ile kayıtlarda yer alan Yanbolu XIV. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır.

Fethedilmesinin ardından, Yanbolu'ya, iskân politikası çerçevesinde Anadolu'dan gelen Türkler yerleşmiş, kazânın ve şehrin Türkleşmesi sağlanmışlardır. İdari olarak farklı dönemlerde Niğbolu Sancağına ve Silistre Sancağına tâbi olan Yanbolu kazâsı XVI. yüzyıldan itibaren büyümeye başlamış ve kazânın köy sayısı sürekli artmıştır. 1454'de 51 köye sahip iken Sultan Süleyman döneminde bu miktar 181'e yükselmiştir. Bu sebeple kazâ Yanbolu ve Nevahi-i Yanbolu olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Kazâ merkezi olan Yanbolu şehri sahip olduğu bedesten ve pazar ile bölgenin önemli ticari merkezlerinden biridir. Gayr-i Müslim mahallenin bulunmadığı Yanbolu şehri, şehre kimliğini kazandıran yapılar vasıtasıyla tipik bir Türk şehri haline gelmiştir.

Müslimler ile gayr-i Müslimlerin genellikle ayrı köylerde yaşadıkları Yanbolu'da nüfus oranları birbirine oldukça yakındır. Ekonomik alanda, gayr-i Müslimler için en önemli gelir kaynağı hayvancılık iken, Müslimler ziraî üretimde ön plandadır.

Sonuç olarak çalışmamızda, 1454–1603 yılları arasında Yanbolu kazâsının sosyal ve ekonomik yapısını tahrir defterlerine dayanarak değerlendirilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

ARŞİV KAYNAKLARI

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi

a) Tahrir Defterleri (TD)

Nr. 120, 370, 191, 170, 202, 306, 309, 311, 382, 439, 470, 498, 542, 701, 65, 215, 206, 299, 467, 475, 625, 666, 619, 664, 979, 222, 223, 224, 225, 354.

b) Maliyeden Müdevver Defterler (MAD-) Nr. 92, 546, 281, 7652, 992.

c) Ankara, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Kuyûd-i Kadime Arşivi (TKGM-KKA) Nr. 561, 42, 559, 58, 86, 222, 226.

DİĞER KAYNAKLAR VE İNCELEMELER

AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri, C.III*, İstanbul, 1991.

AYVERDİ, Ekrem Hakkı, *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri, Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, C. IV*, İstanbul. 1981.

BARKAN, Ö. Lütfü- Meriçli Enver, *Hüdavendigâr Livası Tahrir Defteri I*, Ankara, 1988.

BARKAN, Ö. Lütfü, *Türkiye'de Toprak Meselesi*, İstanbul, 1980.

BARKAN, Ö. Lütfü, *XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Zirai Ekonominin Hukuki Ve Mali Esasları, C.I*, Kanunlar, İstanbul. 1943

BARKAN, Ö. Lütfü, "Tımar", *M.E. B, İ.A, C. XII*. s. 286-333.

BARKAN, Ö.Lütfü, "Türkiye'de İmparatorluk Devirlerinin Nüfus ve Arazi tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri", *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası*, s. 20- 59.

- BAYKARA, Tuncer, “Osmanlı Devleti Şehirli Bir Devlet midir?”, *Osmanlı, C.V.* s. 528–535.
- BAYKARA, Tuncer, *Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İzmir, 1990.
- CEBECİ, Ahmet, *XVI. yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları*, Gazi Üniversitesi, SBE Ankara, 1994 (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara, 1997.
- EMECEN, Feridun, *Başına, İslam Ansiklopedisi, C. V*, s. 136–138.
- EMECEN, Feridun, “Balkanlar’ın Kuzeydoğu Kesiminde İskân Tipleri ve Özellikleri Hakkında Bazı Notlar”, *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarih Kongresi Tebliğler (21–25 Ağustos 1989)*, İstanbul, 1990, s. 543–550.
- ERCAN, Yavuz, *Osmanlı İmparatorluğunda Bulgarlar ve Voynuklar*, Ankara, 1986.
- ERGENÇ, Özer, “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fizik Yapıya Etkileri”, *I. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071–1920) Kongresi Tebliğler*, Ankara, 1980 s.103–109.
- ERGENÇ, Özer, “Osmanlı Şehirlerindeki Mahallenin İşlevi ve Nitelikleri Üzerine”, *Osmanlı Araştırmaları, C. IV*, 1984, s.69–75.
- ERGENÇ, Özer, “XVIII. Yüzyılın Başlarında Edirne'nin Demografik Durumu Hakkında Bazı Bilgiler”, *IX. Türk Tarih Kongresi (21–25 Eylül 1981) Bildiriler*, Ankara, 1989, s. 1415–1424.
- Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C. VIII, Yay. Haz. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Robert Dankoff, İstanbul, 2003.
- FAROQHİ, Suraiya, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, İstanbul, 1993.
- GENÇ, Mehmet, “Osmanlı Maliyesinde Malikâne Sistemi”, *Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Metinler/Tartışmalar (8–10 Haziran 1973)*, 1975, s.231–296.
- GÖKBİLGİN, M.Tayyib, “Kanuni Sultan Süleyman Devri Başlarında Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları” *Bellekten XX / 78*, s. 248–294.

- GÖYÜNÇ, Nejat, "Hane", *DİA, C. VI*. s. 552–553.
- GÖKÇE, Turan, *XVI. XVII. yüzyıllarda Lâzkiye (Denizli) Kazâsı*, Ankara, 2000.
- HALAÇOĞLU, Yusuf "Kuruluşundan Günümüze Bulgaristan'da Türk Nüfusu", *M.Ü. Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi, Bildiriler*, İstanbul. 1989. s. 505–513.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, "XVI. Yüzyılda Sosyal, Ekonomik ve Demografik Bakımdan Balkanlar'da Bazı Osmanlı Şehirleri", *Bellekten*, LIII/207–208. Ankara. 1989. s. 637–681.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, Kuyucuklu, Nazif, "Bulgaristan", *DİA, C. VI*, s. 391–399.
- İNCİCIYAN, P.L. - Andersan, H.D, "Osmanlı Rumelisi'nin Tarih Ve Coğrafyası", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları 4–5/1975–1976*. s.101–152.
- İNALCIK, Halil, "Türkler ve Balkanlar", *Balkanlar*, İstanbul. 1993, s.9–15.
- İNALCIK, Halil, *Fatih Devri Üzerine Tetkikler ve Vesikalar*, Ankara. 1954.
- İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, C. 1*, İstanbul. 2000.
- İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi Üzerine Arşiv Çalışmaları, İncelemeler*, İstanbul, 1993.
- İNALCIK, Halil, "Rumeli", *M.E. B. İ. A. C.IX*, s. 766–773.
- İNBAŞI, Mehmet, "XVI-XVII. Yüzyıllarda Bulgaristan'daki Yörük Yerleşmeleri", *Osmangazi Üniversitesi, Uluslararası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Bulgar İlişkileri Bildiriler*, Eskişehir, 2004. s.170–182.
- KILIÇ, Orhan, "XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması", *Osmanlı C.V*. s. 89–110.
- KİEL, Machiel, "Some Early Ottoman Monuments in Bulgaria Thrace", *Bellekten*, XXXVIII, sayı. 152, s. 635–656.
- KİEL, Machiel, *Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Kentsel Gelişimi ve Mimari Anıtlar*, Ankara, 2000.
- MEMİŞOĞLU, Hüseyin, *Bulgaristan'da Türk Kültürü*, Ankara, 1995.

MURPHERY, R., “Woynuk”, *Eİ, C. XI.*, s.214-215.

ÖZ, Mehmet, “Tahrir Defterlerindeki Sayısal Veriler”, *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*, Ankara, 2003, s. 15–22.

REFİK, Ahmet, *Türk İdaresinde Bulgaristan*, İstanbul, 1933.

SAMİ, Şemseddin, *Kamusü'l A'lam, C.IV*, İstanbul 1316.

SEVİM, Sezai, “Tahrir Defterlerindeki Muhassıl Deyimi Üzerine Bazı Bilgiler”, S.Ü. *Uluslararası Kuruluşunun 700. yıl dönümünde Bütün yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi*. Konya. 1999.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, Ankara, 1945.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, *Osmanlı Tarihi, C. I.*, Ankara, 1995.

ÜNAL, Mehmet Ali, “Osmanlı Merkezi Otorite ve Taşra Teşkilatı”, *Osmanlı C.V.*, s.112–122.

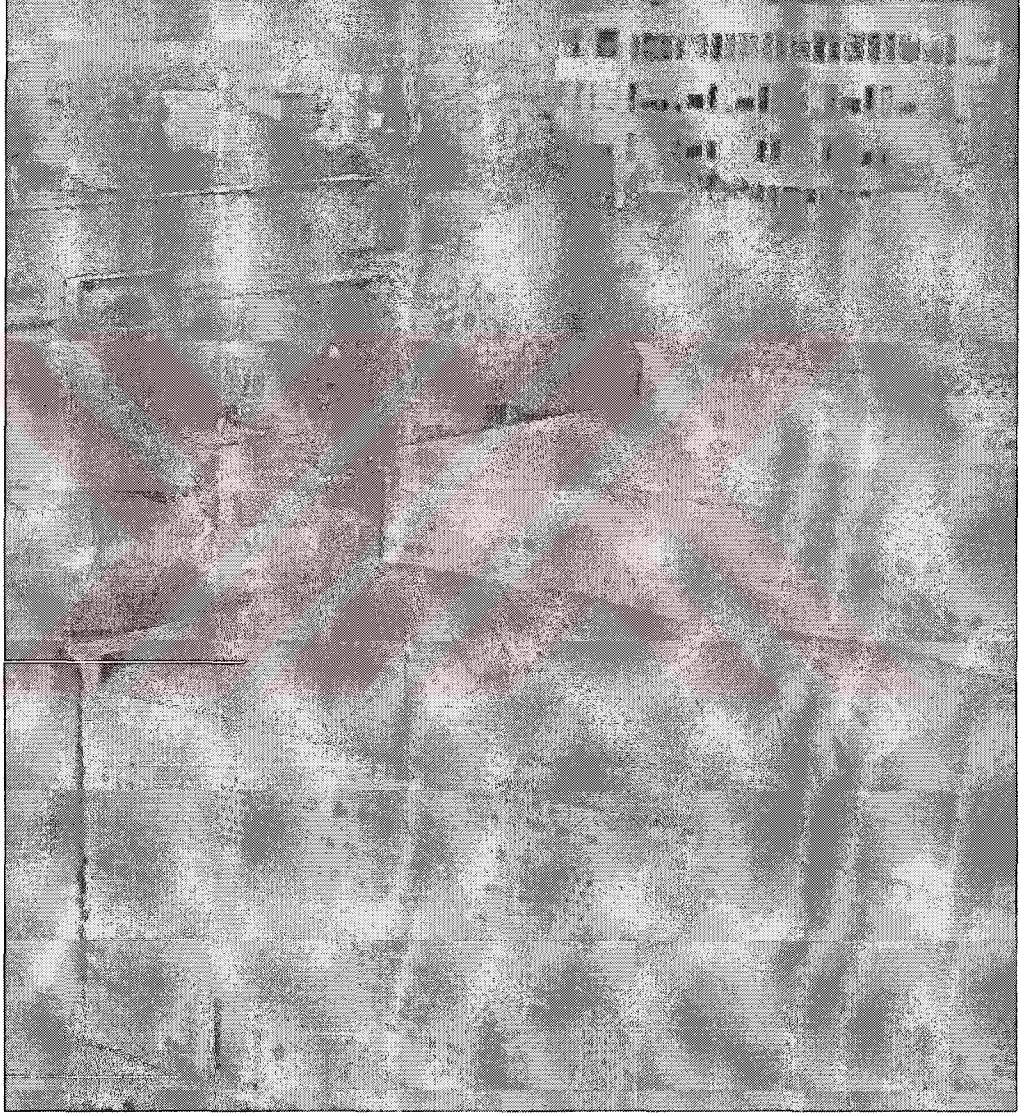
YEDİYILDIZ Bahaeddin, *XVIII. yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi*, Ankara 2000.

YÜCE, Nuri, “Bulgar”, *DİA, C. VI.* s. 390–391.

EKLER

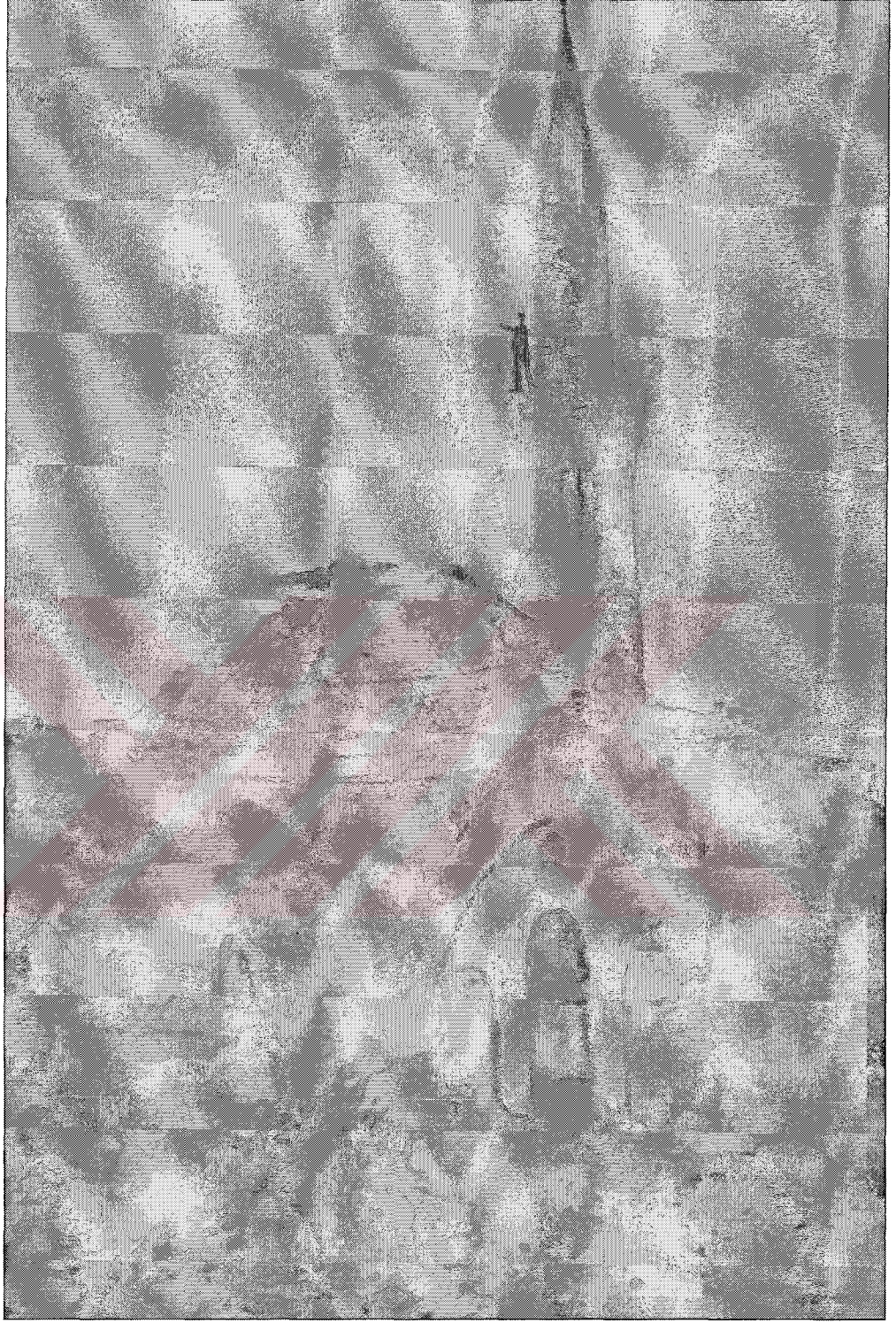
I

YANBOLU ŐEHİRİNDE BULUNAN OSMANLI DEVRİ TÜRK ESERLERİ

Resim 1: Eski Camii ve Bedesteni Yanbolu Şehrine Türk ve Müslüman kimliğini kazandıran eserlerden günümüze kalan tek yapıdır. Tipik bir Osmanlı mimarisi örneği olan Eski Camii'nin orta bölümü 1375–1385 yıllarında, yanlarındaki ekler ise XV. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmıştır¹¹⁵⁷.

¹¹⁵⁷ Machiel Kiel, *Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Kentsel Gelişimi Ve Mimari Anıtlar*, Çev. İlkur Kolay, Ankara 2000, s. 94.

Resim 2: Yanbolu şehrinde bulunan Sofiler Camii. 1481 yılında inşa edilmiş olan camii, 1908 yılında Bulgar hükümeti tarafından yıkılmıştır¹¹⁵⁸.

¹¹⁵⁸ Machiel Kiel, a.g.e., Ankara 2000, s. 96

II

1518 TARİHLİ SİLİSTRE LİVASI KANUNNAMESİ¹¹⁵⁹

İnayet ve himayet-i ilahi birle kitabet-i defter-i liva-i Silistre tamam olunduğunda emr-i padişahî birle vaki olan kanun budur ki zikr olunur.

1. Sınırı muayyen ve mümtaz olan karyelerin içinde sakın olan reayanın ve gayrının isimleri kimin üzerine mukayyed ise ve defter-i cedide de her bağlandı ise “öşürlerin ve bağlanan rüsumların ana vireler”. Ve sonradan birkaç hane gelüp bir mahdud karye sınırında mütemekkin olsa ol haneleri il yazıcısı zevahid çıkarub ahare tımara virse ol haneler hangi sipahi defterinde mestur ise öşürlerin ve resimlerin ol ala. Bu karye mahdud’dır dinilmeğe ‘amel olunmaya i’tibar deftere ola.

Ve ba’dehu sancakbeği haslarının ve subaşlarının ve çeribaşlarının ve sipahilerin ve dizdarların ve hisar erenlerinin ve doğancılarn ve evkafın ve emlakın haymanaları üzerlerine hâsıl bağlandı. Minba’d her kişi kendi köyünde olan haymanasın tasarruf ideler

Ve sınırı muayyen karyelerde dahi bir bölük ve birkaç hane bir sipahinin tımarı olsa kangı sipahinin haneleri arasında haymana girürse ve mütemekkin olursa ol bile olduğu haneler kimin ise ol haymanalar dahi anların ola amma sınırlu köy sınırında bir hali yerde birkaç haymana gelüp tavattun itse ve hali yerde ziraat itse kadimi mahdud köy sahibi ala. Ve haymanalar hali yerde mütemekkin olup ziraatları gayri sipahinin ziraat ide geldiği mezari’de ziraat itseler öşürlerin ve rüsumların sahibi mezre’a ala

Ve bir mahdud köyün sınırı içinde bir köy haneleriyle bölünüp ahara virilse ol virilen köyde olan hanelerin öşürlerin ve rüsumların ve aralarında olan haymanaların ol köy sahibi ala.

¹¹⁵⁹ Kanunname 1518’de (Yavuz Sultan Selim) hazırlanmıştır. Sultan Süleyman devrinde de değişmeden uygulanmıştır. Kanunnamenin aslı 370 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum İli Defterinden alınmıştır. İlgili kanun, Ö.L.Barkan’ın, *XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Zirâî Ekonominin Hukuki ve Mali Esasları* adlı eserindeki kanunname ve Ahmet Akgündüzün, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*, isimli kitabında yer alan kanunname ile karşılaştırılmıştır.

Ve köyünde mütemekkin olan reayanın ve gayrının ziraat idegeldükleri tarlalarına haricden kimler ekerse anların dahi öşürlerin ol köy sipahisi ala. Ve köyde mütemekkin olanlar mezkûr sınırdaki her kande erkekler ise 'öşürlerin yine kendi sipahileri ala. Amma haricden ekenlerin 'öşürlerin kadim sınır sahibi ala.

Ve liva-i mezkûrda müsellemler ve doğancı ve yağcı ve küreci ve yürük ve tatar ve canbaz her kangi timarda mütemekkin olup ziraat ve hırsat iderlerse çiftlik tutan çiftlüsü oniki akçe çift resmi vireler. Zikrolunan taifenin isimleri sahib-i timarın defterinde gerek mukayyed olsun gerek olmasun ziraat eden çift dutanlar oniki akçe çift vireler. Ben senini defterinde mukayyed değilim didüklerine amel olunmaya.

Ve taifei mezkûrdan birkaçı sipahinin timarında sakın olsa ve ekse biçse sahih küreci ve yağcı ve yürük ve müsellemler idüğüne padişahımız devrinde yazılan taifenin defteri cedidden ellerinde temessükleri olsa beyan olunduğu üzere çiftlüsinden oniki ve müvezzec olup çifti olmasa gayrı kisbe meşgul olanlardan kışladığı yerde altışar akçe resm-i duhan alına. Temessüki olmayanlar raiyyet kısmındandır sair reaya gibi yirmi iki akçe bütün çift resmi alına.

2. Bir köy ve bir mezra'a bir sipahinin üzerine hâsıl bağlanmış olsa anda mütemekkin olan kimesnelerden birisi göçüp varub bir hali kuyuda ziraat eylese her kim olursa 'öşür ve resim yine sahibinin ola. Reayadan ve gayrıdan isimleri bir sipahinin üzerine mestur iken bir kaç veya cümlesi göçüp varub bir kimesnenin üzerine kaydolunmuş kuyu veya arz üzerine varsa bu babda i'tibar toprağadır 'öşürin kuyu sahibi ala. Ve eğer raiyyet ise göçeliden on yıldan ziyade oldıysa raiyyet sahibi çift bozan resmi ala. Ve eğer on yıldan berüde ise sipahisi göçürüp yine yerine getüre. Amma defteri cedidden ellerinde temessüki olanlar ki sahih yürük ve yağcı ve küreci ve müsellemler ve sahib-i berat ise ihtiyâr ellerindedir kande varurlar ise vech-i meşruh üzere vardıkları yerlerde 'öşürlerin ve resimlerin vireler. Yerinden göçene sipahi dahlitmeye.

3. Ve bir kimesne vilayet yazılalıdan berü temesseksüz yürük ve yağcı ve küreci olsa her kande varurlar ise sair sayir reaya gibi resimlerin evvel alan sipahi ala.

4. Bir sipahinin tımarda sakın olan reayadan ve ‘öşür virür kimesnelerden bir kaçın bir ahar sipahi ayardup sipahiden ben eksük alayın dise hâkim-ül vakt olanlar yine eski sipahisine hükm idüp ayardan sipahiye cerime ‘ad oluna.

5. Ve sürgün taifesinden her kimin tımarda mütemekkin olsalar kovanların ‘öşrün ana vireler.

6. Ve bir raiyyet bir gayrı her kim olursa bir hayli yerden ve sahipsiz çayırdan ot biçse galesi ‘öşrin kime virürse biçdüğü otluğun arabasına ana ikişer akçe vireler. Amma bir çayır sahibinin üzerine hâsıl bağlansa ol çayırdan biçilen otluğun resmin ol ala.

7. Ve sayir müstahfızlardan reayadan ve gayrıdan bir taife gelüp bir hali yerde mütemekkin olsa hiçbir köye ve bir tımara alakası ve kurbiyeti olmasa hâsılın mevkuf`a zaptideler. Amma bir köy kurbine gelseler ol köy içdüğü kuyudan içseler veya kendüler kuyu kazsalar veya mâ-i cariden içseler ve her kangı köyün ekinliğine ekseler veya davarların örüsine konsalar ve örülerine ekseler filcümle ‘alakaları olan köy sipahisine ‘öşürlerin ve resimlerin eda ederler.

8. Ve sürgün taifesi Anadolu’dan göçüp gelenleri ki sürgün akrabasından olmayanlar anlar kangı tımda mütemekkin ve mütevattın olalar. Mütemekkin oldukları karye sahibinin ol evvel kangı köye geldiyse anın ola sonra tebdil-i mekân itmekle tagyir olmaya. Ve şol taife ki, Rumilinden ola veya kâfirden imana gele veya sürgünden gayrının müte‘allık ola ve sürgün arasında ola anların sürgünüm didüğüne ‘amel olunmaya. Defter-i cedide mukayyed olmayanlar kangı köyde mütemekkin ise rüsumun köy sahibi ala. Ve sürgün subaşı benüm sürgünümüdür didüğüne ‘amel olunmaya. Amma Anadolu’dan gelüp liva-i mezbure gelüp akraba-i sürgün yine sürgün kısmındandır.

9. Ve liva-i mezkûrda kovanı olanlardan ‘öşrü kovan kaydolundı. Minba’d kovandan ‘öşür alına. Ve bir raiyyet kovanın kendü sipahisi toprağından kaldırub otluk maslahatıyçün aharın toprağına iletse sahibi raiyyet anların gibilerün alalar. Ve aldıklarından sonra ol alduğı kovan ‘öşründen sahibi raiyyet üç kovanda bir kovan varduğı yer sahibine resm-i otlak vireler. Bu hususta sülüs sülûsan ideler. Ve reayadan

gayrısının kovanı otlak maslahatıyçün ahar yere varsa 'öşür varduğı yer sahibinindir göçürdüğü köy sahibinin dahli olmaya.

10. Ve ba'dehu zeamet ve ser askerler ve çavuşlar ve dizdarlar tımarları serbest olmak kanun-ı mukarrerdir. Mezkurunun tımarlarına sancak beyi subaşları ve gayrı kanun üzere olan rüsumı serbestiyesine dahlitmeyeler. Sipahilerin ve hisar erenlerinin tımarlarının ve doğancılının tımarlarının resmi 'arusları müstakil kendülerindir. Amma cürüm ve cinayetlerinin nısfı sancakbeğininindir ve nısfı kendünindir.

11. Ve her köyün deştbanlığı sipahininindir.

12. Ve siyaseti kimesne üzerine hâsıl bağlanmamışdır. Siyaset içün kimesneden bir akçe ve bir habbe alınmaya. Her kimin tımarında salbe ve kat'-ı yed'e müstahak kimesne olursa sahib-i tımar götürüb hâkim-ül vakt emriyle sancakbeği ve sancak beği hazır olmazsa yerinde olan subaşları siyaset ve salb ide. Siyasete ve salbe müstahak olanlardan akçe alınmaya. Alınursa hâkim-ül vakt olanlar men' ve 'arz ideler. Minba'd siyaset adına (edene) bir akçe ve bir habbe alınmaya. Şer' ile kanun ve örf ile hakkından geline.

13. Ve her cerime kanun-i kadim üzere alına ziyade alınmaya kangı kadılıkda kanunname-i kadimeden ziyade cerime alınursa kadiya cerime 'addoluna.

14. Ve bir köyün 'öşrü konulacağı anbari olmasa her köy 'öşriyçün anbar yaparlar. Bu babda yağcı ve küreci ve mütemekkin yürük ve sürgün her kim olursa salariye vireler ve anbar bana buyrulmuş değildir didüklerine 'amel olunmaya. Amma mütemekkin olmayan yürük taifesi ki bir köyde yapılı evleri olmaya göçmeleri mukarrer ola anın gibi göçkünci yürükler anbar yapmada dâhil değildir. Lakin üç yıl mütemekkin olanlar yaparlar. Amma reaya sipahisine bir defa vefa idecek kadar anbar yapsa sonra gelen sipahi ani tadil ve tağyir itmeye. Ve sipahi bu anbar bana vefa etmez diyü tekrar raiyete anbar yaptırmaya. Ve reaya dahi sipahiler içün yapdukları anbarı yıkmayalar daim göreler ve gözedeler ve meremmet ideler. Gasbla bozarlarsa hâkim-ül vakt olanlar tekrar yapduralar.

Ve bir köy bir sipahinin tımarı iken, sonradan sancak beğine veya bir sipahiye ilhak olusa sancakbeği, subaşları ve gayrı ben terekemi bu köy anbarına koymazım

gelin falan köy anbarına götürün diyü reayaya ibrâm itse ‘amel olunmaya. Kendü köyleri anbarına dökerler. Amma reaya öşürlerin akreb bazara iletmek kanun-ı kadimdir mevsiminde reaya terekesin akreb bazara iletelere.

Yürük, eşkinci ve yamak ve yağcı ve tatar taifelerinin dahi üzerlerine ‘öşür ve salariye kaydolumuşdır. Terekesin anlar dahi minba’d sipahinin anbarına iledeler. Subaşılar ve gayrılar akreb bazarı koyub reayasına ‘öşürlerin ba’id bazarlara ilettirmek dilese hâkim-ül vakt olanlar men’ ideler akreb bazara iletdüreler.

15. Ve ispenç mevsiminde kefereden bir tavuk ve bir boğaça alına.

16. Bir raiyet bir sipahinin yerinde mütemekkin olsa vefa ider çiftliği olsa kendü çiftliğün koyub varub aharın yerinde ziraat eylese sipahi muhtar ola dilerse yine çiftliğüne getüre ‘öşürün ala ve dilerse iki ‘öşür ala. Amma bir raiyetin tarlaları vefa itmezse ‘aciz olmağın aharın yerinde süre ve sipahisi ana vefa idecek yer virmeğe kadir olmasa sipahi heman kendü yerinde ekdüğü tarlaların ‘öşürün ala.

Ve bir raiyet kendi çiftliğün terf idüb aharın yerinde ekse amma terk ittiği çiftlik bunda ma’mul olsa virigeldüğü ‘öşürün tarlaların süren kimesne bunda sipahiye virse iki ‘öşür alınmaya heman yigirmi iki akçe çift resmi alına.

17. Ve çeltükçiler ki ve tuzcular ki kadim defterlerde ve defter-i cededede çeltükçi ve tuzcu kaydolinmiş ola ve raiyet çiftliğün dutmayalar. Müzevvec olanları dokuz akçe vireler. Çeltükçilerin ve tuzcularun hizmetleri mukabelesinde heman ‘avarızdan mu’af olmaktadır ve illa gayrı Müslimleri alına.

18. Ve muhafazat-ı derbend idenler defterde kaydolunduğı üzere vireler. Tebdil olunmayub ‘avarız-ı divaniyeden muaf ve müsellemler olalar.

19. Ve bazı reaya vardır ‘imaretler yağcılarıdır anlar anlar raiyet kısmındandır. Yerlerinden göçüp her hangi köyde mütemekkin oldılarsa defter-i cedit ve kann üzere ber-muceb-i emir anlar ol yere raiyet kaydolundılar minba’d evvelki sahibin dahli olmaya.

Amma hazine-i ‘amire yağcıları ki, akçelerin hazineye virürler anlar hangi köyde çift dutarlarsa yukarıda zikrolunduğı üzere olalar.

20. Ve bir husus ki hadis ola defterlerde kanunnamelerde mestur ve mukayyed olmamış ola her kadılık da anın anın gibi vakı' olanlar hâkim-ül vakt... Ve mahkeme ma'arifetleriyle bir defa sorub faysal buldurub ve vuku'ı üzere sicilatına kayd idüb anın emsali ve kat'-ı niza'ola.

21. Ve serbest tımarlarda kul ve cariye dutulsa müseccel olduktan sonra 'iddet yetişince serbest tımar sahibleri elinde hıfzoluna ve 'iddet yetişmeden sahibi gelüb şer'le isbat ederse hıfz ve nafakasıyçün takdir olanı ve cu'ul olan deve göçme otuz akçeyi serbest tımar sahibleri alalar. Ve 'iddeti yetişince sahibi gelmezse veçh-i meşruh üzere olan rüsumın serbest tımar sahipleri yavacıdan alub hâkim-ül vakt marifetiyle yavacıya teslim ideler. Amma 'iddeti yetişince yavacı dahlitmeye.

22. Sahih yürüğün kızı bir defa bir toprakdan çıksa sahib-i arza toprak resmi altı akçe vireler. Ve yürüğün seyyibeleri yürük ocağından çıksa resm-i yürük subaşıdır.

Amma sipahi ve sipahi raiyet ocağından çıksa resmi seyyibelik kanun üzere sipahinindir. Yağcının ve kürecinin resmi seyyibelerinin sahib-i arz ala. Amma bakiresinin resmi bu babda yağcı ve küreci raiyet kısmından olalar diyü emrolundu. Yağcı ve küreci rüsumi heman avarız mukabelesindedir.

23. Ve ba'dehu 'öşr-i kovan kanun üzere orak mevsiminde alına. Ve resm-i asiyab ve bid'at-ı hanazir evvelden alına gelen kanun üzere harman sonunda alına.

24. Ve raiyet oğlu raiyetdir. Ben deftere kaydolunmadım didüğünde 'amel olunmaya. Ve vilayet yazıldukda bir nice kimesne bir köyde mütemekkin olsalar raiyet olamamk maslahatıyçün gelüb defter-i cedide kaydolunmamış olsa ve yine ol köyde sakın olsalar veyahud kurbinde mütemekkin olsalar vilayet yazulduğı zaman kangı köyde idiye anın raiyeti kısmındadır. Hâkim-ül vakt olanlar hükm idüb raiyet rüsumın alıvireler. Ve hane-i avarıza halt ideler. Rüsum-ı reayayı ve avarız-ı divaniyei eda itmek için hilye ve 'inad idüb adını il ve vilayet defterine yazdırmada te'alül itmiş kimesnelerher kande bulunurlarsa hâkim-ül vakt olanlar teftiş idüb her kim olursa her şahsın ben filan yerde filanın didüğüne 'amel itmeyüb kangı taifeden ve kangı defterden ise defter-i cedidden temessük taleb ideler. Temessüksüz olanları her kangı kadılıkda ise 'avarız hanesine halt ideler ve mütemekkin olduğu karye sipahisine raiyat resmi

alivireler. Ve şunlar ki ellerinde köhne defterden temessükler ola temessüğünde ne hizmet emrolunmuş ise yine ol hizmet üzerinde ise ve cedid defterlerden elinde temessüki olur ise yine evvelki hizmet üzerine olalar gayrı husus teklif olunmaya.

25. Ve bir kimesne ki bir zamanda bir doğancılık tımarın tasarruf itmiş ola veyahud bi' fiil elinde ola eğer raiyet ise veya raiyet oğlu olsa veya utekay-ı raiyetden... Yine raiyyetdir. Elinde doğancılık beratı olmak raiyetlüğün tebdil itmez. Doğancılık mukabelesinde hizmet doğancılık çiftlüğünün hâsılın yiyüb hizmet itmekdir. 'Avarızına ve rüsum-i reayasına mani değildir. Ve 'avarız toprağa mütealliktir. Sahib-i doğancı oğlu doğancı olanlar dahi raiyet çiftlüğün dutıcak 'avarız virmek kanundur. Anın gibilere dahi 'avarız teklif oluna.

26. Ve Dobruca vilayetlerinde bir tarlanın kökün sökdüm veya baltamla açdım didüğüne 'amel olunmaya zira anda ziraat olan yerler üç yıldan ziyade ma'mul olmaz. Amma Balkan dağının berü yüzünde bir tarlanın kökün söküb veya baltasıyla açmak kanun-i kadim üzere mukarrerdir. Lakin il kâtibi gelüb anın gibiler dâhil-i defter itdükten sonra anlar dahi raiyet çiftlüğündendir. Sahibi ben kökün sökdüm didüğüne 'amel yok.

27. Ve bir raiyet çiftlüğün üç yıl ekmeyüb bozsa kos cari olan kanun-i kadim üzere sipahisi tapu kanunı üzere tapusın alub ahara vire.

28. Ve kâfirler evvelden aluna gelen kanun üzere bağları bozuldukda birer sepet üzüm alına. Ve her sipahinin timarı sınırında olan 'öşür-i şırasın olıgeldüğü üzere sınır sahibi ala.

III

1569 TARİHLİ SİLİSTRE LİVASI KANUNNAMESİ¹¹⁶⁰

Tafsil-i kaide-i 'aideve ta'yin-i kavanin huçeste ayin-i ceride-i cedide budur ki, Liva-i Silistreye şamil ve sipah ve reaya beyinde mütedavildir.

1. Hazret-i padişah-ı 'alempenah yesserallahü mayetemennah ferman-ı şerifeleriyle defter-i cedid-i hakanideresm-i çift ve resm-i mücerred ve resm-i duhan ve ispençe ve bive bu vecihle mukayyedir ki,

Mesela zuama ve sipahi ve sair hademe-i şahi ve eimme ve sadat ve tovice ve ehl-i berat ve eşkincü ve yamak ve müselleme ve tatr ve canbaz ve küreci ve çakırcı ve şahinci ve atmacacı ve sair doğan ve nesl-i Timurhan Şeyh ve Medine-i Münevvere ve Buri raiyetleri ve hazreti Ebu Eyyub-i Ensari ve evkaf-ı selâtin ve raiyetleri ve merhuman Süleyman Paşa ve Evrenos beğ ve sair vüzera ve ümera evkafının perakende olub sipahi tımarda ve gayrında sakin olan raiyetleri ki defterde isimleri üzere işaret olunmuştur zikrolan tavaif-i muhtelif ve hane-i 'avarız ve gayrı 'avarız olanlar her kim olursa olsun kangı tımarında çift tutub ziraat iderlerse kanun üzere yirmi iki akçe resm-i çiftlerin ve 'öşür salariyelerinin sahib-i tımara vireler. Ve zikr olan taifenin isimleri sahib-i tımarın defterinde gerek mukayyed olsun gerek olmasun ziraat idüb çift tutanlar resm-i çiftlerin bittemam vireler. Ben senin defterinde mukayyed değilim dediklerine 'amel olunmaya.

2. Ve taife-i mezbureden eimme ve sadat ve eşkincü ve yamak ve tatar ve canbazın ve Timurhan Şeyh neslinin ve küreci taifesinin ve mu'afiyetle tovice olanların ve sayir reayanın yetişmiş kaç oğlu var ise her birinden altışar akçe resm-i mücerredlerin kimin defterinde ise o alır.

3. Ebna-i raiyet ve utekay-ı raiyet yine yazılı raiyet gibidir. Amma aharın raiyet olub ismi üzerinde işareti olanlar resm-i mücerredleri kimin raiyeti ise anundur.

¹¹⁶⁰ II. Selim devrine ait kanunnamenin aslı BOA TD 542 nolu defterde yer almaktadır. Kanunname Ö.L.Barkan'ın, XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Zirâi Ekonominin Hukuki ve Mali Esasları, adlı eserinde yer alan kanunname ile karşılaştırılmıştır.

4. Ve sipahinin mücerred oğulları ve mücerred kuloğulları tımarlı tovicanın mücerred oğulları resm-i mücerred virmezler. Bunlardan resm-i duhan dahi alınmaz. Heman çift dutarlarsa resm-i çift virürler. Zira sipahiye defterde hâsıl bağlanmamıştır.

5. Ve her kimin tımarında ahârın raiyeti kışlasa azdan çokdan ‘öşür virirse andan resm-i duhan alınmaz. Amma ‘öşür virmeyüb gayrı kâr ve kisbe meşgul ise kışladuğı yerde toprak sahibi altı akçe resm-i duhan alır. Eğer kimesnenin raiyeti değil ise sipahi sayır reaya gibi haklar. Ben senün defterinde yoğım didiğüne ‘amel olunmaz. Ve şehirlerde oturandan resm-i duhan alınmaz.

6. Ve cingane taifesi kimin kimin tımarında oturub yer turasa toprağa müteallik ‘öşür ve rûsumı sahib-i arza virirler. Sair rusumını kadimden viregeldikleri yere vireler. Bunlardan sipahiye resm-i duhan ve rûsum-i raiyetden nesne hâsıl bağlanmış değildir. Meğer kim defter-i atikte bir karyede raiyet yazılıb kadimden cem‘i ‘öşür ve rûsumın hâsılda mahsub ola. Ol vakit sair reaya gibi ‘öşür ve rûsumın raiyet bağlanan köy sahibi alır.

7. Ve defterde esami tahtında olan (cim) “ج” müzevvece ve (mim) “م” mücerrede işarettir. Çifte işaret değildir. Gerek müzevvec gerek mücerred olsun gerek sehv ile (mim) yerine (cim) ve (cim) yerine (mim) yazılıb çift tutup ziraat idenler yirmi iki akçe resm-i çift vireler. Zira mücerred yazılan giderek müzevvec olur. Ve müzevvec yazılan kâh olur mücerred olur bir hal üzere durmaz. Heman i’tibar çiftedir. Avretin ve sayır oğlının çiftü yürüse çift resmin virür. Ve defterde a’ma ve pir-i fani ve müflis ve kötürüm ve mariz yazılanlar dahi çifte malik değillerse ise hiç nesne virmezler. Amma çifte malik olıcak tutduğı yerlerün kemakân resmin virürler.

9. Elliciyan taifesinin müzevvecele eşkincilerine virdükleri ellışer akçe ve mücerredlerin virdükleri yirmi beşer akçe ve yağcı ve küreci taifesi hızane-i ‘amireye virdükleri rûsum ‘avarız-ı divaniye mukabelesindedir. Resm-i çifte ve oğullarının resm-i mücerredlerine mani değildir.

10. Ve vilayet yazıldıktan sonra yürük ve küreci olsa ol caiz değildir. Kime yazıldıysa rûsumını ol alır.

11. Yağcı ve küreci raiyet kısmındandır. Ve 'imaret yağcıları defter-i 'atikte merfu' olub oturdukları yerlere raiyet kayd olunub hane-i avarıza idhal olunmak emrolunmuşdır diyü mukayyedir yine yağcılıkları ref' olunub sipahiye raiyet yazıldıkları kemakân mukarrerdir. Adet-i ağnamlarını miriye verib sayir 'öşür ve rüsumlarını sipahilerine virürler.

12. Ve bir sipahiye hâsıl bağlanan kışlanın ve değirmenin ve sayenin ve bostanın içinde duran haymana kâfirin ispencesi kendünindir. Amma çakırcı ve şahinci ve atmacacı vesair doğancının resm-i mücerredleri sipahiye hâsıl bağlanmamıştır. Zira bunların resm-i mücerredlerini ve resm-i 'arusane ve cürm ve cinayet ve resm-i ganemlerini ve yava ve kaçkun ve beytümâl ve mâl-i gaib ve mâl-i mefkudlarını ve sipahi toprağından hariç müatakil kovanlığı olanların 'öşür-i kovanlarını ve mürdebahalarını emr-i şerifle der-i devletten gelen kullar miri için cem' iderler. Bunlar defterde müstakil yazılmışlardır. Sipahiye heman 'öşür ve salariye ve resm-i çift virürler.

13. Ve bir kimesne ki bir zamanda bir doğancılık tımarı tasarruf etmiş olsa veyahud bi'fiil elinde olsa eğer raiyet ise veyahud raiyet oğlu ise veya uteka-i raiyet ise anlar yine raiyetdir. Elinde doğancık veya doğancılık beratı olmak raiyetlüğün tebdil etmez. Doğancılık hizmeti mukabelesinde doğancılık çiftliğin yiyüb hizmet etmek 'avarızına ve rüsum-i reayasına mani değildir. Ve sahih doğancı oğlu doğancı olanlar dahi raiyet çiftliğin tutucak resm-i çift ve 'avarız virmek kanundur.

14. Ve şahin yuvacıları ve kayacıları olan keferenün ellerinde beratları olanlar raiyet baştinesini tasarruf iderlerse 'öşür ve salariyelerin ve ispencelerin sipahiye virürler diyü defter-i atikte mukayyed bulunmağla sipahiye hâsıl bağlanmıştır. Amma kendü baştinelerinden nesne virmezler.

15. Ve beratı olmayanlar ve beratı olanların oğulları raiyet baştinesi tutmazlarsa ispencelerin ve haracların müzevvec olanların on ikişer akçe resm-i hîme ve giyahların zikolan rüsum cem'ine gelen kul em-i şerif mucebince miri için cem' iderler.

16. Ve ispençe yirmi beş akçe gerek defterlü reaya gerek haymana olsun amma bazı derbend köylerinde onikişer akçe bağlanmışdır. Defterde bağlanan üzere alınur.

Lakin sonradan gelen haymana böyle değildir. Anlardan yirmi beşer akçe ispence ve ‘öşür ve rüsum bitamam alınur.

17. Ve göçer konar yürük kimin toprağında çift tutub ziraat iderlerse ‘öşür ve salariyelerin ve bütün çiftlik tutanlar yirmi iki akçe ve nim çift tutanlar on ikişer akçe ve dahi ekal yer tutanlar dönüm başına ikişer akçelerin ve yer tasarruf etmeyenler kışladuğu yerde altı akçe resm-i duhanların sahib-i arz’a virürler. Göçerlerse dahi bunlar yerlerine getürdülmez. Amma eşkincü ve yamak bunlar göçer konar değildirler. Sipahi toprağında mütemekkinlerdir. Oturdukları yerde sipahiye anlardan hâsıl bağlanmışdır. Nihayet cürüm ve cinayet ve resm-i ‘arusa ne ve yava ve kaçgunların subaşularu alurlar. Ve resm-i bive altı akçedir. Başka evi olan dul kâfir avretinden alınur.

18. Ve resm-i çift ve resm-i duhan ve resm-i mücerred ve ispence ve resm-i bive ibtida-i martta alınur.

19. Ve ‘öşür ve salariye hububattan hinta ve şa’ir ve alef ve erzen ve çavdar ve kaplucadan 10 kilede 1 kile öşür ve müd’de buçuk kile salariyedir ki sekiz kilede 1 kile olur. Baki hububatda ki nohud ve gırah ve mercimek ve bakla ve penbe ve ketendir anlardan heman ‘öşür alınur salariye alınmaz. Ve salariye viremekde cemi’ ‘öşür veren beraberdir.

20. Ve aded-i derbendi üzere bağlanan derbend köylerinin müzevvec tayin olunan buğday ve arpayı kendi kadılıkları kilesiyle vireler. Ve muhafazat-ı derbend idenler defterde kaydolunduğu üzere vireler tebdil olunmayub ‘avarız-ı divaniyeden muaf ve müsellemler olalar.

21. Sınuru muayyen ve mümtaz olan karyeler içinde sakin olan reayanın ve gayrının isimleri kimin üzerine mukayyed ise ve defter-i cedide her ne bağlandıysa ‘öşürlerin ve bağlanan rüsumların ana vireler. Ve haricden gelüb toprağında ziraat idenlerin ‘anundur. Ve bir mahdud karyenin sınırında birkaç haneler gelüb konsalar yine ol karye sınırında ekib biçüb ve andan suvatlansalar meralarında davarları yürüyü gelse vilayet yazılunca ‘öşür ve rüsumın ol karye sahibi alur. Zira haymana her köyde sahibine hâsıl kaydolunmuşdır. Amma vilayet kâtibi gelüb zikolan haneleri ellerinde bulunan tarlalarının ‘öşürleriyle ve sayir rüsumlarıyla bölüb ahara virse kanun-i kadim

üzere anunla sınıru müşa' olur. Raiyetlü raiyetin ta'sir iderler. Mera ve suvatdan dahi men olunmaz. Amma ahardan ol karye sınırında haricden ziraat idenlerin 'öşrünü yine kadim-i köy sahibi alır. Hadis köy sahibi heman kendi köyünde 'öşrünü alır ve a'sar-ı hariceye dahl idemez defter-i cedide bu vecihle yazılmıştır. Ve müşa' yerde dahi bir karyenin münfasıl mahallesi hın-i tahrirde isimleriyle ve ellerinde bulunan tarlalarının 'öşürleriyle ve rüsumlarıyla bölünüb ahar sipahiye verilirde 'öşür ve rüsumını ol alır ve olgeldüğü üzere mera ve suvat ve mezraide yine müştareklerdir. ayrılıb ahara virilmekle mera ve suvattan men olunmazlar. Ve mahdud mezrea sınırlu köy gibidir. İçinde ziraat idenlerin 'öşr-i sahib-i mezreanındır. Ve defter-i cedide bir mezreanın hududı yazılmazsa karye iken sınırlu dahi olmasa ol mezrea karye iken de mahallede ise heman yurdlarında ekenlerin 'öşrü alınur. Bazı yerlerde tecavüz olunmaz zira defterlerde yurd yerlerinde ekenlerin 'öşrü hesab olunub mezreaya hâsıl bağlanmışdır. Amma sınırlu karye olub, sonra mezrea olsa anun sınırında ekenlerin cemi' 'öşrünü mezrea sahibi alır. Ve her karyenin ekinliği ki bir birine karışmaya ara yerde ya dağ veyahud su veyahud bir fasıla girmiş ola ana münşa' denilmek olmaz. Bunun gibi yerde geçüb ahar karyenin ekinliğinde ekenler 'öşrünü kimin ekinliği ise ol köy sahibine vireler. Ve bir köy kendü ekinliklerin koyub köy aşırı ahar karyenin ekinliğinde ziraat eyleseler anun gibilerin 'öşürlerin kendü köylerinde mahsub değildir. Kimin ekinliği ise ana vireler.

22. Ve kuzat ve nüvvab reaya beyinde mera davası için virdikleri hüccet sınıname değildir. Sınıname oldur ki emr-i şerifle kesilmiş ola.

23. Reayadan ve gayrıdan isimleri bir sipahinin üzerine mestur iken, bir kaç veyahud cümlesi göçüb varub bir kimesnenin üzerine kaydolanmış kuyu veya arzi üzerine konsalar 'öşürlerin kuyu sahibi ala. Ve bir sipahinin raiyetleri vilayet tahririnden sonra çıkardığı tarlalar veyahud vilayet tahririnde ellerinde bulunan tarlalar ahar sipahi raiyeti eline düşse onların 'öşrünü yine ibtida çıkaran raiyet sahibinindir. Amma kalb et-tahrir ahar sipahi raiyeti eline düşse hın-i tahrirde dahi ellerinde bulunsa ana taarruz olunmaya.

24. Ve bir sipahinin üzerine kaydolan kuyu hali veya ma'mul olsa hariç sancakdan her kim gelüb anda ziraat iderlerse 'öşrü toprak sahibinindir. Ve bir taife ahar

sancakdan gelüb bir hali yerde mütemekkin olsalar eğer hali yerde ekmeyüb bir köyün ekinliğünü ekerlerse ‘öşrünü ve tuttuğu yerin resmini ol köy sahibi ala sayir rüsumı yine mevkufcı’nın dır.

25. Ve kadimi mera zira olunmaz cebr ile ziraat olunursa yine mera mukaddemdir meralığa hüküm olunur.

26. Ve bir raiyet bir sipahini yerinde olsa kadimden ziraat idegeldüğü kendi yerlerin koyub varıb aharın yerinde veya mezreasında ziraat eylese ol asıllardan iki ‘öşür alına. Amma bir raiyet evvelden ziraat idegeldüğü yeri tamam ziraat eylese ve aharın yerin dahi ziraat eylese sipahi heman kendi yerinde ekdüğünün ‘öşrün ala. Ve bir raiyet kendi çiftliğın terkidüb aharın yerinde ekse amma terk olunan çiftlik bunda mamul olsa viregeldüğü ‘öşrün tarlaların süren kimesne bunda sipahiye virse iki ‘öşür alınmaya. Hemen yirmi iki akçe çift resmi alına. Ve bir köy ve bir mezrea bir sipahinin üzerine hâsıl bağlanmış olsaanda mütemekkin olan kimesnelerden birisi göçüb varub bir hali kuyuda ziraat eylese on yıldan bertüde göçeni kaldurub yazıldığı yere götüröler. Ve on yıldan ziyade olanı göçürmek olmaz oturduğu yerden sipahiye müteveccih olan hükm olunur.

27. Ve çeltükçiler ve tuzcular hizmetleri mukabelesinde ‘avarızdan muaflardır. Defterde bağlandığı üzere ‘öşür ve rüsumın virürler. Ve hâsıl üzere tımarıda tebdil olunsa itibar hân-i kabz dahi tereke harmana gelüb taşir olunacak zamandır. Biçilstün biçilmesün harmana gelsün gelmesün hân-i kabız kimin tahviline düşerse ‘öşür anundır.

28. Resm-i giyah ve saz hususunda bir raiyet ve gayri her kim olursa çayırdan ot biçse torak sahibine biçdüğü otlığın arabasına ikişer vireler. Ve ziraat olunan tarlalar ki gelembe olub üç yıl durduktan sonra çayır hükmünde olur andan dahi resm-i giyah alınur. Ve tarla başında yer koyub her yıl otın biçmek için korınan yerden dahi resm-i giyah alınur.

29. Amma hassa çayır sipahinindir. Dilerse kendi biçer dilerse reayasına ve gayre virüb resmin alır. Ve hassa yazılan çayır ve saz kimesneye tapuyla virilmez ve kimesneye dahi mahsus değildir.

30. İki öküz koşulan arabadan ikişer akçe ve çoğarludan dörder akçe aluna ziyade alınmaya. Resm-i giyah ot biçiminde ve resm-i saz dahi biçildiği zamanda alınur. Resm-i hime ve giyah dahi oniki akçedir altı akçe resm-i hime ve altı akçesi resm-i giyahdır. Müzevvec kâfirden alınur mücerreden alınmaz. Ve odun ve otluk toprağa tâbidir.

31. Ve 'öşür ve rüsumı derbend adedi üzere bağlanan köylerde resm-i hime ve giyah bağlanmamıştır. Meğer kim tahrirden sonra gele ol vakıt alınur. Ve bir sipahinin odun ve otluk bağlanan reayası aharın toprağın otursa odun ve otluk resmini tımarına noksan gelmemek için sipahisi alır. Amma odun otluk bağlanmayan mücerred aharın tımarında evlenüb yurd tutsa oturduğu karye sahibi alır. Resm-i hime bojikde ve resm-i giyah ot biçiminde alına.

32. Öşr-i şire ve dönüm-i bagat defterde kefere bağlarından bazı yerde 'öşür ve bazı yerde 'öşre bedel resmi dönüm ve bazı yerde kadun kaydolunmuşdır. Öşür bağlanan yerde otuz medrede üç medre 'öşür ve bir medre salariye alınur.

33. Ve monapoliye yetmiş beş gündür. 'Öşür alınan yerde monapoliye tutulur. Ve manapoliye zamanında keferenin fuçuları mühürlenür.

34. Ve dönüm bağlanan yerde defterde ne mikdar akçe bağlandıysa ol alınur.

35. Ve kefere bağlarında ve sınırda olan kiras ve sayir meyve ağaçlarından 'öşür alınur. Zira resmi dönüm 'öşr-i şireye bedel bağlanmışdır. Amma Müslümanların bağlarından dönüm başına dörder akçe alınur. Meyvelerinden nesne alını gelmemiştir. Zira bedel-i 'öşr-i şire değildir.

36. 'Öşür bağlanan yerde üzüm kemalin bulub bozulmağa kabiliyet gelüb tekneye girdüğü zaman itibar olunur ki taşir zamanıdır.

37. Ve 'öşr-i kovan defterde on kovanda bir kovandır. Eyüden eyü yatludan yatlu alınur. Ondan eksik olıycak kıymete tutulub on akçede bir akçe alına. Ve bir raiyet kovanın otarmak için kendü sipahisi toprağından kaldırıp aharun toprağına iletse sahib-i raiyet anların gibilerin öşürlerin alalar ve alduğı 'öşürden sahib-i raiyet üç kovanda bir kovan varduğı yer sahibine resmi otlak vire bu hususda sülüs sülusan ideler. Amma reayadan gayrısı kovanını otlak maslahatıyçün ahar toprağına iletse 'öşr-i vardığı yer

sahibinindir göçürdüğü köy sahibinin dahil olmaya. Bir sipahinin raiyeti olan kimesnenün kovanlığı ahar sipahiye virilse kovanlık kimin defterinde ise anundur. Sahib-i raiyet nesne talep idemez. Amma kovanlık kimesnenün defterinde olmasa ya vilayet tarihinden sonra olsa müşa yerde sahib-i raiyetindir. Müşa olmayan yerde toprak sahibinindir. Ve doğancı taifesinin sipahi toprağından haric yerde müstakil kovanlığı olanların 'öşr-i kovanı mirinindir. Ve 'öşri kovan orak mevsiminde alınugelüb lakin timar tebdil olındukda nizadan hali olmayub eyle olsa kâfirlerin ilindan derler bir günü vardır meşhur ve mütearefdır ol güne değın cemi kovan oğulın çıkarır eyleyeceğı balı eyler ol gün öşr-i kovan alınacak mevsimdir minbad ol gün alına.

38. 'Öşri besatin defterde mukayyedir. Gerek kır bostanı olsun gerek ise suvarılır bostan olsun öşür bağlanmıştır. Bostanın her cinsi anılmamıştır diyü niza olunmaya öşür alına. Megerkim 'öşre bedel mukataa bağlanmıştır ola. Ol vakıt ne bağlandıysa ol alınur. Mevsimi bostan zamanıdır.

39. 'Öşri meyve dahi müstakil olan bağçelerden ve bedel-i 'öşr-i şire diyü resmi dönüm bağlanan kefare bağlarından ve bağlar sınırlarında ve haricde olanlardan alınur. Ev yanında olandan alınmaz. Ve 'öşri bostan ve meyve bozulduğu zamanda alınur.

40. Resmi fuçı haricden fuçı ile hamir gelse onbeş akçedir. Bazı kadılıklarda artuk ve eksik alınur. Her nahiyenün kanunnamesinde işaret olunmıştır.

41. Resmi obruçına çenber hakkına derler. Bazı kadılıklarda espine diyü ıtlak olunur. Bir reaya bağlarının şiresini getirüb evinde sıkub çenber kaldırıub satsa fuçı başına sekizer akçe çenber resmi alınur. Bazı kadılıklarda ahar vech üzere yazılmışdır yazıldığı üzere alınur. Ve resmi fuçı ve obruçına fuçı tamam satıldıktan sonra alınur.

42. Resmi mengene hahi mengene başına beş akçedir ziyade alınmaya. Resmi mengene şire zamanında alınur.

43. 'Öşri ketan ve kendir dahi tamam ıslah olınduktan sonra alınur. On üskülide bir üskülidir bunda salariye olmaz.

44. Resmi hanazir ve bojik iki canavara bir akçedir harman sonunda alınur. Ve resmi bojik dahi kâfirler bojikde tepeledikleri hınzirin her birinden ikişer akçe alınur.

45. Resmi asiyab dahi dolab olup bütün yıl yürüse altmış akçe nim sale ise nisfi alınur. Ve karaca değirmenin bütün yıl yürüyeninden otuz ve nim salesinden onbeş akçe alınur. Ve nehr-i Divinede ve Batuvada bazı değirmenden defter-i atikte ziyade yazılmağla yazıldığı üzere alınugelmiştir. Defterde bağlandığı üzere alına. Ve bir sipahinin toprağında değirman ihdas olunsa resmi toprak sahibinindir. Ve bir değirman sehivle iki sipahiye verilmiş bulunsa kimin toprağında ise anundur. Ve resmi asiyab harman sonunda alınur.

46. Âdet-i ağnam ve ağıl dahi reayadan iki koyuna bir akçe resmi ganem ve her üçyüz koyuna beş akçe ağıl hakkıdır. Amma eşkünci taifesi üç koyuna bir akçe virür ve ağıl hakkı virür. Eşdükleri yıl koyun hakkı virmezler. Ve Medine-i Münevvere ve Bu raiyetleri ve Hazret-i Ebi Eyyub-i Ensari ve Süleyman Paşa ve Evrenos Beğ vakfi raiyetleri âdeti ağnamların vakfa virürler. Ve defteri hakanide hâsılı tahunda âdet-i ağnamı bile yazılmayan karyelerin reayası ellerinde bulunan koyunlarının adet-i ağnamı ve resm-i ağılı miri için alınur. Nesl-i Timürhan Şeyh olanlar şimdideğin âdet-i ağnam virmediklerinin vechi olmamağın miri için alınmak ferman olunmuştur. Ve âdet-i ağnam Abril evvelinde lazım olur.

47. Resm-i ağıl ve kışlak ez haric koyunda ala süriden otuz akçe ve karasığırdan altmış akçe ahar sancakdan ahar kadılıktan gelenden alınur sipahinin kendü köyünde oturandan alınmaz.

48. Resmi arusane bakireden altmış ve seyyibeden otuz akçe alınur. Amma eşkünci ve yamak ve Tatar ve Canbaz taifesinin resmi arusanesi subaşılarmındır. Sipahi heman toprak hakkı altı akçe alır. Ve yürüğün seyyibesi bir defa yürük ocağından çıksa resmi yürük subaşılarmındır. Amma sipahinin ve sipahi raiyetinin ocağından çıksa resmi kanun üzere sipahinindir. Ve evkaf-ı selâtin vesayir evkafın sipahi toprağında mütemekkin raiyetlerinin kızları çıksa resmi arusane vakfındır. Amma seyyibesi toprağa tâbidir. Sipahi toprağından çıkarsa sipahinindir. Ve hisar eri kızları dizdarlarındır. Ve sipahi ve sair hademe-i şahi kızlarının resmi arusanesi her kankı sipahinin timarından

çıkarsa ana hâsıl kaydolunmuşdır. Ve çakırcı ve şahinci ve atmacacı kızlarının resmi arusanesi sipahinin değildir. Anların resimlerin cem etmeğe gelen kullar miri için alurlar. Sipahi altı akçe toprak hakkından gayrı nesne almaz.

49. Resmi tapuy-i zemin sipahiye hâsıl kaydolunmuşdır. Bir raiyet çiftliğin üç yıl ekmeyüb alettevali bila özür boz kosa cari olan kanun-ı kadim üzere sipahisi tapusın alub ahare vire. Amma dinlendirmek için korsa üç yıl geçdikden sonra ziraate kabiliyet gelicek sipahi tenbih eyleye ziraat iderse fi-biha ve illa sipahi muattal kodurmayüb diledüğüne tapu ile vire. Sonra baltalığımdır veyahud ben (kökün) çıkarub dururum diyü talebi derse sipahi tapusın alub virdüğü kimesneden almaz.

50. Ve bir raiyet fevt olub oğulları kalmasa tasarrufunda olan yerleri ve tarlaları kanun üzere akrabadan ehak kim ise ana tapuya virüb resmi tapusın alur. Akrabası yoğıysa sipahi diledüğüne tapuya virür. Eğer fevt olan raiyetin sagir oğulları kalub ziraate kadir olmasalar sipahi sagirler kadir olunca tarlaların hali kodurmayüb ziraat etdirmeğe kadirdir. Reaya füzuli zapt idemez. Ve sipahi toprağında ihyaya kabil yerleri sipahi tapuya virüb kanun üzere resmi tapusın alur.

51. Ve adet-i deştbanı dahi her karyenin korıcılığı sipahisine hâsıl kaydolunmuşdır. Adet-i kadime üzere korinugelen yerler korinur. Evvela reayaya tenbih oluna ki korinan yere davar salıvermeyeler. Bad-et-tenbih içinde tutulan davarın kanun-ı kadim üzere lazım olan resmi alınur ve eyledüğü ziyan sahibine tazmin etdirilür.

52. Niyabet-i cürüm ve cinayet timar serbest olıcak müstakıl kendinindir. Amma serbest olmayıcak nısfı sancak beğinin ve nısfı sipahinindir. Mücrimden cerime alınmalu oldukda sipahi veya vekili hazır olub kanun üzere alınan cerimeyi tansif iderler. Nısfını sancakbeği subaşları ve nısfını aharını sipahi ala sancakbeği adamlar kendüleri başka alub sipahiye var sende al bende alduğım cerime bana aid olandır diyü te'allül eylemeye iderse hâkim-ül vakt men eyleye. Ve cerime kanun üzere alına ziyade alınmaya. Ve siyaset kimesneye hâsıl bağlanmamıştır. Siyaset için kimesneden bir akçe alınmaya. Ve her kimin tımarında salbe ve kat'-ı uzva müstahak kimesne olursa sancakbeği ve sancakbeği hazır olmazsa yerinde olan subaşları hükmi kadı layık oldukdan sonra harice alub gitmeyüb ve bedel-i siyaset diyü nesne alınmayub mahll-i hadisede siyaset ve salb olına.

53. Alaybeğilerin ve zuama ve serasker ve çavuş ve dizdarların tımarları serbest olmak kanun-i kadimdir. Ve havas-ı humayun ve evkaf ve emlak min-küll-lil-vücut serbestdir. Sancakbeği subaşıları ve gayrıları bunların kanun üzere rüsum-ı serbestiyesine dâhil idemezler.

54. Yava ve kaçgun hususunda dahi serbest tımarlarda kul ve cariye tutulsa müseccel olduktan sonra müddeti yetişince habsolına müddeti yetişmedin sahibi gelüb şer'le isbat ederse hıfzı ve nafakası için takdir olunan ve cu'ul olan deve göçine otuz akçeyi serbest tımar sahibleri alalar. Müddeti tamam olacak tımar sahipleri vech-i meşruh üzere harcını yavacıdan alub hâkim-ül vakt marifetiyle yavacıya teslim ideler. Amma müddeti tamam olmadın yavacı dahleyemeye ve deve göçi otuz akçe iki olsa altmış akçe üç olsa doksan akçe alınur. Bir akçe ziyade alınmaz. Ve yava devabdan cu'ul yirmi akçedir.

Ve eşkincü ve yamak ve tatarın yava ve kaçkunları subaşılarıdır. Cu'uli ve bahaları kendülere hâsıl bağlanmışdır. Bür köyün içinde bir yürük veya iki yürük olsa ol köyün hergelesinde bulunan yava mirinindir. Yürükler kendi subaşlarına virmeyeler. Mal-i miriye gadr olunur. Meğer yürüğün kendü hergeleside bulına ol vakit subaşılarınıdır. Kulun ve cariyenin müddeti üç ay ve devabın bir aydır.

55. Mahsul-i mahi mukayyed olan köylerde dahi Tunada avlanursa miri için rubu' çıkdıktan sonra sipahi yüzde üç akçe alır. Eğer Tuna'ya müteallik göllerde avlanursa ba'd-er rubu' 'öşür alınur. Miriye aid olan rub'-i mahi kimesneye hasıl kaydolunmamışdır. Ve amma 'ummal ve ümena dahi miriye ait rub'ı aldıktan sonra sipahiye aid olanına dahl eylemeye.

56. Anbar yapılmak ve 'öşr-i akreb pazara iletmek hususunda bir köyün 'öşr-i koyılacak anbar olmasa reaya kendü 'öşürlerine kifayet miktarı anbar yapalar. Amma reaya sipahisine bir defa kendü 'öşürlerine vefa idecek kadar anbar yapsalar sonra gelen sipahi anı tebdil ve tağyir etmeye. Ve sipahi bir anbar bana yetmez deyü tekrar raiyete anbar yaptırmaya. Ve reaya dahi sipahileri için yaptıkları anbarı yıkmayalar daim göreler ve gözedeler. Gasbla bozarlarsa hâkim-ül vakt olanlar tekrar yapduralar. Ve bir köy bir sipahinin timarı iken sonradan sancakbeğine veya bir sipahiye ilhak olunsa sancakbeği subaşıları ve gayri ben terekemi bu köy anbarına koymazım gelin falan

köyün anbarına götürün diyü reayaya ibram etmeye kendü köylerinin anbarına dökeler. Ve reaya 'öşürlerin akreb bazara iletmeye kendü kanun-i kadimdir. Bu babada küreci ve mütemekkin yürük ve sayir reaya beraberdir anbar yaparlar ve akreb bazara dahi iledeler. Subaşılar ve gayriler akreb bazarı koyub reayaya 'öşürlerin ba'id bazarlara iletdirmek dileseler hâkim-ül vakt olanlar men idüb akreb bazara iletdürler.

57. Müsellem çiftliği ile muhtelit olan karyeler hususunda cari olan kanun budur ki vilayet müceddeden tahrir olundukda müsellemlerin çiftliğinden ziyade yerleri olmağın sipahiye hâsıl kaydolunmuştur. Zira müsellemlerin bervech-i iştirak mutasarrıf oldukları kanun-i kadimden ancak bir çiftlik yeridir ki ala yerden yetmiş seksen dönüm evsat yerden yüz on ve yüz yirmi ve edna yerden yüz otuz yüz kırk ve nihayet yüz elli dönümdür. Bundan gayriye müsellemler dahl idemez. Emr-i şerifle misahat olunub vech-i meşruh üzere müsellemler çiftliği tayin olundukda sipahi toprağında ziraat idenler kanun üzere yirmi iki akçe resm-i çiftlerin ve altışar akçe resm-i mücerredlerin ve 'öşür ve salariyelerin ve sayir rüsumların bitamam sipahiye vireler. Amma müsellemler çiftliğinde ziraat idenler müsellemler 'öşürlerin virüb sayir rüsumlarını vr resm-i mücerredlerini kangı sipahinin defterinde isimleri mukayyetler ise ana vireler. Zira oturdukları yerde oturdukları yerde sipahiye raiyet kaydolunmuştur. Ve sipahi timarıyla muhtelit olmayub müstakil olan müsellemler çiftliklerinde mütemekkin olan reayanın vilayet tahrir olundukda raiyet yazılmamak için isimlerin deftere yazdırmayub anın gibilerin resm-i müzevveçleri resm-i mücerredleri ve resm-i arusaneleri ve cürüm ve cinayetleri ve yava ve kaçkun ve beytülmâl ve mâl-i gaib ve mâl-i mefkudları miriye aittir.

58. Çift bozan resmi dahi bir raiyet çiftini bıragub arabacılık veya har san'at ihtiyar eylese eğer Müslüman ise bedeli öşür elli akçe ve yirmi iki akçe resm-i çift vire cümle yetmiş iki akçe olur. Ve eğer kâfir ise bedel-i öşür altmış iki akçe ve yirmi beş akçe ispençe vire cümle seksen yedi akçe olur.

59. Cebelü tatarların olduğu köylerinde olan haymana ırgad ve çoban ve sığırtmaç ispençeleri anlara hâsıl yazılmış değildir. Zira anlar kendü hasıllarıyla cebellü eşdirirler. Haymana kendü hâsıllarından değildir. Zirk olan haymana ispençeleri cebellü tatarlar arasında olan Matrak tatarlar mukataasına ilhak olunmuştur. Matrak tatarlarının zaptiden emin miriyçün zapt ide. Matrak tatarlar dahi cebellü tatar köylerinde

mütemekkin olub ziraat ve hırsaset iderse ‘öşür ve salariyelerinin ve yirmi iki akçe resm-i çiftlerin ve çift olmayub müzevvec olanlar on ikişer akçelerin ve mücerred olanlar altışar akçe resimlerin ve resm-i giyahların ve öşr-i kovanların ve öşr-i besatin ve meyvelerin ve cürüm ve cinayet ve resm-i arusane ve yava ve kaçkun ve beytülmal ve mâl-i gaib ve mâl-i mefkudların ve bil cümle hukuk-i şe’riye ve rüsum-i adiyyelerin miri için Matrak tatarları eminleri zapt iderler. ‘Avarız-ı divaniyeden muaflardır.

60. Evkaf-ı Selâtimden gelen gayri evkafın kadimi raiyelerinden ve raiyetleri oğullarından gelen haymanaların ‘öşürleri ve resm-i kovanları vakfın olub ve ispenceleri ve resm-i ganemleri ve resm-i arusanaları ve cürüm ve cinayetleri miri için zapt oluna diye emir olunmağın zikrolan rüsum-i haymanegan ol vakıt karyenin hâsılı tahtına hisse-i miri diyü kaydolundu. Mütevelliler hızaneye sal-be-sal teslim ideler diyü defter-i atikte mukayyed bulunub lakin vilayet müceddeden tahrir olundukda zikrolunan rüsum-i haymanegan sipahiye virilmiştir. Mütevelliler bervech-i nakid sipahiye vireler.

IV

XVI. YÜZYIL YANBOLU KAZÂSI TIMARLARI

LİSTE 1: 1539'DA YANBOLU KAZÂSINDA TIMARA VERİLEN KÖYLER VE GELİRLERİ

Timar Sahibi	Köy	Hâsıl
Mahmud Voyvoda	K-i Bağırçanlı	5040
	K-i Maraş	2759
	K-i Derebeğlüler	2861
Ali Bin Hamza	K-i Büyük Kadı ma'a Mezraa-i İlbeğlü	2465
	K-i Yitilmişlü	1551
	K-i Mezraa-i Balabanlu	1142
Mehmed Çavuşan-ı Dergah-ı Âli	K-i Kulağuz	2077
	Sazlık der K-i Sekbanlu	1100
Şuca' an Çavuşan-ı Mirmiran		6235
	K-i Mümin nam-ı diğer Armağancı ma'a mezraa-i Tunaloroğlu Ali	
	K-i Ağaçlı	3561
	Mahalle-i Hasanlar-köy	2746
	K-i Hacı Umur ma'a mezraa-i Balabanlu	1053
	K-i Küçük Arukanlu	
Arabacı Abdullah Turgut	K-i Çerkeşlü	3438
		962
	K-i Kastamonu	
Canik Osman Merdum-i Hazret-i Rüstem paşa Osman Bin Gazi	K-i Musa Hocalu	7500
		3000
	K-i Yusuf lu ma'a mezraa-i Koğancı	
Çolak Ali	K-i Mansurlu	5395
Rıdvan Veled-i Duacı Sinan	K-i Kara Hisarlu	5400
	K-i Esirlü	
	K-i Tunalar	1560
		1446
	K-i Abdullah-köy nam-ı diğer Bıyıklı	
	K-i Kara Ağaç	1255
	Mezraa-i Turfallu	338

LİSTE 2: (Devamı)

Edhem bin Duacı	K-i Abdullah-köy nam-ı diğer Bıyıklı	1255
Mücelled Süleyman	K-i Kara Ağaç Mezraa-i Turfallu	338
	K-i Azeb nam-ı diğer Koştuk	2057
		6347
	K-i İn Köy ma'a Cemaat-i Oğul beğ	
Sefir	K-i Ak Doğanlı nam-ı diğer Salih	2265
Mustafa birader-i merhum İbrahim Paşa	K-i Yukarı Sekban ma K-i Mezraa-i Kara Cavid Oğlu	4980
Ahmed Sirozî	K-i Evliya Hasan	3506
	K-i Tavşan deposi	1844
Ferhad		3519
	K-i Germiyanlı	
Mehmed Ser Bevvabin-i Hazret-i Mehmed Paşa	K-i Peskendava	4192
Kadir merdum-i Hacı Beg		5282
	K-i Karagöz nam-ı diğer Konraz	
Yusuf Amavud	An Mahsul-i Yamakan der K-i Kölemen	750
		3203
Timar-ı Hamza Veled-i Ali	Hisse-i an K-i Germiyanlı ve Akdoğanlı ve Miskiü Karı	
	Hisse-i an K-i Çağıranlı	3000
Timar-ı Kansulu Cümdi	K-i Sekban Bahşi	3800
Şaban bin Hasan	K-i Azeb nam-ı diğer Koştuk	2057 yekûn: 8404
	K-i İn Köy ma'a Cemaat-i Oğlu Beğ	6347
Divane Hasan Toyca	K-i Semüzeyercü	1794
		2547
Ferhad Toyca	Hisse-i an K-i Muradlı	
	Hisse-i an K-i Karaca Murad	4000
Hüseyin		1210
	K-i Küçük Kaviaklı	
	K-i Saraylı	731
	Kemal Vıranı ma'a mezraa-i Koca Sofi	469

LİSTE 3: 1569'DA YANBOLU KAZÂSINDA TIMARA VERİLEN KÖYLER VE GELİRLERİ

Timar Sahibi	Köyler	Hâsıl
Katib Ali	K-i Büyük Kavlaklu	4400
Yakub Çavuş bin Abdullah	K-i Mansurlu	6256
Kasım	K-i Yusufhan Beğ ve Deli Ömer Kuyusu (Hisse-i An vakf-ı merhum Ali Paşa)	1300
	K-i Çölmek köy ve Gümüş ve Küçük Karagöz ve Taraşlar ve Doğuşlar (Hisse-i an vakf-ı merhum Mustafa Ağa)	1300
	K-i Büyük Karagöz ve Göbek (Hisse-i an vakf-ı merhum İsmail Ağa)	1100
	K-i İbrahimiü ve Seydi oğlu (Hisse-i an vakf-ı İsmail Beğ)	300
	K-i Garınca Viranı Hisse-i vakf-ı amme	4300
İlyas Çavuş	K-i İsmail	18711
Süleyman çavuş	K-i Aşağı Sekban	11030
Ahmed Sipahiyân	K-i Bağırğanlu	5940
	K-i Maraş	2461
	K-i Derebeğlü	3861
	K-i Mahalle-i Akçalı Oğulları	1000
Kalender	K-i İlyas Beğ	3523
	K-i Çayırılı	3687
	K-i Cemaat-i Murad Oğulları	1400
	K-i Sungurca Viranı nam-ı diğer Ayu Pınaru	2054
İbrahim	K-i Çerkeşlü	6500
Kethûda-i Bevvâbin-i Sipahiyân	K-i Tunalar	2500
Osman	K-i İlyas Beğ	10664 (hisse:6000)
Ali Yeniçeri	K-i Kassablu	6000
	K-i Ahmed Obası	3000
Miram	K-i Abdullah Köy nam-ı diğer Bıyıklı	5999
	K-i Mahalle-i Umur Yakub	721
Ali bin İlyas	K-i Peskendava	4100
	K-i Saru Mehmed nam-ı diğer Hacı Balabanlu	2600

LİSTE 4: (Devamı)

Mustafa bin Mahmud	K-i Kulağuzlu	4000
	K-i Mahalle-i Mehmed	1000
Rum Cider	K-i Esirü	7500
Mustafa	K-i Tavşan Depesi	5900
	K-i Cüneydoğlu	600
Ali Çavuş	K-i Büyük Kadı ma'a Mezraa-i İbeğli	5999
Yusuf bin Musa	K-i Dokuz Öyüğü nam-ı diğer Hızır	800
	K-i Saru Hocalu	1500
Dünder bin Murad	K-i Kastamonu	2042
	K-i Mahalle-i Kaşıkçıoğulları	1450
Mustafa an Çavuşan-ı Mirmiran-ı Rum ili	K-i Başluca Mahmud ma'a mezraa-i Demirci Mihal	9000
	K-i Bohyalu	2788
	Mezraa-i Tur Cihan	3301
Hasan Çavuş Mirmiran-ı Rum ili	K-i Musa Hocalu	5000
	K-i Ortaklar	1087
	K-i Mahalle-i Pir Fakih	833
	K-i Oruchanlı	5124
	K-i Mahalle-i Yörük Tur Bali veled-i Hızır İlyas	1809
İbrahim	K-i Yusufu ma'a mezraa-i Doğanca ve Yusufhan Beğ	6500
Mustafa bin Ali Çavuş	K-i Yitilmişlü	2000

LİSTE 5: 1572'DE YANBOLU KAZÂSINDA TIMARA VERİLEN KÖYLER VE GELİRLERİ

Timar Sahibi	Köyler	Hâsil
Mustafa	Karye-i Tirekepoli	4245
Ali	Karye-i Sidlarava	2000
Mehmed	Karye-i Kaluyandul nam-ı diğer Kayluca	1700
Ser Bazdaran	Karye-i Palotniç	6000
Durmuş bin Bazarlı	Karye-i Botova	2400
Hasan Ağa Kethuda-i Bevvabin-i Dergâh-ı Âli	Karye-i Değirmen deresi	3000
Hasan	Karye-i Kara Şahin	1000

TÜRKÇE ABSTRAKT

Yanbolu, M.Ö. I. yüzyılda Romalılar tarafından kurulmuştur. XIV. yüzyıla kadar Bulgar ve Bizans Devletleri hâkimiyetinde kalan Yanbolu 1367'de Timurtaş Paşa tarafından Osmanlı Devleti topraklarına katılmıştır.

Osmanlı idâri taksimatında Rumeli Eyaletine bağlı Silistre Sancağı bünyesinde bir kazâ olarak teşkilatlanmış bulunan Yanbolu, Tahrir defterlerine göre XV. ve XVI. yüzyıllarda kazâ merkezi, şehir ve bağlı kır iskân yerleriyle birlikte büyük bir sosyal ve ekonomik potansiyele sahip idi. Nitekim artan nüfus ile birlikte giderek büyüyen bu potansiyel kazânın Yanbolu ve Nevahi-i Yanbolu şeklinde ikiye bölünmesini kaçınılmaz hale getirmiştir.

Yanbolu kazâsında kayıtlı nüfusun büyük çoğunlu kır iskan merkezlerinde oturmakta olup temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Kazâ merkezi durumunda olan Yanbolu şehri ise Silistre Sancağının önemli ticari merkezlerinden biridir.

YÜKSEKÖĞRENİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN
Soyadı: ÖZYURT
Adı: Selcen

Merkezimizde Doldurulacaktır

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı

Yabancı Dil : According to Tahrir Registers Social and Economic Structure of the district of Yanbolu in XVIth Century

TEZİN TÜRÜ :

Yüksek Lisans
[X]

Doktora
[]

Doçentlik
[]

Tıpta Uzmanlık
[]

Sanatta Yeterlilik
[]

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ :

Üniversite : EGE ÜNİVERSİTESİ

Fakülte : TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI

Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Diğer Kuruluşlar : TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

Tarih : 16.11.2005

TEZ YAYINLANMIŞSA :

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : GÖKÇE, Turan

Ünvanı : Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL : Türkçe	TEZİN SAYFA SAYISI : 191
TEZİN KONUSU (KONULARI) : Tahrir defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Yanbolu Kazâsının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı.	
TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER : 1-Yanbolu 2-Silistre 3-Rumeli 4-Osmanlı 5-Tahrir Defterleri 6-Sosyal ve Ekonomik Yapı <u>Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.</u>	
İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:(Konunuzla İlgili yabancı indeks, abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız.) 1-Yanbol 2-Silistra 3-Rumeli 4-Ottoman 5-Register Book 6-Social and Economic Structure <u>Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.</u>	
1-Tezimden Fotokopi Yapılmasına izin veriyorum	[]
2-Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	[X]
3-Kaynak göstermek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	[]
Yazarın İmzası	Tarih : 21.02.2006

ÖZGEÇMİŞ

Selcen Özyurt, 29.01.1981 İzmir/ Selçuk'ta doğdu. İlkokul eğitimini Aliğa'da, Ortaokul ve Lise eğitimini İzmir'de tamamladıktan sonra 1997-98 öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde yüksek öğretime başladı. Dört yıllık öğreniminin ardından, *Lale Devri* başlıklı bitirme tezi ile 2001 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı'na Yüksek Lisans öğrencisi olarak kabul edildi.

